

L-A
631V

J. Jansons (Brauns)
kopoti caksti

V
fehjums
Politiski apzerejumi
1

L ^A / 631

Dybl
L
A

J. Janšons (Brauns)

Ropotī raksti

Peektais sehjums

Politiski apzerejumi

I.

Rigā, 1927. g.

Romanditfabedribas „Daile un Darbs“ apgahdibā

L-2
M B-1

Vija Leča Latv. PSR
Valsts bibliotēka

~~71-43.738~~

0304009226

Uf nepareisa zēla.

Jau pagahjušā numura rakstā „Anarchisms“ tika aizrādīts, ka anarchistu propaganda pret parlamentariismu un politiskām briedībām teezās novadīt strahdneeku kustību un briedības zihuu Kreevijā uf nepareisa zēla. Tomehr Kreevijā, kur parlamentariiska waltis kahrtiba un politiskās briedības ir nepeezeešamas wišām kaušhu šķirām, isnemot reakzionarus, anarchistu politiskai teorijai buhš mas peekriteju. Bitadi stahw leetas daudšās ahrsemju waltīs, kur pastahw konstituzionala, leelakā waj masakā mehrā demokratiiska waltis kahrtiba. Tur jau pilnā mehrā ir paguwufe issteiktees parlamentariisma burschujiskā pretproletariiskā daba. Burschujiskais parlaments ahrsemju konstituzionalās waltīs arween israhdijees par waldošho šķiru interešhu firdigu aistahwi, talab proletariats daudšreis juhtas wihlees šamās zēribās par parlamentariisma panahkumeem strahdneeku labā. Franzijsas proletariats 1871. gada revoluzijā ar šamām ašinim iskaroja republiku, bet pehdejās parlaments wehl lihdi šchāi deenai naw pasteidšees eewest 8 stundu darba deenu un plašhus strahdneeku apdrošinaschanas likumus, ta weetā parlaments beeschi atšinis par pareisu ministru patwarigo rihzibu streiku gadījumos, — naw masums to gadījumu Franziijā, kad burschujiskās waldbības karašpehks eejauzees streikos, aishargadams darba dēweju interešes, un šchi eejaufchanās prašijufe ašinainus upurus no strahdneeku widus. Wahziijā, kurās sozjaldemokratija ir wišstiprakā strahdneeku partija pašaulē, tomehr strahdneekēm naw paweizees eeguht eewehrojamus uslabojumus likumdošchanas zēlā. Wahzijsas reichstags pehdejos 10 gados nodarbojēes wairak ar strahdneeku likumu nobremšēšanu, ta weetā isdewis likumus, kur

wisnefaunigakâ weidâ aifstahw leelgruntneeku waj kapitalistu labumu. Peeteef ſchâi ſinâ atgahdatees ſlaweno 1902. g. muitas likumu, kurfch ſadahrdſina proletariatum pahrtiku; waj atfal reichſtaga iſtureſchanos kalnruphneeziabas likumu leetâ: kad 1905. gadâ ap 200.000 Ruhras rajona kalnratſchu ar ſtreika palihdſibu peeſpeeda waldbibu apſpreest likumus kalnratſchu aiſſardſibas labâ, tad reichſtags likumu galigu apſpreeſchanu noraidija uſ Bruhſijas reafzionaro landtagu, un likums tika peenents patwiſam ſakropotâ weidâ, dodams maj labuma ſtrahdneekem.

Waretu mehl peewest leelâ daudſumâ lihdsigus gadijumus no pahrejo konſtituzionalo walſtju likumdoſchanas praſſes. Dee tikpat gaiſchi leezinatu, ka burſchuasija, kurai ir wairakums parlamentos, maj gahdâ par ſtrahdneeku likumeem. Waj kahds brihnumſ, ja ſchahda parlamenta iſtureſchanas rada ſtrahdneeku majâs weenaldbibu politikâ waj pat pilnigu politikas ignoreſchanu (neewehroſchanu)? Strahdneeku wilſchanas politikâ ſinamâ mehrâ ir atkariga ari no ſozialiſtiſko reformiſtu darbibas un taktikas. Sozialiſtiſki reformiſti jeb rewiſioniſti *) no Bernſchteina un Schoreſa ſchkeedra ir arween eeaudſinajuſchi ſtrahdneeku galwâs pahrfpihletas zeribas uſ reformam, reformu labâ tee praſijujchi no proletariata atteiſſchanos no rewoluzionaras taktikas, tumu kopdarbibu ar liberaakeem un burſchujijko demokratiju. Kad nu reformiſtu taktika daſchâs walſtis, peem., Franzijâ neatneſa ſtrahdneekem gaiditos labumus, bet, turpretim, wahjinaja proletariata ſpehtus, tas bija ſtrahdneekem weens eemeſls ſchaubitees par politiſkas darbibas derigumu.

*) Reformiſti jeb rewiſioniſti kritiſe Marſſa pamata mahzibas un ſozialdemokratijas rewoluzionaro taktiku, kura par ſawu galweno uſdewumu uſſtahda ſozialiſtiſko rewoluziju. Reformiſteem galwennais uſdewums ir tagadnes reformas, no kuram tee zer leelos leetas. Wahzijâ reformiſtu tehws un wadonis ir Bernſteins, Franzijâ — Schoreſs.

Strahdneeku gara stahwokli, kuru radija augšminetee apstahkli, isleetoja anarchisti par labu šamū politisko teoriju propagandai. Tee tajās valstīs, kur anarchismam ir kautzif pamats sem kahjām, kā Itālijā, Franziā un Holandē, spēdās eefšhā strahdneeku arodneezifkās beedribās, sindikatos, *) un šahka tur dsiht naigu agitaziju p r e t politisko zihnu, pret sojialdemokratijas taktiku, propagandēt strahdneeku organizānos uš tihri šaimneezifkeem pamateem un tikai teefšhu ekonomisku zihnu. Ar to anarchisti nebuht nebij atteikufšhees no sojialās revoluzijas, kuru tee domā isdarit wišdrihsakā laikā. Behz anarchistu eefšateem nahkamā revoluzija buhs tikai šaimneezifka pahrmaina, pee kuras leelu lomu spēhlēs strahdneeku atteikšhanās no darba, rešp. mašu streiks. Ari tagadnē, pehz anarchistu domām, revoluzionara nošihme ir teefšhi šaimneezifkai zihnai, peem., streikam un boikotam; streiki desorganizējot valsts waru, revoluzionisejot mašas, audsinot winās drošmes un zihnas garu, atkļahjot wišā failumā burschujifkās valsts nederigumu. Parlamentariškā darbiba, turpreti, atwehšinot strahdneeku revoluzionaro garu, demoralisejot (t. i. pašeminot tikumiskā šinā) mašu un winās politifkos darbonus. Šazito eewehrojot, top šaprotams, ka lab anarchisti eeraudšija šewim darbibaš laušu strahdneeku sindikatos. Un anarchisti šawās zeribās naw wišlušhees: teem bija panahkumi sindikatos.

Parlamentu burschujifkā, strahdneekem naidigā politika, sojialistifko reformistu taktikas bankrots un anarchistu propaganda eeaudšinaja Franzijas un Itālijas sindikatos, pa dašai ari Holandes un Spanijas strahdneeku arodneezifkās beedribās, politikai naidigu garu. Minetās strahdneeku organizājas šawā wairumā isturas noleedsošāji pret politifku zihnu, nenem dalibu politifkās wehleşhanās un domā darit galu kapitalismam b e j politifkās zihnas, tikai ar šaimnee-

*) Par sindikateem šauzas strahdneeku arodneezifkās beedribas Franziā un Itālijā.

ziffo ween, pee lam par wiswareno zihnas lihdsefli, kas fadragàs kapitalizmu, teef atsihts generalstreiks. Lai paklaufamees, fo raksta daschi revoluzionarà sindikalizma *) teoretiki. Šhorščs Šorels, weens no wiseewehrojamafeem Franzijas sindikalisteem, atsihtst generalstreiku par wiswareno strahdneefu zihnas lihdsefli. Winšč raksta: „Šrtikai weens spehks, kufšč war radit to nepezeesčamo fajuhšmibu, bes kuras naw morales (tikumibas), tas ir — generalstreika idejas propagandesčana.“ Èà tad, strahdneefu zihnas fajuhšmibu sneegs newis iskoptà ščkiras apšina, newis sozializma idealu fludinasčana, bet — generalstreika idejas propaganda! Èmils Puščè, otrs eewehrojams Franzijas sindikalists, raksta: „Ša dasčreis noteefas, ka uslabojumi, kuras strahdneeki praša, atkarajas no likuma, sindikati teezas tos šafneegt, isdarot a hreju špaidu uf šabeedrifko waru, bet nemehgina eedabut parlamentà šewiščkus deputatus — tas buhtu behrnu spehle, kura war wilktees wefelus gadu šimtenus.“ Šahdà zità weetà: „Demokratizms or šawu wispahrejas balšofčanas šahrtibu, ar politifko kundšibu, iseet uf to, nostiprinat strahdneefu ščkiras werdsibu.“ Štalijà tàpat wairaki sindikalizma teoretiki praša pilnigu ispalifčanu ahrpus politikas. Š. Šabriola, weens no Štaliyas sindikalisteem, kufšč wehleščanu nošihmi pilnigi nenoleeds, tomehr noleeds atšewiščšas politifšas partijas, resp. sozialistifšas partijas wajadsibu. Šas raksta: „Sozialistifšai partijai japhrweidojas waj jaet bojà. Mehš atsihtstam tikai sozialistifko partiju, kà strahdneefu sindikatu iswehletu organiziju.“ Ar ziteem wahrdeem tas ir teifts, ka sozialistifšai partijai jaiskubst sindikalizmà, jabuht pilnigà atkaribà no teem pušanarčhistifšeeem politifšeeem uffkateem, kas walda sindikatos. —

*) Sindikalizms — wirseens, kufšč praša strahdneefu organizesčanos tikai pa arodeem, uf šaimneezifko interesču pamata bet newis politifšas partijās. Revoluzionarà sindikalizma mehrkis ir sozialà revoluzija.

Wahzijas arodneezifkās beedribās, furu wairakums, tā jauzāmās „brihvās gewerkschaftes“ lihds šchim gahja roku rokā ar sozjaldemokratiju, ari pa druskai eesadsees kautkas no anarchistiškās sindikalistu taktikas. Partijas beedris Fridenberg propogandē pret parlamentarišmu, ta weetā eeteifdamš proletariata tihru ekonomišku zihau un gatawofchanos uf wispahreju generalstreiku, kuršch gahjis kapitališmu. Fridenberga wirseenam peefriht ap 20,000 organisetu strahdneeku, kuri apweenoti tā jauzamās weetejās jeb lokālās gewerkschaftēs. Fridenberga wirseens dabujis nošaufumu „anarcho-sozialisms“ un ir teescha reakzija (pretstrahwa) uf to bessefmibu, kahdu usrahda parlamentariškā darbiba. — „Anarcho-sozialismam“ radneezifks wirseens ir isplatijees starp Sweedrijas strahdneekem sem nošaufuma „jaun-sozialisms“, kura eewehrojamafais teoretikis un agitators ir Bergengrūns. Kaw ko šchaubitees, ka sweedru „jaun-sozialisms“ ir radits no sweedru sozjaldemokratijas wisai mehrenās un reformistiškās darbibas.

Wis šazitais gaischi leezina, ka anarchistiškās tendenzes (wirseeni) leelakā waj masakā mehrā eeweesufchās ahrsemju strahdneeku arodneezifkās organizacijās. Un, ka jau tifa aistrahdits, šchahdas tendenzes nepeezeeschamā kahrtā isaugušchas no katras jemes politiskeem apstahkeem. Kaw ko šchaubitees, ka tee anarchisti, kas peefopj propogandu strahdneeku organizacijās, dara to aif idealeem noluhkeem, domadami tahdejadi aplaimot strahdneekus un wisu zilwezi; tāpat newar buht šchaubu, ka eewehrojami sindikalisti — Morels, Busché, Labriola u. z. — wehlās tikai labu strahdneeku šchkirai, buhdami dsiki pahrlleezinati par politiskās zihnas pilnigu nederigumu un šaimneezifkās zihnas un šaimneezifko organizaciju wiswarenibu. Tomehr jafaka: tee ar wisu šawu ideališmu un labeem noluhkeem ir uf nepareisa zela. Wehrtedami pahraš augstu šaimneezifko organizaciju un šaimneezifkās zihnas nosihmi, tee eeaudsina strahdneeku galwās maldigas

zeribas par gaidameem panahkumeem, — zeribas, kuras kapitalistiskā sabiedrībā nepar peepilditees. Kapitalismam rakstēni attihstotees, strahdneeku arodneeziskām organizācijām nostahjās preti warenaš kapitalistu organizājas — kapitalistiskē sindikati, tresti, karteki u. t. t. —, kuras špehj šalaust wistiprako arodneezisko organizāciju pretestibu. Pee tahdeem apstahkēem ar šaimneeziskās zihnas palihdšibu strahdneeki war eekarot šamehrā mafus ušlabojumus, waj aistahmet tikai to, kas jau agrā eeguhts.

Šahršpihletas ir anarchistu un sindikalistu domas par generalstreika šwaru. Šapraš: šahdā želā tee gan domā generalstreika ideju propagandēt? Šatšhu ne tā, ka šatrā wahrda galā daudšinās: generalstreiks! generalstreiks! Šet propagandetajeem wajadsēs ištiršat tagadejo kapitalistisko sabiedrību, aishadit uš šozialās revoluzijas nepezeeshamību un išwedamību, — wahrdu šakot, iškopt strahdneekos šķēiras apšinu. Šozialdemokratija taišni pastahw uš to, ka šķēiras apšinas iškopšhana strahdneekos ir wiššwarigakais ušdewums teem, kas teežas pehz šozialās revoluzijas. Newis generalstreiku, šā tahdu, wajag uštahdit par propagandas galweno preeššmetu, šet gan — šozializmu. Naw noledšams, ka nahkotnē mafu streiks eekems šwarigu weetu strahdneeku zihnā, tas tomehr nebuhš weenigais zihnas lihdsēklis, šet buhš tikai weens no teem. Šas atteežas uš streikeem tagadnē, tad šhai šinā anarchistu un daudšu sindikalistu šaktika pa leelakai dašai ir šaitga strahdneeku šķēirai. Šreešš anarchišteem streiks ir ne tikween lihdsēklis eeguht šahdus teeššus šaimneeziskus (ne politiskus!) ušlabojumus, šet ari protesta, agitācijas un propagandas lihdsēklis. Daudšos gadījumos anarchisti un wiau streiku šaktikas atšineji — sindikalisti ir pawedinājušhi strahdneekus uš streiku pee wišai neišdewigeem apstahkēem, turedamees pee anarchistiskās dewišes: šad tik išnahl protests! Šad tik išnahl mafas teešša šaimneeziska zihna! Šahdi, šej apstahku apšwehršhanas un

ar weeglu jirdi rihfoti streiki ir nefuſchi un nes ſtrahdneekēem ſaudejumus, nogurdina ſtrahdneekus un ſtiprina reakziju (politiſkos ſpaidus). Streiks nav un newar buht pats par ſewi mehrtis, bet ir tikai lihdſeklis, kurſch leetojam s tad, kad ir preekſch tam labwehligi apſtahkli un zeribas uſ uſwaru.

Sindikaliſtu, anarcho-ſozialiſtu, jaunſozialiſtu nelabwehligā un naidigā iſtureſchanās pret politiſko zihnu un parlamentariſmu war atneſt tikai ſaudejumus ſtrahdneeku ſchirai. Behdejai jaiſleeto wiſus eephejamos zihnas lihdſeklus, lai iſrautu no kapitaliſtiſkās ſabeedribas weenu, otru uſlabojumu ſamā dſihwē. Un tas buhs eephejams tikai a p w e e n o j o t un ſaſkanojot ſtrahdneeku ſaimneeziklo un politiſko zihnu, peedalotees likumdoſchanā. Zif nepilnigs ari nebuhtu burſchujiſkās walſts parlamentariſms, tomehr ſtrahdneeku politiſkai partijai — ſozialdemokratijai — ir eephejams iſkarot no burſchuajiſas weenu, otru derigu ſtrahdneeku likumu. Bet tas buhs plaſchakā mehrā un ahtraki panahkams, ja ſtrahdneeku ſaimneeziklās organiſazijas neatſkaldifees no politiſkās partijās, bet pabalſtis to parlamentos, landtagos, pilſehtu waldēs u. t. t. — pabalſtis ar ſawu beedru balſim wehleſchanās un, wajadſibas gadījumā, ar streikeem, demonſtrazijām un ziteem realeem ſpaidu lihdſekleem. Beſ tam newajag peemirſt, ka parlamentariſms ir teizams agitazijas un propagandas eerozis. Parlamentos, landtagos, pilſehtu waldēs u. t. t. ſozialdemokrateem ir eephejams jo ſpilgti apgaiſmot burſchujiſkā parlamentariſma neſpehhibu, iſnihzinat nabadſibu un iſſuhkſchanu, atſegt burſchujiſko partiju iſhto dabu un ſoli pa ſolim tuwinat maſas apſirai, ka ſozialiſtiſkā raſchoſchanas kahtiba ir nepeezeeſchama.

Sindikaliſms, anarcho-ſozialiſms un jaunſozialiſms ir tikai p a h r e j o ſ c h a s parahdibas; tās iſſudis no ſtrahdneeku widus, kā nahkuſchas. Katras ſemes politiſkee apſtahkli un paſchu ruhgtee peedſihwojumi mahzis ſtrahdneekus,

ka palauſĥanàs tĭkai uſ ſaimneeziſko zihau un atteiſĥanàs no politiſkàs zihnas kaitè ſtrahdneeku intereſèm. Tee ar jauneem ſpehĥeem doſees politiſkâ zihnâ, nems no burſĥuiſkàs ſabeedribas toſ likumus, kas panemami, un ſawee-
nodami wiſuſ zihnas lihdsĕkkuſ — ſaimneeziſko zihau, politiſko zihau un peedaliſĥanoſ likumdoſĥanâ — neaptu-
rami traufĥees uſ preeĥĥu preti ſozialiſtiſkai revoluzijai.

Kreewijâ nupat attehlooteem puſanarchiſtiſkeem wirſee-
neem ſtrahdneeku kuſtibâ naw pamata. Te ſtrahdneekem wehl jaiſzihna wajadſigàs politiſkàs teeſibas, kuras dara eeſpehĥamu organiſeĥanoſ. Bet Kreewijas ſtrahdneeki — un, protamſ, ari Kreewijas ſtrahdneeku arodneeziſkàs beedri-
bas — war daudſ mahzitees no ahrſemju ſtrahdneeku kuſtibas prakſes. Un ſĥi prakſe leezina, ka wiſur tur, kur anarchiſteem ir kaħdſ eeſpaids ſtrahdneeku organiſazijâs, tee ſkalda, deſor-
ganiſè un wahjina ſtrahdneeku ſĥĥiras zihau. Tee naw pro-
letariata ſĥĥiras zihnas peeĥriteji, bet ar ſawu taĥtiĥu, neſ teeĥĥu labumu burĥuasiijai.

Alif robeschäm.

Gespaidi un ussifimejumi is Belgijas.

— — — Iwaikonis jau eegreesās Ostendes ostā, kad pamodos. Bija wehl agri, agri no rihta: spodri feltitā gaischumā wiseja debesis, mahkonischu swihtras kwehloja kà purpura un oranschu lentes; spilgtā dsestrumā schlaufsteja wilni gar ostas dambjeem. Slihd garām lepnu hoteku rinda, kas zelta te pašchā juhmalā. Dsilšč rihta flufums wisapfahrt. Rodsehstas elektriskās ugunis, nolaihti preekščfari, wehl tikko pirmee faules stari spihguļo logu un durwju stiklos. — Refas gan naw tik banals, kà pirmās schķiras hoteku fašades; gluschi weenadi eerihkotās schis bagatneeku kasarmes wišā pašaulē un pat isfahrtnes ari wišur weenas un tās paščas: Hōtel Royal, Continental, Bellevue, Central u. t. t. Ostende šķaitas par weenu no Eiropas lepnačām peldu weetām; zaurmehrā te šesonā mehds buht lihds 50 tuhščstoschi peldu weesju, kas te šabrauz ščurp no gluschi tahdas pat nepanesamas hoteku dsihwes zitos semes stuhros. Tagad wiši gul meegā, jo deena te ihsti šahčas ap pulksten 2—3 pehz pusdeenas. Tad orķestra musika trauz isklaidet dsihwes tukščuma un reibuma juhtas, tad ķelneri noruhpejuschees nahķ un šķreen ar wisšmalkakeem ehdeeneem un dšehreeneem, tad šaulē nihķst un gurst te šapihlejuschās un wišadeem dahrgumeem apšahwuschās damas — šawu gresno tualetu werdsenes...

Iwaikonis ar trokšni steidsas pa fluso ostu. Baweras šķats us šweju laiwu peestahtni — melni šposchā uhdeni šnausch rihta meegā šmagas barkas ar šawilktām burām, gluschi kà milsu naķts putnu bars ar šaglausteem špahrneem. Alif laiwu masteem reds ostmalā nespodrus, apdrupuščus namus. Šchoriht šwehtdeena un tapehz peestahzne kà ismirufe: rahmo

whdena spoguli nejauz airu siteeni, krafta malâ neklauds švejneeku ņeemu tupeles, kuras zitadi te arween rihta dņestrumâ gaida pahrbrauzam ņavus ņamirkušos, ņaihgušos mihrus un dehlus. Ostende, kâ ņinams, ņlavena kâ aristokratiška peldu meeta, bet ari kâ austeru švejas punktš. No Anglijas kraņteem, no Ħarmizas un Koltņheņteras, jaunos gleemešus međ pahri ņšurp, tura tos te tad juhrâ ņewiškos reņerwuaros, lihđš tee attihņtas un nogatawojas tiņ taħlu, kâ tos kâ ņewiškū dahrgumu preeņš ņinalņeem uņđihwotajeem un gardehiņeem war iņņuhtit uņ wiņâm paņaules malâm. Darbs pee austeru švejas ņmagš un apnišktošš, peĶna ņamehrâ neeziga, ziņ to atmet uņnehmeji un barķu ihpašneeki, paņtaħwigâ ņlapjumâ un aukstumâ drihš ween peeņitas wiņadas kaites un daņšureiņ wehtrâ wiĶni aproņ laiwu ar wiņeem ņwejneekem. „Dahrgi mehs ņamaĶņajam par ņiwim!“ — tâ nopuņšas ņwejneeka ņeewas Ħeyermanņa dramâ („Beriba uņ ņwehtibu“).

Twaiķoniš peeņtaħjees malâ un uņ kuga iņņelas burņma. MatrosĶi riħko laiņas, paņaņņeeri ņpeeņšas uņ preeņšū, daņšas damas it nelaimigas meĶlê neņejus. Raħds wezs, uņņainš muitas ņargs uņweĶ kautķo ar krihtu uņ muħņu aiņņaineem, nemaņ nepaņkatijees. Ķeņņamees wagonâ un peħš kaħda brihtina wiĶeens jau dodas prom uņ Briņeli.

Debejis wehl rihta kraħņħnumâ un ņpoņħumâ. Taħlu, taħlu iņpleņšas ņaĶš lihđņenumš, kuru weetâm eeņħogo ņoku rindas. Kâ platas wagas pa ņalo ņlajumu krustojas un iņeet uņ wiņâm puņem graħwi un ņanaki. Weetâm pahr teem klišņt wehl rihta miglas ņaraustitais plihwuriš. Kanalu malas noņtaħditas wihtoleem, kuru apņapatee ņtumburi iņņkatas kâ melnas, dņeĶņainas duħres. Sidrabota rihta raņa ņlaħj plawu ņelmeni. Taħlumâ redš ņšur un tur ņoku pudurus ar glihtâm, baltâm ehĶâm. Tas ir Ħlandrijaš lihđņenumš, kur zilweka roķu darbs ņmilņū kaħpas un purwu muĶlajus pahrwehrtis par wiņaugligakâ dahrņa doħem!

Ħlandrija! — ņħo wahrdu ween peeminot, ņliħđ garâm

tik leelīstas wehstures atminās, tās šahpi weena aīš otras augščā kà mahšoni pee silà debēš nojuma. Te ap Šelbes un Mahšas lehseneem krašteem Ģiropas wehsture beēšči ween šēketinajuše mešglā šabeedriškās attihstibas pamedeenus; te uš Ģlandrijas un Brabantes klajumeem izihniti Ģiropas walštju breešmigakee kari un ašinaainakās kaujas, šahšot no Bešara legionu laikeem lihds Napoleona armijas šatreēššanai pee Waterloo; bet te ari Ģlandrijas pluhštoshās upes un kanali dauds nefuščās uš preešču Ģiropas šabeedriško un kulturelo progresu un, šahšot no widus laikeem lihds pat mušju deenām, wiša zilweze te tik dauds šmehluse jaunus eegunumus gan rašhoščanas tehnikā, gan šēkiru zihru organišēšanas wei- doš, gan leelīfi usplaukštoshā mahšlā un brihwā gara darbībā!

Jau no šeptitā un astotā gadu šimtena šahšot pee Ģlan- drijas upju grihwām un ostām šateš Ģiropas tautu tirdšnee- zibas zeli. No deenwideem nahš uš šējeeni Franzišas un Itališas tirgotaju karawanēs (gar Reīnu) ar deenwidu un austrumsemju produkteem; wehlaš brauz šēšurp pa juhrās zelu Spanišas un Portugališas tirdšneezibas flotes. Ģlan- drijas ostas attihstas par leelīšteem pretšču ismainas punkteem starp Ģiropas deenwideem un šeemekeem. No šējeenes išeet fugi uš Angliju, uš Škandinawiju, uš Baltišas juhrās „Šan- šas“ pilšehtām lihds pat Rīgai un Rehwēlei. No 13. gadu šimtena šahšot wareni usšeed Ģlandrijas tirdšneezibas pil- š e h t a š: Brige, Ģenta, Antwerpene, Brišele, Luwena u. š., kuras reišē ar to teek ari par plaščēem ruhpnēezibas zentreem. Šējeenes šahlainee klajumi pahšklahjās ar bešgaligeem aitu bareem. Mitkopiba šahweja zeeščā šakarā ar wilnās auščamo ruhpnēezibu, kura peenem nezereti leelus apmehrus: 1378. g. Mehelnā ween jau strahdaja 3200 tuhka auščamās štelēs, Ģentā audeji (wehweri) apdšihwoja 27 pilšehtas kwartalūs. Tahdi tad šēaipus Alpeem widus laikos Ģlandrija un Bra- bante bija pirmās šemes, kur nodibinajās pretšču rašho-

šāna un pretšāu īšmaina un kur lihds ar to tīfa laujs zekšā jaunai šābedriškai attihstībai. Te feodalā dšimtšundšiba ne-wareja zelt nekāhdas stīpras pilis. „Flandrijas plāšhās, wārenās pilšehtas ar šāwām šāurām eelām,” — šāka Tēns — „wīnu stāignās plāwas ar dšīko kanalu uhdeneem bija pahrat neehrts kaujas lauks preekšā feodalo baronu jahtneekēem.” Šāu agrāf šāis pilšehtas šāhta zīhāu par šāwu neatkarību no Flandrijas grafu feodalās wīrškundšības un reišu reišēm apšpeestas un pahrwaretas, šāho pilšehtu komunas, wīau ruhpnēezīškās un tīrdsnēezīškās gīldeš un zunstes tomehr nedewās ahtraf meerā, lihds tās īškaroja šāwas teešības un brīhwības. Flandrijas pilšehtām peeder daudš šposhāu lapu Eiropas wehstūrē, jo tās — reišē ar Itālijas pilšehtu republikām Florenzi, Ģenuju, Weneziju — lihdsēja šātreekt wīdus laiku feodalās waras eekahrtu un katoļu bāšnīzas garīgos šlogus, atwehra Eiropas šābedriškai un garīgai attihstībai jaunus zekus un līka te īšaugt — blākus Itālijai — renešānšes laikmeta krahšānākeem kulturās un māhēklas seedeem.

Wīlzeens aptur pee Brīges (Brügge). Šīlganā rīhta gāišā augsti šlejas gotīškā stīla torni. Tūmšhās, ehņainās leepu alejas aīšfedš wēzus, šābrukūšhūs namus. Wīšlokas ap pilšehtu purwaini, aīšaugūšhī kanali, kur stāhwoschā uhdēnī špogulojas mēldri un šālganas lehpēs. Tūšhās eelas — beš dšīhweš trokšhā...

Brīges līktenim īr šāwa tragīfa. Tšhetrpādšmitā gadu šimtenī tā bija weena no bagatākām, lepņākām pilšehtām pašaulē, tā škaitīja toreīš 250 tuhštōšhūs eedšīhwotājus, kāmehr tagad tai to īr ap 49 tuhšt., starp kureem 11 tuhšt. nabagu un nēšpehjneeku. Toreīš Brīge bija pašāules tīrdsnēezības zentrs, un tai peekrita tāhda pat loma, šāhda muhšu deenās Londonai. Tā bija šāweenota ar juhru zaur plateem kanaleem, pa kureem katru deenu peenāhza ap 150 kugu no wīšām pašāules malām. Šmirnas tepīki, Damāskas šōbeni, Indijas šīhds, Španījas wīhni, Itālijas augli, Škandinawijas

švehru ahdas — wišs, wišs te tika pirktis un pahrdots. Dito-
desmit šveščam walstim te bija šami kantori un nolikta-
was — te wispirms tika nodibinata „biršča“ — wišu semju
malodas bija dsirdamas us kugeem un eelam. Išnemot Ita-
lijas pilšehtas, amatneeziba nekur nestahweja us tik augstas
pakahpes kà te, jo te tika isgatamoti wišsmalkakee audumi un
wisdahrgakàs rotas leetas. Bagatibas šelta straume toreiš
pluhda zaur Brigi. Šeltkalu un juweleeru toreiš te bija tik-
daudš, ka kara gadijumà tee fastahbija wešelu pulku. Veeli-
fšas, monumentalas buhwes tika zeltas: zeetokšchau pilim lih-
dšigas pretšchu noliktawas ar wareno torni (belfrid, beffroi),*)
pilšehtas pahrwaldes un teefas ehšas, milšigas basnizas, kas
wišas isrotatas ar marmoru un šeltu, ar mahššlineeku
glesnàm un statujàm. Peezpadšmità gadu šimtena šahšumà
Burgundijas herzogi eezehla Brigi par šamu residenzi un
ataizinjaja šchurp šawa laika šlawenakoš mahššlineekus (van
d'Eklu, Memlingu, wan der Gols). Miršošchi šwehtki un
dšihras gandrihš nemas nemitejàs wairs — dšihwe te daschreis
išlikàs kà pašaka no „tuššstokš un weenas nahts“. Briges
bagatàs škaištules wairs newareja ne išdomat. kahdus nere-
dšetus kraššchnumus un dahrgumus wehl šew wehletees.
(Brige bija toreiš iššlaweta šamu škaišto šeeveešchu behl —
„formosis gaudet Brūiga puellis“. Ar lepnumu tàs stahštija,
ka 1303. g. frantšchu karala Šilipa škaištà šeewa Johanna, kad
winu, pilšehtà eenahlot, šarehma bagatneeku jaunawas, bijuse
špeesta iššauktees: „Es domaju, es te buhšchu weenigà kara-
leene, bet te es redsu tagad 600.“)

Bet pehž šchis bagatibas šposchuma, pehž šchis lihšjmàs,
šchkeedigàs išdšihwes brihš ween nahza — kà to preesteri wehlat

*) Katrà pilšehtà atrodas šchahds tornis kà winas neatkaribas
šimbols. Te glabajas pilšehtas brihwibu un teešibu dokumenti un te
noweetoja ari pilšehtas naudas sumas. Torni atrodas šwans, kas
šauza us šwehtkeem un dšihram, bet dewa ari šihmi kertees pee eero-
šcheem, kad draudeja breešmas.

teiza — „Deewa bardžiba un dušmiba“. Antwerpene un Genta šahka šazenstees ar Briges tirdšneezibu, izžehlās ahreji fari un eefščeji nemeeri, Burgundijas herzogi atnehma pilšehtas agrakās břihwibas, — tomehr wišus šchos liktena treezenus Brige buhtu atkal ar laiķu pahrwarejuše. Bet tad nahza wiššmagatā nelaimē — Zwineš istefa, kas pilšehtu šaweenoja ar juhru, šahka aišfehret! Gan raka jaunus kanalus, bet tee drihš ween tika peebšihiti ar šmiltim, un ar Briges waru un bagatibu bija pagalam. Briges augstmanu damas nowilka šamus ar pehrlem un dahrgakmeneem iščuhtos gehbus un šadedšinaja tos uš šahrta, tās noščehloja šamus grehfus un guleja deenām un naštīm altara preekščā, bet — liktenis nebija peeluhdšams. Arweenu tahlak atkahpās juhraš lihziš, arweenu wairak panihka ruhpnēeziba un tirdšneeziba. Mugsburgas Tuggeri — ta laiķa Rotščildi — pahrzehla 1505. gadā šamus kantorus uš Antwerpeni, kurrp teem šehoja ziti leeltirgotaji; amatneeki bareem dewās projam uš žitām pilšehtām. Gada laiķā 5000 nami pilšehtā palika tukšči beš eemihšneekēem — apkluša wiša pilšehtas kustiiba un dšihwe — drihš ween Brige, lepnā, bagatā Brige, bija palikuše par ubagu pilšehtu...

Tagad Brige ir miruše pilšehta — Bruges la morte — kā wina ari teek šaukta. Gan pazelas te wehl widus laiķu lepnās buhweš kā špoščās pagahšnes peemineeki, bet tās stahw behdigā kontrastā ar tukščām eelām un pilšehtas nabadšigeem eemihšneekēem. Sinamās štundās wehl arweenu no wehšturiškā pilšehtas torua (bessroi) dšird pulkštera šiteenus, bet tee neaizina wairš gildu un zunštu ložekšus pee darba, tee nešauž wairš pilšonus uš kopejām šapulžēm, bet škan tagad tiš šehri un nošpeesti kā kapšehtas šwani. Šaur Brigi štaigajot, — šaka pašihštamais mahkšlas wehšturneekš Rič. Muters, — mehš tikdaudš „neredšam pagahšnes gresno lepnumu, kā tagadnes wahrgštoščo nihzibu, mehš nedširdam leelās pilšeht-

tas elpas wilzeenus, bet gan mireja pehdejās nopuhtas.“ *) Tagad Brigi kà interejantu widus laiku museju apmeklè zekotaji, kuri te wirina wehsturisko ehku un basnizu durwis, kluš; apškata daudsoš mahškās darbus un peeminekšus un apbrihno bijušo kraščaumu un šposčumu. Zitadi te uš eelām gandrih; weenigi redš muškēetes, wezas šewinas, wahrgufus un nešpehjneekus. Brige ir tagad palikuše par klosteri un šlimu patweršmju pilšehtu. Melni gērbtas muškēetes ar „rošhu froni“ rofās, nometušās uš zelem frusta tehla preekščā, waj atkal šehlfirdigās mahšas pee šlimneeku gultas — tahdas tagad Briges škaistulu pehznahzejas. Šlimu patweršmes te wišos štuhrs: preekšč dilonā šlimneekem, preekšč kurlmehmeem, wahjprahtigeem, akleem, preekšč fropleem behrneem un neišdšeedinām šewēetēm. Wiša pilšehtas dšihwe tagad welkas kà uš nešpehjneeku frukeem. No Briges ščirotees ir tā ap širdi, kà no kapšehtas išnāhtot — šem pagahtnes ehnu ešpaida dšihwe war uš brihdi iškliķees kà šapnaina widus laiku legenda — daudš te kas teef šaprotams Meterlinka šimbolistiškās dramās — — —

Rit tahlak muhšu wilzeens. Atkal tas pats melgani šakais lihdsenums, tee pašči rahmee kanalu uhdeni. Upeš un kanali ščini apgabalā tā šawihiti weenā tiškā, ka nemaš naw ešpehjamš pateikt, kur te beidsšas dabiskās upju štraumes un kur šahkas zilweku rofām raktee kanalu wadi. Tā, peem., Višas (Dšs) upe pehž ofizialas geografijas šinām pee Šentas cetef Šheldā, kaut gan faktiškī ta pa kanaleem išpluhšt uš wišām pušēm un winas uhdeni nonahk lihds Brigei un Ostendei. Šewiškī ap Šentu daudšo kanalu lentes šarit kà leelā kamolā, jo tee gandrih; tuhštots gaduš zauri ir rakti uš wišām pušēm. Wišpirms Šentas eemihneekem bija jamelk kanali, lai pluhdu laikā nowaditu šahaus Višas un Šheldas uhdenus; tad atkal nahža nemitigee kari, kur eenaidneeks beeschi ween išpo-

*) Richard Muther, Studien und Kritiken II.

itiija ijeju waj pat aissehra kanalu iistekas zeeti, tà fà jarof bij attal uhdens zeki us zitàm pušem.

Tàpat fà Sengreekijas waj Italijas pilšehtàm, katrai Flandrijas pilšehtai ir fawa leela wehturiska pagahne, un šhini pilšehtu wainagà Genta eenem weenu no pirmàm weetàm. Jau widus laiku šahkumà feodalee leelfungi raudsi-jàs ar dšilu naidu us pilšehtàm, us šheem jaunās šabeedriškas attihštibas zentreem, un zentàs tàs noturet zeešhà waras attaribà; tà ari Karliš Deelais jau 779. g. noleedš Flandrijas pilšehtu eemihneekem šadotees kopà kahdàs „šameenibàs“ waj „šamehrestibàs“. Bet šhis pilšehtas atradàs tif ijdewigà šahwofli, wiau bagatibas wara un eedšihwotaju škaitš pee-auga tif ahtri, fa tàs jau šamehrà agri šalauša feodalàs wirskundšibas šloguš. Bet tanī pat laikà, kur ahropuš pilšehtu wahrteem tifa atšisti feodalo baronu waj biškapu usbrukumi, pilšehtu eekšhejà dšihwē norišinajàs tikpat ilgi un karsti zihniini. Pilšehtu pahrwaldiba pirmà laikà atradàs nedaudšu aristofratu dšintu (Vignages, Geschlechter) warà, furas no pilšehtu dibinašhanas šahkot bija peefawinajušhàs šinamus ihpašhumuš un šagrahbušhàs šawàs rokàs pilšehtas pahr-waldibas un teefas amatus. Bet mehlafee peenahzeji, tirgotaji un amatneeki, kuri drihš ween šastahdija eedšihwotaju wairafumu, newareja ar tahdu šahrtibu buht meerà un zehla tapehž pee fatra gadijuma dumpi. Nemeerneeki tifa bargi šoditi, — daškreiš Flandrijas pilšehtàs us wišeem laufumeem un eelàm rehgojàs karatamas —, bet nepaflaušigàs gilbes un zunstes tikpat weda šawu zihnu tahlaš. Pilšehtu patrizeešhi (notables) beidsot tifa pahrwareti: 13. gadu šimtena beigàs jau gandrihš wišàs Flandrijas pilšehtàs zunstu preekšhstahwi eenehna weetas pilšehtas pašchwaldibà hlatus agrafeem aristofrateem. Tagad ihsti nostiprinajàs pilšehtu komunu wara pret ahreeni un šamos faros pret feodaleem tàs wareja šneegtees weena otrai rokàs.

Gentai šhiniš zihnàs peefrita jo šwariga loma, jo —

lihdj ar Brigi — tà 14. un 15. gadu simtenî bija weena no wisleelakam ruhpnēezibas pilsehtam. Ta skaitija toreij 180 tuhst. eedshwotajus, starp kureem wisleelaka dala bija wehweri (audeji). To te bija tikdauds, ka pirms darba sakschanas un beigšanas jau pusstundu eepreeksch swanija pilsehtas torni, lai ziti pilsehtas eemihneeki sinatu pee laika pagreest zelu trokschnainai amatneeku druhsmi, kas tad pahrpudinaja wiskas eelas un kwartalus. Toreij Gentâ bija pawisam ap 80 zunstu, no kuram 27 apweenoja tikai wehwerus ween pehz daschadam ischkiribam wihu amatâ. Zunstes samâ seedu laikâ bija leeliskas organisazijas, tās miniaturâ lihdsinajās patstahwigu walstinu eefahrtai, jo tik daudzās un daschadas bija wihu funkcijas: tās reguleja wigos siktumos produktu isgatawošanu, isdewa preekshrakstus par meistarū un seltu sawstarpejam atteezibam (darba laiks, alga, usturs u. t. t.), kopoja sawus lozekkus sinamâ basnizas draudse, rihfoja swehtkus un gahjeenus, ustructureja wiszeeschako disziplinu (peem., pat apgehrba sinâ), bet tās gahdaja ari par saweem nespehzigeem lozekleem (atraitnem, bahrineem), ischkihra strihdinūs un spreeda teesu, aisstahweja pret ahreeni sinamas profesijas peederigo materialās un juridiskās intereses, sastahdija pat semischkus kara pulkus. Zunstes ari isaudsinaja pilsehtu lepno neatkaribas garu. Bet nekur gan Flandrijâ pilsoni, pee pirmam swana skanam, tà nesteidsās uš kopejam sawpulzem un nekehrās pee eerotscheem, ka taisni Gentâ. Uš Marchê du Wendredi laufuma Gentâ uszeltis peemineklis (1863. g.) Jakobam van Arterwede, weenam no Gentas flawenakajeem pilsonem is 14. gadusimtena. Tas ir ihsti weens no schi laikmeta spehzigeem rakstureem: aristokrats pehz dšimuna, tas leekas usnemtees bruhweru zunste, teek iswehlets par Gentas kara pulka wadoni un atswabina pilsehtu no pehdejām feodalās atkaribas paleekām, sadedsinaja klaji uš tirgus laufuma pahwesta islaisto bullu pret Flandriju un paleek pehzgalâ par wijas Flandrijas diktatoru. Winam bija plaks

škats: tas gribeja no Flandrijas un Brabantes pilšehtām šastahdit wešelu federaziju ar wehletaju preekšštahwju šaieimu preekššgalā, bet šawus planus tas nedabuja išwest galā, jo — tā tas winos štraujos, ašinainos laikos beesči gadijās — to noduhra wina pretineeku partijas wadonis. Pilšehtas to mehr neprata wehl pazeltees pahri pahr šawām ščaurām interešem. Šis konkurenzes naida tās pastahwigi karojās šawā štarpā (to pašču darija ari zunštes), lihds paščas atkal frita šahdam žitam waldineekam par laupijumu. Tā ari Genta 1448. g. bija špeesta padotees Burgundijas herzogam; bet ar to wehl nebija šadragata pilšonu neatkaribas apsina, ja šaplejša wiau priwilegijas, atnehma zunštu karogus un liša tos iškahrt Burgundijas tahlako pilšehtu bāšnizās un eewehrojamašos pilšonus peespeeda Gentas wahršu preekšhā, weenos freflos un wirwi ap kaflu, luhgtees šchehlastibu. Drihs ween tee neatšina atkal nekahdus teem usliktus nodoklus, un zunštes ščuhdinaja wehl lepnakus karogus. Šarlis V., warenais Španijas karalis, kas pats bija Gentā dšimis, mehginaja šautkā ištift ar labu ar šcheem štuhrgalwigeem genteešcheem, bet tas neka nelihdsēja. Nemeeri tika apšpeesti ar brunotu pahršpehku: no Gentas torna tika nonemts pilšehtas šwans (tā šauktais „Roland”), pilšehtas šwarigakās teešibas tika išfludinatas par atzeltām un pat nolegts tās ar wahrdeem peeminet. Bet pahrdešmit gadus wehlaš, Nihderlandu neatkaribas karos, mehs redšam atkal Gentu zehrtamees pirmajās rindās.

Gentas špihtigā nepadewiba mums tiks šaprotama, ja eegaumesim, ka ta bija weens no leelakeem wilnas auščanas ruhpnēezibas zentreem. Wilnas industrija — šaka Šautšfīs — bija widus laiku beigās wišrewoluzionarakā ruhpnēeziba pilšehtās, un rewoluzionari bija ari ščis ruhpnēezibas štrahdneeki. Wilnas ruhpnēeziba toreisejā pretšču raščoščanā eenehma pašču pirmo weetu; auščamās industrijas pilšehtas, kas šawus produktus raidija pašaules tirgū, bija špeetas

nemt wisdſihwako dalibu toreijejâ starptautiskâ politikâ un nodroſġinat tirdſneezibas ſakarus ar wistahlakeem Reetrum-Giropas zentreem, no ſġis ruhpnenezibas uſplauſġġanas waj nihġġġanas atkarajâs ari wiſa pilſġetas lablġġġiba. Bet ſġini ruhpnenezibâ ari wiſahtraſ tika eewesti wiſadi tehniſki atradumi un pahrlabojumi; te bija ſakopots wiſleelakais ſtrahdneeku ſkaitis un te ari wiſdrihſaſ tika ſajuſta intereſġu preteſġġiba ſtarp uſnehmejeem un ſelleem; lihds ar to te wiſpirms nahġa pee pahrlenezibas, ka paſtahwoſġâ ſahrtiba ir groſama. „Tâ iſſſaidroġas,“ — ſaka Kautſtis, — „ka taiſni wilnas ruhpneneziba reformazijas laiġmetâ bija ſabeedriſki rewoluzionaro zenteenu ugunſkurs, ka pee katras zihnas pret paſtahwoſġajâm pilſġetas waj walſts warâm mehweri weenmehſr bija preeſġġġalâ, un ka tee weegli bija peeejami wirſeenam, kaſ ſludinaja karu wiſai paſtahwoſġai ſabeedriſkai eekahrtai; wiſur tâ tad ari mehweri ſtahweja ſakarâ ar komuniſtiſkâm kuſtibâm widus laiġu beigâs un reformazijas laiġmetâ, ziſ taġlu wiſpahr ſġim kuſtibâm peemita proleta-riſts ſġġiru rakſturs.“

Ėee leeliſkâ mehſturiſkâ luſsuma wiſâ Giropas ſabeedriſkâ, politiſkâ un kulturelâ dſihwê, ko mehſ wiſu kopâ aptwe-ram ſem noſautuma „reforma zija“, ſlandrijas pilſġetâm peefrita leela loma. Te bija daſġġado kezeriſko un komuniſtiſko ſektu ſġuhpulis ſahġot no panefigeem, deembijigeem „beghardeem“ 13. gaduſimtenî lihds ſtrauji rewoluzionareem „anabaptiſteem“ 15. un 16. gaduſimtenî. Warmahġu pahreſtibâm ſġis ſektes ſtahdija preti ewangelija mahzibas; bagatneeku pahrmerigai iſġġġehrdibai un ihpaſġumu neweenlihdſibai — pirmatneġo kriſtito draudſġu komuniſmu, kur wiſs tizis lihdsigi dalits; waldoſġo ſġġiru eekahrtai — ſapnus un gaidas par „jauno Jeruſalemi“ ſemes wirſu, kur atmaſa nahſs wiſcem iſſuhzejeem. It ſewiſġġi apſpeesto un kalpinato ſġġiru naidis greeſâs pret katolu muhkeem un preeſtereem, pret pahweſta baſnizas maru wiſpahr, kura — peġġ Kautſka wahr-

deem — toreis tahdâ pat mehrâ pahrwaldija wiſu ſabeedriſto dſihwi un tâpat ari tifa eenihdeta, kâ tagad birſčas bankeeru aprindas (die hohe Finanz). Seichpadſmitâ gaduſimtena ſahkumâ, kad nemeeru wiſkai ſakufſtinaja wiſas Eiropas ſemes, ari Flandrijas pilſehtâs revoluzionaro anabaptiſtu un kalwi- niſtu mahzibas ſazehla ſahjâs tautas mafas: Gentas ap- ſahrtne daſchreis lihds 10—12 tuhfſt. zilweku pee leeſmojo- ſcheem uguueem klauſijâs reformazijas agitatoru ſpredikos, waj atkal ar zirweem un dſelſcheem apbrunojuſchees iſlauſa katoļu baſnizu un kloſteru durwis, padſina preeſterus, ſagahſa altarus, ſagirta ſwehtbildes un ſtatuſas (peem., Gentâ, Ant- werpenê u. z.). Genta, protams, peeweenojâs reformazijai un ſtahjâs lihds Nihderlandu neatkaribas karâ pret Spanijas wirſwaldibu, bet tai iſnahzâs par to breeſmigi zeest. Zau Karla V. laikâ 50 tuhfſt. zilweki wiſâ Flandrijâ ſamaſtaja ar ſawu dſihwibu peeſleeſchanos revoluzionarai demokratiskai ku- ſtibai un jaunai proteſtantiskai tizibai; bet ſchis lihku gubas tifa pilnigi aiſſkalotas prom no tâm aſiaw ſtraumem, ſahdas pluhda Filipam II. ar ſawu armiju un ar ſaweem bendem Flandrijâ eenahkot! Baſiſtamais breeſmonis herzogſ Alba weens pats liſa uſ nahwi noteefat 18 tuhfſt. zilwekus... Septinpadſmit gadus Genta zihnijâs lihds ſchini aſinainâ karâ un winas labakee pilſoni waj nu fritâ kaujâs waj atkal tifa nogalinati no bendes roſas, waj ari behga prom uſ ſwe- ſchatni. Gentai padodotees ſpaneſſchu kara wadonim Ale- ſandram Farnese 1584. g., aiſgahja wehl prom uſ Holandi un uſ Angliju 11 tuhfſt. eedſihwotaju. Genta bija ſaudejufe di- was treſchdalas no eedſihwotaju ſkaita; weſeli pilſehtas kwar- tali bija palikuſchi tif tuſſchi, ka uſ galwenajâm eelâm ſpa- neeſchu ſaldatu ſirgi pluhza ſahli. Behz ſchi kara Flandrijas ſkaiſtâs pilſehtas bija ſagrautas drupâs, wiau ſeedoſchâ tirdſ- neeziba un ruhpneeziba tifa pawijam iſnihzinata un pahrwee- tojâs tagad uſ Holandi un Angliju, kurp ari dewâs flameeſchu amatneeku — behglu bari...

Là wareja domat, ka pehz tik breefmigas ispostijanas Flandrija wairs nemas nezelsees un neatspirigs, ka ta wahrgā nepfehjbā nihkulos lihdsigi Spanijai un Italijai. Bet geografiskais stahwollis te ir tik isdemigs, pate seme te ir tik bagata un augliqa, winas eemihntneeki ir tik darbīgi un sparīgi, ka reformazijas karos pilnīgi samihditā Flandrija pehz dascheem gadufimteneem jau atkal atsehla un pat spehja wehl pahrlaist wehlašos karus (peem., starp Spaniju un Austriju, starp Franziju un Holandi, tad wehlaš atkal daudšos karus frantschu revoluzijas laikā). Flandrijas lihdsenums jau ir kà no dabas nolemta dimšaujas weeta, kur Ciropas leelwalstis daschados laikmetos izjihnijuščas šamūs ašinainos konfliktus.

— Tagad Genta no 16. un 17. gadufimtena gruwefleem šen jau pazehlušes atkal agrakā leelumā un plaščumā, ta ir tikufe no jauna par ruhpnenezibas un tirdsneezibas zentru un škaita ap 170 tuhšt. eedšihwotaju. Šenās wehsturiskās ehtas un basnizas noluhšojas atkal uš rošigu pilšehtas dšihwes mudšefli: kuhp fabriku škuršteni, pa kanaleem peenahš un aiseet fugi un barkas, pa tilteem wiršas wesumu rindas. Pehz tam, kur padšikinata iseja uš juhru (kanals lihds Ternišai Holandijas robeschās), Genta tikufe par oštas pilšehtu, uš kureeni ari Baltijas oštu fugi weđ linus, kokuš u. z. Galweno weetu pilšehtas ruhpnenezibā, tāpat kà šenak, eenem tekstilindustrija, kautgan netruhšt ari daudš zitu fabriku.

Ari Gentas eemihntneeku šenais brihwais gars ir modees atkal uš jaunām zihnām. Genta ušštatama par Belgijas štrahdneeku kustibas šchuhpuli, jo jau 1857. g. te tika nodibinata pirmā auščamās ruhpnenezibas štrahdneeku šaweeniba („Broederlijke Webers Maatschappij“), kura peešlejas pirmajai „Internazionalei“, pahrdšihwoja wišas wehlašās juku wehtras un tad pahrgahja kà weena no pirmajām šastahwdalām 1885. g. nodibinatā „Belgijas štrahdneeku partijā“. Ari pirmās štreiku zihnas wišā ašumā te tika iškarotas pehz 1858. gada, pee kam Gentas audeji tikpat neatlaidīgi pastahweja uš

šavām prasībām, kā viņu preekštetšči 3—400 gadus atpa-
kaļ, un tāpat arī ispelnijās „dselschu peeru“ nošaukumu. Ari
agrato zunftu lozeklu solidaritates un dižiplīnas gars te at-
dšihvojās jaunā weidā: beš šavām arodneezīškām beedribām
Gentas strahdneeki greesušči uš fewi wiša organisetā proleta-
riata wehribu ar šavām plaščām kooperatīvām šabeedribām
(„Boornit“). Par to mums nahkšees plaščaf runat nahkšohā
nodalā. — — —

Uš Gentas škats atkal klibst pahr tahdu pat flaju lih-
dšenumu, tīfai te šahlainās plawas jau mainas ar labības lau-
keem un zufura beeschu strehkeem. Redš pa kahdam gabalinam
šeltainus kweeščus, tīf kupli un šlaidi noauguščus kā nee-
dres. Wilzeens brahšč atkal pahr upju un kanalu tilteem
garām mafakām peestahtnēm un pilšehtinām. Pašib šhur tur
zeļmalā kahda masa, glihta mahjina ar seedošcheem zereem un
puku dobēm. Uš kastānu šareem redš aišflehpušchos kahdu
wezu, šemu šahdsčas basnizu ar nobalšinatām šeenām un
šilganu juntu. Bežš kahdas štundas, pa wagona logu šfa-
totees, jau šahf manit leelpilšehtas tuwumu: mehš laišham
garām atštahatām fabrikām ar nokwehpušcheem škursteneem
un iškaidetām ehkām, tad nahf atkal kahds tukščs lauškums
ar wehl nepabeigtām namu buhwēm, tad melni šodrejainas
dselszela noliktawas ar wagoneem un lokomotivēm, preekšč-
pilšehtu eelas ar weenfahršcheem nameem un pahrdotawu iš-
fahrtņēm, lihds beidsot wilzeens rihbot un dahrdot eefšrej
B r i š e l e s w o š š a l ē. — — —

Šas ištī grib škatit Šlandrijas pilšehtu šeno frahščnumu
un lepnumu, tam jaredš Brišeles „Grand Place“ (Šelais lau-
škums). Uš ta išnakhkot, teezi pilnīgi apšhilbinats no toreišejo
pilšehtas ehku leelīškā štaltuma un juštees uš reiš pahrzelts
15. un 16. gadušimtena mirdšoščā, bagatā dšihwē. Šcho lau-
škumu eefšehds no wišām tšhetrām pušēm Brišeles pagahtnes
wešturīškās ehkas: pilšehtas rahtušis (Šotel de ville) un
warenās zunftu ehkas (maisons des corporations); wišs

laufums un wišas ehkas ir te palikuščas tahdas pat, kahdas tās bija Burgundijas herzogu un Spanijas karku laikos. It fewišķi eespeesčas atminā pilšehtas ratuscha fantastišķi gresnā architektura, pa pušei gotiškā, pa pušei renešanses stila. Ta naw Hansas pilšehtu seemelneeziškā gotika: druhmi, melnfarkani keegelu muhri ar sašgani apšuhbejušcheem kapara jumteem, šmagas tumščas welwes ar šhaureem lodšineem (kā to, peem., redsam pee Doma bašnizas Rīgā). Te widuslaiku druhmais šmagums jau pahwarets: akmenu blaški pahwehrti par weegleem, šlaideem pihlareem un wiša ehka ar šawām kolonadēm, logeem un balkoneem, ar šawām statujām un fašades isgresnojumeem, isleekas kā kahda architektā fantāšijas rotaļa. Pah ratuscha juntu pazelas 114 metru augštāis Brišeles pilšehtas tornis (beffroi) ar šargengela Mičhaela feltito figuru galā; wišs tornis ar šawām šlaidām pihlaru wihtnēm isleekas kā dahrga marmora špizu audums, kā kahda brihnišķka šalnas puše uš loga ruhtim. Wišu eespaaidu wehl diwfehrt pawairo apfehrtējās ehkas: pahri preti „karkā nams“ (maison du roi) ar balkonu kolonadēm, daudšo ornamentu wirknēm un junta tornišcheem, tad blafus lepnaš, štaltās zunštu ehkas, kā peem. bruhweru nams (hôtel des brassieurs) ar kahdu Burgundijas herzoga jahhtneeka figuru augšchā uš junta gehwela, meesneeku nams (maison des bouchers), šfroderu nams (maison des tailleurs) u. š., wišas šenlaiku stila gresnumā.

Brišeles „Grand Place“ štaitas par weemu no krašchmaškeem pilšehtas laufumeem wiša Širopā, un teešchām no ta ari paleekas leeliškš eespaids, fewišķi kad wehl šaules špošchums pahrtlahj ehku fašades un leek šibet un mirdšet ornamentu wihtnēm un juntu feltitām figurām. Uš laufuma pahrdod pušes: rindām te stahw kurwi ar tumšchahrtteem un balteem junija rošču flehpjeem, špilgteem nekku seedeem, weenfahrtšči šilām rudšupukēm u. t. t., burwigā krašhu un šmarschu daščadigumā. Tā isleekas, ka šči laufuma apfehrtneš nemas

nebuhtu modernās leelpilšehtas banalais nudseklis, ka nupat, trumpetēm atšķanot, usjahs te kahds widus laiku herzogs ar ļāvu mirdsošāo pavadonību, wīfi filoz waj šarkanos uswal-fos, ar šeltu zaurāustem, pliminošāem mehtelem, wīseem zepures ar srausu spalwām un jostas, kurbju gali un sirgu eemaukti nobehrti ar pehrēm un dahrgakmeneem. Un no ehku balkoneem un logeem tos šweizinās pilšehtas škaistules, šihdā un purpurā, ar rubinu un šmaragdu kafla rotām, šibo-šāem diademeem matos...

Bar pagahjušāo gadušimteku bagatibas šposāumu un iš-šāšārdigo gresnību mums leezina lepnās ehkas un mahkšli-neeku glešnas iš toreišejā laikmeta. Nešas tikai neatgāhdina, ka šāos mirdsošāos brunineeku turnirus un šwehtkus tāpat ari šagaibija škrandainu ubagu un kropku bari. Loreiš wehl nebija tagadejās jaunās kahrtibas, kur leelpilšehtās wīšus truhzigos un nabadsigos lautišus ištunij uš nomaku šwar-taleem, šašloga tos nabagu patwersmēs, zētumos u. t. t. un pee štingra šoda noleeds teem bagatneekus apgruhtinat ar ubagošāanu waj rehgotees wišu azu preekšā. Loreiš dee-delešāana bija neatnemama teesiba (ubageem dašāā weetā pat bija šawas zunštes), un wīšos šwehtkos un prozēšjās ubagu bari apšehda pīlu trepes un basnizu durwis un atkļahja te šāwu škrandu šailumu, šāwus gaudenos lozeklus un šrutai-nās wahtis...

Mums palizis pahri pagahtnes, wehšturiskais krah-šānums, kur no ašānu traipeškeem nešas wairš naw redšams. Un tomehr, zik te uš šāi laukuma ween naw ašinis lijušāas! Šas bija herzoga Albas breešmu laikos, kad 1568. g. pawasari šem bendes žirwja te frita uš bruga atmeneem weena pehz otras 25 flandreešāu augštmanu galwas. Še, kā šahsta, „ka-rala nama“ welwēs grafs Egmonts pawadijis šāwu pehdejo nakti un no bendes uswests uš ešāafota taišni no balkona, lai pa eelām wedot tauta to neatšwabinatu... Wezās kronikas mums usglabajušāas tikai pašštamako wadoku wahrduš un

zitus tīfai usfkaita pa fimteem un tuhktoscheem, kas krita to-
reis zihnā par senām brihwibām un teefibām, par Nīderlandes
neatkarību un basnizās atjaunošanū. Schaušhalas eet
zaur kauleem, kad atminam toreisejos Spanijas foda ekspediziju
laikus: pee pilsehtu wahrteem un krusa zeleeem, pee karata-
wām un kokeem rehgojās šatruhdėjuschi lihki un zilweku gin-
deni, kuras neweens nedrihksteja apglabat; waj katru deenu
uš pilsehtas laufumeem tika nobendeti nemeerneeki un bei-
dcenji, kureem šalauša kaulus ar ratu waj atkal tos dšihwus
šadedšinaja uš šahrta...

Deenwidus Šlandrijas pilsehtas nespehja lihdi galam is-
turet breešmigo zihnu pret Spaniju un padewās, kad Genta
bija pahrwareta un Antwerpene išpostita un islaupita. Šau
daudš ahtraš flehdsja meeru Brisele, jo te španeeshu kara pulki
jau no šahkuma bija pahršwarā un beš tam te, kā agrakā Spa-
nijas karala residenzē, išškiroschā wara pilsehtā peekrita ba-
gatneeku un augstmanu aprindām, kas bija labak ar meeru
peekahptees, nekā zihnā eet bojā. Šlandrijas deenwidus pro-
winzes pehš 1584. gada atsina atkal Spanijas miršwaldibu
un atgreesās atpakal pee katolu tizibas, pee šam šlandreešhu
augstmani wareja eestahtees atkal španeeshu walšts deenestā
un pilsehtu komunām tika atštahtas daschās pahrwaldibas tee-
šibas. Bet par meeru itnekā negribeja dširdet Nīderlandu
seemelu prominzes (tagadejā Šolande), kuras zihnijās tahlaf
uš dšihwibu un nahwi. Šau reti kur wehšturē ušees tik nelō-
kanu tautas pretestibu un ismišuma waronibu, kā štarp pil-
sehtu un šahdschu demokratiškām aprindām Nīderlandu neat-
karibas karos. Te waj katrā wehštures kronikas lapas pušē
šastopam tahdas epišodes, kā Leidenes eelenkšhanu: 1564.
gadā neleela pilsehtas eedsihwotaju šaujina tšhetrus mehne-
šhus no weetas atšita španeeshu kara pulku ušbrukumus un,
kad wiši pahrtikas krahjumi bija iššihkuschi, mitinajās no
šchurfām un ehda labak šahli un koku lapas, nekā padewās
enaidneekām. Šolandeeshu kara wadoni liša isgraut ar tah-

dām puhlēm un upureem zeltās fluhščas un dambjus, kas aifargaja pašču semi no juhras pluhdeem, lai waretu apšlihzi-
nat un aišdžiht španešču armiju. Seela loma toreij zihnās
peefrita tā šauktajeem „gejeem“ (geur — ubagi, nemeerneeku
peenemtā palama), kas nemitigos usbrukumos španeščeeem
bija wisbištamatee pretineeki uš šaušfemes un uš juhras. Tee
ušflupa atšewiščām šaldatu nodalām waj atkal fugeem uš
juhras, isnihzinaja un aptahwa wišus beš kahdas šehloščas-
nas un nešaudseja ari Šlandrijas peekraštes eemihzneekus,
lihds ko tee bija pahrgahjušči španešču pušē. Beigās Spa-
nija bija peekaufeta un pehz 40 gadu ilgās karoššanas flehdsā
meeru (1609. g.). — Nihderlande palika ušwaretaja un winaš
prowintšču neatkariba un republikaništā šatweršme bija ta-
gad nodroščinata. —

Mehš pakawejamees drušku ilgaf pee Belgijas pilšehtu
pagahtnes atminām. Bet šči pagahzne te mums šahdas
preeščā uš katra šola un winaš tradizijas šneedšas ari eekščā
tagadnē. Ar zihnām pildita ari Belgijas jaunakā mehštore,
winaš pilšehtu demokratiskais gars te ispluhdis jaunās for-
mās, winaš šenatnes mahšļa atkal atdšihwojušēs un peeredse-
juše jaunus seedu laikus, — bet par to wišu mums nahššees
runat nahšoščās nodalās.

Brunoščanàs.

Dimdefmit gadus atpakaļ (1889. g.) Parišes starptautiskā ņozjalistiskā kongrešā tika nolemta Ķirmā Maija ņwinesčana. Šheem proletariata pašaules ņwehtkeem bij jaapleezina strahdneeku ņčķiras prašiba peķ 8 stundu darbdeenās; reisē ar to 1. maija deenā teef weenmehr no jauna apstiprinata starptautiskā proletariata zeeščā solidaritate un wina weenprahtigais, warenais protests pret militarismu. Neķad Ķiropas proletariatum Ķirmā Maijā naw nahzees ar leelaku ņpeķku ušņwehrt ņawus prinzipus, ķā taišni ņhogad. Militarisms ir tizis par neisturamu ņlogu: miljardeem tautas naudas teef išņweests armijas un flotes noluhķeem; arween ņčhausčhaligata teef nahķoščā zilweķu ņlaktesčhanās tehnika; arween trakafa teef kapitalistisko leelwalstu starpā brunoščanās steiga. Nepeeteef wairs ar ņaušfemi un uhdeni — reisē ar juhrā nolaiščameem „Dreadnought“ milšeneem pazekas gaišā Zepelina aeroplani. Un arweenu tuwak nahķ brihdis, kur ņčķis breešmigās brunotās waras draud treeķtees weena pret otru. Arweenu ašafa teef ņazihķste starp Angliju un Waķziju deķl kapitalistiskās hegemonijas (wiršwadonibas); arweenu wairaf ņareščgijumus rada kapitalistiskā koloniju politika; ņem kapitalisma nastas ušmoduščās Ašijas tautas (ņahķot ar Ķeršiju un Indiju un beidsot ar Ķinu un Japanu) un stahjas tagad uš wehstures ņkatuwes. Ar puķlēm tikko wairs noturams ķā ņauķtais „Ķiropas lihķšwars“: tik tuwu te kopā ņaimneeziķko un politisko interešču preteščķibas, ķa pee mašakās pamirsiščhanās uš weenu waj otru puši tuhliķ war iželtees bihštama ņaduršme. Ja ķad tagad ņlahpē grusdoščo Ķiropas kara ņwehli, tad tikai waldoščo ņčķiru bailes no proletariata augoščās waras un no ņči kara warbuhteķām ņekām, kuršč leeliķķā mehrā paahtrinatu kapitalistiskās sistemas gaķščanu...

Eiropa — tāpat kā pirms 1848. gada — tuvojas katastrofu laikmetam. Arveenu šakaršetafa teef starptautiskā atmosfēra un arveenu grubtat nahtas regulet pāršturināto tvaika katlu. Pēe Donavas jau vajadzēja šahst rihbet leelgabaleem un tikai zaur Kreewijas kauna pilno, pašāpaseminošo atkāpšchanos Serbija tika pēespeesta padotees Austrijas pāršwaram. Un tiklihdj weenā weetā uguns nodsehsta, tuhliit jau otrā leelmas usšchaujās no jama. Patlaban, kur šchis rindinas teef rakstītas, jautajums grosas ap Turzijas likteni: pēe Konstantinopoles wahrteem stahw jaunturku pulki un praša konstituzijas nodrošchinaschānu, kamehr leelwalstu flote Dardaneku tuwumā kā maitas ehrglu bars gluhn uš laupijumu. Mehš nenemamees, protams, nekā paregot, šahdu gaitu nems turpmakee notikumi Turzijā, bet tomehr mums newar buht nekahdu zeribu, ka Balkanu jautajums waretu tikt atrišināts meera zelā, t. i. ka leelwalstis pēelautu Balkanu tautām pašchnoteišchānās teefibas un netrauzetu brijmas Balkanu walstīnu federācijas nodibinaschānos. Nekad naw kapitalistiskās leelwalstis eewehrojuschās tautu likteni un mīnu ekonomiskās un kulturelās interesees, bet gan tikai teefuschās pēhž šew eeguhstameem labumeem un preefšchrožībām, lihdj tad pašchās šagruhduschās ar peerēm kopā. Un waj tad Balkani weenigā bihstamā weeta — kur paleef no šchacha waldibas galigi ispostitā Persija? Le newarēs wairš istikt beš Anglijas un Kreewijas teefchās eejaukšchānās un tad, protams, strahdās atkal telegrafs starp Wini un Berlini, starp Parisi un Londonu, tad nahšs atkal mišadi diplomatiski pēeprašījumi, kuri drihš ween war pārwehrstees par eerotšchu trokšni. Par daudj jau imperialisma tendenzees pahrauguschās waldošchām šchirām pār galwu pahri, par daudj jau zeeschi šawilkušchees militarisma mešgli, ka waretu zeret uš wīnu atrišinaschānu meerigā zelā — beš šobenu zirteena...

Ko war šchim draudošchām breesmām stahdit pretim Eiropas apšinigais proletariats? S a w u a u g o š c h o w a r u,

řawu řabeedriřko un politiřko eeřpaidu
 fatrâ řemê, řawu zeeřřo řtarptautiřko řoli-
 daritati. Sozialiřms ar řaweem organiřeteem ŝtrahdneeku
 miljoneem ir tiziř par řwarigu politiřku faktoru Eiropas
 dřihwê: ta naw nekařda tuřřa demonřtrazija, ja Wařzijas
 un Anglijas ŝtrahdneeku řřkiras preeřřřtařwji weenâ un tai
 pařřa laiķa parlamentâ prařa, lai abas walřtis ŝtařjas pee at-
 brunořřanâř, ja wiřleelakâ řřowiniřma trazi Aultrijas ŝozial-
 demokratiřkâ frařzija uřřtařjâř par konřlika iřřřkiriřřanu
 meera zekâ un pař mobiliriřeto kara pulku galwâm pařri řuřta
 řawuř brahligoř řweizeenuř Eerbijas ŝozialdemokratijai. Te
 naw nekařdas řřalas frařeř, bet weenfařři te tiķai apleezi-
 nati ŝtrahdneeku mařu pateeře uřřkati, ar řureem tagadejeem
 miniřtreem un diplomateem griřot negriřot jareřřinas. Un
 beř řřaubâm řřogad Birmâ Maija demonřtrazija wiřâř Ei-
 ropas řemêř řmagi atķal kritiř ŝtarptautiřkâ řwaru kauřa.
 Proletariats dara un dariř it wiřu, lai uřturetu meeru un
 iřřiřtu iř rořâm pazeltôř eerotiřřuř, bet buřtu welta iluřija ze-
 ret, řa ŝozialdemokratiřkâ proletariata řpeřkâ jau taga d
 řtařwetu pilniģi wiřuř řaruř noweřřt. Tař biģ jaatřiřřt pat
 wiřřtiprař organiřetâř wařzu ŝtrahdneeku partijas wadoniģ
 Bebelim neřenâ Eutgartes kongreřâ (1907. g.) Bet turpat
 ari Bebelř iřřakas par gaidamo Eiropas řaru: „Kař nahřs
 un notiķ tad, to eř neřinu, bet to gan, řa řřiř řarřř laiķam
 buřs pe ř de ģ a i ř un řa te uř řpeřli teeř liķta wiřa buřřu-
 ajiřkâ řabeedriřa... No řinama řtařwokla luřtoģoteeř, ŝozial-
 demokratiģa waretu pat teiķt, řa řřařdř leeř Eiropas řarřř
 muřřu leetu weřl wairař weģinatu, nekâ gadu deřmiteem ilģa
 agitazija un řa tapeřģ meřs to waretum tiķai weřleteeř. Bet
 tiķ breeřmigu liħdřekli muřřu meřřka řařneegřřanai meřs to-
 meř řew neweřlameeř.“ Eřařdř Eiropas řarřř atneřtu ne-
 iřřakamu pořtu un ařinu pluħduř, tař iřniģinatu daudřař
 ģilweģeř kulturâř un labķlaģiģibâř mantâř, un tapeřģ ŝozial-
 demokratiģa — řa tař Eutgartes reřoluzijiâ teiķtř — dariř it

wiſu, „lai iſzehluſchos faru iſbeigtu un eefſchejo friſi iſleototu ſtrahdneeku ſchkiras atſwabinaſchanai“.

Uf leelām wehſturifkām zihnām gatamojas proletariats un Pirmā Maijā pahrſkoitis no jauna ſawus fara pulfus Wiſwairaf ſtarp teem zectis un, deemſchehl, wehl arweenu ſawu rindu robus naw iſlihdsinajis Kreewijas proletariats. Bet mehs nemaldisimees, ja teiſſin, ka tagadejais uſtrauktis ſtarptautiſkais ſtahwoklis newar palikt bej ſinama eefpaيدا uf revoluzionarās zihnās eewilnoſchanos Kreewijā. Zif lepmi Stolipins ar ſaweem muiſchneekem weenmehr leelijās, ka tas revoluziju galigi iſnihzinās un tagadejo Kreewiju padaris atkal „ſtipru un warenu“ pret ahrejeem un eefſchejeem eenaidneekem! Eiropas kapitāls dahwaja ſawu uſtizibu ſchi miniſtra ſmalikām manerēm un iſmeizigeem bendes rahweeneem: „fahrriba“ liſās atkal Kreewijā nodibinata un Anglija un Franzijs, zihnā pret Wahziju un Auſtro-Ungariju, mekleja atkal Kreewijas draudſibu. Un Kreewijas zariſms pa to laiku peldejās aſinu wannā, lai atdabutu ſawu ſpirgtumu un waretu atkal kahjās zeltees. Zeribas jau bija leelas, bet tad nahza Serbijas konfliktis un — brahtſchus gahſās Kreewijas leelwalſts ar ſaweem krukem! Tikai ſtingraks diplomatiſks peedraudejums no Wahzijas puſes, un Kreewija azumirkli atnehma wiſus ſawus rihkojumus atpafal, atkahpās pawiſam no Balkaneem un ſawas promofatoriſkās ſlawu politikas un ſmilktot paklanijās par „draudſigo mahjeenu“. Ta bij tik ſlana plauka zariſmam un deendereem ſejā, ka par ſchahdu „kaunu“ pat flegmatiſkajam Homjatowam aſaras iſſprahga un grafam Bobriſkim — pehz paſcha iſteizeena — „mute kā dubleem pilna“. Karatawu ſtabi newar noderet par walſts waras pihlareem — to jamahzas tagad atſiht kreewu „walſts wihreem“. Kreewija tagadejo leelwalſtu ſtarpā iſrahdijufēs par tik neglahbjami beſſpehzigu, ka ta, droſchi ween, waretu tikpat weenfahrſchi tikt iſdalita, kā ſawā laikā Polijs, ja ween leelwalſtis neatturetu ſawſtarpejā konkurenzes zihna. Bet ja

teeſchâm ſahſas nopeetni ſtarptautiſki ſareſchgijumi, tad, žif ari Kreewijas žariſms negribetu nolihſt ſawâ migâ, ar ſahju beſeeneem taſ tiktu iſdſihts žihnâ, un kaſ tad nahktu — taſ teeſchâm naw wairſ jaſata . . . peenemſim, ka tagadejâ Ciropas kriſe wehl war ilgt daſchus gaduſ lihdi klajai brunotai ſadurſmei nenonahkot, tad tikpat nedroſchais ſtarptautiſkaiſ ſtahwoſliſ wiſleelakâ mehrâ aprobeſchotu Kreewijas aiſnehnumumu noſlehgſchanu ahſjemêſ un beſ aiſnehmumeem žariſms wairſ ſaimneekot neſpehji . . .

Ciropas kapitalſ nahza Kreewijas kontrerevoluzijai ſawâ laiſâ palihgâ, un 1905. gada revoluzijai — žituſ žehlonuſ te nepeeminot — bij jaſaudê toreij žihna ari tadehl, ka ta netika pabalſtita no ſtarptautiſkeem ſareſchgijumeem un revoluzionarâm kataſtrofâm Wakar-Ciropâ. Dimdeſmit gaduſ atpakal Pariſeſ kongreſâ Plechanowſ teiza daudiſ minetoſ wahrduſ, ka ja revoluzionarâ kuſtiba Kreewijâ uſwarêſ, tad ta uſwarêſ weenigi kâ ſtrahdneeku kuſtiba. War gaditeeſ tagad, ka teeſchâſ revoluzionarâſ žihnaſ eekuſtinajuſms Kreewijâ war ſawufahrt nahkt no Ciropas notikumeem. Mehſ, protamſ, negribam te neka praweetot, mehſ aiſrahdam tikai uſ eeſpehjamâm warbuhtibâm un uſſiveram galwenâ kahrtâ, ka kapitaliſtiſkâſ walſtiſ eet kriſchu un kataſtrofu laiſmetam pretim un ka wiſpahrejai temperaturai kahrtot, newar wairſ ilgi tureteeſ tagadejaiſ reakzijâſ leduſ Kreewijâ. Un pat ja taſ ari nebuhtu, tad mehſ ſinam un redſam, ka tagadejâ kontrerevoluzijâſ politika neſpehji iſſchkirt Kreewijas ſaimneezikâſ un ſabeedriſkâſ dſihweſ uſdewumuſ, ka wiſâ klujumâ krahjaſ atkal kopâ un nogatawojaſ ſabeedriſku ſpehku ſpeedeeneſ un ka no organiſetâ proletariata darbibaſ un wadibaſ atkarajaſ jaunuſ maſu uſbrukuſumu poſmſ pret galigi wehl neſatreekto žariſmu un dſimtmuiſchneezibu.

Un tapehji — gatawoteeſ atkal uſ žihnu! Noſtiſprinat un paplaſchinat muhſu organiſazijaſ, weſt ſozialdemokratiſku propagandu plaſchumâ un dſikumâ, pulzet iſklaidetoſ, modinat

kuhtros un eedrošchinat glehmos un gurdenos, neatlaidigi atkal turpinat zihnu par proletariata šaimneezisko un politisko atšwabinašchanu! Un latweešchu apšinigam darba kaušchu mašam gribetos 1. maija deenā atgahdinat Parišes kongresā teiktos Diebknēhta wahrduš: „Nā šenatnes zihnās preekšhejee zihnitaji meta šamu šchēhpu tahlu uš preekšchu eenaidneeku rindās, pahri pahr eenaidneeku zeetokšchna muhreem, tāpat ari internazionalā štrahdneeku šaweeniba tahlu aiššweeduše šawas atšwabinašchanās zihnās šchēhpu — un proletariats tagad trauzas uš preekšchu šcho šchēhpu pazelt, eenaidneeku armijas šadragat un winu zeetokšni eekarot.“ Wistahlat 1905. gada revoluzijas zihnās šamu šchēhpu meta Latwijas proletariats un naw neweena starp mums, kas šchaubitos, ka šchis šchēhps tiks atkal eeguhts un šahktā revoluzijas zihna nowesta lihdi galam!

Glehdjatees rindās.

Kahdu mehrki sprauda jēv „Zihna“ preekšč 5 gadeem klajā nahkot? Išši tas isteikts „Zihnas“ 1. numurā: „far-gat strahdneeku interesēs, apgaišmot dšihwi no wiau stahwofla, modinat ņnaudoščos, eedroščinat bailigos, ņaukt un pulzinat latweešču apšinigo proletariatu uš zihnu un uš ušwaru!“ Tur bij ari minets, ka teoretiski raksti un garaki apzerejumi teek atstahti toreij Bernē iņnahkuščam „Sozialdemokratam“, kamehr „Zihna“ kalpos tekoščam (praktiskam) wajadsibam un ņneegs tikai „ihņus apņkatus iš Kreewijas partijas dšihwes un iš muhņu pašču kustiabas“. „Zihna“ tā tad pirmā kahrtā stah-dija par ņawu ušdewumu i n f o r m e t (ņneegt ņkaidras ņinas) ņawus laņitajus par rewoluzionaro kustiibu Kreewijā un Bal-tijā. Kreewu-japanu karšč bij kā ņahzees, kwehloščee rewo-luzijas mutuli walņts eekņheenē lauņās jau uš ahru, — tapehž toreij pahrdšihwojamā laikmetā bija no wisleelakā ņwara, ka latweešču proletariats eeguhtu pareiņu jehdseenu par notiku-mu gaitu Kreewijā un waretu patš kritiski ņpreest par preekščā stahwoščam zihnam. Kaw jaaišmirst ari, ka toreij katru žit nezik brihwaku wahrdinu nogalinaja zensura un ka tautiski-birgeliškā preņe Kreewijas apstahklus attehloja pilnigi atšč-gahrni.

„Zihna“ zentās buht par strahdneeku kustiabas pateejo, ņkaidro ņpoguli. Ta nemaldinaja un nemahnija ņawus laņita-jus, ta ņneedņa pehž eespehjas weenigi droščas un kritiski pahr-bauditas ņinas. Bet „Zihna“ nekahdā ņinā newareja aprobe-ņhotees ar weenkahršču rewoluzijas biņetena lomu, kaš tikai faktus un ņinas weenu aiš otra ņarindo (tahds raksturs bija tolaiņ „Bunda“ išdotam „Poņlednija Iņwestija“). Tai bija ja-dņen žauri noteikta rewoluzionari = sozjaldemokratiska wirseena

linija un ņaidri un gaisĉi jaatbild uŝ latweeŝĉu proletariata jautajumu: ko mums darit? Kreemijas patwaldiba ņanehma meenu ņmagu treezeenu pehĝ otra Mandŝurijas karâ — rewoluzija nenoweheŝĉami tumojâs — ari latweeŝĉu ŝtrahdneeku kustiĉai no fluŝas agitazijas un propagandas bija japahreet jau uŝ atklatu zihnu. „Zihnas“ pirmais loŝungs, ko ta pehĝ tam uŝwehra waj katrâ lappuŝe, ņkaneja: o r g a n i ņ e j a t e e s ! ŝ l e h d ŝ a t e e s r i n d â s !

Latweeŝĉu ŝozialdemokratija nekad nepalahwâs uŝ notifumu warbuhteĝo gaitu, uŝ tautas maŝu elementu ņazelŝĉanos, ta peelika wiŝus ņawus ŝpehkus, lai ŝĉo kustiĉu padaritu apŝinigu un waditu to uŝ aktiwu zihnu. Latweeŝĉu proletariata organizazija nekad neuŝtizeja ņawu laiwu nejauŝĉu apŝtaĝku wehtrâm un wiŝneem, lai tee to, warbuht, malâ iŝnes, bet weenmehr zentâs ņaturet ŝtuĝri ņawâs rokâs un wirŝitees notektam mehrĉim pretim. Ta nezereja uŝ nekahdeem rewoluzijas brihnumeem, kâ japanu kara un eekŝĉejâ juŝu raditâ „ĉaoŝâ“ Kreemijas patwaldneezikais reŝĉims ņabrufŝ patŝ no ņewis, jo ta neaiŝmirŝa nekad, ka rewoluzija war tagad weenigi uŝwaret kâ organizeta maŝu kustiĉa. Un, atbalŝtotees uŝ ŝtipru maŝu organizaziju, latweeŝĉu ŝozialdemokratija ari ņkaidri pahŝinaja ņawus ŝpehkus, ta wareja eepreeŝĉ uŝtabdit ņawu zihnas planu un iŝwest to ari galâ, ta ŝpehja ari wiŝŝtraujako ņareŝĉĝijumu brihŝĉos walĉit un wadit rewoluzionaro maŝu kustiĉu. Bet par to muhŝu partijai ari nenahĝâs wehlat gaustees, ka „newis mehŝ wirŝijâm kustiĉu, bet notifumi biĉdija muhŝ uŝ preeŝĉu“, ka „mehŝ biĉâm tiŝai ŝtiĝas, kuras ņkanoja rewoluzijas wehtra“ (kâ Partiuŝ pehĝ 1905. gada iŝteizâs par Kreemijas ŝozialdemokratiju).

Tiŝai organizeta maŝu kustiĉa war pazelt ŝtrahdneeku ŝtaĝwokli zihnâ pret kapitalu un tiŝai organizeta maŝu kustiĉa war ŝtaĝtees pretim patwaldibas brunotai warai — to nekad nerima ŝludinat „Zihna“. Ar neatlaidigu energiju latweeŝĉu ŝozialdemokratija toreiŝ (1904. g.) ŝtaĝjâs pee maŝu organiŝe-

ššanas un nešhwas ašrautes šhaus no wišadeem teroristi-
 ſkeem ušnehmumeem un ešekteem. Pat tiš išdewušchees ateu-
 tati, kà peem. Plehweš nahwe ne uš brihdi neapšhilbinaja
 muhš ar šawu šprahdšeena trošini. „Uštraukuma juhšmas
 lai nešamulšina un nenowed muhš no ſozialdemokratifkas
 zihnaš zela,“ — rakštija toreiš „Zihna“ (5. numurà) — „jo
 mums naw jaaišmiršt, ka kritiš ir tiš weens patwaldbibas
 ſargš, bet patwaldbibas ſahrtiba ſtahw wehl kà ſtahwejuše. Un
 ar ſchahweeneem un humbàm mehš Kreewijaš tagadejo ſahr-
 tibu nešadragaišim, bet gan weenigi un tikai zaur to, ja wadi-
 ſim tautas wairumu pee apšinaš, ja eerošinašim, pulzešim un
 beedrošim pašchu tautu uš zihnu... Lai eenaidneekam ſtahja-
 mees pretim newiš kà mašš teroristu pulziņš, bet gan kà
 plašcha, apšiniga darba laiſchu ſchkira!“

Šchis organišešanas darbs prašija milju puhliuus un ne-
 peekaušejamu išturibu, bet par to nedaudš gadu laikà latweešchu
 ſozialdemokratija teešchàm bija tikufe par proletariſku
 mašu partiju. Tà nebija wairš nekahda „intelligentu
 ſaujina“ waj „profešionalu rewoluzionaru organifažija“, ta
 neaprobešhojàs tikai ar „idejiſku“ eešpaidu, kaš, pušlihdš
 ahrpuš tautas mašàm ſtahwot, tikai ahrſahrteju ſawilnožumu
 brihšchos met ſtrahdneeku drušmà ſawuš ušſaukumuš un dašch-
 reiš pat pee malas teeš paštumta (kà peem., Rostowaš leelà
 ſtreità 1902. g., Deenwiduš Kreewijaš ſtreika kuštibà 1903. g.,
 Peterburgaš ſtrahdneeku gahjeenà uš Seemaš pili 1905. g.).
 Na ſem Latwijaš ſozialdemokratijaš karoga teešchàm ſtahweja
 pilſehtu un lauku ſtrahdneeku mašas, taš bija panahkšs zaur
 ilgu un nenogurſtošchu organišešanas un audšinašanas
 darbu. Ta bija weenſahršcha, bet gruhta pedagogiſka for-
 mula: eekuštinat wišpirmš ſtrahdneeku mašas uš zihnu par
 ſawàm ſaimneeziſkàm interešem un tahdà zelà taš wadiš pee
 ſawa ſozialà un politiſkà ſtahwoſka apšinašanas, pee ſawa
 wehſturifkà ſchkiras ušdewuma ſapraššanas. Latwijaš ſozial-
 demokratija ſawà agitazija teešchàm klaušsinaja pee wišu

fabriku un darbnitšū wahrteem, pee katrām strahdneeku dīh-
 mokla durwim tišlab pilšehtās, kà ari uš laukeem, un šauza
 tos uš zihnu par paščām elementarakām prašibām. Un ne-
 kur ušahktà ekonomiskà zihna nepalika beš šinameem panah-
 kumeem. Reišē ar to sistematiski tika iškopta šozialdemokra-
 tiskà propaganda pa pulzineem, lihds revoluzionarà šozia-
 listma prinziipi neišnīžinami bij eešaknojūšchees proletariata
 apšinā, lihds strahdneeku šchīras kustibu wairs nefahdi špaidi
 nešpehja nomahkt. Tà tika nešchīrami pee mums apweenota
 šaimneeziškà un politiškà zihna, tà šlehdsās zeešchi organisetās
 rindās darba laušchu pulki weenā Baltijas pilšehtà un lauku
 apwidū pehž otra, tà attihstijās un nostiprinajās latweešchu
 šozialdemokratija, lihds 1904. gada junijā ta wareja ar pilnu
 teešibu nošauktees par „Latweešchu Šozialdemokratiskū
 Strahdneeku partiju“. Un šhini apweenošchanās darbā taišni
 „Zihnai“ peešrita jo šwariga loma, jo taišni zaur „Zihnu“,
 zaur winaš rakšteem un šinojumeem, latweešchu proletariats
 apšinajās šawu kopibu un šawu augošcho revoluzionaro
 špehku.

Šchi stiprā organizazija ari dēwa Latwijās proletariatam
 eešpehju 1905. g. wešturiškās deenās atraišit tahdu energiju
 un zihnas drošmi un ištwest dšihwē zauri tahdas revoluzio-
 naras prašibas (kà peem., „weetejo pašchwaldibu“), kuras
 weltigi ismehginajās realiset pahrejās šreewijas organizazi-
 jas. Un šchis organizazijas pamati ari israhdijās par neiš-
 ahrdameem ašinaino reprešiju laiktetā, jo no wišām šreewi-
 jas šozialdemokratiskās strahdneeku partijas šastahwdakām —
 kà to ar lepnumu war leezinat — tagad šamehrā par stiprako
 un darbigako jausškata Latwijās šozialdemokratija. Un
 tapehž ari tagad un turpmak: nelautees šamulšinatees no
 daščadu „šindikalisti“ šchwindeleem un meleem, kopt un kraht
 proletariata špehkus, organisetees un no jauna „šlehgtees
 rindās“!

Revoluzija šreewijā naw beigūšees — winaš ušbewums

naw wehl iſſchkirts. Tagadejais patwaldneezifki-muiſchneezi-
 flais reſchims ar ſawàm katorgàm un karatawàm war gan
 uſ laiku apſpeest rewoluzionaru maſu kuſtibu, bet tas neſpeh
 atrast brihwu iſeju Kreewijas raſchotajeem ſpehkeem un iſweſt
 walſti no tagadejàs ekonomifkàs un politifkàs kriſes. Tà
 krahjas atfal pamaſàm kopà ſabeedrifki ſpehki, kaſ reiſ ne-
 aiſturami ſew zeku laufis. Un reiſê ar to mehſ redſam, ka
 ſtarptautifkais ſtahwoklis Ciropà paſtahwigi paafinas, ka
 Kreewija war atfal tiſt eerauta brunotà ſadurſmê, kura
 preekſch Kreewijas waldoſchàs waras beigtos neſalihdſinami
 behdigaf, nekà ſawà laitâ Mandſchurijas karſch. Zau ſahf ari
 iſklichſt lihdiſchinejais iſmiſumſ un ſaſtingumſ tautas maſàs:
 ſahf atdiſhwotees atfal — kà pehdejàs ſihmes to rahda —
 Kreewijas apſinigais proletariats un kertees no jauna pee
 darba. Naw tiſ wiſai taflu laifſ, kad no atgainaſchanàs
 mumſ atfal buhſ japahreet uſbrukumâ, kad no jauna atſka-
 nèſ ſauzeens „b u h t g a t a w e e m!“ uſ iſſchkiroſchu, uſ
 galigu ſauju! —

Sihfee darbi.

Daschadi wirseeni pehdejos gados redseti usnahkam un noejam no muhsu schaurinàs sàbeedriškàs skatuwes: anar-kisti-komunisti ar draudeem un schauzeeneem „rofas augšchâ!“, defadentiski individualisti ar „skaištuma“ un „kailu guhšchu“ kultu, jankawisti-sindikalisti ar netihro „melno duhri“ un wehl netihrafeem meleem un denunziacijam. Zif daschadi ari nefkaneja scho jauno apustuku frases un zif ari tee nemehginaja weens otu pahrkleeht, tomehr weena leeta teem wifseem bij un palika kopeja: proti, naidis pret organifetà proletariata partiju, zenschanàs schis partijas rindas isjauht un proletariata zihnu nowirsit nezekâ. Scho wirseenu sludinataji weenmehr nostahjàs reakzionaràs birgelibas pufè pret latweeschu sozjaldemokrâtiju un redjami un neredjami pawedeeni tos katreis faiftija ar Weinberga un Greguša kompaniju. Bet schee wirseeni jau isbijuschi un isšchihduschi, un ja daudj, tad tee paspehjuschi tikai netihrus gruschus un putekfus fanest pret muhsu organifazijas skanstim. Bet tagad nu grib šawu weifšmi ismehginat atkal jaunš wirseens — par „reformismu“ tas schauzas — un wina praweeschi runà us strahdneeku mašam loti laipnâ un meermihligâ walodâ. Wini šakas negribam strahdneeku organifazijas ispostit, bet zenschas peerunat strahdneekus, lai tee pašchi noahrda šawu nelegalo zeetofni; wini negrib ar waru atraut proletariatam wina zihnas karogu, bet tikai wehlas, lai pašchi strahdneeki to nonem un nodod — Rigas jaunâ teatra dramaturga waj garderobes šanehmeja glabaschanâ...

Schi „reformisma“ šparigakais aifstahwis ir kahds Š. Afaris (kuram — blafus peeminot — ar šawu nelaiķa brahli naw wairak nefas kopejs kâ tikai uswahrdš) un wifsch

nahk kà sùhtnis is muhşu şihşbirgelisfo „demokratı“ lehgera. Şhee „demokratı“ ir teeshâm neapşkauşşami kautini: tee gri-betu ari kaut ko nosihmet muhşu şabeedrişkâ dşihwê, bet teem truhşst şpehşas un energijas jel kahdu wispahreju pašahţumu iswest dşihwê, teem naw nekahda organişeta şpehşka, ne programas, ne noteiktu mehrku, un tã tee klišt pa „widuşzeķu“ starp kreişeem un labeem un beigãş pehreenu dabú no abeem!“ Muhşu şihşbirgelisķee demokratı tagadejã momentã it labpraht kopotos ar kreemu administrazijas preeşķstahwjeem, tee loti labpraht lihgtu un kauletos ar wahşu burşķuasişu, lai teem peem., dod ari kahdas weetinaş pilşehtaş domê —, bet pee şhim şilêm zeeşķi şastahjees muhşu „melno“ bars un niķni treez şķahduş konfurentuş prom. Şif glehwi un padewigi ari nebuhtu şhee „demokratı“, şif tee ari nedaudşinatu şawu „mehrenibu“ un „prahtigu rişķibu“, Weinberga klišes azis tee muhşķãm palis nedşeedinami „şarkani“. Un tamdehş ķķeem widuş wihreem şits nekaş neatleekaş, ķa greeştees atķal pee ştrahdneeku aprindãm un tur raudşit şadabut şaweem laikrakşteem abonentuş, şaweem isrişķojumeem apmekletajuş, şawãm kandidaturãm balşotajuş (taş şihmejas tiķlab uş ķaşu direktoru weetãm, peşķ ķurãm twihşst ihşts ştudejis „demo-krats“, ķa ari uş pilşehtaş domes un — neaişmirşişim! — uş turpmaķãm walşts domes wehleşķanãm).

Ķa ir ihşta şihşbirgelu politişķã gudriba, ko mumş is-ķķahşta ķķis jaunais „reformişms“. Şihşbirgeliba muhşu laikos nekad newediş şihau pret pahşşwarã eşoşķãm waldo-şķãm şķķirãm un wiau ekonomişķeem un politişķeem şpai-deem — un tamdehş mehş ari dşirdam, ķa nelegala organiş-zişu un neatlaidiga zişnas taktika neeşot wajađşiga, bet ķa pilnigi peeteekot ar administratiwi atķautu beedribu ştatuteem un „şihķeem praktişķeem darbeem“. Şihşbirgelibai naw şawaş noteiktaş programas, ne ari nodibinatu uşķtatu — un tam-dehş muhşu „reformiştı“ tã şirdaş par nelokamãm „dogmãm“ un „ştrahdneeku şķķirai ķaitigãm teorişãm“. Şihşbirgelibai

pašchaj nam nekahda organizeta špehka — un tamdehš tīf mihligi un šaldi stahšta strahdneekem, ka demokratiško jihpilsonu interešes nemas neatšchirotees no strahdneeku šchkiras interešem un ka tapehž wajagot „kopâ strahdat“. (Luhš, ihštâ meeta preešch tam — pehž Š. Ūšara wahrdeem — ejot „Statumes beedriba“, bet nešaprotam tīfai, kamdehš winišch šchahdai kopstrahdibai neeeteiz mehl ritenbrauzeju waj damu rošdarbu beedribas, jo tās tatšchu šewišchki peekopj „šihkos praktiškos darbus“?). Wahrdu šafot: atstahjeet šawas šchkiras žihnu, meteet erotišchus pee malas, peemehrojatees legeleem apstahškeem un topeet wiši par meetpilsonem! Un šchis reporteeris un teatra rezents, kas deejin waj Markša šazerjunuu wahšus kahdreij redsejis, nekautrejas melst, ka to mahžot — pats Markšs (buhstu jel labat atšauzees uš Andreewu Needru)!! Winišch prot ari degunu šaraukt, ka „radikalu frašu dehš žetumâ šehdet neešot nekahda waroniba“, un šin tāpat šihžinâ balši špeegt par „nelegalu rihžibu“ beedribās, par nelegalu darbineeku kaitigumu u. t. t. Šcho pehdejo punktu ar šewišchku gandarijumu uššwer Žrizis Weinbergis: „kad wišu to pašchu dašchahrt išteiza „Rigaš Ūwiše“ par muhšu dašchadām šozialdemokratiškām waj puššozialdemokratiškām beedribām, tad Ūšara organs brehža, ka mehš „d e n u n z e j o t“. Bet nu pats Ūšars uš mata wišu to pašchu teizis par minetām beedribām un winu ženteeneem...“ („Rigaš Ūwiše“, Nr. 214.). Weinberga dšeešmu šwehtkos peekautam Š. Ūšaram šchahda peesihme waretu buht jo šahpiga pšauka, ja ween muhšu demokrati wišpahr un winu lideris it šewišchki nebuhtu tīf nejuhtigi pret šanemteem plīkeem...

Mehš te neešim polemijet ar šcho „reformišmu“, jo pahraš neweikli jau wira šludinataji atklahjušchi šawas kahrtis, šawus ihštos noluhšus. Žazer, ka strahdneeki buhš tagad mahžijušchees pašihšt šchos šihšbirgeliškos „draugus“, pratis atkratitees no winu ušbahšigās aišbildnibas un atstahš tos weenus šawus domu graudus bahrstam winu šihšbirgeliškai

publikai preefšhâ. (Nëwar leelafu reklamu ſagahdat jaun-
iſzeptam „reformiſmam“, kâ uſwedot turnirus „Muſekla“
tehjas wafaros un mehginot tur demokratiſkos mehja grahbſch-
lus atſpehktot un pahrlëezinat, ka — pehz awiſchu ſinâm —
daſchi naiwi „paſchu laudis“ puhlejufchees pahri puſnaktij!)
Muhſ neintereſë „reformiſtu“ politiſkâs plahnprahtibas, bet
mumſ japeegreesch nopeetna mehriba daſcheem fakteem un
ſimptomeem paſchu partijas dſihwë, kur parahdas jau pahrl-
mehrige aifrauſchanâs uſ Legalifma, uſ daudſinato
„ſihko darbu“ puſi.

Nâ ſinams, legalu beedribu jautajums bij liſts uſ Lat-
wijas ſozialdemokratijas 3. kongreſa deenas kahrtibas. Par-
tijas darbineeſi bij nahluſchi pee atſinas, ka proletariata zih-
nas laufs ir pahraf plaſchs un ka ilegala organiſazija newar
weena pate aptwert ſchos daſchados uſdewumus. Te nepee-
zeefchami wajadjiga ſinama darba daliſchana: kur ween eefpeh-
jams, tur dibinamas arodneeziſkâs beedribas, kas kopotu,
ſtiprinatu un waditu proletariſkâs maſas un wiâu ſaimnee-
ziſkâ zihnâ atbalſtitu; tàpat ari weizinamas ſtrahdneeku
kooperatiwas, kulturelas, paſchpalihdſibas u. z. beedribas, ja
winas war buht ſtrahdneeku ſchkiras zihnai par atbalſtu, ja tàs
pazel ſtrahdneeku apſiäu un ja tàs war iſmantot ſozialdemo-
kratiſkâs zihnas mehrkeem. Bet pee tam kongreſs uſſwer,
„ka ſozialdemokratija ir weenigâ organiſazija, kura aptwer un
apweeno proletariata apſinigo dalu kâ awangardu (preeſch-
pulfu), kas wada ſtrahdneeku ſchkiras zihäu par proletariata
ſaimneeziſko un politiſko atſwabinaſchanu,“ un tamdehl kon-
greſs atgahdina, ka „wiſeem ſpehkeem jazenſchas noſtiprinat
proletariata politiſko organiſaziju.“ Tâ tad ſchis legalâs
beedribas tika uſſkatitas kâ uſmeſti apzeetinajumi ahrpus ne-
legalâs organiſazijas walneem, ſchim beedribâm bij jabuht par
palihga pulkeem politiſkâs partijas zentram un mehſ winas
atſinâm tikai tiſdaudſ, zif taflu tàs eefpehjams „iſmantot“
ſozialdemokratiſkâs zihnas mehrkeem. Der tagad pahrbaudit

un pahrleezinatees, waj neefam no fchi prinzipa nowirijufchees fahaus?

Par fwarigafam palihga organifazijam 3. partijas kongrefs ar pilnu teefibu uffkatija arodneezifkàs beedribas, jo bef arodneezifkàm beedribàm naw wairs domajama fefmiga zihna pret organifeto kapitalu. Te waram wehl tifai atgahdinat kongrefa lehmumus: „ar neatlaidigu energiju fertees pee arodneezifku beedribu dibinafchanaš, 1) ušnemotees iniziatiwi pee jaunu arodneezifku beedribu dibinafchanaš, 2) eeteizot (— kongrefâ bij debates par to, waj nefazit labaf „uſleef par peenahfumu“) katram beedrim eestahtees atteezigâ arodneezifkâ beedribâ, 3) ſtahjotees partijas eestahdèm ar tam organifatorifkoš ſafaroš.“ Mehš finam, zif gruhts ir arodneezifku beedribu tagadejais ſtahwoflis un ar fahdeem puhlineem te jakaujaš, lai dragatu ſtrahdneeku maſu neapſinigo kuhtribu un weenaldfibu. Bet taiſni tapehž, ka fchis organifeſchanaš darbs praſa nepagurſtoſchu pazeetibu un iſturibu, taš daſcham iſleekas par ſmagu un apnihkſtoſchu un tee nahf klajâ ar wiſadeem pee leetas nepeederigeem projekteem. Tahds peem., ir plans par arodneezifko beedribu dibinamo „progimnaſiju“ waj zitu kahdu ſkolu. Nu lai tatſchu apdomâ, waj ſem tagadejeem apſtahkleeem atlaus dibinat ſkolu, kurai nebuhtu ta pate kreemu mahzibas waloda, ofiziala krona programa, peeſpeesta tizibas mahziba u. t. t. Ta buhtu tahda pat ſkola, kahdas Rigâ ir deſmiteem, tifai ar to ſtarpibu, ka winas muhſchš buhtu wiſai nedroſchš, un ka arodneezifkàs beedribas iſſchkeestu paſchu zihnai wajadſigos lihdsjeklus uſ wiſadeem aplameem eſperimenteem. Beenemſim, ka fchis projekts wiſmaf labi domats, ja ari ne nopeetni pahrliktš, bet ko lai ſafam par tahdàm leetàm, kur arodneezifko beedribu leelos iſdewumus pin kopâ ar wiſadàm ſihzinàm teatra kulifju intrigàm! Tatſchu neſen bij laſams, ka daſchu arodneezifko beedribu ſapulžēs bijuſchas karſtas debates par to, kapehž par teatra komiſijas lozekli eewehlets Dihgotnu Sehfabs un newiſ kahds

zits kungs, kas tikpat daudz ko no teatra saprotot... Truhkst
 tikai wehl, ka arodneezisfko beedribu ņehdēs ņahf pahrrunat par
 lom u isdaliņhanu akteereem, par peederigeem waj nepeederi-
 geem koņtimeem u. t. t., un tad S. ņņara ņahrotais plans
 par ņtrahdneeku ņņņiras ziņas likwidēņhanu buhtu ņņneegts.
 ņemas newar labaku lihdsēkli isdomat ņtrahdneeku atbaidiņņa-
 nai un arodneezisfām beedribām, ka ņņahdas teatra intrigas
 un neekuņ, ņam naw it neka kopeja ar proletariata ziņas
 uņdewumeem. Partijas kongreņs uņstahdija praņibu, ka
 „arodneezisfām beedribām organiņatoriņki jaņaistās ar politiņko
 partiju“, bet tagad daņņi zenņņas tās „organiņatoriņki“ ņaiņtit
 ar frihtoņņām teatra deforacijām. Bet gribam zeret, ka arod-
 neezisfko beedribu nopeetnaņee darbineeki pratis eeturēt pareiņo
 wirņeenu un neiņlaidis iņ azim arodneezisfko organiņaziju iņstos
 mehrkūs.

Sawā laikā pee mums bij leela ņajuhņmināņņanas par
 ņtrahdneeku iņglihtibas beedribām un man, pro-
 tamņ, nenahf ne prahtā ari tagad winu noņihmi nolēegt.
 Strahdneeku iņglihtibas beedribas waretu daudz darit preekņņ
 proletariņkās ņņņiras apņinas iņkopiņņanas un wiņpahreja
 kulturela lihmena pazēņņanas, ja ween tām nebuhtu jareh-
 ņinas ar polizejiņkeem ņņņehriņņkeem un ja ween ņņiniņ ņņau-
 rinās robeņņās mums buhtu ņpehki, kas ņtrahda ņozialdemo-
 kratisfā garā. Bet tagad beēņņi ween iņnahf, ka mums ir
 rokās apņtiprinati beedribu ņtatuti ar noņaukumu („Kultura“,
 „Gaiņma“, „Prometejs“ u. z.), bet kā lektori pee mums
 eerodas daņņadi defadenti un pņeidomarņņishti ar ņaweem ņē-
 ņualeem ņprediņkeem „par brihwo mihleņtibu“, waj atkal 137
 reiņ nolāņa un ņanem honoraru ņ. Deglawņ par ņawu kalē-
 daru rakņtinu „Alkohola mahatiziba“, waj atkal uņkulas ņahds
 ņakņtis un tamlihdsigi putni. ņņnahf tā, ka mehņ paņņi
 uņrihņojam katedruņ wiņadeem ņņarlataneem un proletariņkās
 ziņas pretineēkeem, bet ņawu nelegalo ņozialdemokratisfko pro-
 pagandu atņtahjam pilnigi nowahrtā... Gribetos te wehl

kahdu wahrdiru peeminet par strahdneefu kooperatiivàm beedribàm. Bes fchaubàm, tàs strahdneefem war atlizinat finamu peknas teeſu, tàs atſwabina ſtrahdneefus no ſtarp-tirgotaju kulaka un leelaku fabrifu rajonos wiku aiwehſchana wiſai wehlama, bet mehſ nedrihſtam aiſrautees un eenahſt kooperatiwu dibinaſchanaſ drudſi, jo tad wiſſchanaſ, juſkaſ un ſaudejumi buhſ neiſbehgami. Un nekad mehſ nedrihſtam peemirſt, ka fcho kooperatiwu beedribu uſdewumſ ir ſekmet ſtrahdneefu zihnu, bet newiſ to kawet. Weens peemehſſ tikai: mehſ daſchreiſ eeleefam pahrtikaſ bodè par kaſeereem un weikala wadoneem beedruſ, kaſ zitadi buhtu ſpehjigi partija ſtrahdat kà profeſionali waj propagandiſti, un tomehr ſuhrojameeſ pee tam, ka mumſ ſpehku truhſt. It neapſinoteeſ mehſ pahrakà mehrâ eeroſinam ſtrahdneefoſ intereſi par kooperatiwu uſnehmumu kaſeikàm, mehſ toſ aiſraujam ſahnus ar fcheem „ſihkeem darbeem“, un beigâs tad iſnahſ, ka pat partijaſ beedri par kahdu apawu weikala deſizitu uſtrauzas wairak, nekà par maſu areſteem un eekritujchàm tipografijàm . . .

Bet fo tad? Waj lai metam pilnigi pee malas legalàſ beedribas un legaloſ „ſihkoſ darbuſ“? Taſ nebuht naw wadjigiſ, bet mumſ tikai jaerahda fchim legalàm eeſpehjamibàm wiku peenahziga weeta, mumſ tàs jauſſkata kà lih-djeſkliſ muhſu zihnâ, bet newiſ kà mehrkiſ. Mumſ tàs ja-iſleeto weenigi kà atbalſta punkti ſtrahdneefu maſu organiſeſchana, mumſ tàs jaſaiſta zeeſchi ar muhſu politiſko organiſaziju, mumſ wiku rihziba jaſaſkano ar partijaſ darbibu, jo tikai tad winàm ir kahda noſihme muhſu zihnâ. Mehſ nedrihſtam ar ſaweem legaleem ſihkeem darbeem paſchi palikt ſihki. Kawjâ war daſchreiſ neezigſ paaugſtinajumſ waj ſoku puduriſ noderet par weetu, fur paſcheem aiſſargateeſ un atklaht uguni uſ pretineefu, bet taſ naw wairſ kareimwiſ, kaſ eeleen kruhmoſ un leekas uſ duſu. Ja ar dedſigu pahrléezibu un neatlaidigu energiju darboſimeeſ ſozialdemokratiſkâ garâ,

tad pat daļchā weetā weenfahriņa dšeedaņchanaš beedriba war noderet muņšu beedribai par atbalstu waj paņpahrni (tā tas bij pirms 1905. gada), bet ja ūchahda revoluzionara paņrleeziba un griba truņķst, tad pat strahdneeku beedribas ar wiņplāņchakeem statuteem iņwehriņķees par ūiņķbirgelibas pereķķeem un nelihdņēs tur neņahda „beedribas fraņzijas“ waj „biroja“ kontrole. Un lai paleē mahņās ar ūawu meetpiņķonifķo gudribu wiņi tee, kaš ūafa, ūa tagadeņās legalās beedribas jau warot piņnigi weifķ muņšu nelegalās organifazijas uņde-
wumu! Katrs polifzijas priņstaws teem pateifķs, ūa tas ir bleņnas. Kaņdus leelus darbus tad jau bij paņstrahdajuņķas „Latwijas kulturās beedriba“ waj „Rihķs“, kad naņza pa-
wehle tās ūlehgķ? Un ari muņšu arodneezifķam beedribam ja-
patur wehrā, ūa Stolipina konstitufzijas laifā winas naw uņ
flintim dibinatas. ūaatsifķst, ūa legalās beedribas ūpeņķ zif
neziķ plāņchak darbotees weenigi tif ilgi, kamehr wehl pa-
ņtahmēs ūtupra nelegalā organifazija, pret kuru karojot,
adminiftrazija buņķ weenfahriņķi ūpeēta atlaiņķt legalo bee-
dribu kontroli daudņ wakigak. Waretu buķt, ūa polifzijai tur
ir ūaws apreņķiņķs: ta nogaida, lihđķ legalās beedribas uņ-
ņuhķs piņnigi ūewi partijas organifaziju, lihđķ — tā ūakot —
ņķiņ leeņās gowis buņķ aprijuņķas treņnās gowis un tad buņķ
ari reife noņlaktet tās...

Un wehl uņ weenu leetu jaaiņrahda, zif leelā mehrā lega-
lās beedribas un winu ūiņķee darbi eenes deņorganifaziju un
demoralifaziju partijas aprindās. Ne tif ween, ūa legalās
beedribas atrauņ partijas darbineekuš teēķai zihnai, bet
winas toš weegli padara neņpeņķjiguš ūtahtees atkal atpaķal
partijas rindās. Tās gribot negribot noķauņ revoluzionaro
ņparu, tās atradina no uņupureņchanaš un zihnas peenahķuma
iņpildifķchanaš, tās dod ūinamu attaiņnojumu kuhtribai un
gleņwulibai. Zif ahķri tagad war atwainotees ar nemaķu, ar
beedribu amateem un ūehdēm, un kur tahdam legalam darbi-
neekam lai raņķoš patifķa paņrmainit tehņas wakaru ar meņķa

ʒapulʒi, teatra iʒrahdi ar ʒetuma ʒambari! ʒhi legalo beedribu dʒihwe palikuʒe jo ʒihka un ʒekla: te taiʒni iʒjuhtamʒ, ʒa wairʒ nepluhʒt tik ʒtrauji un ʒkaidri ilegalas organiaʒijaʒ avoti, jo tikai remdenâ, duhnaainâ uhdeni wareja uʒpeldet tahdi aʒari ar ʒawu „reformiʒmu“. Ka legaliaʒmʒ warejiaʒ tik plaʒhi eeweʒtees, tam par ʒehloni nelegalas joʒialdemokratikaʒ propaʒandaʒ aʒlahbʒhana, un ir teeʒham laikaʒ, ʒa partijaʒ beedri ʒhim truhkumam peegreeʒh nopeetnu wehribu. Mums ir leels bars jaunu, paglihtotu ʒilweku, kuri nesin kadehʒ dehwejaʒ par „markʒiʒteem“, bet ʒhos „markʒiʒtuʒ“ ne ar wirwi neaiʒwilkʒi uʒ ʒtrahdneeku pulʒineem un nepeedabuʒi ne pee ʒahda nelegalas organiaʒijaʒ darba. Bet par to tee apmeklès ʒatru birgeliʒku iʒrihkojumu, tee waj durwiʒ iʒlauʒiaʒ, lai tiktu eekʒhâ uʒ ʒahdu Andreewa Needraʒ preekʒhlaʒijumu waj Sinibu komiʒijaʒ ʒehdèm, jo tee weentahʒhi dʒihwot newar, ja nedabuʒ weenu gadu uʒplauʒhinaʒ Needram un otru gadu wina birgeliʒkeem oponenteem! Nesinu, ʒik daudʒ taiʒnibaʒ bij „ʒaunaʒ Deenas ʒapas“ apgaʒwojumeem, ʒad ta rakʒtija, ʒa Weinberga dʒeeʒmu iʒwehtkoʒ eelihduʒhi un biʒetes nopirkuʒhi ari tahdi, ʒaʒ ʒewi ʒkata par „wiʒapʒinigaʒkeem“... Un ja jau daʒhi „apʒinigaʒke“ to dara, ja tee neʒaprot, ko no teem praʒa partijaʒ goʒdʒ un peenahkumʒ, tad jau naw neʒahdʒs brihnumʒ, ʒa Nikolajaʒ weeʒojotees, puʒapʒinigeem ʒtrahdneeku bari pluhda ʒar Daugawu, apbrihnoja iluminiaʒija un kʒaigaja „urâ“! Kaʒhda weza teika ʒtahʒta, ʒa ʒlepʒawam tuwojotees, ʒahʒ aʒinot noʒauto upuru bruhʒes, bet pee mums ʒlepʒawu ʒagaiddija pat ne ar kʒuʒu, druhmʒu proteʒtu, bet ar ʒkaʒam kʒaigam. Ka agitiaʒija pret ʒara weeʒoʒhanoʒ tika weʒta tik nepeeteekoʒhâ mehrâ, tur — ja ween walʒirdigi atʒihʒtameeʒ — pa daʒai wainiga aiʒrauhʒanaʒ ar legaleem „ʒihkeem darbeem“.

Muhʒu nelegalâ organiaʒija tagad atrodaʒ ʒoti apdraudeta ʒtahwoʒli: uʒbruʒumʒ nahʒ pehʒ uʒbruʒuma un weetejeem

junkuri un zara deenderi to waj gribetu isdeldet no jemes wirfus. Katram, kam ween ruhþ strahdneeku atfwabinafchanað zihna, kam ween dahrga tautas revoluzionara pagahne un nahkotne, jasteidsas tagad muhþu nelegalo organifaziju noftiprinat. Lai iþlihdþinam wiþus þiftos robuð, lai peþþ katra waldbiþas uþbrufuma uþzelam muhþu poþizijas ar trihþlahrtigu þparu, lai wedam atkal dedþigu, foþialdemokratifþu propogandu, lai gahþajam þapultþþu weetas, dþihwoþkuð, adrefeð, þataruð u. t. t. preekþþ þartijas wajadþiþam. Luþþ, tee lai ir „þihþee darbi“, bet tee muhþu kuþtibu padarið nepahrwarami ftipru un tee tagadeþa zihna þwer þimtkahrt wairaf, neþa legalo beedribu ftatuti. Muðþ janozeetina muhþu nelegalee zentri un japaplaþþina muhþu þartijas darbiba uþ wiþam puþem. Tagadeþo weinbergiþma mehri, promokazijas un nodewiþas, mehþ iþþkaudiþim tiþai tad, ja iþtihriþim muhþu þabeedriþko atmoþferu, ja pazelþim maþu apþiau un noftiprinaþim maþu solidaritati. Wairaf þpara un paþþapþinað! Wairaf droþmeð un wiþriþþþiþas! Naw taþlu, warbuþt, laiþþ, þad atjaunoþeeð Kreewiþas strahdneeku kuþtiba, un waj teeþþam lai nu tagad atdodam þawas organifazijas zeetokþni, þuru mehþ aiþþargajuþþi weþeluð deþmit gaduð zauri! Tamdeþi — lai atftumþam þaktã neluhgtuð þihþbirgeliþkuð „reformiþtuð“ un lai eþam þawu þþþirað zihnað zelu, lai neaiþraujameeð no legaleem þihþkumeem, bet lai daram þawu leelo un þlaþþo revoluzionarað foþialdemokratijað darbu! —

Somijas pretestība.

Jau zeturto reiš triju gadu laikā teek isklīhdinats Somijas seims. Pirmais us wispahreju, weenlihdfigu, teeshu un aiislahtu balšu teesibu pamata eewehletais seims fanahza kopā 1907. g. maijā un tika padsihts us zara waldbibas lehmumu 1908. g. martā. Nahkoschās wehleschanas tīfai nostiprinaja sozjaldemokratiijas uswaru un pazehla seima oposiziju, tā kā Stolipins zita nefa newareja isprahtot, ka atkal atlaist mahjās nepaflausīgos deputatus (1909. g. februari). Peterburgas tšchinowneeki bij aprehškinajuschī, ka nu tatšhu reiš somu tauta buhs peekufusi no wehleschanu zihnām un ka seima pretestība lihds ar to buhs šalausta, bet panahkums bija tas, ka wišā Somijā par sozjaldemokrātu kandidateem tika nodotas 337.630 balsis, un ka no 200 deputatu weetām 94 peekrita somu strahdneeku partijas preekšstahwjeem. Ka šchahdam seimam nebuhs ilgs muhschs, to sinaja iktatrs, un teeshām 1909. g. noembrī tika jau pa trešcho lahgu pašludinats Somijas seima atlaischanas utafs. Un stuhrgalwigeē somi gahja atkal pee wehleschanu urnām un wehleja atkal tos pašchus oposizionelos deputatus (sozjaldemokratišā partija eeguwa 40 proz. no wišām nodotām balsim un eēčaroja wehl pahris sehdeku seimā klah). Zeturts is seims šadsihwoja no šchi gada marā lihds septembra beigām, tad ari tas tika aishraidits un jaunās wehleschanas noliktas us 1911. g. janwari. Bet ka peektais seims ne par matu nebuhs zitadašs un ka jaunishwehlameē tautas preekšstahwji tikpat zeeschi un tikpat neatlaidīgi usstahfees par Somijas teesibām, to sina tikpat labi somu tauta, kā ari zara waldbiba. Tatšhu tika pat Somijā eekustinats preekshlikums, lai wišas politiskās partijās atstahj šawstarpejās wehleschanu zihnas pee malas un lai par nahkoschā seima

lozekleem iswehl taifni wiſus toš pašus bijuſchos ſeima deputatus. Tà tad nahkoſchàs mehleſchanas dos weenigi atkal eeſpehju noſkaidrot ſomu tautas maſàm tagadejàs zihnas ſwaru, nožeetinat tautas preteſtibu un wehl reiſ apleezinat ſomu tautas nelokamo gribu. Tas buhs weenigais reſultats, ko Stolipins ar ſawu gudro politiku Somijas jautajumà buhs ſaſneebjis...

Bet tas tatſchu ſawadi, ka kreemu waldbiba, kurai zitadi ſoda eſſpedizijas un kara teeſas weenmehſ pee roſas, it kà neſin, ko apſahkt pret ſtuhrgalwigeem ſomu ſtrahdneekem un ſemneekem? Wiſas Somijas pilſehtas un leelaſàs dſelſszeku ſtazijas pahrpilditas ar kaſakeem un draguneem, generalu un bendes kalpu zara waldbibai nekad naw truhzis (tikai paſwilpt wajaga Baltijas baronus!), un tomehr ſchos dedſigos kreemu „patriotus“ nemaſ nelaiſch darbà, nemaſ nelauj teem Somijà kaut, laupit un dedſinat, kautgan pehz ihsto melnſimneeku pahrliezibas ſen, ſen jau nu buhtu laiſs! Tatſchu faktiſki naw wehl norauts Somijas ſatwerſmes karogs, tatſchu arween wehl te ir ſpehka 1905. g. rewoluzijas eeguwumi: preſes, ſapultſchu, beedroſchanaš un ſtreika brihwibas, demokratiſkà tautas preeſchſtahwiba u. t. t., un „ihſtee kreemu laudis“, lai nu liktoš meerà un nemehginatu waj ar ſobeem ſaploſit tautas teeſibas un brihwibas, ſem kuràm ſtahw 1905. gada ſarlanais ſkaitlis! Te naw tikween kà newaldamais, gluſchi waj ahrprahtigais naidš no reakzionaro aprindu puſes pret pagahjuſcho rewoluziju, bet Buriſchewiſſcha un Markowa bandu bihda pret Somiju teeſchi materialàs kabatas intereſes: ir tatſchu Peterburgà beſ Mellera-Sakomeſka wehl leelš ſkaiſ wiſadu bijuſchu un iſbijuſchu gubernatoru un generalgubernatoru, to ſtarpà daudš no Somijas padſihstu tſchinowneeku, kurreem Somijas „nomeerinaſchana“ ſola atkal amatus un ordenus un naudas ſumas. Mehš redſejàm ari, ka Somijas apſpeeſchanaſi uſgamilè domè netikween ihſtee melnee un mehreni melnee elementi, bet ari tà ſauktais oktobriſtu zentrs: te naw

tikveen padewiga istapiba pret Stolipinu un rijigais kreemu nazonalismš, kas newar eezeest zitu tautu kulturelo patstahwibu, bet sem ta šlehpjas ari ziti noluhki: ar Somijas fatweršmes isnihzināšanū kristu ari Somijas muitas robesčas un kreemu ruhpnēezīfām un tirdsneezīfām aprindām atweras īfredse us jaunu, lihds šchim no ahrsemju prezēm pahrwalbitu tirgu. Pret Somiju tā tad stahw Zarškoje Selo eemihtneeki un kreemu birokratija, reakzionarā muischneeziba un kapitalistiskā burschuasija, waldibas rihzibu atsihst un pabalsta walsts dome un walsts padome, un tomehr, tomehr — Stolipina ministrija štaigā ap Somijas jautajumu apkahrt kā ap šaritinajuschos, špurainu esi un negrib ihsti šawus pirktus šabadit! Neša wairak Peterburgas kanzelejās naw špehjuschi isgudrot, kā tikai weenmehrigo, besšefnigo Somijas šeima atlaišchanu, kautgan Stolipins it labi šajehds, ka šchahda politiskā rotāšchanās wīnu pašchu — šara teešu bendi un treschās domes dšchentelmeni — nostahda šmeekligā stahwokli.

Bet leeta ir ta, ka Somijas fatweršmes isnihzināšana naw tik weegli īšdarāma, kā tas weenam, otram šchandarmu palkawneekam waretu īslaktees. Wišpirms te šaws šwarigs wahrds runajams lihds ahrsemju kapitalisteem un finansisteem. Somijai ir pašchai šawa naudas un walsts kredita sistēma, šura stahw teeščā šakarā ar ahrsemju bankām un birščām; minešim tikai, ka, peem., Wahzija ween eeguldijsi Somijas walsts aišnehmumos 350 miljonu marķu un ka ta šahda Nikolaja waj Puriščewiščā dehl neees šcho sumu šaudet. Beš tam wahzu un angļu kapitali pahrwalda Somijas meščū un šoku ruhpnēezibu; wahzu un angļu fabrikateem peefriht galwenā loma starp Somijā eewedamām prezēm (pehdejos gados Wahzijas eewedumi šneedsas pahri par 150 milj. marķām). Šagad mehš šapratišim ari, šamdehl tik wahriga un juhtiga pret Somijas konstituzijas aiššahršchanu wahzu un angļu burschuasija, šamdehl te protestus zel Anglijas tirdsneezīfās šameraš un Wahzijas oštas pilšehtu waldes, šurām

zītadi wišs weena alga, waj lai Kreewijas waldiba ušfahrtu wešelu miljonu kreewu strahdneekus un ņemneekus! Un ņarâ ar to, Eiropas burņhujiškâ preše, kura pa ņodu ekņpedi-
ziju ņlepņawoņĥanas laiku wehl zildinaja muņņu junkurus kâ
„kulturas aiņņtahwjuš“, tagad nerimņtas waimanat par ņomu
tautai nodaramâm pahrestibâm, par kreewu eerednu barba-
riņmu u. t. t. To ņin ahrņemju kapitaliņti ari beņ wižâm ņena-
toru rewijižâm, kâ kreewu iņĥinowneeki ņaimneekotu Somijâ,
ka tee grahbtu ari teeņĥi wiņu kabatâs un ka Somijâ rabiņtâs
politiņškâs juņas ņtipri kaitetu wiņu ruhpneeziņškâm un tirdņņee-
ziņškâm intereņem, un tamdehl nu teem tiņ dahrga Somijas pa-
ņtahwoņĥâ ņatwerņme. Bet pee Kreewijas nepeepildamâ defi-
zita muņņu augņtee walņts wiĥri nedriĥņt ņanaĥtt naidâ ar
ahrņemju bankereem un birņĥu maņlereem, tee nedriĥņt pah-
raņ ņatrazinat pret ņewi Eiropas burņhuajiņko preņi. Sawâ
laikâ tiņa ņinots, ka Somijas apņpeeņĥanas politiĥai ņewiņĥĥi
pretojees ņinantņĥu miniņtrņs Roņowzewņs: ņĥim kungam kaņru
pawafari waj rudeni iņnaĥtas ar tuņņĥu iņĥemodanu apbrau-
kaņ Eiropas zentrus un kaĥdâ Mendelņona waj Meijera uņ-
gaidamâ iņtabâ ņeĥdot, tam wafas deeņgan pahrdomat, kaĥdâ
mehrâ wiņa nolihgņtamos aiņneĥmumus war trauzet Somijas
ņareņĥĥijumi. Un tamdehl kreewu waldibai kluņu janorij ņa-
was duņmas, janoleeņ pee malas jau ņagatawotâ karatawu
zilpa un jarauga pamaņâm Somiju nogalinat ar „konņtituzio-
naleem“ lihdsĆkteem.

Beņ tam Somijas ņatwerņmi nemaņ ari newar tiņ weegli
iņniĥzinat. Kreewijas reaņzija, protams, negreeņiņ neĥaĥdu
weĥribu uņ Somijas weĥņturiņškâm teeņibâm, uņ ņenako traktatu
ņolijumeem un kreewu patwaldneeku ņweĥraņteem; kaut ari patņ
Niņolajņs, uņ trona naĥkot, apņweĥrejiņ Somijas teeņibas neaiņ-
ņkaĥrt un wehl 1906. g. iņdotos ņeima ņatwerņmes liņkumus iņ-
ņludinajiņs par „neaiņteekameem pamata liņkumeem“, kuruņ at-
zelt waj pahrgroņiņ weenigi war uņ ņomu tautas preekņĥņtahwju
un Kreewijas waldneeka kopeju leĥmumu. Bet kaņ nu muņņu

melnšimtneekeem dalas gar likumeem, tautas teešibām un valdneeku smeħrasteeem, jo mīnu pušē šħimbriħšam speħks un wara — kašaki un leelgabali! Bet Somijas autonomija nav meħlejama un peerahdama ar wezeem arkiwu dokumenteeem, ta faktiħki pastahw jau ģimts gadus kā weħsturiskā praktika: Somijas teešibas nav nekahdi uš papira palikušāhi tukšāhi paragrafi, bet tās ģimts gadu laikā tikušās iħleetotās kā ņomu tautas ģabeedriħki-politiħkās dšihweš normas. Somijas ģaimneeziskā, ģabeedriħkā un kulturelā attihstiba ģahjuši wišu laiku ģawu zeku, ģlušāhi ģawruħp no Kreewijas, un ģāis weħsturiskās attihstibas raditā eekahrta nav iħnihzinama ar weenu ņpalwas wilzeenu. Lai Somiju pahrwehrstu par Kreewijas gubernu, tur nepeeteek ar pahriš „wišaugstakeem“ manifesteeem un ukašeeem: tad janopleħšāhi liħdš pamatam liħdšħħinejee Somijas walsts likumi, jaišputina wišas Somijas teešas un administrāzijas eestahdeš, ģapahrkreewo Somijas ģkolās, janobod kreewu iħħinowneeekeem Somijas ģatihħmeš zeki, jaatzek Somijas nau-das sistema, ģašastahda jauni ziwil- un kriminallikumi u. t. t. Meħš redšam, kā Somijas ģatwerħme ir pahrał iħtipri un zeeti zelta, lai to kreewu birokratiģa ģpeħtu noahrđit pahriš ģados.

Un ģħo reakzijas planu iħwešħanai wajadšigi laudis, wajadšigi kaħdi dešmit tukštošāhi iħħinowneeki, kaš pašihst weetejos apstahħkus un prot weeteģās walodas, un kur tahduš kreewu waldbiba lai rauj! Paģahjušāhi wašarā Stolipins ģahka ģudrot, waj Peterburgas krona ģimnasijās newaretu ņomu un ņweedru walodas eewest kā mahzibas preeħšħmetus un tā jau tagadejos ģimnasistus audšinat Somijas apšpeedeju amatam, bet ģāis projekts bij ģamet pee malas. Tas ir Kreewijas waldbibas nelai-me, kā pašā Somijā nav eepēħjams ģawerwet ģħahdu ģħraudšeju un rahweju armiju: ar leelām puħlēm iħdewās šadabut wajadšigos ņenatorus un beš tam weħl kaħdu duzi ņpeegus ģeneralgubernatora Seina peršonas apšardšibai, bet ar to jau weħl nepeeteek! Ķa Kreewija ģriħ Somijā eewest ģawu kaħrtibu, tad jaatlaisāhi waj wiši liħdš-

ŝhinejee ŝomu eeredni un jaleef wiaw weetâ ihsti kreewu laudis, tad atstahdinami tiklab augstako teefu preeŝŝehdetaji, kâ ari weenfahrfchee kanzeleju ŝtrihweri, tad padŝenami tiklab dielfŝzeli inŝheneeri, kâ ari fleeŝchu bihditaji u. t. t., bet tas weenfahrfchi tagadejâ momentâ naw eefpehjamŝ un pret ŝomu ŝiŝŝto preteŝtibu un zeeŝchi ŝolidaro uŝŝtahŝchanoŝ kreewu naziŝnaliŝti atduras kâ ŝaniknotŝ wehrŝis pret ŝhogu. Ko lihdi eezelt kahduŝ diwpadŝmit zenŝorus, ja eefuhdŝetos laifrakŝtus ŝomu teefas tikpat attaiŝno waj uŝleef teem ŝmeeŝligi neezigus naudas ŝodus? Ko lihdi iŝdot adminiŝtratiwas pawehleŝ, ja ŝomijas eeŝtahdeŝ leedŝas tâŝ iŝweŝt diŝhwê!

Buhtu zita leeta, ja kreewu walidiba ŝawâ apŝpeeŝchanas politiŝkâ waretu ŝomijâ atbalŝtiteeŝ uŝ weenu waj oturu ŝŝŝiru waj ŝabeedriŝku grupu. Kad pehŝ 1905. gada rewoluzijas eebruka Baltijâ ŝoda eŝŝpedizijas, tad walidibas roŝâŝ tikpat wehl bija palizis adminiŝtraizijas, teefas un polizijas aparats, tad atpleŝtâm roŝâm gwardijas un dragunu pulkuŝ ŝanehma muŝju junkuri, baŝniŝkungi un birgeli, un diŝŝziltigu ŝpeegu un bendeŝ kalpu ir pee mumŝ Baltijâ tahdeŝ daudŝumŝ, kâ ar teem war wehl apgahdat wiŝu pahrejo Kreewiju. ŝomijâ ŝahhdas ŝoda eŝŝpedizijas eebrauktu taiŝni meŝchâ un purwâ, no kureeneŝ tâŝ neweenŝ ahrâ newaditu, ne wehl tâm klaht peeneŝtu iŝŝeramo un noŝchaujamo rewoluzionaru ŝarakŝtuŝ! Mumŝ ne prahtâ nenahŝ teit zildinat ŝomu burŝchuaŝijas wiŝriŝŝhibu un iŝturibu: ta lahpraht buhtu ar meeru lihgt un fauleteeŝ ar kreewu walidibu, ta iŝdewa ŝhandarmeem kreewu rewoluzionaroŝ behgluŝ un tai droŝchi ween neŝas nebuhtu pretim, ja ŝomu proletariatam aprobeŝŝhotu wina eeŝarotâŝ teeŝibaŝ. Bet kreewu walidibas politiŝki netura par wajadŝigu eelaiŝteeŝ kahdâŝ norunâŝ ar ŝomu burŝchuaŝiju, tee draud tai ar to paŝchu polizijas nagaitu kâ ŝomu ŝtrahdneeku ŝŝŝirai un tâ peeŝpeeŝch taiŝni ari ŝomu birgelikŝâŝ aprindas noŝtahteeŝ opoŝizijâ pret Kreewiju. Naw teefchâm ŝomijâ neweenas ŝabeedriŝkâŝ grupas, kam draudŝeŝchanâŝ ar tagadejo Kreewijaŝ

reakziju vaj pat weenfahrscha peefahpſchanàs folitu jel ma-
 jaſo labumu: Somijas autonomijas isnihzinaſhana ſatrizi-
 natu wiſas ſemes labklahjibu, apturetu Somijas kulturàs at-
 tihtibu un gahſtu wiſu tautu politiſkas merdſibas poſtâ. Lau-
 dehl mehſ ari redſam, ka wiſas weetejàs partijas uſſtahjas
 par Somijas teeſibâm un ka ſomu ſeims weenbalſigi atraida
 freemu waldbibas preekſchlikumuſ. Weenu laiku wareja bo-
 ſchitees, ka ſchi weenprahtiba tiks iſjaukta zaur wezſomu di-
 domigo, peefahpigo politiſku, bet ta ſagahdaja teem tikai ruh-
 tus ſaudejumus, ſamaſinaja tikai wiſu wehletaju un peekriteju
 ſkaitu ſtarp ſomu ſemneekem, lihds tam wezſomu diplomati
 atjehdsàs, ka teem ſchigli ween jaſtahjas opoſizijas puſe, jo
 tikai tà wehl wareja glahbt ſawu juduſcho ſwaru un eepaidu.
 Un tas ari jaleezina, ka ſchi nazionalâ wezſomu ſemneeku un
 preeſteru partija naw politiſkâ un moraliſkâ ſinâ nekahdi tik
 ſapuwuſe, kâ muhſu „tautiſko diſchwiſru“ un melnſimtneeku
 klike.

Ja nu ari wiſas ſomu partijas neatlaidigi turàs par So-
 mijas eekſchejo patſtahwibu, tad tomehr naw teikts, ka tàs to
 aiſſtahwès weenadeem lihdsleekem un uſnemſees weenadus
 upurus ſchinî zihnâ. Zihnas ſmagums, kâ tas jau pats par
 ſewi ſaprotams, gulſees uſ ſomu apſinigâ proletariata, jo pret
 wiſu galwenâ kahrtâ teek wehrſti freemu reakzijas uſbrukumi,
 un no ſomu organiſetâ proletariata droſmes, nelokamibas un
 preteſtibas atfarajas wiſs Somijas liktenis. Un mehſ waram
 droſchi leezinat, ka ſomu ſtrahdneeki ſchinî zihnâ iſturerès lihds
 galam.

Somijas proletariats 1905. gadâ beſ kahdeem eewehroja-
 meem upureem eeguwa nezereti daudz: preſes, ſapultſchu, bee-
 droſchanàs un ſtreika brihwibas, wiſpahrejas, demokratiſkas
 wehleſchanu teeſibas (tiklab wihrefcheem, kâ ſeewetèm), de-
 moſtratiſku tautas preekſchſtahwibu (ſeimu) agrakâ kahrtu
 landtaga weetâ. Freemu waldbiba ſteidsàs toreis wiſu apſolit
 un pat iſpildit, ko ween ſomu tauta praſija, jo nekàs toreis

tai newareja ſagahdat tif bihſtamus ſareſchigijumus, kà bruno-
 ta ſazelfčanàs Somijâ, kuras robesčas tif tuwu ſneedjas
 Peterburgai. Netikween politiſkais ſpeulants Witte, bet pat
 aprobeſchotafee, ſtuhrgalwigeo reakzionari jutàs laimigi, kà
 wareja atkratitees no nepatihkameem ſomeem un toſ kautkà
 apmeerinat. Un wehlaſ waldbiba bija pilnigi aiſnemta no zih-
 nas ar tautu paſchu ſemê: wajaſeja liſt darbotees loſchme-
 tejeem un leelgabaleem Maſkawas eelàs, wajaſeja nobendet
 Baltijas rewoluziju, „nomeerinat“ Kaukaſiju, apſpeest ſem-
 neeku nemeerus, puſi no Kreewijas iſflubinat ſem kara ſtah-
 woſka. Wehl 1906. g. auguſtâ, iſſi peh3 Sweaborgas dumpja
 un pirms lauku karateeku eeweſchanas Kreewijâ, zariſkà wal-
 diba tif loti ruhpejàs par Somijas ſatwerſmi, kà Nikolajs, pat
 aſinis no pirſteem nenomaſgajis, beſ kaweſchanàs apſtiprinaja
 demokratiſko ſeima wehleſchanu liſumu! Un tikai no 1908. g.
 ſahſot, kad Stolipins bija kehðes eekaliſ rewoluzionaro kuſtibu
 Kreewijâ, tika atklahts karagahjeens pret Somijas auton-
 omiju un winas demokratiſkâm brihwibâm.

Bet ſcho ſtarplaiku, kad ſomu apſinigam proletariatam
 peeſchkihra kontrrewoluzijas nowilzinaſchanàs, tas ari trauza
 iſleetot wiſeem ſpehkeem. Somu ſozialdemokratija ſinaja jau
 no paſcha ſahkuma, kà newar palaiſtees uſ kreewu waldbibas
 ſolitâm konſtituzionelâm garantijam, un tamdehl ſtahja klah
 pee eekaroto poſiziju noſtiprinaſchanas: 1905. gada rewolu-
 zija atneſa ſapulſtchu un beedroſchanàs brihwibu — un drihja
 laikâ wiſa Somija, lihðj pat aukſteem ſeemeleem, tika pahr-
 klahra ar zeeſchu ſozialdemokratiſku organiaſziju tihklu (apm.
 60 tuhſt. maſkataju beedru ſkaitas ſomu partijâ) un wiſàs
 pilſehtàs, meeftinos un lauku nowados tika zelti ſtrahðneeku
 „tautas nami“ (daſchos zentros ſchee ſtrahðneeku nami ir tee-
 ſchâm ſtaltas pilis — Helſingforjas tautas nama buhwe iſ-
 maſkajuſi ap 300 tuhſt. rub., — bet daſchâ weetâ par ſapul-
 ſtchu loſalu weenfahrſchi noder pahrbuhwets ſchkuhnis). 1905.
 g. atſwabijnaja preſi — un tagad ſomu ſozialdemokratiſkai

partijai peeder 5 deenas laifraksti (žentralorgans „Džōmies“ isnahk 27 tuhkt. eksemplaros), 11 politišk laifraksti, kas isnahk 3 reis nedelā, 10 arodneezisk laifraksti, 1 ņeevešču kustiabas ņhurnals, 1 jaunibas kustiabas organs u. ž. Somu ņozialdemokratiskā literatura ir ņamehrā deesgan plaščha (pa leelakai dalai Markša, Engelša, Rautška, Bebefa darbu tulkojumi) un Markša „Kapitals“ teef patlaban tulkots un isdots no ņomu walsts lihdsjeksem. 1905. gads atzehla streiku aprobesčojumus — un ņomu strahdneeki isžihniža 10 stundu (daudžās weētās 9 stundu) darba deenu, paaugstinatu darba algu (pilšehtās žaurmehrā 1 r. 40 ņap. deenā) un wišpahr labatūs darba apstahklus (ņewiščki ari preekšč lauku proletariata). Un ņehos eegumumus, neņkatotees uš wehlať ušnahkoščo kriši, ņomu kapitalistēm wairs neišbewās atraut atpakaľ. 1905. gads gaħša wežo, feodalo kaħrtu landtagu — un jaunā, demokratiskā ņeima ņozialdemokratiskā fračziža ušstahjās kā energiskā strahdneeku ņehiras aišstahwe: ta neņaudži atkľahja burščhujisk partiju leekuligo, ņaurino paščhlabuma kritiku, ta ņaroža par ņeima teesibu paplaščhinaščanu un ņpeeda ķertees pee strahdneeku prašibu ispidiščhanas un neatleekamu reformu isweščhanas. Šchis reformas darbš tika apņahkts loti plaščhi, bet tika nedaudsi no isstrahdateem un peekemteem reformu projektēm tika iswesti dšihwē, jo ar 1908. gadu ņeima likumdeweju darbibu pilnigi aptureja Kreewijas ministru padomes ņmagā roka. Bet tikpat Somijas ņeims wismas nosprauda linijas, ņahdā wirņeenā atriņinami Somijas ekonomiskās un ņozialpolitiskās dšihwes jautajumi, un no ņeima darbibas ņomu tautas maņas mahžijās pašihť, Ćur meklejami wiau pretineeki un wiau draugi un ņam tās war ustizet ņawu interešču aišstahwibu. Raħds ņwars un eešpads ir ņomu ņozialdemokratijai, to apstiprinaja wiņas wehľakās ņeima wehľeščhanas, Ćur proletariskās maņas neščhaujami ņeĶoža ņomu strahdneeku partijas ņarogam. Blakus parlamentariskai darbikai tika neatlaidigi iskopta ņozialdemokratiskā propaganda plaščhumā un dšikumā

un tautas mašas šagatavotas un nostiprinatas išturet neiš-
 behgamo reakzijas aušu. Beš leekas usleeliššanas war teikt,
 ka neluškojot us dašchām kšuhdām un truhkumeem, šomu so-
 zialdemokratija šhini laikmetā darijuse wišu, ko no winaš
 prašija preekščā stahwoščās zihnas usdewumi un peenahkumi.
 Un ja nu ari tagad zarišms ar brunotu waru eelaustos So-
 mijā, ja zocialdemokratiskā prese tittu aistleegta, partijas dru-
 katawas un grahmatu weikali konšizeti, ja strahdneeku tautas
 namos šaliktu eekščā šaldatus waj kašaku širguš, ja strahd-
 neeku partijas pašihstamašee darbineeki tittu šašlobšiti zeetu-
 mos un notešati, — tikpat zociališms Somijā wairs naw is-
 nihžinams un tikpat naw apšpeesčama šomu tautas zihna par
 šawdām teešibām! Beš tam, ja ari Somiju peedšihstu pilnu ar
 kašdeem dešmit tuhštošch štrašchneekem, tikpat nepawišam naw
 eespehšjams Somijas mešchos un ešeru šalās aisturet rewolu-
 zionaro propagandu, išklihdinat nelegalās šapulzes waj aš-
 ņawet nelegalās literaturas išplatiščanu.

Somijas organišetais proletariats redš it škaidri, ka zihna
 ar zarišma reakziju nebušs weegla. Bet neilgi atpašak šomu
 tauta šem generalgubernatora Bobrikowa diktaturas jau pahr-
 laida špaaidu deenas, peeredšēja wežā rešchima šabrūkumu un ir
 tamdehš ari tagad štipri pahrleezinata, ka ta špešs dot waja-
 dšigo atšparu waldbišas waramahžibām un ka zarišms Kreemijā
 newalbiš muhšchigi! Somijas proletariats šin, ka atkašpščā-
 nās wairs naw un ka jaeet us preekšču, kaut ari breešmām
 pretim: zihna te neeet par kašdu wezu traktatu privilegijām,
 par kašdeem juridiškeem štrihdus punkteem, bet par tautas
 pašchnoteikščanās teešibām, par tautas brihwibu un dšihwibu.
 Un ašštahmot Somijas demokratiško pašchwaldbibu un strahd-
 neeku šchēiras iškarotos eeguwmuus, šomu proletariats teek iš-
 bihdišs šopejā kanjas linijā ar Kreemijas rewoluzionarās so-
 zialdemokratijas organišazijām un teek par zihnitaju preekšč-
 pulku pret zarišmu — šcho wišpahrejšs Eiropas reakzijas ne-
 jaukašo atbalštu. Tamdehš ari kreemu waldbišas ušbrukumi

Somijai uškurina proletariškā Ģiropā tahdu naida leejmu pret zarišmu, tadehl ari Kopenhagenas internazionalais sozjalistiskais kongrešs til zeešchi ušwehra šawu solidaritati ar Somijas un Kreemijas apšinigo štrahdneeku šķķiru, un Austrušas delegats Ellenbogens, nerimstošcheem applaušeem atškanot, wareja leezinat: „No šchi kongreša, kas zenščas pehz wišas zilwezes atšwabinaščanās, jaišeet dšika, šwehlošča, religioša naida dwešmai pret ašinim un dubleem traipito zarišmu!“ Kopenhagenas internazionalais kongrešs iškaka „šawu palahwibu uš šomu šķķiras apšinigā proletariata energiju, drošmi un išturibu“ un ušaižina „wišu šemju sozjalistiskās partijas, kà ari wišus pateeši demokratiskos elementus wišeem winu špehja štahwošcheem lihdsjekleem (parlamentā, prešē, mitinos u. t. t.) protestet pret Somijas apšpeesčanu un pabalstīt zihnu pret zarišmu“. Aš šewis juht šomu sozjaldemokratija wišu proletariško Internazionali, kuras politiskais un morališkais pabalsts lihds winas pretestibu nostiprinat un nelauj winas zihnas šparam grimt. „Un tamdehl mehš ari waram palautees, ka revoluzionarā proletariata škanstis augšchā šemeku flintis eekemtas netiks, ka 1905. gada revoluzijas ušwaru karogs te tiks aiššargats, lihds Somijai warēs nahkt palihgā atjaunotā Kreemijas štrahdneeku kustiiba, lihds galigā zihna pret zarišmu šahšees atkal no Baltijas lihds Kaukašam, no Šibirijas lihds Polijai!

Ahrsemju kronika.

Zit ahtri tomehr war fabrukt tahds karala tronis! 48
stundu laikâ revoluzija Portugalê bij uswarejuſe, mo-
narhijai uſtizigee kara pulki ſatreecti, uſ walſts ehkâm pliwi-
nas republikas karogi un padſihtais karalis Manuelaſ kopâ ar
ſawu mahti un mahtes mahti, ruhgti raudot, behga ar fugi no
Liſabonas prom... Pirmâ azumirkli pat waretu littees, ka
Portugaleſ revoluzija ir nejauſchſ, wehſturikſs brihnumſ,
iſweizigi organiſeta plana panahkumſ, kur wiſſ atkarajaſ no
laimigaſ warbuhtibaſ, bet mehſ ſinam, ka wehſtureſ gaita
ſchahdas brihniſchkaſ nejauſchibaſ un nezeretas laimes gadi-
jumuſ nepaſiſt. Rewoluzijaſ ir wehſturikſkaſ nepeezeeſcha-
mibaſ produkts, revoluziju weikſme waj neweiſme atkarajaſ
no katrreiſeja ſabeedriſko ſpehku ſamehra un apſpeeſto ſchkiru
zihaa war tikai tad zeret uſ uſwaru, ja ſinama ſabeedriſka
attiſtiba praſa pahreju uſ augſtaku pakahpi un ja revoluzio-
naraſ ſchkiraſ puſê ir peeteekoſchi daudſ ſpehka, apſinaſ un
droſmeſ. Ja mehſ paluhkojameeſ uſ apſtahkleem Portu-
galê, tad redſam, ka revoluzija te jau ſen nogatawojuſeſ, ka to
jau bija eewadijuſchkaſ ilgaſ eepreeſchjejaſ zihnaſ, ka —
wahrdu ſakot — monarhikâ wal dibaſ ehka jau bija ſatrizi-
nata wiſoſ pamatoſ, kad to ſagahſa 3. oktobra nahtſ auſa...

Portugale bija weena no wiſwairak apſpeeſtam un iſ-
ſuhtâm Ciropas jemem. Agrakaſ wal dibaſ te bija tâ ſaim-
neekojuſchkaſ un walſti eedſinuſchkaſ tahdoſ parahdoſ, ka 1892.
gadâ wajaſeja iſfludinat wiſpahreju walſts bankrotu un ari
tagad diwaſ treſchdaſkaſ no walſts budſcheta aiſripo parahdu
prozentu nomakſai, karakſpehku un koloniju pahrwaldeſ iſde-
wumeem. Tauta tâ noplizinata ar teeſcheem un neteeſcheem
nodoſkeem, ka ſemkopiba panihkuſe, ruhpneeziſa newar attiſ-

stitees un, neluhkojot uš paščas semes auglibu, pahrtikas lihdsjekki jaewed no ahrwalstim. Tautas mašas teek noturetas tahdâ garigâ tumšâ, ka no 5 milj. Portugales pawalstneekem 4 miljoni neprot rakstit! Wišu waru walsti šagrabuše šawâs rofâs katoļu garidsneeziba: tai peeder plašchi semes gabali un bagati klosteri, kur mahjruhpnenezibas usnehmumos nelaimigee kautini uš pehdejo teek nostrahdinati; tã atšwabinata no wišeem nodokleem un peedšen no eedsihwotajem wišadas nomakšas; ta nošaka un riško wišu tiklab weetejã apgabala, kã ari wišpahrejã walsts dsihwê: Pate waldiba tikai nepanefams šlogs wišai tautai: nejehdšiga iššehrdiba un brutala warmahziba, šahdsibas un blehdibas un wišadu galma luteklu un šwehtulu leefehdiba! Agrakais Don Karlošs pats šaweem pirkšteem grahba walsts kašê, eekihlaja walsts briljantus un ar wišu šagšchanu lika wehl pehdejos gados paaugstinat šawu karališko algu. Don Karlošs bija šlawens kã leelakais gardehdis: gar walsts leetãm tas neruhpejãš, bet no aprauta ehdeenu galda to ar waru newareja dabut projam, un wina šehns — išbijuščhais koralis Manuels — šawu waldibas laiku atkal pawadija šahdas aktrišes gulamã istabã. Karala dinastija krahja uš šawu galwu tikai išmeeklu un reebumu. Pate armija ar waldibu nemeerã: šalbati — nepeteekošcho algu dehl, ofizeeri — wišadu nekahrtibu un pašahwoščhãš protekziju sistemas dehl. Šã wišãš šabeedribas aprindãš šwehloja naidš, šuru waldiba wehl tikai šakaršēja ar šawu apštulhoto, warmahzigo politiku, lihds beidsot wajadšēja nahkt katastrofai!

Nemeeru kustiba tautã jau bija šahkušes labi šen atpatak, bet to apšpeeda ar brunotu waru. 1907. gadã pee šuhres nahza agrakais adwofats Frankš, kuršch ismehginajãš neaprobeshota diktatora lomã un Portugalê eeweda tihri kreewišlu „konstituziju“: likuma weetã šahjãš administratiwas pawehles; laikraksti tika aišleegti un nolikta wišstingrakã telegramu žensjura; wehštules ghja žaur polizijas agentu pirkšteem; per-

sonas neaistkaramiba tifa atzelta, pat parlamenta lozeflus neisnemot. Beetumos peetruhfka telpas. Bet tad — 3. februari, 1908. gadâ tifa us eelas ar flinſchu ſchahweeneem nogalinats Don Karlofs un wina wezafais dehls. Jauninam Manuelam us trona nahkot, wina tuwineeki nolehma, ka Franko ſchnaugſchanas metode wairs ihsti neder un ka lihdsſchinejâ sistema masleet jagrofa. Bet tagad jau bija par wehlu ſtraumi aisturet ar mehreni liberaleem ſolijumeem: kahdâ mehriâ republikaniſkas kustiabas pluhdi kahpi, leezinaja auguſtâ notikuſchâs wehleſchanas, kur wifas leelafâs Portugales pilſehtas balſoja par republikanu kandidateem. Revoluzionarâ propaganda armijâ un flotê gahja ſtrauji us preeſchu, — bija japasteidſas ar usbrukumu, lai peepeſchi areſti neisjauktu nodomato planu. Waldibas peeſriteji jau manija negaiſu tuvojamees un pasteidſas noſlepkawot republikanu wadoni Bombarda. Tâ peenahza 3. oktobra nafts, kad no kara kuga „Don Karlofs“ atſkaneja norunatee signala ſchahweeni un zihna ſahfâs! 36 ſtundas no weetas zihnijâs us dſihwibu un nahwi revoluzionaree ſaldati un matroſchi ſem nedaudſu ofizeeru wadibas, tos daſchu brihdi pahrkehma jau waj ismiſums, bet tad pretineeku rindas ſahka jukt, weens karapulks pehz otra pahrgahja revoluzionaru puſê un karala pils palika no ſaweem eenihtneekem tuſſcha. Monarka tronis bija drupâs treefts — ſem neapraſtamâm tautas gawilêm tifa proklameta jaunâ Portugales republika!

Portugales revoluzijâ galwenâ wadiba peeſrita republikaniſko ofizeeru elementeem un burſchujifkai inteligenzei, bet ſcho brukoto ſaſwehreſtibas planu tee wareja iſweſt tikai apſinotees, ka aif wineem ſtahwès un wina uſſahkto zihnu pabalſtis plaſchâs tautas maſas. Pret eeniſto monarkiju, pret klerikalâs baſnizas flogeem kehriâs pee erotifcheem ſaldati un pilſoni, un republikaniſko komiteju lozekki bija tâ tad tikai tautas gribas iſpilditaji.

Portugales revoluzijai ir burſchu aſiſks raſturs:

ta peemehrojās šāīs jemes jābeedrišai attihštibas pakahpei, ta galwenā kahrtā apmeerinās liberalās burščuafijas prafibas un iſbuhvēs zelu kapitaliſmam. To mums rahda ari tagadejās pagaidu waldbibas ſoli un riſkojumi: ta galwenā kahrtā zenſčas ſalauſt baſnizas un kloſteru waru, iſtibrīt ſemi no muhſeem un jeſuiteem, eweſt brihwu ſkolu un pazelt ſemes eſonomiſko un kulturelo attihštibu. Starp pagaidu waldbibas lozekleem ir daſči idealīſti-profeſori, bet ſāīs idealīſms tos neſameja, ſtreiſa brihwibu eewedot, tomehr uifwehrt, ka liſumam eſot ari jaiſſargā „ſtrahdneekuſ, kaſ grih ſtrahdat“ (t. i. ziteem wahrdeem — ſtreiſlauſchuſ). Bet Portugales proletariats war tomehr ar meerigu ſirdi lihdſſwinet ſāīs burſčuafīſkās revoluzijas uſwaru: ta ſadragajuſe wina pretineekuſ, ta atſwabinajuſe tautu no politiſkās un garigas werdſibas un ſagatawojuſe ſemi tahtaſām proletariſkām zihnām un ſozialiſma nahſotnei.

Portugales revoluzijas eeſpaidu ir ſchimbrīſham gruhti apſwehrt un nowehrtet Eiropas politiſkā. Wiſpahrim leela wehſturiſka noſihme jau peekriht tam ween, ka monarkīſma prinziſp dabuiſ atkal plaiſu un ka kaħdſ monarka tronīſ un ſzepterīſ iſmeſīſ renſtelē, jo ſchahdſ ſaktſ ſatrizina wiſā Eiropā waldbibas un baſnizas ſmago autoritati un padara tautas prahtuſ brihwuſ. Ka ſaldati war ſazeltees pret ſameem komandeereem, ka uſ eelām war zelt barikadeſ un pat karaſa pili apſchaudit leelgabaleem — ſchēe fakti leek atkal atdſihwotees ſen nobahluſchām atminām iſ 1848. gada revoluziju laiſeem un war ſkubināt tautas maſas to paſchu atfahrtot tiſlab Madridē un Romā, kā ari Berlinē un Peterburgā. Pahrs mehneſchuſ atpaſal Wiſumſ tureja runu, ka wiſch eſot augſtaſas waras „inſtrumentſ“ un wal dneekſ „no Deewa ſchēhlaſtibas“, bet tagad wina zeretaiſ ſnotſ no tautas ſchēhlaſtibas iſdſihtſ iſ walſts un warbuht, ka Wiſumam paſcham reiſ ar baſchām buhſ jaluhkojas, waj tiſai wina grenadeeri wehl ſtahw pee pīſ uſ waſts. Wiſpahrim gruhti laiſi tagad

Eiropas monarķeem un tamdehl arī Manuela likteni tīf gaušči apraud Romas pahwests Pijs X. un — „Rigas Awises“ redaktors Frizis Weinbergis. It serwiščki pehdejais nerimstas katrâ numurâ aishbeguščo Manueli raht, ka tas šawâ laikâ atlaidis „loti kreetno, duhščigo un politiški špehjiġo Franko“, ka tas isdarijis nepeedodamu kluhdu „zaur šaudšesčanu un peekahpšchanos pret revoluzionareem“ u. t. t. Re- dšedams, ka no Manuela tikpat nefas neišnahšs, Weinbergis žentâs peeminet Braganzas herzogū Miguelu, lai tas ar angļu kugi brauz „sem šwesča wahrda“ uš Seemel-Portugaliju un tur „ušsprausč kēhniščkiġo karogu“, bet herzogs Miguelš laikâm „Rigas Awiji“ neabonē un palifa nekur nebrauzis. Weens apmeerinajums tomehr palifa „Rigas Awijei“, ka Portugales republika tikpat ilgi nepastahwēs un ka leelwalstis to nekahdâ šinâ neatšis, bet arī ščis žeribas nepeepildijâs *).

Wisahtraf Portugales revoluzijas šefas war kert Spa- niiju, kuras eekščejee apstahčki pilnigi lihdsinas šawai kai- minu semei. Uri te ta pate tautas apšpeeschanas un išjuhš- šchanas šistema, arī te walsts waru šagrahbušči šawâs rokâs galma lutekļi un katoku pateri, un brauz tagad neišbegamai katastrofai preti. Spanijas tauta wahrgšt nabadsibas poštâ, bet galma generati par waru grib atkal rihkot jaunu Maro- kas ekšpediziju un uštahjas par to, lai walsts noslehdš jaunu, apmehram 500 milj. rubļu leelu aishņemumu, jo tad ekšpedizi- jas rihkotaji beš šagaidameem ordeneem waretu arī šeltu kampt

* Râ šinams Fr. Weinbergis teef no Rigas meetpilšoneem un dekadentu dšejneekem atšihšs un žildinats kâ „leelakais Latweešču diplomats“ un wiašč arī pats šewi par tahdu kuras. Buhs warbuht wehl atminâ, ka arī japanu karâ tas gribēja ušmestees par rihkotaju un tīf zeesči apšwehreja, ka Port-Arturas eelenščhana ešot leelakâ aplamiba, ka japoni nemas nedrihštot un newarot šakaut Kreewijas armiju un floti u. t. t. bet Ojama un Togo deemschehl nepeenehma „Rigas Awijes“ padomus. Urweenu tâ išnahš, ka uš muhju latweešču „diplomatu“ wehriġi klawšas šlepenpolizijas peenemamâ istabâ un „mahmušinas“ bušetē, bet netad Eiropas starptautiškâ politikâ.

reefſchawâm. Datolu baſniza un muhku ordeni eefihduſchees ka ehrzes tautas organiſmâ, bet ſchos parasitus neſpehji un ari negrib noſkratit tagadejâ Kanalechas miniſtrija, neſkatotees uſ wiſâm liberalâm fraſem. Newis pret melnſwahrtſchu perefe-keem, bet pret republikaniſkâm un ſozialiſtiſkâm organiſazijâm teeſ wehrſta iſdaudſinatâs liberalâs miniſtrijas darbiba. La wiſeem lihdsleem gribetu iſnihzinat rewoluzionaro agitaziju kara ſpehlâ un riſkojas tagad ar maſu areſteem, politiſkâm prahwâm u. t. t., wahrdu ſafot, iſleeto to paſchu metodi, ar furu Franko ſagatawoja rewoluzijai zeku Portugalê. Rewoluzionarâ kuſtiba Spanijâ nemitigi aug, ſahſ attal kwehlot nerimſtaſcho nemeeru frateri — Barſelona un ruhpneeziſbas zentri Spanijas ſeemelos — un tee naw tukſchi wahrdi, ja firmais ſpaneeſchu ſozialiſtu wadonis Pablo Igleſiaſs parla-mentâ paſludinaja, ka Spanijas republika ir t u w u . . .

Sabeedriſkâ dſihwe Giropâ rit tagad tiſ ſtrauji, ka weena mehneſcha laiâ mehſ peeredſam tiſ leeliſkus notikumus, ſahdi agraf nenahza ne pa gadu deſmiteem. Wehl nebija iſklichduſchi Portugales rewoluzijas duhmi, kad telegrafs ſinoja uſ wiſâm paſaules malâm, ka Franzijas dſelſſzelneeki uſ-ſahkuſchi generalſtreiku. Schis dſelſſzelneeku ſtreiks nahza deefgan negaidits un neſagatawots: pret dſelſſzeku kompaniju pahmerigo ekſploataziju ſen jau furneja dſelſſzeku ſalpotaji, ſtrahdneeku praſibas (galwenâ ſahrtâ 5 franki — 1 rub. 85 kop. — deenas alga) ari agraf jau bija uſſtahditas, bet tomehr patſ ſtreika uſſahſſchanas moments bija nelaiâ iſ-wehlets. Wiſpirms daſcheem farſtgahweem un puſanarkiſteem gribejâs zirſt wakâ uſ ſawu galwu, nemaſ neſinojot un ſakarâ neſtahjotees ar arodneeziſko beedribu (ſindikatu) atbil-digeem ſekretareem, kuri tanî laiâ bija aiſbraukuſchi uſ Zulu-ſas kongreſu. Weſ tam ſawukahrt dſelſſzeku kompanijas, pa-redſot, ka ſtreiks buhſ nenowehrſchams, zentâs no ſawas pu-ſes zihnu prowozet tahdâ laiâ, kad dſelſſzeku ſtrahdneeki wehl

uļ kaħdu kopeju ņoli naw peeteekoņhi ņagatawojuņchees. Dņelņszelu magnateem ruhpeja, lai streiks eekristu taħdâ laikâ, kaħ frantņchu parlamenta ņehdes wehl naw atwehrtas, un lai taħdi pret streikotajeem iņleetotu wiņadus ņpaaidu lihdselkus, kaħdus zitkaħrt, warbuht, nepeelaiņtu tautas weetneeku nama kontrole.

Domehr pirmâ briħdi wareja zeret, ka streiks iņdosees un ka organizazijas truħkumu atņwehrs frantņchu strahdneeku parastâ ņajuħsmiba un ņpariba. Streika parole ar ņibina aħtrunu draħņas pa dņelņszelu ņleedem — weenâ deenâ tika aptureta ņatikņme uļ ņeemeļu linijas un otrâ deenâ tai ņekoja reetuma linijas tiħkls. Parise bija atgreesta no Anglijas un Belgijas, no Franziyas ruhpneezibas ņeemeļu prowinzem; paņaņcheereem un pasta eeredneem bija jabrauz ar automobileem lihdsi pat robeņam; Parise — Franziyas ņirds — taiņijâs jau waj pamirt aij aņinu truħkuma. Bet tad aij ustraufuma giħbņtoņchai burschuasijai nahza ka glahbejs palihgâ frantņchu ministru preekņhneeks Brians. Nâ jauns adwokats ar tukņam kabatâm Brians ņawâ laikâ bija dedņigakais generalstreika praweetis un ņludinatajs, bet tagad, ka noruhdits weikalneeks-renegats, ar ministra portņeli paduņe, tas keħrâs pee miņnekreetnakeem lihdselkeem streika apņpeeņchanai: beņ kaħda liņumiga eemeņla lika apzeetinat streika riħkotajus un dņelņszelneeku ņindikata darbineekus; strahdneeku pilņoniskâs teekibas tika weenkahrņchi ņem kaħjâm miħtas; dņelņszela kalpotaji tika no waldbibas eesaukti uļ mobilizaziju un teem draudeja tagad kara teesâ, ja tee leegtos ņawu dņelņszela deenestu iņpildit. Un pa starpâm ar draudeem un ņolijumeem tika waħkti kopâ streiklauschi, birgeliskâ preņe keħrza no riħta lihdsi maħaram, ka streikotaji eņot „teħwijâs nodeweji“, kaņ uspirkti no waħzu waldbibas, un nemitejâs melot, ka streiks jau beidņotees. Tâ ka streiks bija iņfludinats beņ ņaņinaņchanâs ar zitam dņelņszela linijâm, tad nodomatais treezeens nenahza uļ weenu reisi, jo daņchi dņelņszeli nepawiņam nepeeeweenojâs un ziti atkal (peem. Tuluņa un Bordo) ņaħka streikot tikai tad, kaħ

zitur nahza jau atslahbums. Streiklauschi bija sadabuti peeteefochâ daudsumâ, truhka zitu arodu strahdneeku pabalsts un — streiks bija jabeids! Algu paaugstinafchana gan apsolita, bet sparigafee streikotaji atlaisti no weetam, apzectinati waj noteefati uf zeetuma fodu...

Parlamentâ Briens wareja usstahtees kâ kapitalistiskâs burfchuafijas fargis un aifstahwis, wareja dselsfzefneeku streiku nofaukt par „revoluzionaru, nofeedfigu pašahkumu“, bet wifai jauki winfch tomehr fatwâ lomâ nejutâs. Sozialisti to apmetaja wahrda teefchâ nosihmê ar wika pašcha agrafeem generalfireika agitazijas raksteem, tee winam parahdija pašcha rakstîtâs kwihthes par fenafos agitazijas brauzeenos fanemteem honorareem, bet Briens, kâ jau ihsts renegats, weenfahrfchi noflaufas tikai, kad tam eefplauj fejâ. Winfch ismeta no lihdsfchinejâs ministrijas fawus kolegus, tahdus pat isbijufchus sozjalistus Miferanu un Wiwiani, nowirfijâs pa labi netifween no sozjalisteeem, bet ari no birgelifkeem radikafeem, un usstahjâs tagad kâ reakzionarâs burfchuafijas lafejs. Briens wifâ nopeetnibâ grafas dselsfzefku strahdneefkeem laupit streika brihwibu, kaut gan pehz pastahwofcheem likumeem wifkeem frantfchu strahdneefkeem (to starpâ ari dselsfzefneefkeem) peeder pilniga beedrofchanâs un streika brihwiba. Bet fcho dahrgi eeguhto brihwibu dselsfzefneefi nefad ar labu neatdos un fchis Briana usbrukums radis tikai atfal jaunâs, afas zihnas...

Franzijas dselsfzefneeku streiks beidsjâs bef teefchas uswaras, bet ne bef panahkumeem. Wispirms fchis streiks wairaf kâ jebkurfch zits zihnas pašahkums pahrleezinaja frantfchu strahdneefkus, jif nepeezeefchama ir karâ pret kapitala waru strahdneeku fchkiras weenoschanâs, tas tuwinaja un fashlehdia zeeefchafi kopâ frantfchu proletariata iffkalbitâs organifazijas un radija tuwafas faites starp politifko sozjalistifko partiju un arodneezifkâm faweenibâm (sindifateem). Nahkofchais streiks, drofchi ween, netifs usfahkts tif nesagatawots un nepeeteefochi organifets. — Un tad wehl weena leeta. Lihdsf fchim dselsfzef-

zelnēeku streiku til kapitalistiski organizētās valstīs, kā Bahzija, Anglijā, Franziā u. z., ušķatija gandrihs kā neespehjamu utopiju un wehl Ropenhagenas internazionalā kongresā apdomigee wahzu beedri raustija plezus par Bahjana preekšlikumu, kara iszelschanās gadijumā isfludināt generalstreiku. Un tagad nu ir dots praktisks peerahdijums, ka wišmas Franziā, ja tautas mašas buhs pret karu, tās ari špehs apturet dselszseku šatiksmi un isjaukt šaldatu un kara materialu šuh-tišchanu. Notifusčhais dselszselneeku streiks tahdā šinā weł strihpu pahri pahr diplomatu aprehšineem un nolihgumeem un wiņa šekas, warbuht, ihsti nahšs redšamas tikai nahšotnē.

Ar wišleelako wehribu starptautiškais proletariats šeko Bahzijas eekšhejeem notifumeem, jo te arweenu turaf wiršās isšširošā zihna starp apšinigām tautas mašām un waldošām ščkirām. Nekur neweenā zitā semē šchee abi pretejee špehi naw til miššigi, kā Bahzija: no weenas pušes junkuru un leelkapalistu waldbi, apbrunota no galwas lihds šahjam, ar stingrā dišžiplinā noturetu karašpehku, ar leelišku polizijas un teešu aparatu, — un no otras pušes apšinigā wahzu strahdneeku armija ar 3 milj. 250 tuhšt. sozjaldemokratišku wehletaju balšim, ar 2 milj. 383 tuhšt. arodneeziški organizeteem strahdneekem, ar 74 soziald. deenas laifrakšteem un 1½ milj. laštajeem, — un pee tam šchi proletariškā armija noruhdita 45 gadu šaimneeziškās un politiškās zihnās, apbrihnojama ar šawu šolidaritati un partijas dišžiplinu! Lihds šchim Bahzijas sozjaldemokratija galwenā kahrtā luhšojās uš špehku krahšchanu un šopošchanu, un šewiščku wehribu ta peegreesa parlamentariškai zihnai un wehleschanu kustiškai. Šchini laikā wahzu sozjaldemokratu panahkumi pehdejos gados bij ahrkahrtigi weiššmigi: reichštaga papildu wehleschanās tee panem tagad šehdeklī pehž šehdekla (no 43 deputatu weetām 1907. g. tee pazehlušchees jau uš 52) un tāpat ušwaru pehž ušwaras tee atšihmē weetejo landtagu, pilšehtu un draudsču komunu wehleschanās. Naw teesčām nekahds brihnums, ka

nahkojchâ gada reichstaga wehleſchanâs „ſarkanee pluhdi“ pahrem wiſu Wahziju un ka ſozialdemokrati eeguhft pahri par 100 deputatu meetâm, un lihds 4 milj. balſis. Bet waldoſchâs ſchiras Wahzijâ ari nedomâ tiſ meerigi noſkatitees uſ ſozialifma waras augſchanu, tâs rauga tagad wahzu ſtrahdneeku maſas prowozet uſ teeſchâm ſadurſnem, lai pehz tam waretu fertees pee ahrfahrtejeem ſpaideem un ſadragat ſtrahdneeku organiſazijas. Veelruhpneeziſko uſnehmumu karteli taiſni iſ-aiſinoſchâ kahtâ tiſko ſtrahdneekem atnemt agrakoſ eegumumuſ, aprobeſhot wiinu iſkarotâs teeſibas u. t. t. un tamdeht konfliktu ſtarp darbu un kapitalu Wahzijâ paſtahwigi paafinaſ. Paſahjuſchos mehneſchos wairakâs pilſehtâs pehz rindas (Berlinê, Bremenê, Kemſcheidâ u. z.) notifa ſadurſmeſ ſtarp ſtreikotajeem un poliziju: ja wahzu ſchuzmani tagad pee katra gadijuma drahschas druhſmâ ar ſobeneem un leef rihtet rewolvereem, tad ari naw nekahds brihnumſ, ka ſtrahdneeki atkal kerâs pee aſmenceem. Tâ rahdâs, ka wairs neweens plaſchaks ſtreiks, neweena eelu demonſtrazija Bruhſijâ newarêſ noriſinatees beſ aſnainâm ſadurſnem, un taſ tikai leezina, ziſ fakarſufe jau ir Wahzijas ſabeedriſkâ atmoffera. —

Belgijâ karaliſ Albertſ bija ſadomajis parlamenta ſehjchu atklatſchanu ſarihkot ar jo ſpihdofchâm zeremonijâm un uſſtahtees ar ſwinigu trona runu. Bet uſ ſcheem karaliſkeem trona pahtareem tauta gatawoja ſawu atbildi. Kad atklatſchanas deenâ Albertſ, ſem kara pulku aſfardſibas, ſawu marſchalu, adjutantu un ſulainu pawadibâ, jahſchus demâs uſ parlamentu, tad aiſ ſaldatu rindâm Briſeles ſtrahdneeki to ſanehma ar „Internazionaleſ“ ſfanâm, ar ſauzeeneem „Lai diſiwo wiſpahrejâs wehleſchanas teeſibas!“ un nobehra ſaldatus un galma kareetes, paſchu karali un wiina pawadonibu ar ſozialiſtu partijas proklamazijâm. Wiſu zelu lihds pat parlamentam Albertam bija jajahj zaur proklamaziju kruſu mahſtoni. Paſchâ parlamentâ tiklab karaleeni, kâ ari karali ſagaidija ſozialiſtiſkee deputati ar ſauzeeneem: „Wiſpahrejâs

wehleschanas teesibas!" un „Reakzionarà parlamenta atlai-
 ſchanu!" un ari te pahr trona purpura lupatàm, kà ari pahr
 „augsteem weeseem“ lidoja ſozjalistu proklamazijas. Šchi de-
 monſtrazija teeschàm iidewàs wareni un war notift, ka Bel-
 gijâ ſahſas atkal tilpat energiſka tautas kuſtiba par wiſpah-
 rejàm wehleschanas teesibàm, kahda te ſawâ laikâ noriſinajàs
 1893. gadâ.

Beigàs wehl jaatſihmè ſozialiſma uſwaras A m e r i k a s
 S a w e e n o t à s W a l ſ t i s. Šhini leekapitaliſtu paradifè
 lihds ſchim wiſa walſts wara — likumdoſchanas eestahdes un
 teefas, adminiſtrazija un polizija — atradàs nauidigàs bur-
 ſchuaſijas rokàs, wiſàs wehleschanàs lihds ſchim uſwareja „re-
 publikanu“ waj „demokratu“ miljonaru dolari un ſozialiſtiſkai
 partijai nekahdi neiſdewàs eeguht ſinamu politiſku eeſpaidu
 S a w e e n o t à s W a l ſ t i s. Bet tagad nu notifumu gaita nem jau
 zitadu wirſeenu un ſozialiſtiſkà partija paguwuſe eelaufst pir-
 mos robus leekapitaliſtu waras walnos: pirmo reiſ Ameri-
 kas tautas weetneeku namâ eeweleti 3 ſozialiſti un beſ tam
 ſozialiſti eefarozuſchi ari ſehdeklus weetejo walſtju likumde-
 wejàs eestahdès. Ja ſin, kahdâ mehrâ wiſas S a w e e n o t à s W a l -
 ſ t i s atrodas trestu naudas maiſu warâ, kà te wehleschanu
 laikâ rihkojas „republikanu“ waj „demokratu“ organiſazijas
 maſchina, uſpirkta preſe un algotee agitatori, ar kahdeem lih-
 dsfleem tee weenkahrſchi peespeejch wehletajus balſot par ka-
 pitaliſtu kandiateem, — tad newar teeschàm peeteekoſchi uſ-
 ſwehrt ſcho ſtrahdneeku partijas uſwaru. La leezina, ka pir-
 mee, wiſgruhtakee ſchhehrſchi jau pahrwareti un ka ſoziali-
 ſmam Amerikâ zelſch nu walâ uſ jaunàm, paſtahwigi augo-
 ſchàm uſwaràm.

Nekad ſtarptautiſkà ſtrahdneeku kuſtiba naw gahjuſe til
 plaſchi un til ſtrauji uſ preekſchu, kà tagadejâ laikmetâ. Šchiru
 preteſchibas weenmehr paſſinas, organiſetâ proletariata ſpehki
 teef arweenu ſtiptati un zeeſchaki un Ēiropas ſemes eenahk at-
 kal revoluzionaru katastrofu laikmetâ...

Kreewijas zarisms un starptautiskā politika.

Bija laiki, kad Kreewija ņkaitijās par wišwarenako Eiropas leelwalsti. Kreewijas labwehlibu zentās eeguht wišas Eiropas kapitalistiskās semes un ņamā laikā Franzijas buršchuašiskā republika waj uš zeleem luhdsjās pehž zara draudšibas. No Kreewijas brunotā ņpehta baidijās wiša Eiropa, ņa ta teeņchām reiš iņwedis ņawus ņen lolotos planus galā, peeweenos Balkanu pušņalu un sultana mitekli, Konstantinopoli, paņludinās — blaņus Peterburgai un Maņtamai — par kreewu zaru trejcho galwas pilņehtu; Ašijā zarišma wara ņneedsjās pahr Sibirijas un Turkestanas beņgaligeem plašchumeem, un Anglija ar bašchām ņargaja ņawas Indijas robeņchas; Tahlos Austrumos uš Kreewijas weenkahrņchu peedraudejumu Japanai jaatkahpjas no ņinas kara eeguwumeem un kreewu generali un tņchinowneeņi beš ņlintes ņchahweena atnem Japanai (1898. g.) wehlaņ daudš mineto Port-Arturu. Bet tad nahza Japanas karņch un Kreewijas rewoluzija, — pehž Mukdenas un Džufimas kaujām, pehž Kronņhtates un Sweaborgas dumpjeem, Kreewijas zarišma militariskais ņpoņchums un warenumš tika ņadragats uš wiņeem laiņeem! Kā ņprahguņe walšiwš walņstas tagad ņmirdoņchā puwumā zarišma brunotā godiba — kreewu armijai un flotei wairš nepeeņņkir nekahdu nopeetnu noņihmi gaidamā Eiropas karā un lihds ar to Kreewija iņbeiguņe ņawu lom u Eiropas leelwalstju starpā. Kreewijas waldbibas diplomatiskās notes un peepraņijumi teek nizinoņchi pee malas atbihditi un Kreewijas preeņņņstahwjeem iņbahrtu ņulainu paņemibā no jauna japahrraņņta ņawi eeņneegumi; Kreewijas wišwarenais zars un wiņa ahrleetu ministri klanas kā ubagi pee Eiropas walstju galmeem;

ja kahdreij wehl eewehro Kreewiju, tad weenfahrschi tapeh3, lai to pastumtu preekšhâ daschadâs starptautiskâs intrigâs un lai to ismantotu šaweem noluhķeem.

Kreewijas šauffemes a r m i j a wairs newar neweenâ Eiropas karâ uswaret. Un šawâ laikâ, kad 1891. g. tika noslehgts frantschu-kreewu lihgums, Franziņas burschuasija bija no wišas širds pahrleezinata, ka wišs atkarajās no Aleksandra III. išdaudsinatās „meera mihlestibas“: ja ween tas gribetu Wahzijas peeteikt karu, tad pahrs nedeku laikâ 3 miljonu leelâ kreewu armija eementu Berlini un Elšasa-Lotringa eekristu atkal Franziņas flehpî! Loreis 15 kreewu armijas korpuši bija šakopotu pastahwigâ gatawibâ pee Wahzijas un Austrijas robeschâm, lai kara gadijumâ tuhliit dotoš pahr robeschu pahri un išahrditu pretineeku kara pulkus. Tagad — kâ to aprahda kahds kara leetu pašinejs — 5. armijas korpušs no Wišlas kreišâ krašta aišzelts projam us Bermas-Wologdas liniju; tas pats notizis ar 16. Warščawas korpušu. Un tas esot tikai šahkums, jo turpmak wišas galwenâs armijas nodakas aišwahfšhot no Wišlas apgabala us zentralâm gubernâm: wišpirms lai Kreewijas zentrâ kara spēhks waretu ušturet „meeru un šahrtibu“ un apšpeestu šemneeku un strahdneeku nemeerus, tiklihdj atkal šahktos revoluzionara mašu kustiba; otršahrt, lai weenfahrschi paglahbtu kreewu armiju no šakauschanas un šawangoschanas, tiklihdj trejšaweeniba (Wahzija, Austrija, Italija) peeteiktu karu un eenaidneeku pulki celauštos Polijâ. Uššahktais mobilizācijas plans tâ tad šastahw eekšch tam: atstahť Polijâ tikai tišdaudj kara spēhka, žif te wajadžigs zarišma eekšhejai aišfargašchana, bet pahrejo armiju pamasâm aišzelt, žif tahlu ween eepšehjams no Wahzijas un Austrijas robeschâm*). Un tapeh3 mehš ari peeredšam tiš pašeminošchus štatus preekšch Kreewijas waldbibas, ka ta nemas pat wairs negaida, lihds kahda leelgabala lode tikt uššahauta pret apzeetinajumu liniju Kreewijas reetumu robeschâs, un leek pate ahr-

*) Gat. „Golos Sozialdemokrata“, Nr. 24.

dit nost famus usbuhwetos zeetofschaus (peem. Deepaja un Dubna), jo pret usbrufumeem tee tà fà tà nespehtu turetees.

Kreewijas flote tifa isputinata zihnâs ap Port-Arturu un wehl pahri palikuschee kreewu fara fugi Tsuſimas kaujâ tifa 40 minuſchu laikâ nogremdeti juhras dibenâ. Kreewijas flote wairs neuſzelſees — tas jaatſihjt pat wiſſſkalakeem krona „patrioteem“. Gadu no gada atfahrtojas ta pate gaudu dſeeſma treſchâs domes ſehdês: teef atwehletas milſu ſumas no walſts lihdselkeem, buhwê ari gan drednautus, gan apafſchuhdens laiwas, bet ſchee fugi neteef nefad laikâ gatawi un jau buhwejt nomezofuſchees, uhdeni nolaiſti tee nemas neuſdrihſtas ahrâ iſkuſtetees un drihſ ween tee jau ir atkal no jauna labojami (brunu fugis „Slawa“ pat newareja weefotees aifbraukt lihds Melnkalnes peekraſtei un ſabojatu katlu dehſ ar moſâm paguwa wehl tikai eeſprukt Tulonas oſtâ). Kreewijai naw flotes, bet par to wina war atkal lepotees ar wiſleelako admiraku, wizeadmiraku un 1. ſchiras kapeinu ſkaitu; truhſt nepeezeefchamee lihdselki fugu remonteem, bet par to no flotes usbuhwei noliktâm ſumâm — fà to paſinoja no walſts domes katedra oktobriſts Godnews — Wladimostokas oſtas komandantam uſzelta waſarniza un eegahdati krahſchnei ſpogufi un wahſes (iſrahdijâs, fa pat ſchi komandanta kufſcheerim apgehrbs un juhrleetu ministra iſtabas leetu ſpodrinaſchana teef ſamaſkata uſ walſts rehſina!). Juhrleetu ministrijâs budſchets 1911. g. ſneedsâs uſ 115 milj. rubleem — ſchi miljonu ſtraume teef gabſta taijni fà zaurâ muzâ un ſatef galâ tikai augſtako juhrleetu eerednu, inſcheneeru, materialu peegahdataju u. z. ſabatâs. Galu galâ iſnahſ, fa pat Melnâ juhrâ Turzijas flote ir tagad ſtipraſa par Kreewijas juhras ſpehtu, un Stolipina „nazionaliſteem“ uſmahzas it dibinataſ baſchas, waj tikai turku brunu fugi, furus ta neſen nopirka no Wahzijas, neparahdas ſahdâ nelaimes deenâ Sewaſtopoles un Wiradijas tumumâ. —

Domehr, neluhkojotees us Kreewijas militarisko bešpē-
 zību, Eiropas leelvalstis netikveen, ka atstahj zarisko milsu
 valsti pilnigi meerā un nebuht nedomā to šawā starpā isdalit
 (kā šawā laikā Poliju), bet pat nelauj tai pašchai šabrukt un
 labprahrtigi šneedj zariskam nepeezeešchamo finanšielo un „mo-
 rališko“ atbalsstu. Wišpirms, Eiropas lihdsšwars (weenā pušē
 trejšameeniba — Wahzija, Austrija, Italija, un otrā pušē trej-
 nolihgums — Anglija, Franziija un ari Kreewija) stahw tik
 nedrošchi, ka te katra šakusteešchanās, katra ahreja eejaukšchanās
 Kreewijas leetās war it ahtri šazelt wišpahreju Eiropas šaru.
 Ja šchahds karšch iszeltos, tad tas atnestu tik špējus šatrizi-
 najumus, tik neparedšetas warbuhtibas, pret šurām Napole-
 ona šara gahjeeni buhtu tihrais neekš: par wišām leetām Ei-
 ropas apšinigais proletariats wairs nelautu šewi meerigā garā
 isleetot par „leelgabalu baribu“, tas nebaiditos no nekahdeem
 lihdsšfleem, lai nowehrstu tautu šawštarpiju šlepšawošchanu un
 lai reišē ar to nošratitu waldošcho šchkiru juhgū. Un taišni
 tadehš ari Eiropas waldneeki „no Deewa un šapitala šehla-
 stibas“ no nefa tagad wairak tā nebišstas, kā no warbuhtejā
 Eiropas šara. Tapehš ari Wahzijas Wilhelmam tik tuws un
 dahrgs draugs ir Kreewijas Nikolajs; diwgalwainais kreewu
 ehrglis naw wairs nekahds arnijas un flotes ušwaru šarogs,
 bet par to tas ir un paleeš zariskās patwaldibas un ašinainās
 šontrrewoluzijas šimbols. Beš šewišchšām monarkistiški pat-
 waldneeziškā šimpatijām te wehl peeveenojas šinamas tirdš-
 neeziškā politikas interešes, kas taišni pamudina Wahziju
 šchini momentā — kā to mehš tahlak redšesim — šew tuwinat
 Kreewiju un to bihdit us weenu waj oturu puši šawu politiško
 noluhku labā. Un ja zaur to (kā peem. pehš Potsdomas ša-
 tiššmes pag. gada oktobri) teeš wahjinats Kreewijas-Franziijas
 lihgums, tad tikpat buršchuasiškā Franziija newar atraisitees no
 zariskās Kreewijas, jo — kā iššatas no mums zitetais rakst-
 neekš — to nu wairs gau nefaista nekahdas šeribas us Kree-
 wijas armijas pabalstu, bet „weenigi šelta šehde, šuru šrantšchu

burschuij paschi few nokaluschi no 20 franku naudas gabaleem, kahdus tee miljoneem eegruhduschi freewu aishemumos*). Un tà zarifms wehl war dsihwot un mitinatees taifni no Eiropas leelwalstju pabalsta.

Starptautiskâ politikâ Kreewijai peekriht tagad kropka loma, kas saudejis ir kahjas, ir rofas; bet schis kropkis pehz fawa agrakâ paraduma mihl wifur jauktees pa widu un fwaiditees ar leeligeem draudeem, itkâ tas wehl uf sobena atbalstitos un newis uf frukeem. Kur ween iszelas kahds starptautisks konfliktz — waj nu Balkanu puzfalâ waj Persija, waj Tahlos Austrumos — katreis tur starpâ eespraudufes ari Kreewija. Bes kahdas wajadsibas wifur eemaisfotees starptautiskos fareschgijumos, Kreewijas zarifms domâ isdelbet kauna traipus, kahdus tam neishschami usspeedufe wina neweifme eefschjâs un ahrejâs zihnâs, un tà atdabut atpakal uf wiseem laikeem faudeto militariskâs leelwalsts fposchumu. Uf karu tagad fubina Kreewijas augstakee generali un leelknasi, kas fawâ laikâ behgot un atkappjotees laimigi isprukufchi japanu wangneezibai un kas nu gaidamos kineeschu flaktinos zerè famantot fara wadonu flawu; uf brunoschanos nemitigi steidsina freewu flawenee lihferanti un intendanti, kuri tad netrauzeti warès atkal isgrahbt tukschus walsts selta apzirnuus**); ar „imperialismu“ un „nazionalismu“ Stolipins un wina banda spekulè nowehrst fahnus fabeedribas wehribu no walsts

*) Nefo apfaunojofchaŭ preeksch muhsu walstswihreem newar eedomatees, ka frantschu parlamentareeschu wifiti 1910. g., kad finansu ministrs Kofowzewš frantschu burschuasijas preekschstahwus aishweda Kreewijas walsts naudas kaltuwè un katram wehl paschrozigi eedewa pa selta gabalam, lai tee pahrllezinatos, ka maisos teeschâm glabajas selts un ne wis sahgu ftaidas un ka freewu selta gabali naw wiltota nauda.

**) Walsts eerednu fagschannu un blehdishannu, protams, neishbeigs nekahdas „rewisijas“. „Ja grib istihrit laidaru, tad wispirms jaiswed ahra paschi lopi“ (t. i. jaisdsen pate zariskâ walddiba ar winas deen-dereem) — faka kahds freewu sozjaldemokratu publizifts.

eefſchejās beſſpehziņas, apſchilbinot uſ kaħdu brihdi azis un neapſinigo tautas ſlahnu nemeeru no ihſtā eenaidneeka nowadit pret turfeem un kineeſcheem jeb ari pret ſomeem, ſchihdeem, pokeem, latweeſcheem u. z. Ar ſchahdu politiku ilgi newar ſaimneekot: weena diplomatiska blamaſcha te nahſ pehž otras, bet tā kà ar wiſeem ſahpigeem peedſihwojumeem zariſms tomehr meerā rimtees negrib, tad war ari turpmakā nahſotnē notiftees, ka Kreewijas waldbai nepeetiks wairs ar ſanemteem kaħju ſpehreeneem meen, bet ka leetas nonahſs lihds aſinaineem kautineem — ziteem wahrdeem — zariſms war tiſt eerants ahrejā k a r ā ar wiſām wina neiſbehgāmām ſekām.

Ir trihs robeschu ſtuhri, kur paſtahwigi nahſ ſadurſmē leelwalſtju intereſes un kur degoſcha materiala ſaſrahjees deefgan dauds — tee ir Balkanu puſſala, Perſija un Tahlee Austraumi. Apſkatiſim tapehž pa kaħrtai, kaħda loma te peekriht Kreewijai un kaſ no winas politikas te ſagaidams nahſotnē. — Uſ Turziju zariſkā Kreewija weenmehr luhkojuſēs kà uſ ſew peekrihtoſchu mantojumu: newaredama ſagaidit „ſlimā wihra“ dabisko nahwi, Kreewija jau pahrs reiſās to mehginajuſe nobeigt ar eerotſchu waru (Krimas karā un Kreewu turku karā), bet iſrahdijās, ka „ſlimam wihram“ ir deefgan ſihkſta dſihwiba un ka to ſpaidu brihdi ſteidsās glahbt Giropas leelwalſtis. Tomehr likās, ka Turzijas walſts pamaſām ſadrups pa gabalam, lihds jaunturku rewoluzija, 1908. g., pilnigi pahrwehrtā leetu ſtahwokli: aſinainais ſultans tiſka nogahſts no trona, walſts wara nahza armijas generalku un ofizeeru rokās un jaunturziſkee ſabeedriņas elementi peeleeſ tagad wiſās puhles, lai aſiatiski Turziju pahrweidotu par modernu, burſchuasiſku walſti. Jaunturku waldbiņa zenschas nodibinat ſtipru armiju un floti, ſaweenot walſts nomales ar dſelſszeku linijām, eeweſt walſti ſtingri zentraliſetu pahrwaldes ſiſtemu, — bet waj tai iſdoſees ſcho uſdewumu weikt, to mums rahdis nahſotne. Par dauds wehl wiſa Turzijas walſts ſaſtahw no aſiatiski barbariſkeem elementeem: te

wehl ir plašči apgabali, kur eedšihwotaji dšihwo wehl pušmešonu kahtâ pehz šawu zilšču un gintu ženâm paraščâm, pahrtēē no primitiwas lofopibas un laupiščanas un ne šinat negrib no kašdas „konstituzionelas“ eefahrtas likumeem. Tahdâ stahwofli atrodas wehl Albanija un Austrum-Libanonu prowince, Kurdistana un Arabija, kur nu jaunturku waldiba zilšču wiršaišču un gintu wezako rihzibas weetâ grib eewest šawu eestahšču un eerednu kontroli, zilšču ašins atreebibas weetâ list špreešt turku teešâm un lihdsšchinejās apbrunotās laupitaju bandas peešpeest kahtejus nodoklus mašjat un dot refruščus regularam armijas deenestam. Ar to „brihwee“ arabeešči un albani, šinams, naw meerâ un jaunturku waldibai tapehz pastahwigi jarihto militariškas ešpedizijas un ar leelgabalu palihdšibu jašaprotas ar šaweem pawalstneekēem. Wehl nebij apšpeests dumpis Arabijâ, kad jau uššahmwās nemeeru leefmas nepeeeetamās albanu kalnu mihtnēs, un ja ari, warbuht, masleet peekahpjotees un šchahdus tahdus labumuz apšolot turku waldibai šchogad išdotos apšlahpet albanu zihnas, tad nahfošču gadu tās war atkal tikpat plašchâ mehrâ atfahrtootes no jauna. Weens no šwarigakeem lihdsjekēem burščuajistās walsts waras nostiprinaščanai Turzijâ — pehz D. Bauera domâm — buhtu dšelszkelu tihkla išbuhwe: ta brihmetu zeku Turzijas kapitalistiskai attihštibai, paahtrinatu walsts šaimneezifko un politifko apweenoščanos, peewaditu prowinceš tuwat Konstantinopolei un atweeglinatu ari kara špehka transportēčanu uš nemeerigâm walsts nomalēm. Bet ar šaweem dšelszkelu projekteem Turzijas waldiba taišni eenahē leelwalštju interesču mudšchekli, jo katrai no tām ir Balkanu puššalâ šawi šaimneezifki un politifki plani, kuruš tās tihko panahkt wišeem lihdsjekēem, pat ja tee nowestu pee šawstarpigas brunotas šaduršmes.

Katrrēis, kad Turzija šawu eekšchejo šarešchigijumu dehl nonahē špaidigâ stahwofli, tiklab Balkanu walstinas, kâ ari Ēiropas leelwalstis (it šewišchki Austro-Ungarija) luhko no-

Kampt preekšč jewis katru gabalu, kas ween naw tif zeeschi peejeets. Tã pehz jaunturku revoluzijas, 1908. g., Austrija peeveenoja few galigi Bosniju-Herzogowinu, Bulgarija pasludinaja fewi par neatkarigu karala walsti, Kretas šala trauzãš šameenotees ar Greakiju. Tikai Kreewija palika tukščã un muhšu diplomatus kã ihstos weenteesišchus iswasajaja gar degunu pasihstamais starptautiškais weikalneeks, Austrijas ahrleetu ministrs Ehrentals. Bet par šchahdu kaunu nu gribeja Austrijai atreebtees stolipiniškee walsts wiheri un tee nu neh-mãš gan šlepeni, gan gluschu atklahti kurinat „brahlu tautu“ (Serbiju us karu pret Austriju*). Pasihstamais škandalists un šerbu troņa mantineeks Georgijs pats tika Peterburgã apšweikts no zara un dabuja wišadus apsolijumus lihds us mah-jãm, Kreewijas ahrleetu ministrija atklahti issinoja, ka Serbija šchinĩ konfliktã netiks atstahta weena, šerbu ofizeeri gatawojãš us neišbehgamu karu, trokščnoja pa Belgrades eelãm un restoraneem un šolijãš tehwiju aisstahwet „Lihds pehdejam pileenam“. Katru deenu jau 1909. g. martã wareja šagaidit atklahtu kara peeteikumumu, kad eejauzãš starpã Wahzija ar energisku brihdinajumu, un Kreewijas seelmutigais preekščstah-wis tuhliit tanĩ paščã deenã stostidamees atwainojãš wišãš Eiropas preekščã, ka kara gadijumã Kreewija neusdrihktas Serbiju pabalstit ne ar weenu saldatu, ne ar weenu naudas grafi. „Seelãš Serbijas“ šapnis bij išapnots un leelãš Kreewijas warmahškas paklusãm brauzija išpliketãš šejãš.

Wareja domat, ka pehz šchahdas išgahščanãš Kreewijas diplomatija wairs ne rahdit nerahdisees Balkanu pusšalã, kur

*) Pee šchi šlawiski patriotiskã jandalina jo karsti peedalijãš ari kadeti, jo teem tatschu ka zaurkrituscheem ministru kandideem bija ja-peerahda šawa peekehrigã ustiziba „leelajai Kreewijas walsts idejai“. Šagad šlawiskã patriotiškã kurs šritis un kadetu liberis Mitukows nu braukã pa wišu Kreewiju no Astrachanas lihds Rigai un us nah-šoščãm domes wehleschanãm puhlas few popularitati ceandelet ar at-brunoščanãš un starptautiskã meera špredikoščanu.

minas eespaids jau tā kā tā tagad noslihdējis lihdē nullei. Bet ar ihstu „aviatora“ Kufminška usnehmibu Kreewijas waldiba raudsija atkal pazeltees augstas politikas sferās un, protams, tuhliit nokrita atkal dubļos. Šhorei ar šawu draudsiġo pabalstu Kreewija aplaimoja Melnkalni. Saunturku rewoluzijas šaresġijumu laikā, mašā Melnkalnes walsstina drošġi ween ari spēkuleja uš kahdeem teritorialeem eeguwwumeem, bet no tam it nekās neisnahza un weenigais atlihdēsinajums galu galā bija tas, ka Melnkalnes aitu ganu knafs Nikolajs pagahjušġā wašarā pašludinaja šewi par karali „no Deewa šehlastibas*). Albanijas dumpim isġelotees Zetinjes meestina „karalis“ Nikolajs, šafinā ar šawu wahrda brahli Zarškoje Selā, šahfa atkal kalt jaunus planus: albanu nemeernecki tifa šlepus pabalstīti ar eerotšġeem un nuunizīju, šaduršmes ar turku šaldateem arween isġadījās pašġu Melnkalnes robešġu tuwwumā, lai tīkai eekšġejee šatrizinajumi Balkanu puššalā eetu arweenu plašġumā. Un nu atkal reiš šwehtā Kreewija atrada, ka tai jaheet šaweem tizibas brahšleem Balkanu puššalā palihġā. Kreewijas ahrleetu ministrs 10. maijā isdewa ofīzialu rihkojumu, lai kreewu šuhtnis Konstantinopolē praša no Turzijas waldibas paškaidrojumu, kā ta ušdrošġinotees šapulzet šawas armijas nodalas Melnkalnes robešġu tuwwumā, un lai ta „tuhliin un noteiktā weidā“ flaji pašiao, ka ta nemehlas pahtraukt meera šakarūs ar šġo walssti. Tas bija teiktš tīk draudsiġhā tonī, kahdu pret Turziju bija šawā laikā paraduše leetot Nikolaja I. waj Aleksandra III. waldiba, bet tīkai šefas šġoreiš bija pawišam zitas: Kreewijas

*) Šhis Melnkalnes Nikolajs esot šlawens starp ziteem froneeteem Ģiropas waldneekšeem ar to, ka wišġ nokautu jehru protot greest uš tšġetrām dakām weikšati par dašġu labu meesneeku. Šhis karalistšais jehru gašas mihtotajs, kuru Aleksanders III. šawā laikā ziludinaja ka „šawu weenigo draugu“, nebuht naw tīk labširdīgi naiws šahdšġas wezis, kā tas mehdi isliktšes: parīs gadūs atpakaļ pehġ Stokipina parauga lika uš nahwi noteesat 6 melnkalneesġus par „šajšġanos pret waldību“.

ſuhtnis Tſcharikow's ſteidjās „tuhlit un noteiktā weidā“ atwai-
notees un iſmelotees, ka te maina uſkraujama — telegrafa
agenturai, kura aiſ pahrſkatīſchanās ſchai depeſchai preeſchīruſe
ofizialu rakſturu! Zitas leelwalſtis weenfahrīchi atteizās pa-
balſtit Kreewijas rihzibu, Bahzijas preeſchīſtahwim wajadseja
tikai ar kaſju paſpert pee ſemes, lai Kreewija ar dſilu klani-
ſchanos un noſcheloſchanu nemtu wiſus ſawus draudus pret
Turziju atpakaſ*). Zariſkā Kreewija tika par otram lahgami
iſſweeſta no Balkanu puſſalas ahrā. Un tagadejās Turzijas
ahrleetu miniſtrim Niſat-paſcham tas tikai nodereja par eeme-
ſlu jaunturku parlamentā lepni iſſkaidrot, ka „Turzija pate
noſahrto ſawas eekſhejās leetas“ (tas nu gan iſhti tā naw, jo
uſ Auſtro-Ungarijas un Italijas preepraſijumeem albanu
dumpja leetā jaunturku waldiba atbildeja pawiſam zitā wa-
lodā). Bet ja jaunajai Turzijai iſdoſees pahrawaret ſawas eek-
ſhejās kriſes un noſtipriņatees wiſmaſ Aſijas daſā, tad war
kahdreij teeſchām notiktees, ka wehſtures rats apgreeſchās
otradi un ka Turzija ſawukahrt ſahf pahrſtat ſawus wajatos
tizibas beedrus Kreewijā un draud ar brunotu eejaukſchanos
Kreewijas leetās. —

Otrs meſglu punkts, kur fruſtojas un ſchkehrſojas leel-
walſtju intereſes, ir *Perſija*. Lihds pat pehdejam laikam
Perſija bij aſiatīſki-ſeodala walſts, kuras eemihneekus lihds

*) Ta nu bij atkal tahda diplomatiſka iſgahſchanās, kaſdu tikai
Kreewijas zariſkee walſtwihri war peedſihwot Pat ofizioſā preſe to
mehginaja nokluſet un weenigi latweeſchu birgetu „politiſkā galwa“
Fr. Weinbergis ſawā „Rigas Awiſe“ apbrihnoja waldibas „energiſkos
un ahtros ſotus“. Bet jaſin, ka Weinbergis wiſpahrim loti originali
iſſkaidro katru kreewu waldibas neweiſmi: peem. kad japanu karā
brunu kugiſ „Petropawlowſt“ ar admiralu Maſarowu nogrima no
paſchu minas ſprahdſeena, tad „Rigas Awiſe“ ſkaidri un gaiſchi ka uſ
delnas peerahdija latweeſchu tautiſkeem pilſoneem, ka nu Kreewija ne-
ſchaubami uſwareſhot — ja jau kreewu minas eſot tik ſtipras, ka paſchu
kugi no tam ſkrejot gaiſā, tad kaſ gan wehl nenotiſchot, ja tās pa-
liſchot japanu flotei apakſchā! Deemſchehl, ſchi neſchaubamā uſwara
palika neſagaidita.

pehdejam bija noplizinājies un nospeedis despots-šahs kopā ar čaneem (peršešču baroneem) un garidsneekēm-mullām. Nebija Peršija ne dselšzēku, ne fabriku, nebija lihs ar to tahdu šabeedrišu atteezibu, kas laustu asiatisko despotismu un zentos isweidotees sinamā teešifkā walstis eefahrtā. Bet tad eera-dās Eiropas internazionalais kapitāls, atpirka no ihšredšigā šaha par šmeeklu naudu dašhadus monopolus un konzešijas un usmodinaja kuhtros, deenwidus šaulē gulošos Peršijas pamalstneekus no asiatiskāš werdšibas meega, lai teem tuhliit ušspeestu kapitāla klaušibas juhgu. Šahds šabeedriškās pahrweidoščanās prozešs šahkās jau 90-tos gados, bet to leeliški paahtrinaja kreewu-japanu karš un 1905. gada revoluzija. Kreewijas revoluzijai peefrita Asijas tautu dsihwē tikpat leela usmodinošča loma, kā 1789. gadā františču revoluzijai, kurās wišni šazehla šahjās Eiropas tautas. Peršija teeš pahrpludinata ar revoluzionareem uššaufumeem, noteek mitini un demonstrazijas, 1906. gada augustā Teheranā šahkās generalstreiks, kuram peeweenojās wišas šabeedriškās grupas: strahdneeki, amatneeki, tirgoni, pat garidsneeki, kuri šlehšja šawus deenamūs. Un tāpat kā Kreewijas patwaldneeks Nikolajs 17. oktobrī, 1905. g. „ar leelām un šmagām škumjām“ parafstija sinamo manifestu, ar tikpat behdigu širdi Peršijas šahs Mamat-Alli pašludinaja 1906. gada augustā „konstituziju“ un eefauza ta pašča gada oktobrī pirmo Peršijas parlamentu (medšhilisu). Bet Peršijas „konstituzijai“ bija tahds pat liktenis, kā wišas Kreewijas mahšai: ta nedabuja nemaš wehl eefaknotees un nostipriinatees, kad to ar zariškās Kreewijas peepalihšsibu aplausa šaha waditā kontrrevoluzija un ištehsa no tās ihstus peršešču meetus, kur uššpraušt šaha pretineeku galwas. Tas bija 1908. gada junijā, kad pašihstamais palkawneeks Zachowš ar šawu kasaku brigadi nopostija Peršijas jauno parlamentu. Zariškā armija wareja tagad šwinet špihdošču uswaru: nešenā karā wišas lodes nekehra neweenu japanu kara fugi, bet par to nu tagad kreewu artilerija wareja

peebrauft it tuvu klast un waronigi fashant drupās parlamenta ehū...

Peršijas kontrrevoluzija bija pa leelakai daļai zariņma roku darbs, jo tam metās bail, ka tikai revoluzijas leefmas no Peršijas nepahrnaht pahri uš Kaukafiju. Bet kafaka Lačhova aptraipito roku finamā mehrā wadija ari Anglija: ta nopetni bihstas, ka no asiatiskāš Peršijas ar laiku neisfuhnotoš patstahwiga, buršchuasijski konstituzionela walsts, kuras peemehram drihs ween tad šekotu Indija un Egipte zihnās par šawu nazionalo neatkaribu. Anglija jau tapehž 1907. gadā noslehdja lihgumu ar Kreewiju par kopeji šperameem šoleem Afijā. Un nu isnahza peeredšet brihnumus: patlaban bija apšpeesta konstituzija un nostiprinats šchachs ar Kreewijas kafaku palihdšibu, kad drihs ween pehž tam zariškā waldiba fahka apšpeest šchachu un nostiprinat konstituziju — atkal ar tahou pašchu kafaku palihdšibu! Roku rokā ar Angliju muhšu karatawu rešchima preefšchahwji nerima aširainam Mamat-Ali atgahdinat, lai tas eewed apšolito konstituziju un išfludina amnestiju perseefchu remoluzionareem. Nebuht nam jadomā, ka Stolipins ar Šwolfski tik stingri ušstahjotees par Peršijas konstituziju buhtu toreij prahtu šaudejušchi: tas bija weenfahrišchi praktiškš aprehšins, jo tahdā zelā Kreewijas waldiba zereja fazelt wehl tikai wairak jušas, nodšiht šemi lihds galigam postam un tad it meerigi kopā ar Angliju panemt un išdalit Peršiju. „Konstituzijas atjaunošchanas“ jeb — ziteem wahrdeem — Peršijas eefarošchanas noluhkā, 1909. g. pawafari 2600 wihru leela šaldatu nodala šem generala Šnarfka wadibas eebruka Peršijas robešchās, lai nodibinatu Labriškā „fahrtibu“. Bet rehšins atkal neišdodas un Kreewijas gudree diplomati paleef ar atplestu muti stahwam! Pret šchachu šazehlušchees Peršijas konstituzionalee nazionalisti, pee eerotšcheem šeras šidaji (šawwalneeki) un bachtari (Peršijas kalnu eemihtneeki) un treež Mamad-Ali deenderu un rashaineeku bandas no weenas pilšchtas pehž otras ahrā un wirtsās pret

Teheranu *). Şchachs nahwes bailês jwehr, fa dos tautar konstituziju, un ismîs aizina palihgâ kreewu kafafus, bet revoluzionari nahf pa pilsehtas wahrteem eefşhâ, waronim Bachowam jobi klab no gaidameem humbu şprahdşecneem un tas noleef eerotşhus, kamehr şchachs, patwehrumu meklejot, eebehg kreewu şuhtneeziבâ. 1907. g. juliâ teef no paşchas tautas isfludinata konstituzija, şchacha weetâ teef uf trona notupinats wina nepeeauguşchais dehlens, par Teheranas polizijmeistaru teef eezelts armeru revoluzionars Desrens. Patş şchachs sem stipra kreewu konwoja apşardşibas poşchas projam no şaweem mişkoteem pawalştneekem un atrod patwehrumu pee Tolmatşchowa Odefâ, fur şchis „karaku karalis“ şawu karjeru, warbuht, deenâs wehl mar beigt kâ priştawa palihgs.

Meers tomehr Persijâ wehl naw nodibinats: agrafâ aristokratikâ eefahrta isjaukta, bet winaş weetâ wehl naw ştahjuşês burşchuawisfi-konstituzionela walştş fahrtiba; zaur şchacha un şhanu şaimneekofşhanu semes labflahjiba şapostita, zaur nemitigeem eefşhejeem fareem şatrizinata, tâ ka ta nebuht tif ahtri newar atşpirgt; kreewu kafafi newahkas wehl ahra no Persijas seemelu pilsehtam, kamehr deenwidos gluhn Anglijas isşteeptâş ketnas. Bet pa to ştarpu Persijas jautajums jau nahzis zitâ ştadijâ, jo tagad drihs ween şagaidama Wahzijaş eejaukşchanâş. Persija ir seme, fur drihşumâ şchkehrşofees leeli tirdşneezişfi un şstrategişfi zeli, un ap Persijas juhras lihzi groşifees nahkofşhâ gadu deşmitâ Şiropas ştarptautişkâ politika **). Wahzija buhwê tagad şawu leelişko Wagdades deşleşzela liniju, kura şahkâş no Şamburgas un eet zaur Wini un Konstantinopoli, zauri Maş-Şijai lihds Me-

*) Se peeshmeşm wehl tikai, fa uf Persijas revoluzionaru aiziş najumu teem şteidsâş palihgâ ari Kaukaşijas şozialdemokrati nn fa no şheem „kaujeneekem“ Şabrişu aiştahwot ween kahdi 22 frituşchi. Şt. Şria broşşurinu „Кавказския социалдемократы о Персидской революции“.

**) Şaf. M. Павлович, Персидская проблема и вопрос о индоевропейском пути, „Наша Заря“, № 1. 1911.

ĥopotamijai un Bagdadei, bet te ta nepaliks ťahwam, jo Wahzijas tirdťneeziťkee un politiťkee plani raudťis iťlawťtees zauri lihds paťĥam Perťijas juhras lihzim un Wahzijas kapitalťť ťatrâ jinâ grib dabut ťem ťawas atťaribas ari Perťiju. Zaur ťĥahdu Wahzijas eespeeťĥanos Preeťĥ- un Zentrâl-Uťijâ juhtas nepatiťkami apdraudeta Anglija, jo wiťpirms tai nu war atnemt winas tirdťneeziťko monopolu ťĥini Uťijas datâ, war eerobeťĥot winas eťťploatazijas kampeenus Perťijâ un war peenahťt pahraf tuwu Indijas robeťĥâm, fur Anglijas pleťťonigâ waldbiba ťen jau ťem ťahjâm mana ĥwehloťĥu wulťtanu. Bet Wahzijas ťarajoťĥais kapitalťť neleekas eebaiditees no Anglijas niťneem ťĥateem, tas wirťsâs droťĥi tahlať un ťtumj ťew preeťĥâ Kreewiju, fura dara tagad wiťu, ťo tai no Berlines rakťta preeťĥâ.

22. oktobri, pag. gadâ, notika Nikolaja un Wilhelma un abu walťtju ministru ťatiťĥanâs Potsdamâ. ťarunu reťultats bija ťeťoťĥais: 1) Wahzija apťolas, ťa ta neiťletoť Kreewijas militariťko beťťpehziťbu un neuťbruks tai, ne ari peekaus Austrijai ťahťt ťaru ar Kreewiju; 2) Kreewija apnemâs, ťa ta peepalihdsĥes Wahzijas dťelťszeku planeem Mať-Uťijâ; beť tam, tiťlihds buhs gatawa Wahzijas dťelťszela linija lihds Bagdadei, Wahzija welť no Bagdades ťaru liniju lihds ťaniginai uť Perťijas robeťĥâm, pee kam tad Kreewijai atťal jauťnemas ťĥo Wahzijas zeku ar ťaweem lihdsĥeem buhmet tahlať no ťaniginas lihds Teheranai. Bet ar to wehl Kreewijas peenahťtumu nasta naw galâ: tiťlihds Wahzijas brunotam kapitalam buhs tahdâ jinâ ťwabads zekťĥ lihds Teheranai, tad Kreewijai ťĥi dťelťszela ťtiga jaťaweeno ar ťawu projektejamo „leelo Indijas zeku“ (ĥĥim „leelajam Indijas zekam“, ťâ tas ar ťihmulî nowilťts uť papira, waja-dĥetu ťahťtees no paťĥas Baku, tad eet ťĥĥehrĥâm zaur wiťu Perťiju no ťeemeleem uť deenwideem un tad ťwetâ (t. i. Indijas robeťĥâs) ťaiťtitees ar anglu-indu dťelťszeku tiťĥlu). ťĥo lihĥumu paraťťidama, Kreewija atťafas no ťaweem

agrafeem planeem par labu Wahzijai, lausch famas agrakas norunas ar Angliju un apnemas uf preefchu tizigi kalpot Wahzijas tirdsneezifkam un politifkam interesem. Barifms, ifluhgdamees junkurifkas wahzu waldibas kulaka apfardsibu, bija pilnigi ar meeru stumt pee malas pajchas Kreewijas kapitalistifko leelburfchuwajiju un ifputinat minas tirdsneezifkas preefchrozibas Persijâ (lihds fchim Kreewijas zentralais ruhpnenezibas rajons pa Wolgu lejâ un pa Kaspijas juhru fuhthija famas prezes uf Persiju, bet tagad tam rajees nahwigi konfurrenze no Wahzijas kapitala pufes). Masfamas fupfchi — weenfahrfchi runajot — tikai nofplahwas, kad teem waldibas preefchfahwis fon Klemf lika preefchâ „leela Indijas zela“ buhwi (fcho projektu pabalsta ari daschi patriotifki — oktobristifki leelgruntneeki, ka peem.: bijufchais walfts domes preefchfehdetajf Komjafows), un zif paredfams, tad — ka jau tas parafts ar Stolipina refchima projekttem — fchi Indijas dselsszela ftiga tapat ween fabirjis pa Kaspijas tufnfefchu fmiltim *). Nemas jau nerunajot par to, ka Anglija ne par fo nepeelaiftu, ka tufcho flajumu jofta, kas aiffargâ anglu Indijas robejchas, tiftu pahrranta zaur zitu walftju dselsszelu tihflu.

Bet kahdas waretu buht Potsdamas nolihguma fefas? Uf to nefen walfts domê, debatês par ahrlleetu ministrijas budschetu, aifrahdiya fozialdemokratifkas frakzijas preefchfahwis Boŭrowfkis, ka, weenalga, waj Kreewija famu eefpaidu Persijâ dala ar Angliju jeb peevelk tagad flahht Wahziju, minas politikas lihdsfekli paliks weenmehr weeni un tee pajchi: „warmahziba un warmahziba!“ Wiŭi fchahdi diplomatifki nolihgumi

*) Peenemfim wislabakâ gadijumâ, ka fchahds dselsszeffch teeŭchâm tiftu gataws, tad tiftat tas mas fo waretu fefmet Kreewijas newarigâs ruhpnenezibas un tirdsneezibas eeffortu. Weenigi Indijas mehri tad waretu dauds ahtral eewafat Kreewijas robejchâs, bet ar tahdam mantam ka ar koleru un zitâm fehrgâm Kreewija pate jau weenmehr bagata.

tikai wahz kopâ degofchu materialu un şagatawo senti starp-tautiſkeem konfliktēem, ſamehr paſchâm kreewu tautas maſâm tee ſagahdâ nepaneſamu militariſma ſlogu un ſola nahſotnê fara breeſmas. Un wehl weens punktis — ſaka deputats Bokromſkis — preeſch mums, apſinigâ proletariata preeſch-ſtahweem, ſewiſchki kriht ſwarâ, kur Kreewijas waldbiba tagad ſlanas Berlines galma preeſchâ. Tas noſihmê, ka kreewu waldbibas ahrejâ politika turpmaſ peenems daudſ a ſaſku uſbruhfoſchu rakſturu, un otrfahrt, ka waldbibas eekſchejâ politikâ turpinajees atfal ta pate neaprobeſchotâ reakzija, ſahda Kreewijâ ploſas jau nu peezus gadus zauri. „ſau pehz wehſturiſkâs tradizijas Kreewijas un Wahzijas ſatuwoſchanâs weenmehr apſihmê wiſmelnako reakziju. Negribot nahſ prahâ monarku „ſmehtâ ſaweeniba“ (pehz Napoleona ſareem) pret paſchâm tautâm; ari Potsdamas ſatikſmei kreewu nazonaliſtiſkâs aprindas pirms un pehz notikuſchâ nolihguma peeſchſihra ſchahdu rakſturu, tâs luhſojas uſ to kâ uſ jaunū atbalſtu eekſchejai reakzionarai politikai. Paſiſtamais „Now. Wremja's“ Menſchikowſ pat dewa no ſawas puſes padomus abeem „ſemes tehweem“, lai tee noſlehdſ zihnas lihgunu pret ſozialiſmu un revoluziju. Bet Kreewijas eekſchejâ reakzija, protams, nefur wairs newar eet taſlaf, ta jau nu ir wiſus lihdselkus iſleetojufe un beſ karatawâm un zeetunneeku ſpihdſinaſchanâm ta wehl ko wairaf iſdomat neſpehj. Utleeſ wehl tikai tas, ka pehz Potsdamas ſtipri pazehluſjês reakzionaro elementu militariſkâ paſchapiſina, kura nu weeglprahſtigâ aplamibâ meklê wiſadus eemeſlus, lai wiſmaf kautkur Aſijâ waretu ſaru ſahſt.

ſahdu gaitu nems turpmaſee notikumi Berſijâ, to, protams, nenemſimees paregot, bet eekſchejee un ahrejeee ſareſchgi-jumi te ſameſgloſees armeenu wairaf. Beſ warmahzibâm un beſ patwaribâm jau kreewu generali un tſchinowneeſi nepawiſam newar rihſotees un tâ tee paſchi ſakurs starp Widus-Aſijas tautâm nahwigu naidu pret Kreewijas zariſmu. Teer,

Persija jau ir tik nošpeešta un neparīga tagad, ka ta nepar
 ņazeltees kaŭjās pret leelvalstju eebrukumeem, bet taisni ņhi
 eejautņņanās Aŭijas tautu dņihmē war uņmodinat ņnaudoņhās
 muņulmanu maņas un war nahkt ņtunda, ka d Kreewijai winas
 Lachowu un Snarņku rihziba war breeņmigi tikt atmaņkata!
 Katrā ņinā zarifkā Kreewija ņawās Widus-Aŭijas robesņhās ir
 paguwuņe ņadruņsmet pret ņewi eenaidneeku baruņ.

Domehr wiņtumaņ kara breeņmas draud Kreewijai tagad
 no T a h l e e m A u ņ t r u m e e m, jo ņahzees jau ir konņliktņ
 ar ņ i n u, kura turpmaņās ņetas leekās buht nenoweņrņņa-
 mas. Un atkal par to nepar buht nekahdu ņchaubu, ka taisni
 Wahzija rihda Kreewiju pret ņinu, lai tai paņchai paliktu bri-
 wakas rokas Ciropā un lai Franziijai un Anglijai winu nepar-
 rigais palihgs ihsti tikt par ņmagu nastu. Tas nahza pawi-
 ņam tik negaiditi, ka d kahdu ņen aiņmirņtu Mongolijas tird-
 neezifku lihgumu dehl no 1881. gada Kreewijas waldbiba 11.
 martā peeņuhtija ņinai ultimatumu, lai ta triju deenu laikā
 dod „pilnigi apmeerinoņchu atbildi“, jo zitadi ņinas waldbi-
 nai nahņņchotees neņt atbildibu par ņawu „preteņtibu“! Un reiņe ar
 to ņahņās jau mobilizazija Turkeņtanas apgabalā. Bet tad —
 kā jau tas paņtahwigi mehdi buht ar Kreewijas diplomatiju —
 ņchee leeligee draudi tika miņņņtinati un atkal tikpat negaidot
 Kreewija uņreiņ apmeerinajās ar ņanemto ņinas atbildi. ņ-
 rahdijās, ka ar wiņu ņparu pret ņinas kara awanturu bij uņ-
 ņtahzees finanņu ministrs un ka beņ tam mobilizazija Turkeņta-
 nas apgabalā nepar nepar notikt tik drihņā laikā. Konņliktņ
 ar ņinu tika uņ laiku atlikts, bet ņawu ņalausto ņobenu bahņt
 maņņti atpaņal Kreewijas waldbiba nepawiņam nedomā — teek
 mekleti atkal jauni kara eemesli un tahdi, protams, atradiņees
 katrreiņ. Tā, peem., uņ reiņi kautkur Maņkawas arkivos tika
 atrastas ņhurku ņagrauņtas aktis no 1726. (!) gada, ka Ura-
 hajās apgabals kahdreif eņot peederejis Kreewijai un tikai
 zaur daņchu Kreewu diplomatu newihņchibu palizis atkal pee
 ņinas peeweenoņs. Un Stolipina preņe uņ pawehli ņahka klai-

gat, zif besgala švarigas esot Kreewijas tirdsneezifās interešes Mongolijā, zif nepeezeešami bes tam esot wajasdigs bes kaweschanās eekarot Mongoliju, nostiprinat Kreewijas strateģisko stahwofli Sibīrijas zentrā, ašbihdit Kreewijas robesčas lihdi Gobi tušņesim u. t. t.

Waj teesčām gaidamā kara eemesls buhtu tirdsneezifās interešes un waj Mongolija nu ir tik nepeezeešams tirgus Kreewijas iswedumeem? Zsrahdas, ka tas wišs ir tihrās blehnaš. Mongoliju apdsihwo kahdi 3 miljoni pušmešchonou nomadu ziltis: Kreewijas „milšige“ iswedumi Mongolijā 1908. gadā neistaišija wairaf kà knapi 1 milj. rublu un weenigās prezēs, ko kreewu kuptiši ar puhlēm war mongoleem eesmehet, ir tehjas katlini 20 kap. gabalā un tā jauktā „keegelu tehja“. (Uj Mongoliju ašsuhhtitais finansu ministrijas eerednis wehl bij ispehtijis, ka waretu isnahkt šheptes ar kahdu reibinošču ščkidrumu „bjaj“, bet — wiašh šiao ar škumju nopuhtu — „par nelaimi mušju fabrikanti to nemaš neišgatawo*)!“ Kà ari Stolipina waldbiba nepuhlejās apwahrdot Maskawas ruhpneekus un tirgonus, kahds milšu tirgus teem atwerotees Mongolijā, kà ari nezentās šapurinat wiau patriotišmu, — šmagee Kreewijas resnwehderi tikai weenaldsigi noschahwajās. Pašči tee bija ašsuhhtijušči šawu ekšpediziju uj Mongoliju, kas tos pahrleezinaja, ka waldbibas ofizialeem melojumeem newar ne wahrda tizet un ka šchimbriščām Kreewijas kapitalam naw neka ko meklet Mongolijas tuščos klajumos. Bet ja ari Kreewijas tirdsneezibai un ruhpneezibai naw ne masafās interešes gar šchahdeem eekarojumeem, ja gaidamais karšh šatrizinatu atkal wišu walsts šaimneezibu un nowestu to waj lihdi pilnigam bankrotam — waj tamdehl Kreewijas waldbiba newar karu šahkt? Kà beedrš Bokrowškis isteizās: „Kreewijas waldbai jau nekahda labuma newajaga: wina jau buhtu meerā ari ar Saharas

*) Саf. Павлович, Русское купечество и Русско-Китайский конфликт. „Наша Заря“, № 4, 1911.

tukšneji, ja tikai tur var izdarīt viņa dās kara rihzibas un militariskas parahdes." Rā žuni žmilktot gaida uš kauļu, tāpat uš Ašijas karu špekulē viņadi leelknaši un galma lašēji, beš šlamās palikušči armiju komandēeri un išbijušči šodetišpediziju vadoni, jo tas teem rahdās tik vilinošči ar šineešču ašinim pahrkrāšfot noplukuščo žarišma ahreeni un šew paščeem peeminas piramides ušželt no nožirstām galvām!...

Ja iželšees karš ar šinu, tad tas gahšijees newis pahr Mongoliju, bet atkal pahr Mandšuriju un Tahleem Austrumeem. Šo šaprot ari Stolipina waldiba un ta nemas ari nedomā išwairitees no nahkoščām šaduršmēm, bet taišni gatawojās un trauzas uš tām. Mušju krona preše nemitas wehstit, žif štipra un drošča war justees šreewija ar šaweem ščtikeem un leelgabaleem Tahlos Austrumos (tas pats jau tifa teiktš pirms japonu kara, bet tad ščhis šreewijas militariskais štiprums šaluhša šā šalmu šteebš), un weens ofžials šinojums nahš pehž otra, ša Wladivostoka tagad pahrwehšta par „neeenemamu“ žetotšni (glužči šā šawā laitā šort-Artura!). Mušju kara ministšs jau išbraukajis un noturejis šmotrus Austrum-Sibirijā; tikpat eepreežinoščas wehstis pahrweda atwalinatais Stolipina „draugs“ un išbijuščais walštš domes preekščehdetajš Gutščfowš, šas no šawa šalona wahga loga pamatigi pahrleežinaješ, ša šina nepawišam wehl neefot uš karu šagatawojušēs. Šo wehl walti gaidit? Šlauds šreewijas tagadejee Napoleoni un „šom. šremja's“ ščmofi — šreewem taišni japasteidšas tagad šakapat gabalu gabalos šchee dšeltenahdaineš radijumi, šamehr teem wehl naw rofās ščaujami eerotšči!

Šo gandrihš war peelaišt, ša šreewija ščimbrihščām wehl špehtu ušwaret šinas kara pulkus Mandšurijā, šaut gan atlautš par to ari ščaubitees. šina šatvus nedišžiplinetos šaldatu pulkus ar winu šoka leelgabaleem ar šteigu trauž pahrwehšst par modernu armiju, winas deenastā rihkojas tagad wahžu un japonu instruktori un beš tam ari širopas militar-

akademijas beigušācēe kineešāu ofižeer; 1912. gadā jaunā Ķinas armija ķaitis jau 324 tuhfst. ſaldatus un 1944 leelgabalus. Warbuht, ka Ķreewija ſpehji ſāho armiju ſadragat Tahloš Austraumos, bet, warbuht, ka ari nē (uſ kara materialu gatawibu, uſ ſawu ſaldatu diſziplinu zariſkā waldbiba nu teeſhām newar palaiſtees). Bet wiſaplamakā kluhda, ko Ķreewijas apſtulbuſhācēe ſtrategi un diplomati celaiſhā ſawā rehķinā ir ta, ka tee nepawiſam nenojehdſ un nenowehtē leeliſko pahrweidoſhānāš prozeſu, ka hds muhju azu preeķhā noriſinas Ķinas walſts eekſheenē. Ķina nebuht wairs naw weenka hriſhā etnografiſka maſa, ta ir no wehſturiſka ſaſtinguma atmoduſēš tauta, kaš ſpehji attihſtibas lehzeenā pahreet tagad no primitiwaš ſahdſhā ſemneezibas uſ kapitaliſtiſku naudas ſaimneezibu, no aſiatiſka deſpotiſma uſ modernu, zentraliſetu walſts ſiſtemu. Tahds reformu darbs, ka hds tagad teek weikts Ķinā, gan reti ka h wehſturē peeredſets: uſ wiſām malām teek wilktas dſelſzēlu linijas, teek buhweta flote un teek reorganiſeta armija; lihdi pamateem teek pahrgroſita aſiatiſkā teeſaš un adminiſtrazijas eekahrta; „debeſ dehla“ — Ķinas keiſara tronis ar wina 4 gadi weza waldneeku, ar „walſts padomi“ un wižekaraļu bandu, teek paſtumi faktā, lai dotu weetas burſhūaſiſkai konſtituzijai. Weenigais, ko panahza Ķreewijas ultimatumu un kara draudi, bija taš, ka Ķinas atjaunoſhānāš wehl tika paſteidſinata; „ſatwerſmes ſapulzei“ waja dſeja zitadi ſanahkt tikai pehž 4 gadeem, tagad ta notiks jau ſhā gada oktobri; uſ „ſatwerſmes ſapulzi“ nemaš negaidot, eezelts jau atbildigs miniſtru kabinets. Uſhwabinaſhānāš kuſtiba Ķinā nehmuſe wirſrofu, ta galigi ſalauiš pahrdſihwojuſhā deſpotiſma atleekas un radis jaunāš walſts formaš, kurāš eetilpš Ķinas nahkotnes milſu ſpehķš. Daudſinata kineeſhā biſe jau tagad uſſkatama par muſeja peederumu.

Meħš redſam, ka Tahloš Austraumos zariſko Ķreewiju apdraud teeſhām bihſtama wara: paees wehl tikai nedaudſi gadi, ka h atjaumotā Ķina warēš uſſtahtees kā milſu leelwalſts

Afijâ ar faweem 400 milj. eedfihwotajeem. Wairs naw nemaš
 ko domat, ka Kreewija waretu wehl Tahloš Austrumos špee-
 stees uf preefšchu un ar lihdsfšchinejo nizinoščo weeglprahtibu
 rihtotees pret dšeltenâš rahšas lautineem. Tagad Kreewijai
 ar trihzošchâm bašchâm jaraugas nahkotnê: winas dšelfszeku
 linijas (Mandschurijas un Amuras) war nahkofchâ Austrumu
 karâ pahrraut kâ fatruhdejušchus pawedeenus, winas zeetofšch-
 nus (peem., Wladimostoku) un garnisonu kasarmes war kâ ar
 šaju eeflauzit juhrâ. Kreewijai ar Šinu ir kopejas robesčas
 tuhftofšcheem werstu garumâ; te turpmaš war laustees eefšchâ
 tahdi Šinas karafpehka pluhdi, kuras aišturet newarês ne pa-
 reistizigâš šwehtbildes, ne Wilhelma uffihmetaš figuras ar
 parafstu: „Širopas tautas, fargajat šawas šwehtakâš man-
 tas!“ Dšeltenâš breefmas war nowehrst tikai šaprahtiga
 meera politika un kulturela darbiba Tahloš Austrumos, bet
 fšahdi jehdšeeni jau ir pagalam fwešchi wišeem Kreewijas
 augstakeem un femakeem tšchinowneekeem. Šibirijas eeredni
 un ofizeeri wehl arweenu kineefchus nepawišam neuffkata par
 lihdszilwekeem: tee noplizina un islaupa toš, tee paštrahdâ wiš-
 negehligakâš pahrestibas un kineefchu dšihwibas tee nošapâ
 ar tikpat nezilwezigu bešruhpiibu, itkâ tâš buhtu kašpostu gal-
 winas. Bet kineefchi wehl nebuht naw aišmirfušchi, ka 1900.
 gadâ Blagowetšchenskâ kreemu generalš Grodekowš lifa Amurâ
 nošlihžinat 7000 neapbrunotus kineefchus, ka generalis
 Orlowš ar faweem palihgeem islaupija kineefchu zeemus un
 ka japanu kara laikâ Kreewijas karafpehks šamina ašinis un
 dubloš meerigo Mandschuriju. Tas wiš wehl naw aišmirfšs,
 bet wehl arweenu nahk klaht jauni waras darbi no kreemu
 pušes, lihds aišturetâš kineefchu naidš reiš pluhdiš pah
 malâm pahri! Ta buhs tad atjehgšchanâš ar breefmâm un
 bailêm, bet ta nahks atkal par wehlu tâpat kâ japanu kara
 laikâ...

Mehš redžam, ka žarišms šarptautiškâ politikâ nefa naw
 aišmirfšis un nefa naw mahžijees klaht. Tas rihtojas ar

šavām agrākām ušbrufumu un warmahžibas metodēm, tas ar
 uguni un šobenu jauzas eekšhā tautu dšihwē un taišni isaizina
 uš bruokotu šaduršmi, tas pats aiššahgē pišlarus, uš kureem
 atbalstas wina agrākās waras atleekas. Ahrejā politikā za-
 rišms pats roš šew šapu un it kà ar noluhku šagatawo šew
 jaunās katastrofas. Domehr šawas gaidas un zeribas Šree-
 wijas proletariatam naw jadibina uš šahhdām warbuhtejam
 ahrejā kara neweišmēm; tam japalaišhās pašham uš šaweem
 špehštem, tam neatlaidigi jaturpina mašu politikā audšina-
 šhāna, tam nepagurštošhi jaorganišē no jauna mašas un ja-
 gatawo tās uš gaidameem leeleem notikumeem. Tikai kà
 štipri un plašhi organišets mašu špehšs Šreewijas proletariats
 špehšs dot pehdejo nahwigo treezeenu zarišmam.

Lai dsihwo streiks!

„Draugs draugam teiz: „Klauf’, brahlit, beids, preekšch kungeem šweedrus leet!“ — tà škan atkal wežà dseefma jaunâs škanâs. 1905. un 1906. g. streiku kustiiba, kas likâs šen jau sem semes aprakta, trauz atkal uš preekšču jaunâ šparâ un strahdneeku prašibas pret ušnehmejeem teef no jauna ušstahditas un ar šekmēm iškartotas. Latwijas sozjaldemokratijai pa šcheem gadeem tuhštošč reišes nahwe paregota no reakzijas bendes kalpeem, pat winas šapa weetu tee jau leelijâs ar kahjâm šamihdit un padarit semei lihdsigu, un tagad — pluhšt baiku šweedri kapitalisteem un waldibas deendereem un bešpehzigâs dušmâs stostas burščuasiškâs prešes waditaji: „Mehš stahwam atkal jaunâs strahdneeku kustiibas preekščuwarâ!“ Get špehzigš streika wilniš pahr Latwijas pilšehtâm un laukeem, taš škalo prom reakzijas laikmetâ šaguluščâs netihrumu glotas, taš isnihzina darba laušču mafâs lihdsšchinejo glehwo padewibu, šemširdigo paščlabuma kahri, nekreetno lihdelibu un kuhtro weenaldsibu. Get špehzigš streika wilniš — un taš zel augščâ strahdneeku ščķiras nepahrwaramos tikumus: rewoluzionaro ščķiras apšinu, neišahrdamo šolidaritati, zeešcho organifaizijas dižiplinu, paščaišleedšigo drošmi. Wišeem par weenu un weenam par wišeem! — šchis strahdneeku ščķiras lošungs leefmo atkal šibena špoščumâ pa duhmu un twaiku pilnâm fabriku telpâm, pa peekwehpušču darbnitšču fakteem, pa darba laušču pagrabu un behninu mitekšeem. Bats šwarigakais un nepeezeefšamakais preekšč strahdneeku ziņas ušwaras ir jau notizis: proletariats ir atkal atdabujis palahwibu uš šawas ščķiras špehšeem, winšč eet atkal pretim šawas nahšotnes mehršeem, winšč eet atkal par o r g a n i š e t u waru. Un tamdehl lai dsihwo streiks!

Džstā streika kustība sākās pēc mums šogad pavasari. Pirmo svarīgāko streiku izvēda *Deepajas ostas strahdneeki*, kad tee aprīlā sākumā atgāta tirdzniecības kantorū ušbrukumu un lepni aistahveja šovu 1905. gada zihnās eefaroto 8-stundu darbdeenu. Tad nahza 1. maijs, strahdneeku šķiras spēhtus un zeribas raifidams, — Latvijas strahdneeki švin proletariata solidaritates spēhtu deenu un apleezina to ar streiku (Rigā streiko leelakā daļa no buhvstrahdneekem, daudzas koku fabrikas, galdneeku, kā ari škroderu un kurneeku darbnizas, Deepajā 1. maijā met darbu pēc malas „Pluto“ fabrikas strahdneeki). Pehz 1. maija tad ari streiku kustība neaprimst wairs neveenu deenu un eet tikai pastahwigi plašumā. Deepajā norifinas wējela rinda streiku: streiko Deepajas-Romnu dšelfszela strahdneeki, streiko pa kahrtai leelakās fabrikas (drahšču fabrika, „Wesums“, linoleuma fabrika); ne wifur teef eeguhti panahkumi, bet streiki tomehr leezina par Deepajas strahdneeku kustibas atmosferanos un strahdneeki no teem šmelas mahzibu, kā streiku ušfahkšānānai jaiswehlas isdewigu momentu, kā uš streikeem tagad zeešči eepreefšch jagatawojas un jaorganisejas un kā reif ušnemtā zihna jawed galā ar nešalaušchamu nonehmibu un neatlaidigu šparu. Ari Rigā, šakarā ar 1. maija aresteem aif strahdneeku solidaritates teef ušfahkšs streiks „*Deniškā*“, ari tas šabruht pehz nedaudj deenām, bet tas jau šauz Rigas strahdneekem atminā 1905. gada šainneezifkās zihnās un toreisejo strahdneeku beedroto isturibu. Šai dšihwo streiks!

Pa to starpu Rigā streiko kurnju wiršu isgatawotaji un šlahrdneeki (pa leelakai daļai šchihdu strahdneeki), kuri, neluhkojot uš administrācijas wajaschānām un ušnehmeju špaideem, izzihna wismaj daščas no ušstahditām prašibām. Streika dširkšteles tagad šprehgā nemitigi un konflikti starp ušnehmejeem un strahdneekem iszelas drihs šchur, drihs tur (streiko koku šahgetawas (Brille, Gopfes, Brauna u. z.), streiko drehneeku weikalū strahdneeki, streiko muhrneeki uš atšewiškšām

buhvēn, streiko pat Daugavas ploštneeki pee Stufmanēem). Bet ihsti gaišhās leefmās usšahwās streika zihna, kad juliā wūdū Rīgās galdneeki un tuhlit peh3 tam krahfotaji ussahka wispahreju streiku ar stingri noteiktām prasībām. Tee bija streiki, kahdus mums reti nesa pat leelai3 1905. gad3: zihna te bij eepreekš3 apšwehrtā un pahrlikta wišos šihkumos, uš zihnu bija gatawojušchees un organizējušchees wiži strahdneeki, šahkot no leelakām firmām un beidsot ar masakām darbnizām Rīgās nomalēs, streiks tika iswests ar tik apbrihnojāmu solidaritāti, ka weenā deenā un gandrih3 weenā stundā strahdneeki atstahjās no darba. Un streika straume eet tahdā mehrā uš preekš3u, ka ta eerosina un rauj lih33 zituš aroduš (prasības patlaban jau usstahdijuš3i lakotaji, namdari, oštās strahdneeki, atšewiš33u fabriku strahdneeki, peem. „Promodnikā“ automobilu nodalā u. 3.). Droš3i un brihwi strahdneeki pazel atkal šawu zihnas karogu — lai dšihwo streiks!

Bija pats pehdejais laiks, ka strahdneeki stahja atkal zihnā par šawa stahwoķka ušlabošānu. Lai eegaumejam tik, kas — beš neškaitameem ašinaineem upureem — strahdneeku š33irai naw nolāupits pa š33eem šmagās reafzijas gadeem: darba laiks pagarinats, darba alga nošista uš pehdejo, ušwēlti wišadi aforđa un wiršdarbi, atnemtās strahdneeku teesības un uššpeesti pašeminoš3i darba noteikumi fabrikās un darbnizās. Tas wišs, kas 1905. gadā tika panahkts, ir jaeešaro atpakaļ un jašneedsas peh3 jauneem eeguwumeem. Strahdneeku wispahrejās prasības (9 stundu darbdeena, algu paaugstinašāna, aforđa darbu atzēlšāna, strahdneeku apdroš3inašāna pret šlimības un nelaimes gadijumeem, strahdneeku peenemšāna un atlaišāna ar strahdneeku šiau u. 3.) ir teesčām mehrenas un tām jateek iszihnitām. Streikotāju strahdneeku rokās ir teesčām wara un eespehja grošit šawu lih33š3inejo algas strahdneeku likteni un iskarot šew un šawai gimenei, šaweem darba beedreem un strahdneeku š33irai weeglakās, labakas

deenās. Zihnās panahfumi te atkarajas no wišu strahdneeku isturibas un weenprahtibas, no katra atfemiščka strahdneeka drošmes un pašchaisleedšibas — wišeem par weenu, weenam par wišeem! Lai dšihwo streiks!

Streikotaju zihnās gahjeens tuhliit pirmā usbrufumā isjauza usnehmeju rindās: daudšinatā kapitalistu weenprahtiba tuhliit isputeja, weens usnehmejs pehz otra peekahpās un buhs špeesti ari peekahptees pahrejee, ja ween strahdneeki neatlaidigi pastahwēs us šawām prašibām. Un nu šahkās leela brehščhana eekšč Israela: „Rigas Awises“ latweešču melnšimtneeeki ar putām us luhpām kēhrz pehz administrazijas špai-deem, wahžu birgelu prese waimanā par šamaitateem strahdneekēem, kas šatwu „leelo“ peknu nodšerot un nobrauzot ar ormaneem (brihnumš, ka tee to us kahrtim nenošpehlē Ēdinburgas špehku ellē!), pilšoniškā „Djimtenes Wehšneši“ kahds lihgotniškš šchmokš prahto, ka strahdneeku streiki ešot „atentats us wina (dšihwofka ihrneeka) naudas mafu“ u. t. t. Un polizija nespehj wairs iškert „kuhditajus un mušinatajus“, pa 20—30 katru deenu šlodšidama areštā, jo par wēlti wišš — lai dšihwo streiks!

Rigas strahdneeki šin, ka tee šchinī zihnā neštahw weeni, ka us wina šolidaritati un isturibu luhšojas ne tikween Latwijas, bet wišas Kreewijas proletariats. Tahda pat streiku kustiiba šahkās ari zitoš Kreewijas zentros; patlaban, kur šchis rindinas tee rakštitas, streiko 5000 tekštilstrahdneeki Jarzawā (Smolenškās gubernā), streiko semes razeji Sewastopolē, streiko drehbneeki Wilnā, streiko oštas strahdneeki Rewelē un Peterburgā (Peterburgā ween streiko 12 tuhšt. strahdneeki!). Tas norahda tikai, ka, neluhšojot us pahrlaišteem breešmigeem, ašinaineem reakzijas gadeem, Kreewijas apšinigais proletariats ir nezereti drihšā laiķ atšpirdšis un gatawojas us jaunām zihnām kā pirms 1905. gada. Strahdneeku kustiiba newar nekad išschuht kā šekšs dihšis

wasaras farstumâ, ta pluhst uj preefjchu fâ milsu straume un
wiseem jchfehrihleem un spaideem zauri ta lausch few
z elu uj sawu fainneeziſko un politiſko
brihwibu. Lai djiwo streiks!

Par muhſu tuwafeem uſdewumeem.

Drihſā nahſotnē tiks noturets Latvijas ſozialdemokra-
tijas zeturtais kongreſs. Partijas iſwehſteem preekſch-
ſtahwjeem nahſtees apſpreeſt muhſu organiſazijas tagadejo
ſtahwofli, winas ſtiprās puſes un winas truſkumus, winas
panahkumus un ſaudejumus pagahjuſcho gadu darbībā. Kon-
greſam buhſ japahrbauda partijas lihdsſchinejā taktika,
jaſanem kopā notezejuſchā laikmetā guhſtee peedſihwojumi un
japeemehro muhſu zihnas metodes tagadejās ſaimneezikās un
politiſkās dſihwes uſdewumeem. Beſ ſchaubām, wiſdſihwakās
debates kongreſā noriſinaſees ap jautajumu, kā ſa ſkanot
muhſu nelegalo un legalo darbibu, kā no-
ſprauſt pehž eeprehjas pareiſu zelu, pa kuru ejot, mums ne-
buhſtu janowirſas ſahnus, nebuhſtu jaiſklaidē ſawi ſpehki un
janokawē ſawi preekſchā ſtahwoſchee zihnas uſdewumi.

Nebuhſs neweena ſtarp muhſu partijas beedreem, kas ne-
atſihſtu, ka — ſalihdsinot ar 1904. un 1905. gadu — daudj kas
ir groſijees muhſu partijas taktikā un ka daudſam kam bija
jagroſas. Toreiſ ſtraujiſch rewoluzijas uſpluhdu laikmets —
tagad ilgſtoſcha reaſzijas kriſe, kura tikai pehdejā laikā pama-
ſam ſahſ iſklichſt; toreiſ waronigee maſu zihnas lihdsjekli: gene-
ralſtreiks, eelu demonſtrazijas, atſewiſchkas brunotas ſadur-
ſmes un ſauzeeni pehž wiſpahrejas „brunotas ſazelſchanās“
— tagad pehž pameſtas kaujas ſiſto bruhſſchu dſeedeſchana,
ſpehku wahſſchana un organiſazijas, un propogandas „ſihſee
darbi“; toreiſ wiſi proletariata ſpehki ar ugunigu droſmi kon-
zentreti uſbrukumā pret weenu eenaidneeku — zariſko pat-
waldibu — tagad proletariatam paſcham ar ſadragatām rin-
dām jaatgainajas no wairakām puſēm un jazihnas ne tikween

pret zarišma karatawu un zeetumu politiku, bet ari pret apweenotâ kapitala ekonomis̄keem ſpaideem, pee kam weenmehr wehl wehriigi jaufmana, ka muhſu „liberalâ“ waj „demokratiskâ“ burſchuafija newilktu ſawu lomu uſ proletariata reh̄kina. Tâ tad eenaidneekſ mums tagad wiſapfahrt — bet ſawâ zihnâ mehſ tikpat uſ weetâſ ſtahmet newaram, par ſawu galigo uſwaru mums newar buht nekahdas ſchaubâſ un wiſâm grubtibâm un ſch̄hehrſchleem zauri mums jaeet uſ preekſchu! Ziſzelaſ tagad jautajums, kâ to wiſſefmigaſ lai iſdaram, kâ lai teekam atkal par ſtipru maſu partiju, kaſ ſpeh̄j eeguht ſtrahdneeku ſch̄kirai nepeezeekamos ekonomis̄koſ un politis̄koſ eekarojumus? Te nu, kâ ſinâms, daudſi beedri peekſchir ſchinî partijaſ atjaunoſchanaſ darbâ jo leelu lomu tâ ſauktâm „legalâm eekpehjamibâm“, un tapeh̄z nebuhs leeki, ſakarâ ar muhſu partijaſ tuwafeem uſdewumeem, apſkatit pa kahrtai ſchis daudſminetâſ „eekpehjamibaſ“.

Neluhkojot uſ wiſu kontrewoluzijaſ traſoſchânu, zariſms no rewoluzijaſ kataſtrofaſ neiſnahza wairſ atpakal ſawâ neaprobeſchoti-patwaldneezikâ weidâ un ſinama kontribuzija tam bija jaatmakſâ netikween Japanaſ karam, bet ari 1905. gada rewoluzijai. Wiſpirmâ weetâ te nu jamin walſtſ dome. Protams, 1905. g. uſſtahdot „ſatwerſmeſ ſapulzeſ“ un „wiſpahreju weenlihdſigu, teekſchu un aiſflahtu wehleſchânu“ loſungu, mehſ ne domat nedomajâm, ka no wiſâſ leekmu kwehles tikſ iſleetotſ tik ſabojatſ un nepilnigſ tautâſ preekſchſtahwibaſ instrumentſ, un ka mums neiſdoſeeſ to wiſdrihſakâ laikâ no jauna pahrkauſet. Bet tagad nu 3. juniſa dome ir fakſt, ar kuru mums pagaidâm ir jareh̄kinaſ, kaut gan apmeerinateeſ ar to mehſ nekad newaram un lihds ar to nedrih̄ſtam kaut norimt zihnai par wiſpahrejâm wehleſchânaſ teekibâm. Melnajâ domê Kreewijaſ proletariataſ iſdewâſ eedabut eekſchâ ſawu ſozialdemokratiskô frakziju, un ar kahdâm kritiskâm ſchaubâm ſah̄kumâ daſchi ari uſ minu neluhkojâſ, tad tagad pat wiſniknaſkeem toreifejeem otſowis̄teem buhs jaatih̄ſt,

ka rejoscho un speedjoscho melnšimtneeku bara widū frafzija
 godam aifšargajuše partijas karogu un pratuše noteiktā sozjal-
 demokratiškā wiršeņā aifstahwet proletariata interešes. 1907.
 gada rudenī treschās domes wehlešchanās Rīgas proletariats
 peenahzigi iispildija uš wīnu liktās zeribas un uš Laurijas pili
 no Rīgas wehletaju otrās kurijas tika šuhtits sozjaldemokrts.
 Bet pehž tam muhžu organizazija itkā peemirša šawus tahlakos
 peenahkumus pret walšts domes sozjaldemokratiško frafziju:
 ta nedewa aifrahdijumus wīnās darbības linijai, neatbalstija
 to no ahreenes un neruhpejās peeteekofchi par to, ka frafzija
 tiktu zeešchafi šaištita ar muhžu proletariškām mašām. Žitir
 Kreewijā, kur organizazijas daudš leelakā mehrā šatreektas,
 šhini šinā daudš, daudš wairak darits kā pee mums. Minešim
 tikai pehdejā gada faktus: pehž Tolstoja nahwes Peterburgā
 šrahdneeki eefneedsa walšts domes preekšchfehdetajam ar wai-
 rak kā 2½ tuhštotošch parakšteem peeprašijumu, lai dome beš
 kawešchanās apšpreešch nahwes šodu atzelschanu; ihši preekšch
 tam 1700 Waršchawas un Lodsjes šrahdneeki protesteja zaur
 šoz.-dem. frafziju pret domes wairakuma projektu par pilšehtu
 pašchwaldibu Polijā; pašchlait pa Peterburgas fabrikām un
 šawodeem teef wahkti parakšti sem petizijas par šrahdneeku
 beedrošchanās břihwibu: „Bunds“ taišas organizet wefelu
 kampaniju šafarā ar walšts domē eefuštīnāmo jautajumu par
 šchihdu nomešchanās rajona atzelschanu. Un kur paleekam
 mehš? Kamdehl mehš klufejam tahdā reišē, kad treschā dome
 apšpreeda Baltijas šodešpediziju interpelaziju? — Uš preekšchu
 šchahda kluhda wairs nekahdi nedrihkst atkahrtotees un ja to
 mehš wairs šhini šešijā newaram išlabot, tad katrā šinā tas
 jadara nahšojchā. Un ari tas naw peelaišchams, ka lihdi pat
 pehdejam laikam birgeliski = demokratiškā „Žaunā Deenas
 Lapa“ ušmetas pušlihdi par tultu šoz.-dem. frafzijai un pee-
 šawinas monopolu šneegt muhžu šoz.-dem. deputata runas.
 Widutajibai starp frafziju un proletariatu janoteek zaur

muhju organiaaziju un muhju prejes organeem, newis zaur
Luhteru un Maru spalwas kahteem.

Bet tas wehl naw wijs, ka icho wijswarigako „legalo
eespehjamibu“ mehš taiŋni tif maš isleetojuŋŋi, — mums bej
tam jaraugas ar nopeetnām ruhpeem nahkotnē. Mums pee
laika jaŋper wiŋi ŋoli un ja dara wijs, kas ween muhju
eespehja stahw, lai Rigā panahktu ŋozialdemo-
kratijas uŋwaru nahkoŋchās walsts domes
wehleŋchanās. Muhju zihna buhs ichoreiŋ ahrfahrtigi
apgruhtinata: waldiba liks mums wijsus ichkehrichlus zelā,
proletariŋŋo wehletaju ŋkaiŋs tiŋs wiŋadeem „likumigeem“ un
nelikumigeem lihdselkeem ŋamaŋinats, areŋti un repreŋijas ŋo-
neem brahŋiŋees muhju partijas rindās. Un turpat aiŋ stuhra
gluhnēs muhju birgeliŋŋee konfurenti, lai ŋagrahbtu ŋawās
rokās ŋozialdemokratijas mantojumu: ja to neiŋdoŋees panemt
latweeŋchu = wahzeeŋchu reakzionaram Groswaldam, tad katrā
ŋinā uŋ to ŋpekulēs muhju „liberalā“ burŋchuasiŋa un wehle-
ŋchanu zihnā pret ŋozialdemokratiju latweeŋchu Bergi un Ans-
bergi peerahdis dauŋŋ zitadaku energiju, nekā ŋawā glehwā pre-
teŋtibā pret wahzu leelburŋchuasiŋu. Katram partijas beedrim
jaapŋinas, zif ŋwarigs jautajums stahw mums preekŋchā: waj
lai Rigu, proletariŋŋo, revoluzionaro Rigu atdodam birge-
leem? Waj lai peelaujam Rigā nokemt muhju partijas ŋar-
fano farogu un ta weetā lai nu turpmaŋ pazeltoŋ kahda li-
berala adwofata wairaf waj maŋaf ŋakehŋiŋŋs kabatas lafats!?
Rigas wehleŋchanu iŋnahkumam buhs netikween ahrfahртеji
ŋwariga noŋŋime preekŋch Latwijas Sozialdemokratijas — uŋ
Rigu ar zeribām un gaidām luhkoŋees wijs Kreemijas apŋini-
gaiŋ proletariats, ŋo tiklab melnŋimtneeziŋkā waldiba, kā ari
3. junija privilegetās ichkiras (kadetiŋŋo „opoziju“ nebuht
neiŋnemot!) peeliks nahkoŋchā gada wehleŋchanās wiŋas puhles,
lai iŋŋkauŋtu nahwiŋi eeniŋŋto ŋozialdemokratiŋŋo frakziju iŋ
zeturtās domes. Bet tas nedrihkt teem iŋdotees! — Wehle-
ŋchanu kampanija mums, protāms, jaerosina wiŋā plaŋchumā

netikween Rīgā, bet ari zītās Baltijas pilšehtās un lauku ap-
rinkos. Mums jaatrijina špariga agitazija: jašneedi pama-
tiga kritika par Stolipina reščinu un kungu domes darbibu
pa pagahjušcheem peezeem gadeem, jaatgahdina demokratišcheem
wehletajeem, fahdas teešibas teem nolaupijis 3. junija waras
akts, un jauštahda atkal prašiba par wišpahrejām, weenli-
dšigām, teešchām un aišflahtām wehlešchanas teešibām; jaleef
no jauna mirdset 1905. gada weetejām ņozialdemokratišchām
prašibām un muhšu wišpahrejās programās prinzipeeem! Un
pee tam wehlešchanas kampanijā jaraugas ari uš ņināmeem
praktiņheem panahkumeem — jabihda, zif ween eešpehjamis,
balšotaji uš kreišo puši un katrā ņinā jazenišchās iņjaukt, ka
peem. par ņemneeku deputatu neteef eemehelets tahds baronu
iņraudšits duraks, fā podpalkawneeks Karlsbergis. Mums
iņredņes teešchām ir deeņgan labas (peem. Rīgā), bet wišs at-
karajas no tam, zif ņpehzigi un darbigi mehš pašchi buhšin,
zif ņtipra buhš muhšu politiškā (nelegalā) organiņazija un zif
leels buhš ņozialdemokratijas eešpaids uš demokratišchām ma-
ņām.

Rahkoņchais ņwarigakais revoluzijas arguments bija
„preņes brihwiba“, kuru kontrrevoluzijai neišdewās
wairs pilnigi likwidet. Rahdas zilpaš teit ari neiņmeņtu Kre-
ewijas administratori ar ņaweem zirkulareem, zif laiņrakstus ari
neaišleegtu tagad, waj nenošlodšitu ar naudas ņodeem, zif re-
daktorūs neņabahņtu zeetumos, — tomehr, ņalihdšinot ar
eepreeņņchejās zenņuras laikeem, Kreewijas preņe ir teešchām
kluwuņe brihwaka. Šchos revoluzijas iņzihnitos atweeglinaju-
nūs ņchimbrišcham bauda un iņleeto preeņņch ņewis galwenā
ņahrtā liberalu — kadetu organi, bet mehš nedrihņstam ņchehlot
ne puhlinūs, ne materialūs upurus, lai ņtrahdneeku preņe
lauņtu wiņeem ņpaideem zauri ņew zeku un lai brihwais wahrdš
tahdi tiktu preeņņch mums par faktiņku „legalu eešpehjamibu“.
Kaukaņa ņozialdemokrati mums dewuņchi ņpihdoņchu peemehru,
fā zihnitees par legalu ņtrahdneeku preņi: no 1905. g. „brih-

wibas deenām" lihdj pehdejam gadam Tislišā isdoti 46 strahdneeku laikraksti, tiklihdj weens tifa šlehgtš, bej kawešchanās sem zita nošaukuma islaida otru, un tahdā fahrtā pa 5 gadeem nahkufchi klajā pawišām 1168 numuri. Ari Latwijās sozjaldemokratija 1906. un 1907. gadā sparigi rihkojās legalās preses laukā, isdodot gan laikrakstus, gan atšewišchķus krahjumus, bet tikai pehdejos gados ūchi „legalā ešpehjiiba“ naw wairs peeteekošchi ismantota. Un tomehr — bej nepezešchama a r o d n e e z i ū ū a organa — mums tagadejā momentā ūawa p o l i t i ū ū a preše ir wajadsjiga wairak kā jebkad: janofšaidro strahdneeku mašām wiku tuwafee un tahlafee ušdewumi, jaanalisē Kreewijas ūaimneezisķās un politisķās dšihwes parahdibas, jakritisē waldibas rihziba un jaapgaišmo walšts domes darbiba, jaepašihština ar starptautisķā proletariata zihau un panahķumeem un jarahda nahkotnes isredšes. Št dibinati ūchešlojas pehdejā Latwijās Sozjaldemokratijas konference, ka ūchur un tur legalās beedribās parahdijees „oportunistisķs“ wirseens un ka tas ūināmā mehrā isšķaidrojams ar to, „ka mums pehdejā laikā truhšt politisķs laikraksts ar noteiktu sozjaldemokratisķu wirseenu“ un ka tapehž „ari weens otrs strahdneeks nemas atfahrtot birgelisķo laikrakstu šlehdsēenus“ (šķ. „Zihna“, 112. num.). Latweešchu birgelisķā preše — par Weinberga ūchmuzigo mafalaturu nemas jau nerunajot — nemas tagad sistematisķi apkarot sozjaldemokratiju: atgahdašimees tikai ūšara ušbrukumus muhju nelegalām (un ari legalām) organizacijām un paturešim ūewišchķi wehrā tautisķi ūihķpilšonišķā „Dšimtenes Wehštnešcha“ rihzibu. ūgrafee sozjaldemokratijas lihdjškrehjeji un tagadejee birgelibas tintes ūalpi ūawas trulas ūpalwas wisgarām wehršufchi pret strahdneeku partijas zenteeneem: tee laisķ melus un ūagrosijumus walā, ūpeešch uš leju strahdneeku — lašitaju apšinu, ūašmulē un ūagahna wišus nopeetnos jautajumus, un, kur un kā ween ūinādami, mehgina strahdneeku ūchķiru nomaldinat ūahaus no winas ejamā zela. Te jastahjas aši un noteikti pretim strahd-

neeku partijās organeem: te (un newis fahdu beedribu ņehdēs) ir ihstā weeta, kur, tagad eemihleto teizeenu leetojot, mehš noraujam maifas ņhaubigeem birgelifkeem „draugeem“. Un pee tam strahdneeku preņei jaņtahw ņawu prinzipu augņtumoš, ta nedrihņt aprobeņhotees ar ņarauņtiteem gabalineem, liriņkeem iņpluhdumeem waj teatra kriticām, bet tai jaķeras pee ņozialpolitifku jautajumu iņtirņaņhanas, janostahda partijās taktikai peemehrota darbības programa un tā jazenņķas dot ņkaidra un ņtingra atbilde uņ jautajumu: ko darit?

Las pats ņakams ari par ziteem marķņiņifkeem iņdewumeem — te walda pee mums deeņgan behdiga tukņķiba un atkal ņķis „legalās eeņpehjamības“ laukā pehdejā laikā naw manama neķahda roņiba. Par lopfopības un mehņloņhanas „pamateem“ ir latweeņķu walodā kupa literatura, wiņadi Walteri un Plutu Wiki wed ņawas marķņiņma „kriticās“ tirgū, bet truhņt tikai grahmatu par nepeezeēņhamaķeem jautajumeem, fahdi strahdneeku kustiĶā ņahw tagad uņ deenas ķahrtības. ņau pahris gadus nu arodneeziķo beedribu ņapulķēs teeķ zi-lats projekts par iņdodamu apzerejumu, kur buhķu apņkatita arodneeziķā kustiĶa un winas mehŗķi, un tikai nu beidsot reiņ ņķahda broņķura warejuņe parahditees klajā. Mehdi atņauķtees, ka truhņstot lihdsēķķi, bet ja latweeņķu defadenti ņpehķ daņķreiņ no paņķu ķabatas iņdot ņawus neķehdņigos ņmeķrejumus, tad tiņ teeņķām strahdneeku organiņajijām jaatrod lihdsēķķi ņawas literaturas apgahdaņhanai. Mums jalausķ uņ wiņām puņēm brihwa wahrda eeņhogojumi, mums jagahda par legaleem propagandas rakņteem, bet tanĶ pat laikā mehš ne brihtinu nedrihņņtam atņtaht diĶķā ņawu nelegalo preņi. Kamehr ween strahdneeku kustiĶa ņreewijā buhs nelegala, mehš newaram dņihwot un darbotees beņ nelegala preņeš organa, beņ nelegalām tipografijām, un taiņni jo rakņģigat ņķis pehdejās strahdās, jo wairak tiņs atweeglinata zihna par legalu ņozialdemokratifku preņi.

Wehl ķā par rewoluzijas eeķarotu „legalu eeņpehjamību“.

maretu gandrih̄j runat par ſakroplotàm beedroſchanàs teeſibàm (4. marta liſums, 1906. g.), kuras teizas peelaiſcham ſtrahdneeku arodneeziſkàs organifaſijas, ja ween meh̄s neſinatum, ka Kreewijas gubernatori ſcho liſumu faktiſki jau iſnihzinajuſchi un ka Kreewijas proletariata wiſtuwafais uſdemums taiſni ir zihna par ſapulſtichu, beedribu, ſtreiku brihwibu (ſcho zihnu klaji tagad uſſahkuſchi Peterburgas ſtrahdneeki). Tas ir tifa iſnehmuma gadijums, ja Riga wehl paſtahw legalas arodneeziſkas beedribas, kamehr peem. Kurjemē tahdas nepawiſam netifa atlautas un pahrejos Kreewijas zentros adminiſtrazija tās jau gandrih̄j galigi ſadragajuſe*). Ar preeku waram tifa leezinat, ka Rigas ſtrahdneeki ir teeſcham pubhejuſchees ſcho „legalo eeſpehjamibu“ iſmantot: wiſs, kas darits arodneeziſko organifaſiju laukā, wiſi tur eeguhtee peedijhwojumi un pahrebaudijumi, mums jau uſſkata puſlih̄di par weenigo poſitiwo panahkumu pehdejos gados. So daudz jau ſwer ſchi ſtrahdneeku maſās pahrgahjuſe atſina, ka pret apweenotā kapitala waru ſemiga eſonomiſka zihna wairs naw domajama beſ ſtrahdneeku arodneeziſkam organifaſijām. Par arodneeziſko beedribu nepeezeefchamibu jau „Zihnas“ 112. num. rakſtijis b. Zis (gluſchi welti winſch tifa grib mani notaiſit par arodneeziſko beedribu pretineeku!) un tamdehl pee ſchi temata wairs neuſkaweſchos, bet tifa peeſpraudiſchu daſchas papildinoſchas peeſihmes pee ſchi rakſta. Sa meh̄s atſihſtam, ka „proletariata atſwabinaſchanai ir weenadā mehrā nepeezeefcham iwa ja dſiga titlab ſtrahdneeku ſch̄kiras poliſitiſkà, kà ari ſaimneeziſkà zihna“, tad tomehr naw jaaiſmirſt, ka teeſchi eſonomiſkà zihna arween wehl paleef kapitaliſtiſkàs eefahrtaſ robeſchās, ka ta zenſchas pehz atweegli najumeem un uſlabojumeem, kas eeſpehjami ka-

*) Maſu peeſihmi b. Zis: winſch rakſta „ka pat Odeſas Solmatſchews naw ſpehjis galigi nobeigt tifa weenu — ſtrahdneeku arodneeziſkàs organifaſijas“. Deemſchehl jakonſtatē, ka neſen atpaka Solmatſchews ſlehdſa Odeſas arodneeziſkàs beedribas.

pitaliſma ſiſtemai ari joprojam paſtahwot. Turpretim zihna, kaſ aptiver ſtrahdneeku ſchkiru winas kopibâ, kaſ lauſch kapi-
taliſtiſkâs eefahrtas pamatus un neapmeerinas ar kapitaliſtu
ſchkirai atfaroteem ſaimneeziſkeem panahkumeem, kaſ — zi-
teem wahrdeem — brihwê zelu ſozialiſmam, — ir poliitiſkâ
zihna (ſchis jehdſeens naw ſamainams ar ſchauri parlamen-
tariſku zihnu).*) Ja nu mehſ ekonomiſkâs un politiſkâs
organizaſijas uſſtatam par ſtrahdneeku ſchkiras abâm roſâm,
tað tomehr labâ rofa weenmehſ buhſ proletariata politiſkâ
organizaſija, kurai jawada un jawirſa wiſa ſtrahdneeku kuſtiba
winas plaſchumâ. Un to gluſchi pareiſi ari uſſwehra jawâ
reſoluzijâ Latwijas ſozialdemokratijas 3. kongrejs.

Strahdneeku ſchkiras ſaimneeziſkâ un politiſkâ zihna ir
weena ar otru nedalami ſaiſtita un tapeh3 japaſtahw zeeſcheem
organizkeem ſakareem ſtarp proletariata politiſko partiju un
wina ekonomiſkâs zihnas organizaſijâm (arodneezizkâm ſa-
weenibâm). Anglijâ un ari Franziâ ſchi weeniba wehl tika
jaſneedſama tuwakâ nahkotnê, ta ir wehl iſzihnama pret wezu
tradiziju kawekleem un jaunu aiſſpreedumu maldeem, pret
ſozialdemokratijai naidigâm tredjunioniſtiſkâm un ſindikaſti-
ſkâm tendenzem. Mums ſchini zihnâ ir eeſpehjamſ iſleetot
Wakar-Giropas ſtrahdneeku zihnas peedſihwojumus un tahdi
muh3u arodneeziſkâs beedribas jau no paſchas dibinaſchanas
eewirſit pareiſâs ſleedêſ, tapeh3 mums ari zeeſchi jauſſwer, ka
fatra beedra peenahkums ir eeſtahtees arodneeziſkâs beedribâs,

*) Par ſcho jautajumu bija karſtas debates Wahzijas ſozialde-
mokratijas parteitagâ *Manheimâ*, 1906. g. Kautſkiſ toreij ſewiſchki
uſſwehra, ka arodneeziſkâs beedribas ir weenlihds „nepeezeſchami
wajadſigas“ blakuſ politiſkai partijai, bet ka mehſ newaram tâs
noſaukt par „weenlihdsigi ſwarigâm“ ar politiſko partiju, un tâ taſ
ari iſteiktſ *Manheimas* kongreſa reſoluzijâ. Ja *Stuttgartes* interna-
zionalâ kongreſâ (1907. g.) peenemtâ reſoluzija wairſ naw tiſ ſkaidri
formuleta, tað te ir ſinamiſ kompromiſſ, ſinama peekahpſchanaſ
pret wah3u gewerſſchaftlereem un anglu tredjunioniſteem

lai tās teeschām tiktu par ūpehjiġām un darbigām ūtrahdneeku ūūūirās organifazijām *).

Par arodneezifko beedribu nepeezeeshāmibu preeūūhā ūtrahmoūūhās ziġnās, karūti uūūtahjās ūawā rakūtā b. Ziū, bet peewedot Stuttgartes kongreūa reūoluziju, tās pawifam aiūmirūt minet winaū otro puūi, kaū ūūini jautajumā ir no wiūleelakā ūwara un par ko taiūni ari karoja reволuzionaree marūūiūti Mannheimā un Stuttgartē. Un tās ir pehdejo ūtarptautifko ūozialifūifko kongreūu peenemtais lehmums, ka „arodneezifkās beedribas ūpehū ūawu peenahūumu ūtrahdneeku atūwabinaūūanaū ziġnā tikai tad iūpildit, ja tās ūawā dar-bibiā liūūees wa ditees no ūozialifūifka gara“. To paūūu jau agrāū uūūwehra Wahzijas ūozialdemokratijas kongreūū Mannheimā: „...ir nepeezeeshāmi wajadūiġū, ka arodneezifkā kufūtiba teeū pahrwaldita no ūozialdemo-kratifka gara; tapehū katra partijas beedra peenahūums ir darbotees ūūahdā wirūeenā.“ Un tā ka muhūu arodneezifkām beedribām jadarbojas ūozialdemokratifkā garā, tad lihdi ar to beedru peenahūums ir uūūtahtees pret wiūeem tahdeem paūahūumeem, kam ar ūtrahdneeku ūūūirās ziġnās uūdeuumeem naw neka kopeja un kaū arodneezifko kufūtibu war tikai nowadit ūahnuū. ūūahdū nowirūijums beū rumas bij arodneezifko beedribu ūaūaifūifūhanās ar ūauno teatri un wiūi tee progimnasiju un ūūolu projekti. Bet ja nu tomehr dūirdam, ka ari pehū adminiftrazijas noleeguma arodneezifko beedribu loūefi ne

*) B. Ziū ūawā rakūtā toti baras, kapehū III. kongreūū ūawā reūoluzijā tikai „eeteiz“ katram beedrim eestahūees arodneezifkā beedribā un newis „uūleef par peenahūumu“. Beedriū Ziū warbuht ūinās, ka par pehdejo formulejumu weūelu deenu kongreūā karoja kaġda beedru grupa, bet atūtās weenmehr pret kongreūa delegatu wairakumu, ūuri nekahdi neūpehja ūapraūt, kam ihūti tahdas arodneezifkās beedribas wajadūiġas! ūūee arodneezifko beedribu pretineeki bij toreiū pahrmehrigi nelegalifūti, tagad dasūū labū no wineem tikpat pahrmehrigū legalifūū. Toreiū tee bij „teġniūifko komifūju“ peeūriteji, tagad tee atūal tikpat ūajuūūminati par „teatralām komifūjām.“

par fo newar atšwabinates no šawas pahrleezigās teatra mihlestibas, ja peem., maišzepeju arodneezifkâ beedribâ (tâpat ari metalruhpnenezibas arodn. beedribâ) leelafais wairakums atšihst, ka „Štatuves beedriba ari turpmak no strahdneekem pabalstama primatâ zelâ“ (šf. „Arodneeks“ Nr. 6), un turpat reiše pazelas balsis, ka „Arodneeka“ pabalstam wajagot atmešt kahdu „troifu“ waj „peezeeku“, tad tas nu teesčam nelezina, ka šchee beedri buhtu peeteekošchi šfaidribâ par arodneezifko organizaciju ušdevumeem un mehrkeem, un ka muhšu tagadejās arodneezifkās beedribas buhtu jau „sozialisma školas“. Bet wehl behdigaks šimptoms ir tas, ja peem., buhwstrahdneeku arodneezifkâ organizacijâ rodas laudis, kas šludina, ka strahdneekem „politika“ neešot wajadšiga, ka wajagot peekošt tikai „tibri ekonomišku“ wiršeenu u. t. t. Šchahdi nowiršijumi beš katweščanās ir jaapfaro, beedreem-sozialdemofrateem ir pamatigi janošfaidro šchee jautajumi arodneezifkās beedribās, japahrleezina šawi lihdsbeedri un jamed tee pee pareišas atšinas, — bet waj pee muhšu apstahškeem tee mar to išdarit legalâ zelâ, legaleem lihdskeem?

Arodneezifko beedribu aištahwi III. partijas kongresâ bija taiš domās, ka nodibinamām legalām arodneezifkām beedribām warbuht nebuhs lemšs ilgs muhššs, bet ka winas aptwers prahwu beedru šfaitu un ka tās noderēs par preeščikolu proletariata turpmakām arodneezifkām organizacijām. Par laimi administracija atlahwa arodneezifkām beedribām Rīgâ dšihwot un šawas šchaurinos, legalos rahmjos darbotees, bet par nelaimi mehš redšam, ka pee tagadejeem apstahškeem šcho arodneezifko beedribu dšihwe ir wišai wahrga un ka wiau beedru šfajts šamehrâ loti neezigs. Un ne tas man dara ruhpes, ka „arodneezifkās beedribas atraujot špehtus teesčaj zihnai“ (kā b. Zis manus wahrdus teeschi ištulko), bet, man domat, nopeetnas baščas katram partijas beedrim waretu rabit jautajums: kapehž muhšu arodneezifkās beedribas špeh j peemilkt tikai maj beedrus? un ko darit, lai arodneezifkās beedribas pahr-

wehrstu par faktiskām maņu organizācijām? Nīgas metal-
 ruhpnēzības arodnēziskā beedribā šķatijās šķogad janvarī
 tikai 445 beedri — tas nav ne 3 proz. no wiseem Nīgas metal-
 ruhpnēzības strahdneefēem un pee tam šalihdšjinot ar pagah-
 juscho gadu šchis beedru šķaitis wehl fritees! Weena no muhšu
 špehjjigakām arodnēziskām beedribām ir Nīgas buhwstrahd-
 neefu arodnēziskā beedriba, bet winas pehdejā pilnā šapulze
 fonstatē, ka „pilntēšigo beedru šķaitis štipri ir gahjis u j l e j u,
 jo tagad beedribā šķaitis wairs t i k a i 575 pilntēšigi beedri,
 furpretim pag. gada beigās bij 879.“ (šf. „Arodneefs“ Nr. 11).
 Šchi pate šapulze šchehlojas, ka no ahreenes Nīgā epluhdušchee
 elementi (lauzineeki un zittauteeschi) ir wisneapšjinigafee, kas
 neeetur nefur ne noteiftu darba laifu, ne darba algas, strahdā
 aforda darbus, ušstahjas kā streiklaušchi u. t. t. Un šapulze
 nahl pee šlehdseena, ka „ari starp šcheem strahdneefēem un ne-
 beedreem wispah wajag wešt d š i h w a f u a g i t a z i j u“.
 Bet kas wedis tagad šcho „dšihwafu agitaziju“, kas nemšees
 šchos tumšchos, neapšjinigos proletareeschus apgaismot, atmo-
 dinat winos šchīras apšinu, radit wīnu starpā zihnas šolidari-
 tati? Latšchu weenigi un tikai nelegalā šozialdemokratiskā
 partija ar šawu nelegalo propagandu! Un tikai štipra, dar-
 biga šozialdemokratiskā organizāzija war pazelt ari legalās
 arodnēziskās beedribas un peewadit tām beedru šķaitu, tikai
 tā ari špehs nodibinat nelegalas arodnēziskas beedribas, ja
 legalās kritis par laupijumu administrāzijas patwariboj, un
 tikai tā padaris ari arodnēziskās organizāzijas par nejalau-
 šchamu špehku, kas špehs teešchām iskarot preešchā štahwošchās
 šaimnēziskās zihnas!

Ja runā par „legalām eešpehjamībām“, kahdas proleta-
 riatam atstahjuši (šaut ari behdigi šakroplotā un aprobeschotā
 weidā) 1905. gada revoluzija, tad par tahdām mehš waretu
 tikai šaukt muhšu šozialdemokratiskās frazijas ušstahšchanos
 walšts domē, muhšu katru brihdi apšpeestu legalo wahrdu,
 muhšu nedaudšās wehl atlikušchās arodnēziskās beedribas un

strahdneefu delegatu peedališčhanos daschados kongresos (kaut gan sozjaldemokratu delegti teef pastahwigi waj nu pirms waj pehž kongreseem šaslodžiti zeetumos). Tas wišs teeščam ir kas jauns, ko agrak strahdneefu kustiĀa Kreewijā nepajina, un pee ūho „legalo eešpehjamibu“ paplaščinaščhanas un išbušweščhanas mums japeeleef nešaudžigi puħlini. Bet ja pee mums runā par legalām eešpehjamibām“, ja pee mums zildina „jaunas strahdneefu kustiĀas formas“, tad parašti ūem tām mehdiš ūaprast partijas beedru legalo darbibu daschadās kooperatīvās, kulturelās, atturibas u. ž. beedribās. Uš to man jaeebilst, ka — žif ūawadi tas ari dascham neišlĀktoš — ūchis „legalās eešpehjamibas“ mums bijuščas jau ūen pirms revoluzijas (pee tam wehl daudi plaščakā mehrā, nešā tagad!) un ka ūchim „jaunām formām“ pee mums ir deesgan weza, wehšturiška praktika. Memžim, peem., darbibu tagadejās jaunnodibinatās i š g l i h t i b ā s beedribās — tā nepawišam newar lihdišās ūstahtees legalai sozjaldemokratiskai propagandai, kahdu no Rigas un Leepajas strahdneefu beedribu katedreem ūludinaja 1894.—97. gados. Toreiž beedribu šahlēs katru ūwehtdeenu wareja klaji nolāšt nodalas iž Erfurtes programās, toreiž dišhwā, ūtraujā diškujižā pat no wišweenfahriščakā, banalakā jautajuma wareja iščhĀkilt sozjaldemokratiskās agitazijas dišksteles *). Tas pats tika ari darits wehĀak „Nušekli“ nelaiķa ūšara un wiņa beedru laiķā. Un tomehr Rigas un Leepajas strahdneefi jau toreiž atšina, ka newar apmeerinātees un ap-robeshotees ar legalu propagandu strahdneefu beedribās, ka jawed mutiška agitazija fabrikās un darbnižās, ka jadibina

*) Peewedišim mašu iluštaziju: teef eešneegts jautajums: „Waj ūapneem war tizet?“. Tuħlit kahds ūstahjas katedri un pašaidro, ka ūapneem naw jatiz, bet ja par „ūapneem“ ūauž 8 stundu darbdeenas eekarošchānu, ūapulūchu, streiku, beedroščhanās brihwibas ižižniščhānu u. t. t., tad strahdneefeem jāšin, ka tee naw nešahdi ūapni, ka no strahdneefu ūchĀiras apšinas, wiņu beedrotā ūpeħka un wiņu išturibas un waronibas atkarajas ūho ūapni peepildiščhāna. Tahdā garā tika waj wiši jautajumi iščhaidroti.

nelegali pulzini, kur strahdneeki waretu eedšikinatees sozjalisma teorijâ, ka jaleef pamati nelegalai, sozjaldemokratiskai organizacijai. Tâ pee ŝahdas atšinas bija ŝpeesti nahkt toreis, kad tikko ŝahka sozjalisma ŝehlu wišpahrim kaišit, un kad polizija wehl neŝajehdja list ŝehŝehŝklus zelâ legalai mutiškai (ne rakštiškai) propagandai, kamehr tagad mehs ŝastapšim dašchu labu ŝantajejam, ka legalo beedribu preeŝŝlašijumi — polizijas uš-rauga ŝlahtbuhtnê — warot atwehrt nelegalo pulzinau darbibu! Un dašhs tiz wehl joprojam ŝhai „legalai eephejamibai“, ŝaut gan uš laukeem preeŝŝlašijumus noturet atkauts tukai mahzi-teem moderneekem un bašnizkungeem un ŝaut gan Rigâ peh-dejâ pušgadâ, ja nemaldos, notikušchi patwišam diwi preeŝŝlašijumi (par „prostutuziju un par „kooperaziju““), ŝas ap-mekleti no 50—60 zilwekem.

Bet kooperatīvas beedribas? Uri tās wareja dibinat jau pirms revoluzijas, bet ja ŝchi „legalâ eephejamiba“ netika toreis išmantota, tad weenkahrŝchi tapehž, ka tanî laikâ zitus lihdselkus atrada par daudš noderigakeem strahd-neeku atšwabinašchanâs zihnâ. Tikai pehž revoluzijas, lihds ar strahdneeku algu nošijchanu un pahrtikas lihdselku ŝadahr-dšinašchanu, nahkt uš deenas kahrtibas strahdneeku kooperatīwi, ŝas zenstos iŝŝkaušt ŝarptirgotaju lomu un tahdi dotu strahd-neekem eepheju ŝarptirgotajeem pahrmakšatos grašhus pa-turet ŝawâ kabatâ. Šhini ŝchauri praktiškâ ŝinâ jau naw leedšama ŝinama nošihme nodibinatâm kooperatīwâm beedribâm, bet wiau ŝihŝee panahkumi neŝahw nekahdâ ŝamehrâ ar rošchainâm iluŝijâm, ŝahdas par ŝcho kooperatīwu nahktorni peemihkt wehl dašham labam beedrim. Naw jaaišmiršt, ka „kooperatīwâ kuštiba weena pate par ŝewi nekad neŝpehji ŝa-ŝneegt strahdneeku ŝehŝiras atšwabinašchanu“, ka kooperatīwas beedribas war buht tik „noderigs eerozis“ (ŝf. Ropenhagenas internazionalâ kongreša rezoluziju) un ka ŝewiŝchi muhŝu ap-ŝtahklos tām war tagad peekrišt weenigi palihga orga-niŝaziju loma. Mums naw jašauj grimt muhŝu jau nodi-

binateem kooperatiweem, mums, warbuht, naw ko zeret, ka mehš tumatâ nahſotnê waretum jel kautzif panahſt Belgijas waj Danijas kooperatiwus. Un tad japatur mehrâ, ka, peem., Belgijas lepnee „tautas nami“ un kooperatiwee weifali nekahdi newar aiſſlehpt behdigo pateefibu, ka belgeefchu ſtrahdneefu materialais un teeſſkaiſ ſtahwoflis ir tiſ wiſai ſems un ka newiſ zaur kooperatiweem cetaupitee graſchi, bet gan neatlaidiga ſaimneeziſka un politiſka zihna toſ ſpehſ atſwabinat no winu liſtena poſta.

Teek teiktſ, ka ſozialdemokratija nedrihſt atſweſchinatees no „atſlahtaſ (t. i. legalaſ) ſtrahdneefu kuſtibaa“ un pahrwehrſtees par „newarigu, neſpehjiigu, no ſtrahdneefu kuſtibaa norobeſchotu politiſku ſekti“ (ſf. „Zihna“ Nr. 112. „Daſchi jautajumi, kuruſ der noſkaidrot“). Sozialdemokratijai jabuht wiſur tur, kur atrodas ſtrahdneefu maſaa — taſ ſkan lepni un ſchim teizeenam pilnigi japeefriht. Bet tad jauſſtahda wiſpirmſ jautajumſ: kur ir tagad ſchis maſaa? Waj ſchis maſaa teeſcham atrodas legalaaſ kooperatiwaaſ, iſglihtibaſ, atturibaſ u. z. beedribaaſ, jeb — beſ wiſeem inteligenteem — ſtrahdneefu tanis buhſ tikaſ kahdi pahriſ ſimtini un wiſi tuhſtoſchi un atkal tuhſtoſchi ſtrahdneeki ſtahw ahrpuſ tam? Un kur tad mums ir ſchi „atſlahta ſtrahdneefu kuſtiba Leepaja, Wentſpili, Jelgawa u. z., iſnemot, lihdiſ ſinamam mehram, weenigo Rigu, kaut gan ari te arodneeziſkaaſ beedribaaſ apnem wiſai plahnu kahrtiau no ſtrahdneefu maſam? Ja mehſ nelegali ſtrahdneefu maſaaſ darboſimees ar tahdu pat dedſigu energiju kaſ pirms un pehſ revoluzijas, tad par „ſekti“ mehſ nemuhſcham nepaliſkim, bet ja notiktu pahrmehriga aiſrauſchanaaſ uſ legalisma puſi, ja mehſ ſawuſ ſpehfuſ peegreeſtu weenigi legalai ſtrahdneefu kuſtibai, tad gan muhju ſozialdemokratiſkaſ partija ijuktu un paliktu pahri tikaſ newarigaſ, no adminſtrazijas ſchehlaſtibaſ atkarigaſ legalu beedribu dalaaſ. Ta buhtu tad teeſcham — b. Tſch. wahrduſ leetojot — „ſozialdemokratijaſ politiſka paſchuahwiba!“ Ra jau ſawaſ rakſta

zentos aprahdit, mums nav jaatfakas no „legalām eespehjamibām“, kur tahdas teesham pastahw, bet muhju pirmais un galwenais ufdewums ir masu apjinas modinaschana un nofkaidroschana, masu solidaritates pazelschana, masu jaimneeziska un politiska zihna. Mums jaecet atkal masas, ka mehs to darijam 1903.—1905. gados, mums jafagatawo tas us jaunam zihnām, kahdas neschaubami stahw mums preeksha, mums japahrklahj atkal Baltijas pilsehtas un lauki ar zeeschu, nelegalu organizaciju tihlu.

Beedris Tsch. jawā rakstā usswev, ka sozjaldemokratija war tagad pastahwet tikai ka nelegala partija, bet reisē ar to, winsch isfakas pret „noslehgschanos konspiratiwo p u l z i n o s“. Wo nosihmē sche wahrds „noslehgschanas“? Es japrotu, ka war noslehgtees no strahdneeku masām daschadās skatuwes un isglibtibas beedribās, bet tas nepawisam newar notikt ar strahdneeku nelegaleem „pulzineem“ un „fabriku jaweenibām“, jo schee pulzini tatschu ir paschu masu fastahwdalas, tee dsihwo weenu dsihwi kopā ar masām un winos pluhst paschi strahdneeku kustibas awoti. Beedris Tsch. gan peebilst, ka winsch nenoleedj scho pulzinu nosihmi, jo to winsch laikām pats atfahrsch, ka noleedsot waj iahrdot pulzinu darbibu, mehs pahzirstum jawas organizijas dsihwibas saknes! Ja muhju organizacija reakcijas negaisos nav jabrukufe, ka tas notika zitās Kreewijas dalās, tad par to waram pateiktees tikai muhju konspiratiwo pulzinu stipreem pamateem. Tas bija reji pareijs taktisks solis, ka pat tā jauktās „brihwibas deenās“ mehs paturejam jawu nelegalas organizijas sistemu un, jawas pulzinu preekshstahwu japulzes, jo tikai tā, kontrrewoluzijai usbruhfot, mehs netikām jadragati un warejam tuhlit atjaunot organizijas darbibu *). Ja jar oktobra „legalo eespehja-

*) B. J. brihnas, ka „nesin kapeh3 un preeksh ka“ wajagot gahdat japultschu weetas, dsihwoklus, adrejes, sakarus u. t. t. Man atkal jawukahrt jabrihnas par paschu beedri J. — waj winsch teesham nesin, kahdus upurus pehdejos gados no mums prasjis scho konspi-

mibu" pluhdos mehš neatteizamees no šaweem konspiratiweem pulzineem, tad, protams, mehš to nepawišam nedrihštam un newaram darit tagad. Kur un kā ween ešpehjamš, mums jadibina muhšu nelegalee pulzini, jalaišh zaur wiņu praktiškō un teoretiskō školu pehžrevoluzijas paaudšes un lauku eenahzeju (leišhu, latgaleešhu u. z.) elementi, jaewada tos organišetā strahdneeku šhkiru zihnā un japadara tos par stingreem, apšinigeem šozialdemokrateem. Šo tikai partija, kas apweenos proletariata špehjiģatos, apšinigatos preekšhpulkus, špehš wadit wiņu strahdneeku šhkiras zihnu un špehš ari „laušt šew zelu uš legalām ešpehjamibām.“

Mehdš aišrahdit, ka mums jarihšojas pehž Wahzijas šozialdemokratijas parauga, kas šawā laikā jalausuje Bišmarķa špaidu likumus ar legalas zihnas erotšheem. Bet nu wišpirms Wahzijas toreijejee politiškēe apštahhli un išnehmuma likumi pret šozialisteem nepawišam naw šalihdšinami ar Šreewijas kontrevoluzijas periodu: kas ir Wahzijas šozialistu likuma bilanže (12 gadu laikā) ar 900 no Berlines, Šamburgas waj Leipzigas išraiditeem beedreem pret muhšu kara teeju tuhštotošheem nošlepšawoteem apmehreem? Kas wahzu beedru 1000 gadi zectuma pret muhšu katorgas šhaušmām? Beš tam ar wiņu išnehmuma likumu Wahzijas strahdneeku rotās palika tik leeliški legalas zihnas erotšhi kā wišpahrejas reichšžaga wehleššanas teešibas, kā streiku un arodneezišku organizaciju brihwiba (80-to gadu šahkumā wahzu gewerkschaftes škaitija jau 80 tuhšt. beedru un tām bija pašhām šawi arodneeziški organi.). Šhee zihnas erotšhi mums tikai wehl jaeguhšt gruhtā, upuru pilnā zihnā. — Strfahrt — neluhšjotees uš šhīm legalām ešpehjamibām Wahzijas šozialdemokratijai bija toreiš šawa nelegala organizacija, šaws nelegals

ratiwo leetu truhkums un kahdā mehrā šhis truhkums kawē organizijas darbibu? Ja mums buhtu zik maš pilniģaks konspiratiws aparats, kā tas bija preekšh nedaudš gadeem, tad partijas zentralorganam „Zihnai“ nebuhtu jaišnahš ahršemes.

zentrāls organs, ſāvi nelegāli kongreſi (St. Gallenas parteitagā, 1887. g. teef peenemta noſodoſĉa reſoluzija pret partijas beedreem, kaſ behg draudoſĉo prahwu waj zeetuma ſodu dehſ). — Un treſĉfahrt — pat tagad ar wiſu plaſĉo un atklahto politiſko dſihwi, Wahzijas ſozialdemokratija atraduſe par wajadſigu nodibinat ſawās eeſĉejās, konſpiratiwās pulzinu ſapulzes. Tās ir tā ſauktee beedru nomakſu wakari (Zahl-
abende), kur beedri zeeſĉaki ſaiſtas kopā ſawās organizācijas ſĉuhninās, pahſpreeſĉ partijas rihzibu, peeſopj ſozialdemokratisku propagandu u. t. t. Œĉeem wakareem ir noſlehgti konſpiratiwās rakſturs un wiņu lehmumus Prufijas polizija tāpat zenſĉas ijoſĉuat, kà muhſu pulzinu darbibu ſĉandarmi un ſpeegi.

Œhſi peh3 III. kongreſa muhſu toreifejā zentralā komiteja rakſtija: „Un galwenais, kam japeegreeſĉ it wiſu apſinigo ſtrahdneeku uſmaniba ir — o r g a n i ſ a z i j a. Un pirmā weetā ſĉeit jaleek — ſĉepeno ſozialdemokratiſko organizāciju atjaunoſĉana un noſtiprināſĉana. Wiņu noſihme ir neatſwerama. Winaſ ſaſtahda to nenomahzamo un neiſnihzinamo kodolu, ap kuru — un t i k a i a p k u r u — war ar ſĉēmēm kopotees zitaſ proletariſtas darbības noſares (ſk. „Zihna“, Nr. 102). Taiſni tāpat ſĉan Rigas komitejas un Pilſehtas konferenzes lehmumi pag. gada rudenī. Wet tagad jau raduſĉās aſās domu ſtarpibas, tagad daſĉi beedri grib ſtahdit pirmā weetā „legalās eeſpehjamibas“ un daſĉi atkal nenoteikti ſwahſtaſ uſ weenu un otru puſi. Tāpeh3 partijas kongreſam jaſaka ſĉini jautajumā ſawās iſĉĉiroſĉais wahrds un janoſprauſĉ zeliſĉ, pa kuru partijai jaekt.

Brihwais wahrds.

Topi zeeta doma!
Topi ūtanigs wahrds!

R a i n i s.

Naw aŋaka eerotŋa ūtrahdneeku ūūŋirai, kà b r i h w a i s w a h r d s. Tas zel un modina nospeestos un nomahktos darba laudis, tas ūalauū ūiūus werdsiūtos aiūūpreedumus, mahnus un melus, tas mahza ūtrahdneekus domat un modinat domas wiaw lihdūbeedros. Brihwais wahrds nes proleta-riatam wiaw ūūŋiras apūiaw, rahda wiawam preeūūhà ūtahwoūūo wehūturisko uūdewumu, apgaiūmo proletariūkas kuūtibas ejamo ūeli, wiawas mehrkus un lihdūekus. Beū ūawa brihwà wahrda, beū ūawas preūes newar ne dūihwot, ne elpot ūtrahdneeku kuūtiba! Mehs ūinam, kahdus publiawus un upurus praūiūis latweeūūu ūtrahdneekem „brihwais wahrds“, bet lihdū ar to mehs ūinam ari, ka beū ūūi „brihwà wahrda“ nebuhtu nahkuūe latweeūūu ūtrahdneeku ūūŋiras atmoūhanàs. Biūa laiūi (tee wehl tagad naw beiguūūees), kad laweeūūu proletariata brihwais wahrds wareūa atūkanet tiūai no Angliūas un Schweizes wiūi ari no „apafūūūemes“, bet atbalūi tas atrada tuhūūtoūūfahrteju wiūàs malu malàs. Un weens no pirmeem eefarojumeem, ūo pehū 17. oktobra Latwiūas proletariats ūteidūàs nemt un iūlectot, biūa runas un preūes brihwiba. Brihwais wahrds toreū dariūa brihnumus: tas uūmodinaja pat wiūtumūhakoū, wiūnospeestakoū tautas ūlahnus, tas, L. Andrejewa wahrdeem runajot, biū „aūaks kà dunūis un neūaudūigaks kà pulweris“ ...

ūreewiūas proletariūkai kuūtibai atūlahbūtot, tiūa nomahkta ari wiawas brihwà preūe — ta gurdi plehneūa ūem pelneem, ūaut gan pilnigi ta nekad neiūdūiūa (tas ūewiūūi ūakams par latweeūūu proletariata preūes organeem). Un wiūūauūakà lee-

ziba, ka valdošchais reāzijas ņastingums teef pahrwarets, ir ta, ka kreemijas ņtrahdneeki paņchi tagad dibina ņawu legalo presi, paņchi ņtrahdā tani lihds, paņchi to iņplata un paņchi wahņ lihdsjeksus. ņaatsihstas, ka tiņ dņihwa interese, tiņ ņtingra apņiniba legalās preņes leetā no kreemu ņtrahdneeku puņes bija deejgan negaidita un pahrsteidsoscha: ņchis ņtrahdneeku koreņpondenzes no malu malām, ņchee ņeodojumi ar rubleem un kapeikām, ņchis atņauņimes par laikrakstu wirņeemu un ņaturu, — wiņu to no kreemu ņtrahdneekem mehņ dņirdam un redņam pirmo reiji. Wispirms kā ņtrahdneeku politiņks laikraksts uņņahka ņawu gruhsto gaitu „Sweņda“, tad nahza „Prawda“ un wehlaņ „Lutņch“: ziņ numuru naw tikuschi konņiņzeti, ziņ naudas ņodu naw krituschi, ziņ redaktoru naw eeschedinati, — un tomehr ņtrahdneeku preņe pastahw un pastahwēs! Kreemu ņtrahdneeki nahkuschi pee atņinas, ka ņtrahdneeku preņes nodibinaņchana un atbalsņiņchana ir tagadejā momentā weens no pirmajeem, neatleekameem uņdewimeem. Peterburgā ņtrahdneeku laikraksti jau iņlaususchi ņew zeku — patlaban teef wahkti lihdsjeki ņtrahdneeku organa iņdoņchana i Maņkawā; grusinu proletariats. Kauņasijā nefad naw lahwis ņewi eebeedet no wiņadeem ņprosteeem un ņchkehrņchleem zihnā par brihwo presi; igauneem iņnahņ ņaws laikraksts Narwā, leiņchi ari jau laiduschi klajā pirmo numuru Wilnā, ebreju proletariats nefen tizis pee ņawa organa u. t. t. Ar laiku, zerams, ņtrahdneeku laikraksti nodibinaņees wiņos ņwarigakos ņentros un nomalēs, jo tagadejā kustiba ņpeestin ņpeesch wiņus ņpehkus peelikt zihnai par brihwo wahrdu. Tikai starp latweeschu ņtrahdneekem mehņ ihsti neredņam wehl tahdu ņajuhņmibu un neatlaidigu energiju, kahdu no teem praņa ņchi iņdewuma ņwarigums. Tamdehl nebuhs leeki te iņlitt un atfahrtot, kamdehl proletariata m nepeeschami waja dņigs ņaws preņes organs.

Wispirms ņtrahdneeku ņchirai jau nepeeschams ņaws organs, kas ņneegtu pateesas, newiltotas ņinas par

darba apstahfleem, strahdneefu prašibām, usjahftas jaimnee-
 zifkas zihnas (streika) gaitu u. t. t. Fabriku un darbnitšihu
 nepodros šwehpos nahf brihwais wahrds kà špošhs stars,
 kas apgaišino nepanejamos darba un algas noteikumus, ne-
 ghehligos apšpeesšanas un išuhfššanas weidus, direktoru un
 meistaru neleetibas, wahrdu šakot, waldojšhās kapitalistifkas
 werdsibas šlogus. Un tiklihdj šchahdi apstahkli weenā waj otrā
 ruhpnenezibas nošarē redšami išželti un wišu strahdneefu
 preešchā noštahditi, tad tas jau ir pirmais šolis uš to, lai
 strahdneefi tos wairs ilgak nezeestu un lai uštahštos par
 šawām prašibām. Tapehž strahdneefu preše tik nahwigi teef
 eenihšta no kapitalisteem: Peterburgā nupat dašchi fabrikanti
 peedraudejušchi pat waj ar wišu strahdneefu atlaišchanu no
 darba, ja tee strahdneefu laifrakštos wehl eesuhitišhot šinas par
 to, kà tee pee darba teef dšihiti un nokalpinati. Aiš fabriku
 wahrteem tā tad jazeesh tikpat flušu kà pee špaidu darbeem
 noteesateem! Bet šcho flušumu, luhf, ijjauz strahdneefu šchki-
 ras brihwais wahrds. Un tahlak, kad strahdneefu prašibas
 tikušhās uštahditas, kad zihna tikufe neišbehgama un strahd-
 neefi kehrušchees pee jawa eerotšcha — streika, kas wišs tad
 neteef darits no kapitalistu pušes, lai šalaustu streiku, lai išahr-
 ditu strahdneefu beedroto weenprahtibu, lai atškalditu nošt
 un šamulšinatu šchaubigos un glehmos! Kapitalisteem tahdās
 reišes nadsigi trauz palihgā birgelifkā preše: teef šneegtas ne-
 pareišas, wiltotas šinas, teef paušts par strahdneefu neweišmi
 un winu peekahpšchanos, teef pašludinati fabrikantu tukšchee
 draudi u. t. t., lihdi teeshchām birgelu laifrakštu drufatais
 wahrds panahžis šawu eespaidu un wišmaj weenu daku no
 strahdneefeem atwedis pee fabrikas wahrteem atpafal...
 Nupat bija lašams „Arodneeka“ 4. numurā par „Promodnika“
 štreiku: „Šahkumā strahdneefi bija deesgan šolidari un išrah-
 dija gatawibu zihnitees ilgaku laifu, bet šwehtku laifs un
 „Dšimtenes Wehštnešcha“ un „Šaunako Šiau“ išbašuneschana,
 kà fabriku šlehgs uš nenoteiftu laifu, gan ari uš 3 mehne-

ſcheem, — darija eeſpaidu uſ neapſinigo ſtrahdneeku wairafumu un ſtreiks bija jaiſbeids beſ panahkumeem.“ Waj teeſchâm peh3 ſchahdeem fakteem wehl ir wajadſigi kahdi peerahdijumi, zif nepeezeeſchams ir ſtrahdneeku legalais laikrakſts zihnâ par labakeem darba apſtahkleem, par ſawâm praſibâm un teeſibâm!

Strahdneeku preſe modina un ſtiprina ſolidaritati ne tikween weenas fabrikas waj algadſchu ſtarpâ, ta toſ ſaiſta ar wiſu ſtrahdneeku kuſtibu, ta toſ wed dſihwâ apſinigâ ſakarâ ar wiſu politiſki-ſabeedriſko tagadni. Nekur teit ſtrahdneeki newar tikt uſ preekſchu beſ ſawas preſes. Nemſim, peem., tik ſwarigu, ſareſchgitu jautajumu kâ tagadejoſ ſtrahdneeku apdroſchinaschanas likumus, kuri tagad ſtahw ſtrahdneeku preekſchâ un teeſchi aiſſkar wiſu materialâs intereſes. Te ir nepeezeeſchama weenota taktika, te ir wajadſiga kopeja beedrota uſſtahjchanâs, lai ſtrahdneeki waretu peenahzigi aiſſtahwet ſawas intereſes un nelaut ſew atnemt tâs neezigâs teeſibas, kahdas teem ſneedi daſchi ſcho likumu noteikumi. Te zeeſchi jaſaſinas par kopejeem lehnumeem un kopejeem rihzibas ſoleem — un waj tad te mehſ waram jel kaut zif ſchini ſinâ palaiſtees uſ birgelifko preſi!? Tai weenfahrxchi naw nekahdas dalas gar ſtrahdneeku intereſem un wiſu rihzibai ta zentifees tikai akmenus welt zelâ. Ia Peterburgas ſtrahdneeki tagad jauno apdroſchinaschanas likumu kompanijâ uſſtahjas ar weenotu ſparu un droſari, tad galwenâ fahrtâ taz panahkts ar to, ka ſtrahdneeku laikrakſti teem noder par ſtipru atbalſtu ſchini zihnâ. Wet ſtrahdneeku apdroſchinaschanas likumi tatſchu nebuht naw weenigais jautajums, kas ſpeeſch ſtrahdneekus wiſâ kopibâ aiſſtahwet ſawas intereſes, rihkotees peh3 kopeja plana, ſlehgtees weenotâs rindâs ar wiſu Kreewijas ſtrahdneeku armiju, — ſchahdus jautajumus Kreewijas ſabeedriſki-politiſkâ dſihwe iſbihda uſ katra ſoka. Zif newariga ari nebuhtu 4. Walſts Dome Kreewijas nenoweſchamâs nahkotnes iſſchirſchanâ, tatſchu ſchini

Domē krustojas un šaduras Kreewijas politiskās dšihwes jautajumi, tatschu šhini Domē atspoguļojas Kreewijas šabee-drižo grupu atteezibas un norišinas partiju zihnas, tatschu šhini Domē šozialdemokratiskā frakzija ar nepagurstošchu spehku zihnas par proletariata interesēm par wina zenteeneem un mehrkeem. Walsis Domes katedri strahdneeki ismanto kā tribini, no kureenes tee runā uš wižam Kreewijas darba lauschu masām, — bet proletariata preekščstahwu balis naw šadsirdama beš strahdneeku prešes organeem! Muhsu birgeliskā preše ne tikween kā muhsu šozialdemokratu runas Walsis Domē noklušē, ta aishahsch šawu lašitaju aujis ar papira wihsstokleem, ta šawa tatara, knaja Mansfirewa, neewehrojamos, neswarigos pahris teizeenus istaurē par deesin kahdu pašaulwehsturisku notikumū! Birgeliskā preše taišni apšiniģi wehřsch demokratisķo lašitaju wehřibu šahnus no wiša, ko teem nepeezejšchami wajadsjetu dširdet un šinat. Tas atteežas ne tikween uš Kreewijas politiku, bet ari uš Wafar-Eiropas šaimnezisķo un politisķo dšihwi: ar kahdeem tukšcheem neekeem latwejšchu pilšonibas laikraksti baro šawu publiku, žif nekauņigi tee melo un žif aplami tee šawā neišglihtibā šagroša wišus šwarigatos šaktus iģ Wafar-Eiropas strahdneeku kustiabas! Tā, peem., „Dšimtenes Wehřtneši“ waj „Latwiģā“ daščreis par prinģeģi Šementini waj Lukšemburgas leelherzogeeni Mariju Adelheidu ušejamas daudz šihřakas šinas, nekā weetejos Brišeles laikrakštos, bet par to šchee organi gandriģi neko neģin wehřtit par waldošcho generalštreiku Beģģijā. Un tāpat tas ir ar wiģeem jautajumeem štarptautisķā strahdneeku kustiabā, waj te nu. runa nahř par parlamentarisķo darbibu waj arodneezisķo organizčanos, waj par žihnu pašchu šemēs, waj par solidaru uštahščanos pret Eiropas kara breešmām. Bet ja Latwijas strahdneeki juhtās un apšinas par wiģas pašauls proletariata šaštahwdaku, tad teem katrā šinā wajadsģigs šaws laikrakšts, kas tos šaišta un weeno ar wiģu štarptautisķo strahdneeku kustiibu.

Strahdneeku laikrakšts, protams, newar aprobeschotees ar

weenfahrschu, jauju jinu pašneegšhanu. Tam jaušnemas wadošča politiskā organa loma: tam jaapgaismo wiši tekošchee jautajumi no štrahdneeku šķīras weedokla, tam jadsen zauri jawa noteikta linija faktu un notikumu mudšche-klim, tam, šaškanā ar štrahdneeku partijās lehmumeem un direktivām jaaprahda un janosaka winas taktika katrā weetā un leetā. Behz 1905. gada Kreewijas politiskā dšihwe tikuse daudš, daudš šarešchgitaka un lihds ar to daudš šarešchgitaki un grubtaki tikušči ari štrahdneeku kustības ušdewumi: muhsju mehrki palikuschi tee pašči wezee, bet muhsju agrakām metodēm nahkuschi klast jauni zihnas lihdsjekli, jauni atbalsta punkti, jauni mašu kopoššanas un agitazijas weidi. Minesim te tikai Walfs Domes un weetejās pašchwaldības eestahschu wehlešchanaš, arodneeziskās organizazijas un kooperatīvo kustību u. z., — wišs tas mums truhka pirms 1905. gada. Apweenot štrahdneeku kustību wišs winas weidos, šaškanot winas zihnas un darbības metodes, nekaut šchai kustibai išpluhst šeklumā waj nowirsitees šahnus — wišur te wadošcham štrahdneeku laifrakštam peekriht jaws ušdewums. Domehr galwenā kahrtā štrahdneeku laifrakštam jabuht politiskam organam: tam jajuž un japulžē uš zihnu, jaušrahda proletariata ejamais zelšch, janostaidro un jaištirsā Kreewijas šaimneeziski-politiskās dšihwes parahdības, jauššwer štrahdneeku šķīras tuwafee un tah-lafee ušdewumi. Mehš nebuht wehl newaram teikt, ka jau „reakzija pate šewi išdšihwojuše, pate iššmehluse šowus ipeh-kus“, jo wehl jalauschas zauri teem pašcheem beeseem walneem un muhreem. Mums stahw preekščā ilgstošchs mašu kopošchanaš un audšinašchanaš darbs: štrahdneeku laifrakštam taišni jadraga mašu weenaldsjiba, japa-zel mašu špars un entušiašms, jaerošina mašu apšiniiga pašchdarbiba, janostahda mašas winu nepabeigtās zihnas preekščā. Šo pašči no šewis nekad naw fritušči un nekritis šlogi...

Mehš uššwehrām jau, ka šalidšjinot ar laifmetu pirms

1905. gada ziņas, apstākļi daļchadâ jinâ grofijujšchees. Genaidneeks stahv netifveen mums preefšhâ (— d s i m t w e r d s i f f à s R r e e m i j a s w a r a s), bet tas apdraud muhs ari no jahneem (— k a p i t a l i s t i f f à b u r ſ c h u a ſ i j a). Muhsu burſchuafijas ſaimneezifkais un lihds ar to ari ſabeedriifkais ſwars un eeſpaids pehdejâ gadu deſmitâ ſtipri zehlees: ſadurimes ſtarp tautiſko pilſonibu un proletariatu jau ſahkuſchâs uſ wiſas linijas un turpmat wehl arween paafinaſees. To ſin un redſ muhsu burſchuafija, tamdehl ta tiſ energiſki noſtiprina ſawas poſizijas un apgahdâ tâs ar ſmago artileriju — p r e ſ i. Man ſchheet, ka mehſ wehl arweenu pahraf weegli nowehrtejam pilſoniſkâs preſes lomn, kaut gan pagahjuſchâs B. Domes wehleſchanâs ihſti wareja pahrleezinatees, kâ rihkojas tahds „Dſimt. Wehſtn.“ un kahdâ mehrâ tas ipelj kaitet ſtrahdneeku lectai. Bet tas nebija nefahds iſnehmuma gadijeens — te taiſni ir pilniga ſiſtema: numuru pehz numura, ſleju pehz ſlejas. „Dſimt. Wehſtn.“ apfaro ſozialdemokratiju, mahna un mulko, ſajauz un ſagroſa ſawu laſitaju prahtus. Sawâ laikâ ſtrahdneeku kuſtibai gribeja zelâ ſtahtees de k a d e n t i j m s, bet ziņa ar ſcheem Eldgaſteem, Egliſcheem un Waltereem teeſchâm nebija gruhta: tee bija wairak tikai diletantifki ahſti, nekâ nopeetni nemami pretineeki. Tautiſkâ pilſoniba pahrleezinajâs, ka ſchee diletanti un wolonteeri tai maj war lihdsjet, un tamdehl algo tagad paſtahwigus kalpus — ſawus lihgotnus un janſawus: tee ir profeſionali lihdsſtrahdneeki, fureem par zeeſchi noteiktu maſu deenu no deenas ja iſſeko ſtrahdneeku kuſtibai, jadenunzè, janotraipa un „jaapgahſch“ ſozialiſma „kaitigâs idejas“*). Un lai nemaldinam

*) Paſchulaiſ muhsu tautiſkâ pilſoniba noſlehguſi ſawu leelo bloku no „Dſimt. Wehſtn.“ lihds „J. Deenas Lapai“ un ar drudſchainâm baſchâm un gaidâm rihkojas uſ nahkamâm Rigas piſheſtas domes wehleſchanâm. Lai ſchî jaunâ pilſoniſkâ weenprahtiba un ſatiſiba netiktu kautkahdi trauzeta, tad „Dſimt. Wehſtn.“ adminiſtrazija ſawus ſkaſakos ſozialiſtu rehlejus pat uſ kahdu laizinu peeſehjuſe pee

femi, ka ſchos ſchmotus waretu ar weenu zirteenu ſatreekt, — apwelfees dubloſ apfahrt, zelfees no jauna ſahjâs un rihtâ rakſtis atkal tos paſchus melus un ſagroſijumus. Bilſoniſtâs preſes nekreetneem uſbrukumeem war preti ſtrahdat tikai, do-dot tahdu pat ſiſtematiſku atſparu: tà to dara wahzu ſtrahdneeku partijas preſe, kura nepalaidis garâm neweenu birgeliku melu iſperinajumu, bet tuhlin uſ weetas to atklahs un iſnihzinâs. Mehſ turpreti peelauijam j a n k a w i ſ m a ſahpureem eefuhnotees wiſâs malâs... Muhſu tautiſkâ awiſchneeziba ſtrahdâ ar abâm rokâm, gan dſihdama pretſozialiſtiſko jankawiſma demagogiju, gan ſwaididamâs atkal ar lehtâm un leefuligâm „progrefa“ fraſem, gan kampdama un grahbdama ſludinajumus, birdinadama no wiſâm ſlejâm wiſtufſchakoſ neefus un blehnaſ. La ir weſela ſiſtema, lai eemidſinatu laſitajus un iſtufſchotu teem kabatas, lai noſlahpetu winu garigâs intereſes, lai nofautu tautas dſihwo zihnaſ garu! Mehſ waram pilnigi ſapraſt Laſala ſauzeenu ſawâ laikâ Wahzijâ, ka „ja ſchahds awiſchneezibas mehriſ wehl tà ploſiſees peeздеſmit gadus, tad muhſu tautas garſ buhſ ſabojats un galigi iſpoſtits lihds paſcheem dſilumeem“, un ka „ſchahdu preſi newaretu pahrzeest pat ne wiſapdahwinatakâ tauta paſaule, pat ne ſengreeki ari nè!“ (Ferd. Laſſalle, Die Feſte, die Preſſe und der Frankfurter Abgeordnetentag).

No ſchi mehra ſtrahdneeku ſchkiru war glahbt tikai winas b r i h w a i s w a h r d s. Tahdu „Dſimt. Wehſtn.“ mehſ nebuht neiſſkaudiſim ar „reſoluziju“ peenemiſchanu: kamehr mehſ frontê proteſtejam, pa to laiku aiſ muguras pa ſtrahdneeku dſihwofku durwin leen eefſchâ — ſchi pate dſeltenâ tautiſki-reakzionarâ lapa. No ſtrahdneeku ſwartaleem mehſ „Dſimt. Wehſtn.“ iſſkaudiſim tikai tad, ja mums buhſ paſcheem ſawa preſe. Un tapeh3 pee laika jau jajahl domat ne-

lehdes. Bet tiklihds wehleſchanu humbinas buhſ kriuſchâs, tad tautiſko lapu ſchmofki dabuhſ dubultâs porzijâs un teem ar ſteigu buhſ japanahl wiſſ, fo tee tagad nofawejuſchi denunzet un nodubſot.

wis par nedelas, bet par deenas laifraſta nodibinaſhanu.

Strahdneefu laifraſtam tagadejâ momentâ jabuht politiſkam organam, t. i. tam japeegreesch galwenâ mehriba uſ deenas ſahrtibas ſtahwoſcheem konkreteem politiſkeem uſdewumeem. Bet ſchahds organs newarès aprobeſchotees tifai ar ſchſiru zihnas praktiku, tas buhs ſpeests zelt uſ augſchu paſchu ſchſiru zihnas teoriju, iſtirſat un pahrbaudit pamata prinzipus, uſ ſahdeem mehſ ſtahwam ſawâ zihnâ, atriſinat muhſu markſiſtiſko paſaules uſſſtatu wiſâ plaſchumâ. Mums nahſſees atſpehtot netikween uſbrufumus no ahreenes, bet ari ſtingri un neſaudſigi apſarot wiſus maldigos nowirſijumus paſchu mahjâs*). Pee tahdeem, peem., beſ ſchaubâm, peeder tagadejâ diletantiſkâ tehrſeſchana un rakſtiſchana par „proletariſko mahſſlu“. Œhi leelâ aiſrautiba no, tà ſauktàs, „proletariſkàs mahſſlas“ nebuht nam eepreezinoſcha ſihme: ta rahda, ka ſtrahdneefu kuſtibas leelee, plaſchee uſdewumi teek no daſcheem bihditi pee malas un preeſchâ teek ſtumtas teatra iſrahdes deſorazijas, ka markſiſtiſko pahrleezibu daſchi wairs neſmelas no ſchſiru zihnas praktikas un teorijas, bet no romanu fraſem un dſejolu pantineem, ka vulgars diletantiſms eeweeſchas netikween rakſtneeziâ, bet ari paſchas kuſtibas dſihwê. Lai atminamees, ka tahdu pat pahrmehrigu un nekritiſku dſejas un mahſſlas zildinaſhanu mehſ ſawâ laikâ redſejâm pee defadenteem — tee eebrauza pa labi grahwî, muhſu vulgaree „eſtetiſki“ un „dſejneefi“ atfal pa freiſi. Lai mani nepahrprot: nekahdâ jinâ es nedomaju uſſtahtees pret mahſſlas intereſi un mahſſlas baudijumeem, ne ari apſarot prinzipâ mahſſlas jautajumu

*) „Markſiſms“ tagad wiſpahrim paliziš par tahdu modes wahrdinu, kuru ſahſ leetot weetâ un neweetâ. Pat lubu literatura nahſ ſem „markſiſma“ noſaukuma, pat „Rautenfeldu un Miſkraukles roſi“ neiſdod wairs ſahdi Silbermani un ſomp., bet tagad ſchahdi ſheptineefi ſauzas par „grahmatu“ apgahdneefu „Darbs“ !!! Œhri brihnumſ ka wehl neparahdas pahrdoſchanâ ſahdi „markſiſma“ papiroſi...

istirsaschannu, nè, es tikai gribu aizrāhdit, ka mīša šchis „proletariškās mahkšlas“ buhšchana eeneem tagad pee mums nesa-mehriigi plaščhu weetu. Un tamdehl, lai strahdneeku politiškais organs nepeemiršt, ka tam šhki jakritiše Sokowzewa un Maklakowa rihkoščhanās uš politiškās skatuwes, newis „Zauna te-atra“ akteeru kostimi, ka tam jaanalise un janoškaidro konkrete politiški jautajumi, newis lirisku dsejolu ispluhdumi. Wislabafā gadijumā strahdneeku laikraksts wardēs šchim leetām eerahdit tikai kahdu stuhriti, newis šawas jau tā šchaurās šlejas.

Sawa laikraksta nostahdiščhana un nodroschinaschana ir tagad Latwijas strahdneeku nepeezeeschamais un neatleekamais peenahkums. Tas japatur wehrā katram apšinigam strahdneekam! Šchim usšahkumam mehš nedrihkstam laut grimt, kahdi šchkehrščli ari nestahšos zelā, jo ja šchahdam laikrakstam buhtu jaapstahjas aij strahdneeku aprindu pašiwās weenaldisibas, tad tas buhtu taišni wahjibas un neapšinibas šihme, tas buhtu negods wišai muhju strahdneeku kustibai! Te nedrihkst neweens palikt šahnus un šakrustotām rokām noškatitees kā ziti puhlas un darbojas, te katram jaleek šawi plezi klaht, jo strahdneeku preses nodibinaschana ir kopejs lojungs. Un weens waj otrs kluhdains rakstinsch naw tuhli šwerams uš wisšmalakeem šwareem, naw tuhli istulkojams launā nošihmē, — ja pašchi strahdneeki nems dšihwu dalibu laikraksta isdoščhanā, ja tee šneegs šawas atšaukšmes un aizrahdijumus, ja tee pašchi eesuh-tiš šinas un rakstus, tad laikraksts teeščām tiks par mašu usškatu un domu isteizeju, par strahdneeku šchkiras brihwo tri-bini. Tamdehl, lai pabalstam un isplatam šawu laikrakstu, lai gahdajam, ka tas atrodams katrā strahdneeku ģimenē, katrā darbnizā un katrā weetā, kur ween strahdneekem šaws wahrds šakams. Ta buhs zihna par muhju b r i h w o w a h r d u, ta buhs lihds ar to zihna par strahdneeku šchkiras atšwabinascha-nos, zihna par winas leclajeem mehrkeem! —

Propagandas nepilnības.

Sozialdemokratija nekad nedrīkst īstingt ne šāvos taktiskos pārcēsmos, ne šāvas organizācijas formās. Tāpēc preti birģeliskai teekšanai peepaturet jau pāstahwošĥo, rewoluzionārā proletariata organizācijai weenmehr un us katra šola jāpahrbauda mušĥu agraf peenemto lehmumu pareišiba, nopetni jāluhĥo atrast katra mušĥu taktiskā un organizatoriskā pārcēsmena nepilnības (defekti) un launās pušes; katrs truhkums un nepilnība neatleekami tuhlin jāmehgina nowehrĥt, pahrweidojot un papildinot jau pāstahwošĥo.

Tumšĥās, peekwehpūšĥās fabrikās darbnizās, mašos, jāšpeestos štrahdneekĥu dšihwokļos, šem grihdas dšimuse leelā atšwabinašĥanās zihna, tur listi pamati apšinigā proletariata politiskam špehĥam, tur ir zelta un štiprinata štrahdneekĥu šĥķiras organizācija. Dauds darba un upurus ir prašijuse organizācijas nostiprinašĥana, darbodamās weenmehr šem grihdas, nelegalitates un konšpirācijas tumšā, kur katru brikdi draud cebrukt greesti un aišbeht ijeju — un tomehr, tagad tas ir neeenemams zektĥšnis un to nešadragās wairs patwaldības leelgabali. Ar dšelis energiju un apbrihnojāmu isturibu un pašĥaišleedšibu štrahdaja mušĥu pirmee beedri. Organizācijas jāstahwdalas, zihnas pārcēsmeni, propagandas nostahdišĥana, agitācijas weidi bij jāišštrahdā un jānokahrto preti patwaldības usbrukumeem un prowokatoru darbeem. Tee bij wezo rewoluzionaru — narodniku — apāšĥšemes zihnas pārcēsmeni, bet tee arweenu tifa pahrgrositi, pahrweidoti un peemehroti apstahkleem. Driš organizācijas attihstiba išĥauz nepeezeešĥamibu pehĥ špeziāla partijas darbineeĥa „profesionāla“. Wina darbiba un peršonigee išĥkati leelā mehrā noteiz nelegalās organizācijas karakteri, winšĥ beešĥi ween ir leelakas

organizācijas daļas faktiskais valdnieks un noteicējs. Ar demokrātiskā (vehleschānu) prinzipa eveschānu organizācijas uzbūvē ļoti daudz launumi jau tika novehrsti, bet tagad dsihwe prasa atkal jaunus pahrweidojumus un reorganizāciju pašchā partijās darbībā.

„Zihnas“ Nr. 74. isteiktās domas, ka propagandas jautājuma nofahrtoščāna prasa nopeetnu reorganizāciju, ir pilnīgi pareizas, un šchis jautajums jau arī wairak reifes tizis apspreests dažchādās organizācijas eestahdēs un beedru šapulžēs. Protams, buhtu no leela šwara, ja propagandas jautājuma nofahrtoščāna weiktos daudz aštrak uš preekšču, bet, luhš, nelaipe jau ir ta, ka mehš wolti meklejam kaut kaħdu uniwersallihdsfekli, lai novehrstu pastahwoščās propagandas truhkumus. Ja pat legalās organizācijas (peem. Wahzijas sozjaldemokratija) leelā mehrā šajuht dažchādus propagandas truhkumus (sistematisķu lečziju truhkumus), tad kā lai ilegala organizācija, kam jastrahdā šem wišlawakeem polizijas apstahleem un kas wehl nedriħst atstahť šawas apaķššemes telpas, špeħj novehrst wišus truhkumus. Wahzijas sozjaldemokratija nodibināja Berlinē propagandistur augstškolu ar plašcheem lečziju zikleem par dažchadeem sozjaleem un politiškeem jautājumeem; waj mums tahda ir? Un kad wina buħš? Daudži muħšu špeħzigakee beedri bija špeesti Baltiju atstahť, un ja mehš arī waretu propagandas jautājumu nostahdit uš pilnīgi legaleem pamateem, arī tad mehš ne tuwu neapmeerinatu tās prašības, kaħdas tagad proletariats štahda pret sozjaldemokratiju. Domehr, kaħdi zeki ir šwabadi, tee mums jaišleeto un ja kaħdas nepilnības un truhkumus mehš tagad jau waram novehrst, tad tas jadara tuhlin. Neatleekami jautajums janofahrto tā, ka muħšu darbiba buhtu produktiwaka un šekmigaka kā lihds šchim, un zif apstahkli atlauj, japahreet no pulžianu un dažču peršonu propagandas uš mašu propagandu. Mašu propaganda jāwed ir abejās formās: legalā un ilegalā. Legalās propagandas nofahrtoščānai, man domat, newajadjetu

tif daudf nodarbinat pašču organifaziju, bet tai wjadsetu iſtezet no pašču beedru iniziatiwas un jawehlas, lai tee beedri, kas ſche ko war darit, tuhlin ſeras pee darba.

Tee pahrgroſijumi, ſahdi tuhlin buhtu eewedami un ari teef jau eewesti ilegalâ propagandâ, pehz manâm domâm, buhtu ſchahdi: nopeetna wehriba japeegreeſch teoretifkeem pulzineem un pehz eefpehjas jaaprobeſchojas ar elementaro (pirmatnejo) pulziniu ſaſauſſchanu. Jaunſaſtahdijufchamees pulzineem, kâ ari daſchu konfliktu un iſſkaidroſchanâs dehl beedreem, ir jaſanahf kopâ, ſchos pulzinaus war apkalpot mezafee beedri un, ja tahdi ir — jaunakee propagandiſti. Jaatſihſtas, ka beedru paſchdarbibas un domaſchanas eeroſinaſchanai pulziniu ſiſtemai ir koti leela noſihme, bet tagad, kur organifazija aptwer tif plaſchâs maſas, apſtahkli — pate dſihwe ſpeesch muhs no tahdas ſiſtemas atteiktees. Lai tomehr tahlaſ ſtahwoſchâs beedru aprindas netiftu atrautas no organifazijas dſihwes un darbibas, tad nepeezeefchami ir regulari jaſaſauz pulziniu preeſchſtahwju ſapulzes. Lemſchanas wara un praktiſkâs noſahrtoſchanas tagad peeder wehletâm organifazijas eetahdem, uſ pulziniu preeſchſtahwju ſapulzem turpretim pahrrunajami wiſi organifazijas, politiſkee un taktiſkâs jautajumi. Pulziniu preeſchſtahwji tad iſpildis propagandiſtu meetu un jautajumu noſkaidroſchanu pahrneſis tahlaſ ſawos beedros. Tahdi tad mehſ ſaiſtam pee organifazijas wiſtahlaſ ſtahwoſchos beedrus, tad pašči beedri dſihwos lihdf organifazijas dſihwi un ſpehs aptwert un ſapraſt ari muhsu zihnas panehmeenus. Organifazijai japeegreeſch wehriba tam, lai profeſionalee propagandiſti rajonos nemonopolifetu ſawus uſſkatus. Partijas darbineefi nedrihft baudit tahdu patſtahwibu, kâ generalgubernatori un teem ir jaiſteiz organifazijas kolektiwu domas un lehmuni un newis ſawi perſonigee uſſkati. Organifazijas wadoſchâm eetahdem ſtingri jawada ari pate propaganda, japeedod tai idejiſka kopiba un ſaſtana; zentralajâ propagandiſtu kolegijâ jaeenahf wiſeem profeſionalajeem propagandiſteem dehl uſſkatu ſaſta-

noščanas un papildinaščanas daščados jautajumos. Zeelafâs organizacijâs (peem. Rīgâ) darba spēhfs jaisdala tahdi, ka pee katra rajona ir peedalits tikai weens profesionals propagandists un tad, ja budščets atļauj, organizacija algo wehl weenu jeb wairafus propagandistus, kuri tad, pehž wajasības un apstahkleem, darbojas wišos rajonos, kahrtigi apmeklejojot rajonu propagandistu koleģijas jeb školas, leelafâs beedru šapulzes, rajonu konferenzes, pulzinu preekščstahwu šapulzes u. ž. Profesionaleem propagandisteem wišur jamehgina issauft un attihstit beedru pašdarbibu un masak šwarigee darbi jaatstahj beedru pahršinâ; ja wišus tehniskos darbus beedri pašči newar nokahrtot, tad, wajasības gadījumâ, japeenem tehniski palihga spēhti.

Beidsot wehl jaišfaka wehleščanâs, ka beedri, kas tagad, warbuht, neatrodas partijas ofizialâ deeneštâ, propagandai un wišpahr idejiskai darbībai peegreestu nopeetnafu wehribu un neapmeerinatos tikai ar kritišeščanu, bet ari pašči wišur nemtu dšihwu lihdsalību.

Wahzu sozjaldemokratija un peh- dejās reichstaga wehlešchanas.

Smagi mihlusees šawās zeribās bija wahzu sozjaldemo-
kratija šhogad 25. janwari. Ta gaidija leelisku, špošhu uš-
waru — wismaf atkal kahdu pušmiljonu balšu klahht un 20
reichstaga šehdeklus wairaf — un tai nahzās peeredset, ka
tuhlit pirmā wehlešchanu gadijumā 21. eezirfnis tika šaudets
(to starpā dašchi tif drošchi un zeti sozjaldemokratijas zentri,
kā peem., Leipziga, Breslawa u. z.) un tikpat daudš pah-
wehlešchanās tika šchaubami apdraudeti. Wahzu sozjalde-
mokratija, kā wehlah iſrahdijs, bija gan paturejuše šawu 3
milj. leelo wehletaju škaitu un eemantujuše wehl 250 tuhſft.
balšis klahht, bet ar to wehl nebija atšwehrti wiwai naidigo
reaſzionaro un birgeliško partiju eeguwwumi, jo tās raidija
wehl nepeeredsetā wairumā šawus peefritejus pee wehlešchanu
urnām: konſerwatiweem par labu tika nodotas 1 milj. 518
tuhſft. balšis (par 265 tuhſft. balšim wairaf, kā 1903. g.),
zentram — 2 milj. 183 tuhſft. (par 308 tuhſft. wairaf), nazio-
nalliberaleem — 1 milj. 655 tuhſft. (par 341 tuhſft. wairaf),
„progrefiwo“ birgelu fraſzijām — 1 milj. 126 tuhſft. (par 349
tuhſft. wairaf) u. t. t. Un tā kā junfuri un birgeli, wiši reaſ-
zionaree un tāpat ari wiši tā dehwetee „liberalee“ elementi,
šchoreiſ beš kahdas iſſchkiribas metās weenfopus pret sozjal-
demokratiju, tad ari gala iſnahkums bija tas, ka pehz 5. fe-
bruara pahrwehlešchanām sozjaldemokratija bija iſſiſta ah-
rā pawiſam no 36 deputatu weetām un nahkoſchā reichstaga
eenems tikai 43 šehdeklus (lihds šchim 79).

Parlamentariſkā zihnā lihds šchim wahzu
sozjaldemokratija bija gahjuše no ušwaras uš ušwaru. 1890.
gada reichstaga wehlešchanās ta eeguwa 1 milj. 427 tuhſft.

balſis un 35 deputatu weetas. 1893. gadâ — 1 milj. 786 tuhfſt. balſis un 44. weetas, 1898. gadâ — 2 milj. 107 tuhfſt. balſis un 56 weetas un beidsot 1903. gadâ — 3 milj. 11 tuhfſt. balſis un 81 deputatu weetu. Ari ſchoreiſ wahzu ſozialdemo-
 kratijai, ja ween Wahzijas reichſtaga wehleſchanâs paſtahwetu
 proporzionala balſoſchanaſ ſahrtiba, pehz nodotâ balſu ſkaita
 wajaſſetu peefriſt ap 117 ſehdeſku reichſtagâ, bet tâ ſa ſen jau
 nowezojufees, gluſchi aplamâ eezirknu eedaliſchana nahſ tikai
 waldoſchâm ſchſirâm par labu, tad ari, peem., zentrâ ar ſawâm
 2 milj. 183 tuhfſt. balſim eenems tagad 108 deputatu weetas,
 nemaſ jau par Bruſijas junkureem nerunajot. Bet ja nu ari
 neleekam tahdu ſwaru uſ reichſtaga ſehdeſkeem, bet gan uſ
 augoſcho balſu ſkaitu, tad tikpat jaatſihmê fakts, ſa ſozialde-
 mokratijas peefriteju ſkaitâ naw gahjis wairumâ tahdâ ſa-
 mehrâ, kâ tas lihds ſchim weenmehr bija peeredſets un kâ to
 ari tagad wiſpahr ſagaidija. Kâ ſinams, wahzu reakziona-
 râs un birgelifkâs partijas dabuja wehleſchanâs pahrſwaru
 zaur to, ſa tâs ar lihds ſchim Wahzijâ wehl nepeeredſetu agita-
 zias troſſni, ar wiſſſkalakâm fraſem un nekreetnakeem meleem,
 ſazehla ſahjâs un pahrwilka ſawâ puſê gandrihſ wiſleelako
 dalu no tâ ſaukteem „n e w e h l e t a j e e m“ (Nichtwähler),
 t. i. wiſus tos garigi kuhtrâs, neapſinigos un weenaldfigos
 lautikus, ſam paſcheem nekahdu noteiktu politiſku uſſkatu naw
 un ſas pat ſawas wehleſchanas teeſibas tikai tad iſleeto, ja tos
 partiju agenti waj ar waru aiſſteepj uſ wehleſchanu loſaku.
 Wahzu ſozialdemokratija war ar pilnu teeſibu teikt, ſa ſchoreiſ
 minas 3 miljoni balſotaji bija apſinigi, patſtahwigi laudis, ſas
 teeſchâm peeflehhjas ſozialdemokratijas zihnai un furus tapehz
 politiſkâs wehtras wairs newar ſwaidit uſ weenu waj otru
 puſi. Bet tomehr, kâ tas nahzis, ſa deſmiteem tuhfſtoſchu
 „lihdsghajeju“ (Mitläufer) no widus ſchſirâm (amatneeki, ſih-
 tirgotaji, ſemneeki, eeredni u. z.) ſchoreiſ wehleſchanâs at-
 ſchſihrâs no ſozialdemokratijas projam im ſweedâs pahri jun-
 furu un birgelu puſê? Kâ wareja ſen jau bankrotejuſchâs

wahzu „liberalàs“ frafzijas, kas pee tam šchoreis tif flaji stahjās reakzijas deenestā, tomehr šadsiht kopā tif milšigu balsotaju wairumu? Un kapeh3 „nazionalo“ partiju frašēm un meleem bija uš sozjaldemokratijai attahlak stahwoščām aprindām daudz leelaks eespaids, nekā strahdneeku partijas droščeem, škaleem zihnas šauzeeneem pret tautas teefibu apšpeeschanu, pret koloniju politikas un militarišma šlogeem, pret tautas noplizinaščanu un išfuhkščanu?

Šchee jautajumi tagad stahjas wahzu sozjaldemokratijai zelā un tai jadod uš teem noteiktas, škaidras atbildes, ja ta šawā turpmakā zihnā grib išfargatees no tamlihdšigeem šahpigi šajuhtameem pahrsteingumeem, kā šchoreis, 25. janwari. Bet lihds ar šcho neweikšmes zehlonu išpehtiščanu un išskaidroščanu teef išwiršits ari zits jautajums: waj lihdsišchinejā wahzu sozjaldemokratijas taktika ušskatama par weenigi pareišo ari turpmakā nahkotnē un waj meerigā, legalā parlamentariškā zihna (šaprotot šem tās ari arodneeziško beedribu rahmo organišešanas darbibu), uš kuru wahzu partijas wairakums lihds šchim lika gandrihš wišas šawas zeribas, war reformu zelā tautu west pee sozjaldemokratijas mehrkeem, bes šatrizinoščām katastrošām un šmageem rewoluzijas zihnineem? Bet tā kā wahzu sozjaldemokratija eenem tif šwarigu meetu wišā internacionālā proletariata dšihwē, tā kā pee wahzu sozjaldemokratijas gahjuščas školā zitu šemju strahdneeku partijas un nehmuščas šew par paraugu ne tikween winas organizaciju un dišziplinu, bet ari winas parlamentariško taktiku, tad ari kluhšt šaprotams, kapeh3 wišās Eiropas šemēs peegreesch tif leelu wehribu pehdejām wahzu reichštaga wehleščanām un wahzu sozjaldemokratijas turpmakeem zihnas lehnumeem.

Lifko norinist tagad wehleščanu trošfnis un wahzu partijas galwenee darbineeki wehl nemaš naw pagirwuščhi isteikt šawas domas un špreedumus. Lifai *Reutskis* jau nahzis flajā šawā organā „Neue Zeit“ un wina šlehdšeenus par 25.

janwara neweišmes zehlonem ihšumâ gribam atstahsttit ari latweešchu lafitajeem. Šautškis ašrahda, ka reis jau 1887. gada wehlešchanâš wahzu partija šaudejuše wairak kâ puši no šawâm deputatu weetâm (no 24 ta fritâ atpašal uš 11), bet toreiš nodoto balšu škaitš šamehrâ bij štipri zehlees un toreiš neweens ari nezereja uš tahdu ušwaru, kâ to šhoreiš gaidija netikween wahzu partija, bet it wiša pašaule.

1887. gada wehlešchanâš Wahzijâ wišgarâm išbungoja draudošchâš „frantšchu breešmas“ — tagad wiši birgeliškee elementi bij šatraukti no gaidamâm „šozialištu breešmâm“. Toreiš reakšionaro partiju agitatori šamelja un eerunaja wehletaju mašâm, ka Franzijšas karašpehšs tuhliit eebrukšhot Wahzijâ, ja waldbibai neattwehlešhot wajašigos lihdsjeklus preeškch bruuošchanâš. Šhoreiš wahzu waldbibas prašiba par atwehlamo koloniju kreditu bij blašus leeta un waldošchâš šchkiras tikai kapaja bailes no šozialdemokratijaš. 1903. g. wehlešchanâš to bij nostahdijušchâš kâ Wahzijas leelašo politiško partiju; oktobra deenas 1905. g. Kreewijâ peerahdija, ka rewoluziju laikmets nebuht wehl naw pagahjis un kašos milšigs špehšs šchahdos žihnaš brihšhos eemiht proletariatâ. Un te nu Wahzijâ bij atkal deena, kur šozialdemokratija wareja no jauna klaji išrahdit šawu špehku warenumu un plašchumu. Ša wehlreis nahš tahda šozialištu ušwara, kâ 1903. gadâ, tad mehs ešam pagalam, — to šajuta Wahzijas waldošchâš šchkiras. Šhi apšina tad ari dšina tâš nešchehlôt nekahdas puhles, nekahdus lihdsjeklus, ta ušmodinaja pat wišfuhtrako birgeli un stuhma to pee wehlešchanu urnâm. Reakšionaro kliši wadija šozialištu apšarošchanâ netikween winâš negehligais naidš, bet taišni išmišuma bailes. Un ka buršchu-ašijâ bailes no šozialdemokratijaš bij daudš leelafas, nekâ mehs to bijâm gaidijušchi, — šaka Šautškis, — taš ir weens no eemešleem, kaš iškaidro 25. janwara pašrsteigumus.

Tahlak išrahdijâš, ka par šemu bij tomehr nowehrtetš koloniju idejas peemilšchanas špehšs birgeliškâš aprindâš. Šo

šaresčgitaki un nelahgaki apštahki pašču mahjās, jo ar leelafu ilgoščanos kapitalištiskās leelwalstīs birgelisķee elementi luhfojas uš kolonijām. Un beš kahdas nahkotnes programās newar ištīt neweena partija, katrai jauštahda kahds mehrķis, ja ta plaščakās eedšihwotaju aprindās grib pulzinat ap šawu karogu. Šo masaf birgeliskās partijās šchahdu mehrķi war ušrahdit pašču semē, jo wairaf tām jazenščas to uštahdit kauttur ahrpus tās, kà peem. kolonijās, kur kà jaunā lihduwā war dehstit wisdibinatakās zeribas. Wahzijas kolonijas gan atrodas pawšam neeepreezinosčā stahwołki, bet te nu taišni pirms mehlesčanām eeradās wihrs, uš kuru birgeli liķa wehl leelafas zeribas, nekà uš paščām kolonijām. Tas bij jauneezeltais koloniju direktors Dernburgs, kuršč ar šawu uštahščanos teesčām glahba waldibu, jo Wülowš un pahrejee ministri bij jau ar šawu pagahtni deesgan apwasati un pašči bij pahraf zeesči šaištiti ar lihdiščinejo koloniju šaimneekoščanu. Dernburgam šchahdas pagahtnes naw, winam stahw preeščhā tikai nahkotne. Un tas nu ari puhlas šcho koloniju nahkotni ištehlot wisšpilgtafām kraščām un lihdi ar to eestahstit šaweem klaušitajeem, kà wišām lihdiščinejām koloniju nelaimēm bijušči par eemeslu nederigi eeredni un nepeeteekošči lihdišķi, un kà turpmaf nu Wahzijai atwehřees tuhřtoščgadu koloniju walstiba. Un burščhuasija tiž ari šcheem šolijumeem, jo te weenigi ta redš eespehju glahbtees no šozialisma, kas žitadi Wahzijā nenoweřščhami špeesčas tai wiršū.

Bet ja nu birgeliskās aprindās tiš šawilaotas pret šozialdemokratiju, kà tad nahkas, kà no proletariško ščķiru pušes nezehlās tikpat stiprs pretšwars? Tatšču Wahzija pahrdšihwotagad laikus, kur pahrtikas lihdišķi teef beš mehra šadahrdšinatī, kur waldošcho ščķiru un eestahšču špaidi teef arweenu nepanešamaki, kur ruhpneeziba išpleščas arweenu wairaf un sem winas eespaida nahš arweenu leelafš eedšihwotaju škaitš.

Koloniju škandali newareja šazelt tahdu uštraufumu plaščakās eedšihwotaju masās, jo tee jau bij pa daķai išlaboti ar

to, ka ištā laikā tika padzihts Bodbjelstis, un ka koloniju pārvaldību ušāehmās Dernburgs, kurš wehl nebij pašpehjis šēvi kompromitet. Ves tam kolonijas ir tahda leeta, gar ko proletariats maš interesejas; ja buršchuašija uš kolonijām leet wišaugstakās zeribas, tad proletariatam koloniju jautajums išleekās pašraf nešwarigs, lai tas par to tik loti ušbudinatos. Proletariats išturas atraidošči pret koloniju politiku, bet atgainašchanās pošizijai nekad naw tikdaudš špara, tikdaudš aštraujošča špehta, kā ušbrukumam.

Bahrtikas lihdsēklu šadahrdšinašchana, beš šchabām, bij ašrfahrteji uštrauzošchs moments: proletariškee elementi, kas teešči un redšami zeešch no wišpahrejā zenu dahrguma, teešchām ari neašmiršja šchinis wehlešchanās aprehēinatees ar waldošchām šchīrām. Bet zitadi tas bij ar šīhkām widus šchīrām, kuras wehlešchanās weenmehr pa wehjam grosas starp waldošchām aprindām un oposizijas partijām; tās naw nekad apmeerinatas, pašchas tās nešpehji ilgaku zihnu wešt un peeslejas drihs weenai, drihs otrai pušei. To mehš redšam Anglijā, kur wehletaju wairums pastahwigi mainas un dod pašršwaru drihs liberaleem, drihs konšerwativeem, kuri tahdi wehž kahrtas eenem wairakumu parlamentā un šastahda ministriju.

1903. gadā Wahžijā weenigi tikai šozialdemokratija ar wišafako zihnas šparu ušstahjās pret labibas munitām, pret „bada tarifu“, un eeguwa ar to loti daudš peekritejus widus šchīrās (starp šīhksemneekem, amatneekem, tirgoneem, mašēem ceredneem u. z.), preekšch kurām maišes šadahrdšinašchana nošihmē jo daudš. Tagad netikween maiše, bet ari ziti pahrtikas lihdsēkli Wahžijā tikušchi wehl dahrgaki un tapehž bij jadomā, ka no šchim šchīrām šozialdemokratijai nahks wehl jauni wehletaju bari klaht. Bet 25. janwaris peerahdija, ka partija šawās zeribās bij wišlušees.

Wahžu šīhksemneeki, no kureem daudšēem japehrt maiše un lopu bariba klaht, 1903. gadā bij šašchutušchi par eeweda-

màm labibas muitàm, bet schogad bij taisni tif ahrfahrteji laba rascha, ka labibas zenas nefo daudf nezehlàs. Dahrgafk tikai palifa peens un siveests, kà ari zuhfgala un mahjas putni, bet tà kà schos produktus fihfsemneeki taisni pahrdod un uf teem tagad stipri pelna, tad tee ar jauno muitu tarifu pilnigi meerà un sozialdemokratiju wehleschanàs ari nepabalstija. Ja nahks atkal nerascha, ja pehrkamà labiba un lopu bariba tiks tif dahrga, ka ta nefegs warts pelnu no zuhfam un peena, tad wahzu fihfsemneeks runàs atkal zitadi.

Lihdf ar gafas produktu sadahrdsinaschanu, zelas ari zitu it jewischi ruhpnenezibà eeguhstamo raschojumu zenas. Muitu tarifa eewejschana sagadijàs Wahzija kopà ar leelisku ro- fibu un dsihwibu wisà ruhpnenezibà un tirds- nenezibà, ar plajchu kapitalistisku usnehmumu usplaufschamu un usseedejschamu, tà kà lihdf ar to auga peeprafijumi pehz wi- fadeem produkteem un zenas uf wisàm prezèm gahja uf aug- schu. Bet ka zenas wehl mahksligi teef sadahrdsinatas zaur ruhpnenezifko kartelu noslehgumeem, ka sem muitu aissardsibas ihsti tagad krahjas fabrikanteem pelna, tas uf pirmà azu us- meteena naw tif weegli eerangams, kà strahdneeku zenschanàs schahdà laikmetà, fur wisas prezes teef dahrgafas, paaugstinat ari darba spehka zenu. Ruhpneeeku karteli prot pirzejus ap- zirpt it nemanot un safkruhwe zenas fleepeni un kluju noru- najot un nolihgstot. Strahdneekeem turpretim klaji jasadodas kopà, teem jaisfaro smagas un niknas zihnas, ja tee grib pa- nahft algu paaugstinajumu. Dai kartelu rihzibu isprastu, tur dsilati japehta un jastudè, bet strahdneeku streifi dehl algas paaugstinaschanas uskriht tuhliit wiseem un it jewischi scho- ftreifu wairofchanàs pehdejos gados duhras pat kat- ram kuhtrakam birgelim azis. Birgeli redj strahdneeku pra- fibas pehz augstafas algas, tee jajuhst wisur pretfchu sadahr- dsinaschanu — un tee ari domà, ka pretfchu zenas zelas aif- strahdneeku pastahwigeem algas paaugstinajumeem. Ka darba algas paaugstinaschana nebuht neet zenu sadahrdsinaschanai

pa preekſchu un fa zenu augſchana nebuht neattarajas no algu fahpſchanaſ uf augſchu, to birgelis weenfahrfſchi neſaprot, jo tas nem wehrâ tifai leetu wirſpuſi. Un wahzu kapitaliſti ari ſmalſti peeprot zenu ſafkruhweſchana uſdarit it klufu un wiſu mainu uſgruhſt ſtrahdneeku praſibâm un nemitigeem ſtreiſteem, par kureem tad atbildiba friht uf ſozialdemokratiju.

Deels daudſums no ſcho wideju ſchſiru lautineem domâ un tiſ, fa ſchſiru zihnaſ propaganda taiſni rada wiſuſ ſainneezifkoſ ſtreikuſ un lihdi ar to wiſpahreju pretſchu ſadahrdſinaſchana. It ſewiſchki taſ ſakamſ par ſihſteem amatneekem, furi tagad naidojaſ uf ſozialdemokratiju netikween par to, fa — pehz winu domâm — ſtrahdneeku ſtreiki ſadahrdſinajuſchi iſſtrahdajamaſ weelaſ, raſchojamaſ rihtuſ, diſhwoklu un darbnitſchu telpaſ u. t. t., bet it ſewiſchki par to, fa wianu paſchu ſtrahdneeki un mahzekli uſſtahda tagad algaſ praſibaſ. Dee to neapdomâ, fa pee wiſpahreja pretſchu dahrguma ſtrahdneeku praſibaſ ir pilnigi dibinataſ, un niſnojaſ tifai uf paſchu ſtrahdneekem un uf ſozialdemokratiju wiſpahr. — Sihſtee amatneeki tifuſchi par ſozialdemokratijaſ pretineekem un taſ patſ ari ſakamſ par ſihktirgotajeem, kuru lihdiſchinejaiſ ſtohwokliſ un pelnaſ teeſa apdraudeta no ſtrahdneeku organijaſziju dibinamâm konſuma beedribâm.

Wiſpahrim ſakot — ſchſiru preteſchkiſaſ Wahzijâ paſſinajuſchâſ. Netikween diſiſaka tapuſe plaija ſtarp kapitaliſteem un ſtrahdneekem un peeaudiſiſ ſawſtarpejaiſ naidſ, bet ari widuſſchſirâſ tifuſchâſ aiſkertaſ no ſchim zihnâm, un tâ tâ taſ ſawu liſtu eemeſlu uſkrawj ſtrahdneeku partijai, tad ari wehleſchana zihnâſ taſ greeſa muguru ſozialdemokratijai.

Muhju peeſritejoſ un lihdiſnahzejoſ — ſaka ſtautiſtiſ — pehz 1903. gada notikuſe eevehrojama eekſcheja pahrmaina. Wahzu ſozialdemokratiſkâ p a r t i j a jau no laika gala ir weenmehr bijuſe proletariſka, netikween pehz ſawaſ zihnâſ un ſprauſteem gala mehſteem, bet ari pehz ſawa beedru ſaſtahwa. Tagad nu pehz 1903. gada ari wahzu ſozialdemokratijaſ weh-

Letaju wairumam ir usspeesta proletariata sîhme un ja ari tee skaitâ schoreis tik daudj nepeeauga, tad par to sozjaldemokratiskâs wehletaju mafas ir tapuschas daudj weenadakas un jaflehguschâs zeechaki fopâ. Par to naw nekahdu schairbu, ka wahzu proletariats pehz 1903. g. daudj wairaf nostiprinajees: to peerahda arodneezisko beedribu (Gewerkschaften) peeaugshana, proletariata politisko organifaziju eespaids, sozjaldemokratiskâs preses lasitaju wairoshchanâs. Tas ir katrâ jinâ warens solis uš preekshu, un ja zaur to ari saudeti pat simttuhkstoschi lihds-gahjeju no birgeliskâm widus schirâm, tad tas tomehr naw par dahrgi samakfats. Bif leelu nosihmi mehš ari nepeeschirtum parlamentariškai darbiba — jaka skautiskis — ta ir tikai lihdsjekliskis preeksh muhju mehrka — preeksh proletariskâs schirû zihnas wadibas, preeksh schis zihnas stiprinašchanas un proletariata galigas atšwabinašchanas.

Naw jadamâ, ka, proletarisko wehletaju wairumu zeechaf fopâ jaflehdšot, buhtu zeetuse sozjalistiskâs propagandas peewilškšanas špehja. Wahzu sozjaldemokratiija saudejuse dashus simtstuhkstoschus „lihds-gahjejus“ no birgeliskâm widus-schirâm, bet par to ta wismaf schini laikâ usnehmuse sewi un eerindojuše šawos pulkos kahdu pusmiljonu no lihds schim wehl neapfinigâm proletarita mafâm. Schis fakts, 25. janwara rezultatus apšpreekšot, uš wiszeechako japatur wehrâ.

Le japeesihmè, ka tanî pat laikâ Wahzijas ruhpneeziskâ attihstiba (industrialifazija) leeliski šolojuše uš preekshu. Ruhpneeziba uš sinamu laiku tik leeliski usseedot, dibinajušchees daudj kapitalistiski usnehmumi un agrafee tikuschî paplašchinati, kâ ari, protams, milšigi gahjis wairumâ ruhpneezibâ nodarbinato strahdneeku skaitis. Uš šcheem fakteem ari wahzu sozjaldemokratiija dibinaja šawas zeribas, ka ari wehlešchanâs tikpat leeliski schoreis wajaga zeltees sozjaldemokratisko balšotaju skaitam. Bet naw jaaismirst, ka, jo stipraka teef kahdâ

femē strahdneeku partija un jo sparigata zihnaš isturiba, jo wairaf ari ruhpneeki zenščas šadabut jaunus strahdneeku barus no tahdeem apgabaleem, kaš ekonomiskā un garigā šinā wehl stahw stipri semu. Tee peenem kà algas strahdneekus italeešchus, tšhefus, šweedrus, holandeešchus u. ž., kureem wehlešchanu teefibu naw, un kureem draud išfuhtišchana, ja tee peedalas strahdneeku organizacijās; ja tee newar ahrsemneekus šadabut, tad pee strahdneeku peenemšchanas tee dod preešchrofu tahdeem laudim, kaš naht no junkureem un preeštereem pahrwalditeem apgabaleem. Šhsts wahzu nazional-liberals teizas gan nahwigi eenihstam katolu klerikalus un pokus, bet brihwdomatajus wahzu strahdneekus tas padšen un nem winu weetā tumšchos katokus un pokus. Tā nahkas, ka peem. kaluraktiwēs waj pee buhwju darbeem, dašchos apgabalos wezee strahdneeki teef išspeesti ahrā un winu weetās eenem poku un wahzu pehznahzeji no Austrum-Prusijas. Tā naw nekahda nelaime, ja šcho parahdibu apluhko no augstaka redšes stahwofla. Šhee ahrjemneeki un atpakal palikufšhee polu un wahzu strahdneeki eeteef tagad tahdā apfahrtnē, kur tee šozialistiskai propagandai daudj weeglat peeetami, nekā šawas diimtenes apgabalos, kur tee pašchi wehlat paleef par šozialisma šludinatajeem. Bet šchimbrišchām wehl šcho atpakal palikufšcho strahdneeku šaplufšchana ruhpneezibas rajonos ir štiprs šchekhršlis strahdneeku šchiras politiskās un arodneeziskās zihnas šekmēm. Te wehl paces dašchi gadi, lihds ruhpneezibas išplešchanās redšami nahks par labu šozialdemokratijai; tagad wehl zaur to teef pagaidām nostiprinats zentra un polu šwars un no wineem atfarigās strahdneeku šaweenišbas.

Ja mehš to wižu eegaumejam, — šaka škartštis, — tad jaatšihst, ka šozialdemokratijas stahwoflis šchoreišejās wehlešchanu zihnās nemas nebij tik labs, kà to wišpahr domaja, bet tik launs šchis stahwoflis nebuht ari naw pehz wehlešchanām, kà tas pirmā azu usmeteena išleekās. Tagadejee apstahkti

mums şhoreij nefneedşa uswaru, bet tee mums şagatamo newehrfşamas uswaras nahşotê.

Daşhu gadu laikâ wispahrejâ situazija Wahzijâ buhş glufşhi zitada. Reglahbjami nahşs krije un lihđi ar to ap-şihşs ari jammu strahđneeku peepluhşhana ruhpneezibas ap-gabalos, komehr tur palikufşhee jau buhş peegreesti sozjaldemo-kratifşkai propagandai. Un widus şşkiras, kas şhoreij no mums atşşkibrâs prom, drihş ween sem apstahşku şpaيدا buhş şpeestas apdomatees un meklet atbalstu pee sozjaldemokratijas. Ka us şşhim şşkirâm newar droşhi palaiştees, tas wehl nedrihşst buht par eemeşlu, lai mehş tâs atstumjam un winu şwaru wehrtejam pahraf şemu. Sawâs partijas organişazi-jâs mehş gan şşahđus „lihđsnahzejus“ newaram laişt eef-şhâ, jo tur weeniği weeta pahrelezinateem sozjaldemokrateem. Bet pee muhşu wehletaju armijas japeeder wişeeem, kas ween juhtas apşpeesti un noşlodşiti. Teem naw nekur şitur dro-şhaks aişştahwiş, kâ sozjaldemokratija, un jo wairaf tee to at-şihşst, jo leelakâ şşaitâ tee ap muhşu karogu pulzejas, jo lee-laka kluhşst muhşu uşwara. Mehş tikai nekad nedrihşştam winu balşu noşwejoşhanas noluhşkâ kautkur winu labâ atşahp-tees no şawâm politifşâm intereşem, waj teem şolit tahđu nahşotnes işredşi, kas naw şaweenojama ar şaimneezişkâs at-tihştibas gaitu. Bet mehş netikween drihşştam, nè, mums pehş muhşu prinzişpeem taişni wajaga par teem uşştahştees, kur tee kâ şilmeki, kâ walşts pilşoni, kâ kapitala waj şemes ihpa-şhuma işşuhşşhanas preeşşhmeti teef apşpeesti un kşşpinati. Un mehş ari eşam weenigee, kas wineem pateeşî war lihđşet, şif tahşlu teem wispahş ir lihđşams.

Keweena birgelifşâ partija newar şşhim ştarpşşkirâm lihđşet, ne ari uş ilgaku laiku apmeerinat. Ja ari şşis ap-rindas daşşhreis juhtâs no mums atstumtas, ta ari daudşi te mekle apmeerinajumu nowezojuşşhos, reaşşionaros uşşkatos un ilgojas pehş pagahjuşşheem laikeem, tomehr no jauna teem janahş atkal bareem pee mums atpafal. Tee war muhşu

zihnu eewehrojami atveeglinat, ja tika minu peesleeschanas nepawedina muhs us teem dibinatees ka us zeeschi eerindoteem, galweneem spehkeem, un mehs ais ispatifschanas pret wineem neaisplichwurojam muhsu partijas proletarisko raksturu. So wairaf schkiru preteschibas paafinas, jo klajak ari jaisrahdas partijas proletariskam raksturam wehleschanu zihnâs.

Rezeretais wehleschanu isnahkums noderes wahzu partijai par wiszeeschafo usmudinajumu wehl sparigaf, ka jebkad, west propagandu ari ahrpus wehleschanu zihnâs, isbuhwet partijas organifaziju, pawairot sozjaldemokratifkâs prejes lasitaju aprindas, faistit jo zeeschi kopâ partiju ar arodneezifkam beedribam. Schahds eerosinajuma spars buhs 25. janwara saudejumu sefas labâ nosihmê.

Bet tad jafagaida, ka sozjaldemokratijas pretineeki daris it wisu, lai strahdneeku partijas swars augtu un zeltos. Wahzijas walddiba schoreis fadabujufe reichstaga tahdu wairafumu, kas wisu daris pehz winas prahta; walddiba sawâ rihzibâ neatdurtees wairs us neatbihdameem schkehrschleem, jo tagadeja reichstaga wairafums netikween nemehginas walddibu kautka famet un aisturet, bet dsihis to taijui us preekfchu pa ussahkto zefu.

Kolonijas bij schoreis wehleschanu zihnâs sauzeens un birgelifkâs partijas tika ar to ween uswareja, ka tàs usfuhra wisfposchafâs zeribas un gaidas par koloniju nahfotnes bagatibam. Bet tagad schee uswaretaji fagaidis, ka teiktee folijumi teescham ari ispildas, un pee tam jo drihfi. Tur nu war greestees ka grib, bet Afrikas purwos un fmiilfchu tukfneschos nekahdas bagatibas naw atrodamas. Waldochâs aprindas zentiftees wiseem lihdselkeem nostahdit kolonijas ka eenefigu peederumu, tàs isfweedis ustureschanai nekaitamas naudas fumâs un pehzgalâ, tapehz ka ar tagad Wahzijai peederigam kolonijam nefas naw pasahkams, tàs issteeps rokas pehz ziteem, augligakeem jemes gabaleem. Wispahrejâ brunofchanas Wahzijâ ees atkal us preekfchu, tiks paangstinati nodokli, pret

Wahziju augs neustiziba no zitu leelwalstu puses, zelsees starptautiski sarešģigijumi, kas war nowest pat lihdi pasaules karam!

Sozialdemokratija nosihmē meeru un stipra sozialdemokratiska partija Wahzijā bij lihdi šchim wisdrošakais fargš tautu meeram. Bet tagad negaidīts politišks drudšis fajehlis kahjās wisglehwašos, neapšinigatšos un kuhtrakšos elementus, kuri waldošām šķfirām šagahdaja wairakumu; tā tifa noahrditi pasaules meera šargu walni un tagad ir brihws zekšch neaprobeshotai pasaules politikai, kuras šlidenās tekas išbeidjās p a š a u l e š k a r ā.

Sozialdemokratija naw darama atbaldiga par šchahdu katastrofu politiku, jo taišni ta stahjas tai ar wiszeešchako šparu pretim. Bet tai ari naw neka ko bihtees par šchahdu katastrofu šekām, jo tās war wispahrejo attihstibas gaitu leeliski paahtrināt. Tā tad war notiktees, ka 25. janwara pametumi taišni palihdi šagatawot nahkotnes uswaru un atwirša to daudš tuwak, neka tas pirmā brihdī pašchaj sozialdemokratijai waretu liktees. Wehstures leelee notikumi nahk arweenu pahrsheidšochi un 25. janwara pahrssteigumam, kas šchoreis šmagi šehra sozialdemokratiju, war šekot daudš leelaki pahrssteigumi preekšch štrahdneeku partijās naidneekseem." —

Peewedišim te wehl G. Ledebura domas, kahdas tas išteizis Klaras Betfin waditā apšinigo štrahdneetšchu organā „Die Gleichheit“ (Nr. 3.). Ari wiņšch atrod, ka tagadejā iwdewigā konjunkturu ruhpnēezibā un weikaliskās dšihwes uplaušchana (Prosperität) šihšbirgeliskās aprindās jo plašchā mehrā masinajušchas lihdišchinejo nemeera garu pret paštahwošcho kahrtibu un lihdi ar to tur atšlahbuše oposizijas kahre. 1903. g. ruhpnēeziskā un weikaliskā dšihwe bij nospeesta un gurdena: tā radās toreis sozialdemokratijai daudšee „lihdi-gahjeji“, kas tagad, weikalam us augšchu ejot, žer un domā, ka

ta paliks arveenu, un neatrod tapehž wairs nefa, ko pahrmest waldbai un birgeliskam partijam. Bet preezatees war tikai par to, ka sihbirgelisko elementu atkrišana pilnigi tikuse islihdjinata ar partijas peefriteju wairošanas proletariata aprindas. Wehl Ledeburs, kas pats peeder pee wahzu partijas radikalā spahrna, aisrahda us Berlini, kur sozialdemokratija mantojusi 80 tuhst. balis klah. Tas peerahdot, ka sozialdemokratija, ari tagadnes zihnās us wisstingrako ussverot jawu schiru zihnās taktiku un jawus revoluzionaros gala mehrkus, meenmehr eeguhstot paleefamus panahsumus. „Nefas naw nepareisaks, ka agrak no dascheem beedreem peefoptee zenteeni, ka partijai buhschot leelakas sekmes, ja ta schur un tur peefahpschotees pret birgeliskeem eefkateem un prasibam. Ar to warbuht, us laizian war peewilkt daschus nepalahwigus elementus is sihbirgelisu un literatu aprindam, bet lihdi ar to wahjina proletariata schiru zihnās sawuhsmibu un sparu, ka ari partijas peewilkschanas spehju tautas masas.“ Ledeburs domā, ka 25. janwara peedsihwojumi galigi isnihzinaschot teefšanas us „rewisionistiska“ taktikas puši, tura wehl spokojotees daschu partijas beedru galwās.

Wahzu sozialdemokratijas radikalais laikraksts „Leipziger Volkszeitung“ (sem Mehringa wadibas) ari neleeds, ka prahwais deputatu sehdeflu sawdejums ir smags treezeens wahzu partijai un ka wadojcho schiru wairakums tagad reichstaga peefops zaurzaurim reakzionaru politiku gan politikos, gan saimneeziskos jautajumos. Bet tomehr partijai neesot nefahdu eemeslu us birgelisko partiju gawilu sawzeeneem atbildet ar skumjam raudu dseefmam. Par galweno eemeslu sozialdemokratijas neweifmei wehlešanasu zihnās ari „Leipziger Volkszeitung“ usskata tagadejo seebu laiku Wahzijas ruhneeziba. Besdarba strahdneeku skaits samehrā masinajees, algas gahjuschas us augschu, ta ka wispahreja pretschu sadahrdjinaschana wehl neteef peeteefochi smagi sawjusta. Tahda brihdi sozialdemokratijai nodod balis tikai tee, kas teefcham pahrlee-

zinati partijas preekriteji. Bet drihji ween wijs greejchotees atkal otradi, jo par to gahdaschot pašchas walboschās schkiras. Reichstags tagad atwehleschot miljardus un miljonus, zif ween waldbiba prasischot; jaunās nodewas tikschot usweltas tautas mašam un muitas uš pahrtikas lihdsjekleem reichstags pehz šawa tagadejā wairakuma ne domat negribeschot atzelt. Un tad, kà tagad gahjuši uš augšchu ruhpneneziba un tirdsneeziba, tikpat nenowehrschemi wehlaš janahš frisei, daudso usachmumu šabrulšchanai, un lihds ar to darba truhkumam un nabadsibas postam wišplašchakās aprindās! Naw japeemiršt, ka Kreewijas walšts bankrots stahw pee durwin, kas wisleelakā mehrā šatrizinās wišu kapitalistisko Ciropu (Franzijas mantigās schkiras eegulbijušās Kreewijas papiros kahdus desmit miljardus, Wahzijas — ap trihs miljonu markas) un tad pat birgeku tagadejās gawiles pahrmehrtisees par lahsteem un waideem. Wahzijas attihštiba wiršās pretim katastrofai, schkiru preteschības paafinas un šatrizinoschi konflikti teef išbehgam...

So šwargi un nosihmigi preekšč wahzu sozialdemokratijas ir schahdi wahrdi „Leipziger Volkszeitung“ eewadā: „Kas preekšč birgeliskām partijām waretu buht nahwigs zihnas pametums, tas preekšč mums tīfai ir jauna wehšturisku peedsihwojumu mahziba. Muhšu mehrkis ir negrosams tikpat kà polara šwaigsne: strahdneeku schkiras atšwabinašchana no algas werdsibas wašcham, bet uš šcho mehrki wed daudji zeli, un zif negrosami ir muhšu pamatu noteikumi, tik grosama šawufahrt atkal ir muhšu tattika. Wišpahrejā balšs teefiba naw preekšč mums weenigais lihdsjeklis, bet tīfai weens no šwarigakeem, lai jagatawotu muhs uš ušwaru; ja tagad pehz wišam leelām šekmēm, par kūrām mums japateizas wišpahrejai balšs teefibai, ta reiš mums dod špihtigus zirteenus, — kà tas ir ar wišam teefibām kapitalistiskā šabeeidribā — tad par šcho wešeligo mahzibu mums jabuht tīfai atšininieem. 25. janwara neweišme

atgahdina mums ūs wiszeeschafo wehl ihstā laikā, ka strahdneeku ūschēiras preeūchā atveras wehl lauki, nekā birgeliūkā parlamentarijma daudi ziti un daudi ūekmigaki zihnas lauks...”

Tas ūtan ūweūchadi un neparasti Wahzijā, strahdneeku partijas parlamentariskās zihnas dsimtenē. Wehl tagad wahzu strahdneeku dseefmas ūwin Ferdinandu Laūalu, kas teem rahdijis wiau droūchās ūswaras zelu: wispahrejās wehleūchanu teeūibas. „Naw tahdas waras“, iūūauzās pats Laūals („Offenes Antwortschreiben“), „kas waretu ūs ilgu laiku atturetees pretim wispahrejo wehleūchanas teeūibu gaitai. To ūsstahdeet par ūawu karogu un tad juhs ūswareūeet! Un naw ari zita karoga preeūch jums!“ Ur ūchahdu zihnas ūauzeenu Laūals 60-to gadu ūahkumā eemirija wahzu strahdneeku kustiibu, to nostahdot kā weenigo lihdsēkli, ar ko eekarot politisko waru un ūaūneegt wiūas zitas strahdneeku ūchēiras praūibas. Un naw nolēdūjams, ka wispahrejas wehleūchanas teeūibas eeguūstot un ūs wisplaūchako isleetojot, wahzu apūinigais proletariats tizis par nepahrwaramu ūpehku, kaut gan reiūē ar to jalēezina, ka tas ūawus pretineekus ar ūcho lihdsēkli ari naw warejis pahrūpeht. Sem wispahrejo wehleūchanas teeūibu wairoga wahzu ūozialdemokratija auga, nostiprinajās un pastahwigi gabja plaūchumā, lihdsē sem winas breestofchā ūpehka ūabruka pret to 1878. g. isdoto „ūozialistu likumu“ ūpaidi un tā 1891. g. Wahzijās politiskā dsihwē wareja nostahtees kā atklasta, legala partija. Schee warenee panahkumi dema Engelūam eemeūlu wina muhūcha galā rakūtit (ū. preeūchwahrdū Markūja „Klassenkämpfe in Frankreich“), ka barikadu un eelas zihniaw laikmets mums jau garām, it ūewiūchi wehl eewehrojot moderno leelpilūehtu eelu platumu un armijas jaunakos ūchaujamos rihkus, bet par to ūozialdemokratija jo weikūmigi war tagad zilat ūawus garigās zihnas lihdsēklus. „Likumibas“ robeschās turotees un wiūus „likumigos“ lihdsēklus isleetojot, kā to dara

wahzu sozjaldemokratija, mehs teefam jo ipirgti un ipehzigi un „mantojam fahrtus waigus“, kamehr muhfu pretineeki no ichis paščas „likumibas“ firgst un nihkulo. (Mesin, ko tagad teiktu Engells, ja tas pehz tik ilgas parlamentariškas zihnas Wahzija redsetu wahzu junfurus wehl arweenu tikpat plehšigus un warmahzigus un katoktizigo zentru tikpat tuklu un imagu!) Un tà wahzu sozjaldemokratija wišus ichos gadus meerigi staigaja tahlaf pa eemihro parlamentariškas zihnas un arodneezifto beedribu organisešchanas zelu; ta atraidija katru ahrfahртеju, no walsts likumeem neatkantu zihnas lihdsjekli (peem., agitaziju pašchâ karašpehkâ) un peelaida prinzipâ generalstreiku tifai tad, kad Kreewijas proletariats jau wairafahrt ar to bija iskarojis uswaru, bet pee tam wehl ar tahdu noteikumumu, ka Wahzija generalstreiku leetos kâ atgainašchanas un newis kâ usbrukschanas lihdsjekli. „Mehs neefam nefahda rewoluzijas partija,“ rakstija wehl daschus mehnešchus atpafal Ed. Bernšhteins (ff. „Sozialistische Monatshefte“, April, 1906), „bet gan likumifki — parlamentariškas darbibas partija un ar katru gadu mehs par tahdu paleefam arweenu wairaf. Muhfu waloda gan, it femiški kongresos, ir rewoluzionara un pretparlamentariška, bet muhju praktiškâ darbiba ir taišni parlamentariška un pretrewoluzionara.“ Tapehz šen jau laiks — pehz Bernsteina domam — ismešt is wahzu partijas ahrâ šakaltušcho rewoluzionaro frašeologiju un rewoluzionaro teikšmu grabaščas, jo tās partijas beedrus warot maldinat. Tapat isfazijās lihdi pat pehdejam laikam Bernsteina domu beedri, kâ Dawids, Rob. Schmidts u. ž. Wahzu „rewiſionisteam“ 25. janwaris bija, protams, nejauks špehreens, kur wehl zaur liktena ironiju Brešlawâ pašchu Bernsteinu wehlešchanas isgahša zauri kahds konserwativis leelkungs. Kas wišas šawas zeribas bija likušchi weenigi us parlamentariškâm uswarâm, tee pat newareja pirmâ brihdi atjehgtees no negaiditâ treezeena: „rewiſionistu“ organâ

„Die neue Gesellschaft“ Lilija Braun jinaja tikaš ašaras rau-
dat un iſſauftees, ka wiša dšihwe nu ešot palikuše tuſſča, ka-
mehr dšili apbehdinatais Bernſteins kopà ar Kalweru tif ilgi
pehtija un gudroja, lihds atrada, ka ſozialdemokratisko man-
datu ſaudejumeem bijuše par cemeſlu minu pahraš ašà un no-
leedſoſčà iſtureſčanàs — pret koloniju politiku un ka koloni-
jas tatſču wajagot atſiht pat no ſozialdemokratijas ſtahw-
kla! . . . Naw domajams, ka ar ſčo jaunako „gudribu“ Bern-
ſteins atradis daušus peefritejus partijas aprindàs, jo tur
teeſčàm nopeetni tagad ſahš pahrdomat lihdsſchinejo zihnas
gaitu, agrakoš panahšumus un tagadejos ſaudejumus. Dau-
dšiwahzu ſozialdemokrati tagad juht un rebš, ka ar ſawu par-
lamentariško taktiku, ar ſawàm zeribàm mehleſčanàs reiš
eeguht wairakumu reichſtagà un tad tikt pee politiškàs waràs,
tee atſituſčees kà pret muhri. Un ja wiša partijas taktika teeš
darita atkariga tikaš no reichſtaga ſehdeſkeem un arodneezisko
beedribu ſrahjumeem, tad war paeet wehl gadu dešmiti, lihds
Wahzija reiš tiks pee demokratiškàs kahtibas un ſozialàm
reformàm, tad pat wehl Wikuma un Bülowa dehla dehli warès
wehl buht par keiſareem un kanzlereem . . .

Šr, protams, wišuleelakà aplamiba noleegt parlamentari-
škàs zihnas noſihmi un neatſiht pat wišpahrejàs mehleſčanas
teeſibas par weenu no wišſwarigakeem proletariata zihnas lih-
dſekkeem, kà to dara frantſču un italeeſču ſindikaliſti waj
nedaudſee wahzu anarcho-ſozialiſti (ſal. Dr. Friedberga paſih-
ſtamo iſteizeenu: „Ja tktu mums nemta wišpahreja mehle-
ſčanas teeſiba, mehš par to nenobirdinatum neweenu ašaru.
Parlamentariſms ir waldoſčo ſčkiru eerozis un mums taš
naw atneſiš nekahdu labumu“). Buhtu ari leeši te plaſčat
norahdit, ka lihds ſchim neweenà jemè ſtrahdneeku partijas naw
tà pratuſčàs iſleetot kà zihnas eerozi wišpahrejas mehleſča-
nas teeſibas, kà to darijuši wahzu ſozialdemokratija, un nekur
ari taš parlamentariškà zekà naw ſašneeguſčàs tahduš panah-
šumus, kà Wahzija. Bet naw noleedjams, ka, taišni pateizo-

tees ūhim parlamentarismam, Wahzijas ūozialdemokratijā walda tagad pilnigs ūastrehgums un ta nepawiūam wairs neteef uū preekūhu. To 1904. gadā Amsterdamas starptautiskā ūozialistiskā kongresā wahzu partijas wadoneem ūaidri un klaji pateiza azis ūhoreūs. „Kas tagad Ēiropā gulstas kā ūlogs uū wiūpahreja meera un politiskō brieħwibu nodroūhināūhanu,“ — tee bija ūhoreūa wahrdi — „uū ūozialisma un ūtrahdneefu ūūkiras panahūmeem, tas ir taiūni — wahzu ūozialdemokratijas politiskā beūūpeħziba! Starp wahzu ūozialdemokratijas ahrejo politiskō waru, kā tas parahdas weenmehr peeaugoūchā balūu un deputatu weetu ūkaitā, un starp wiņas faktiskō waru un eeūpeħju pastahw pretruna, kura teef arweenu leelaka.“ ūhoreūs aisrahdija, ka ar wiūam ūawām 3 milj. balūim Wahzijas ūozialdemokratija neūpeħjot it neka apūahkt un neprotot tās pahrweħrst un iūleetot kā noteiktas politiskas zihņas iūbrukumu (Aktiona), tapeħz, ka wahzu ūozialdemokratijai truhūst ihūta parlamentariska un ihūta rewoluzionara darbiba.

ūhoreūam toreis atbildeja Bebelū un greesjās pee ta ar īartajumu, waj teefchām no wahzu ūozialdemokrateem 1903. g. ūagaidiūūchi, ka tee peħz dabutām 3 milj. balūim nu eeūūot uū keisara pili un gahūiūūot Wiūumu no trona? Ar 3 milj. Wahzijā weħl neefot nefas iūdarams, bet tiklihdj par wahzu ūozialdemokratiju balūoūūot 7 waj 8 miljoni, tad gan redūeūūot. Bebelū, kā arweenu, bija toreis ūtrauju zeribu pilns un ūagaidija proletariata uūwaru taiūni no wiūpahrejās weħleūchanu teeūibas. „Wiūpahrejas weħleūchanu teeūibas miūu ūtraume“ — tā wiūch iūūauzās — „apnem tagad ūalu, uū kuras atrodas muħūu naidneefi, pluhdi kaħpj, un uū ūalas eeūleħgteeluhkojas ar breeūmām pretim matematisķi aprehkinatam brieħdim, kad ūtraume pahrklaħs wiūu ūalu.“ Bet ūhoreiū uū ūchis ūalas īunkuri un birģeli ar Wiūumu un Būlowu widū taiūni iūaizinoūchi nirģajās ūozialdemokratijai pretim un ja nu ūtrau-

mes pahrpulhšhanu gribetu „matematiski“ aprehkinat, tad buhtu wehl jagaida bešgala ilgi...

Wahzu sozjaldemokratijai truhkst revoluzionars špehks un špars. Te naw leelas zihnas par leeleem mehrkeem, te pat naw špehki konzentreti us fahdu noteiktu mehrki, te naw nefahdas revoluzionaras programas un zihnas taktikas, te naw kaujas šauzeenu, kas wišu tautu fajeltu fahjās. Te naw pat ihsta protesta špara, ja par tahdu neušfkata laifrakstu eewadus im šhad un tad noturamas šapulzes pret pahrtikas lihdselku šadahrdsinašhanu, pret aplamo koloniju politiku u. t. t. Wahzu sozjaldemokratija nefur wehl nepahreet usbrukumā, tā weenmehr wehl isturas nogaidošči, pašimi, un attur taišni proletariatu no fahdeem revoluzionareem šoleem (wahzu „Gewerkschaftu“ wadoni pat atšina generalstreika išdebateshanu un propagandeshanu par faitigu!). Wehl daudš leelatā mehrā, nekā pee mums tik loti nizinātee „kadeti“, wahzu sozjaldemokrati zereja ar laiku šawas prašibas išwest dšihwē „godigi un meerigi“ ar šawu parlamentarisko taktiku. Tagad šchis zeribas išjauktas un tapehž nu ari Wahzijas sozjaldemokratijā pazelas balšis, ka proletariatam beš parlamentarisma ir ari wehl ziti eerotšči...

Wahzu sozjaldemokratijai buhs tagad japahrdsihwo šmaga friše. Tai buhs jašanem wiši špehki kopā pret waldošcho šchiru špaideem, tai buhs jarehkinas šawā zihnā ar nopeetneem konfliktēem un jaatrod ja un ni zihnas lihdselki. Bet, beš šchaubām, tas war nahst tikai par labu Wahzijas štrahdneeku mašām, kā ari wišam starptautiskam proletariatam.

Nahkošhais starptautiskais sozia- listiskais kongress Stuttgartê.

Nahkošhais starptautiskais sozjalistiskais kongress tiks noturets Stuttgartê (Wahzijâ) 1907. g. no 25. lihds 31. augustam. Nekad wehl, kamehr ween wiņu semju proletareešhi weenojušchees uš kopeju zihnu un kamehr sozjalistiskās strahdneeku partijās katrâ semê teešham tikušhas par nenoleedšanuu šabeedrišku waru, — starptautiskâ proletariata preekšstahwi nebuhš šanahkušhi kopâ tik nopeetnu zihnas ušdewumu brihdi, šâ taišni šhini gadâ Stuttgartê. No Kreewijas revoluzijas, winaš tahlakās zihnas gaitas un šašneedšamās ušwaras, wišleelakâ mehrâ atkarajas ari starptautiskâ proletariata liktens dašhadās Ģiropas semēs: ja Kreewijâ wehl war nostiprina-tees un uš ilgafu laiku noturetees reakzija, tad lihds ar to war augt un peenemtees waldošho šķķiru špaidi žitās semēs (peem. Wahzijâ); ja atkal Kreewijas revoluzija šawâ ušwaras gahjeenâ wiršas drošhi un noteikti uš preekšhu, tad ar tahdu pat šparu dašhadu semju apšinigais proletariats stahtos iškķirošhâ zihnâ par šaweem tuwakeem un tahlakeem mehrkeem. Žihds nahkošham augustam Kreewijas revoluzijas gaita jau kluhs pilnigi pahreddšama un lihds ar to ari Reetum-Ģiropas strahdneeku partijām buhs eespehjamš nošpraudit tuwakâ nahkotnê ejanwo zeku un noteikt un apšihmet šawu turpmako zihnas taktiku. Beš tam wehl daudži šwarigi jautajumi starptautisko sozjalistisko partiju dšihwê stahw tagad uš deenas šahrtibas (šâ peem. šawštarpejās atteezibas starp proletariata ekonomisko un politisko zihnu jeb sozjaldemokratiskās un arodneeziskās strahdneeku šaweenibas), šuri gaida uš starptautiskâ proletariata preekšstahwju noteizošho lehmumu.

Bagahjušchais starptautiskais sozjalistiskais kongrešs, kâ sinâms, šanahza kopâ Amsterdamâ 1904. gadâ. Par šcho kongrešu Holandes sozjaldemokratiskâs partijas preekščstahwis Jan Kols wareja ar pilnu teešibu teikt, ka „leeli un zehli lehmumi te peenemti kopibas un brahlibas garâ“, no kureem galwenâ kahrtâ minama pašihstamâ Dresdenes rezoluzija par sozjalistisko partiju taktiku („kongrešs uš wišstingrako nošoda rezisionistiskos zenteenus, kuri lihdišchinejo, uš ščkiras zihau dibinato taktiku grib grošit tahdâ sinâ, ka politiskâs waras eefaroščanas weetâ zaur muhšu pretineeku pahraweščanu tiktu turpmaš pečopta tahda politika, kas apšihmetu peekahpščanos pret pastahwošcho kahrtibu... Tahlaš kongrešs nošoda zenteenus, kas išeet uš pastahwošcho ščkiru preteščkibu aiššegščanu un peefleesčanos birgeliskâm partijâm“). — 10. nowembrî Briselê tagad internazionalam sozjalistiskam birojam bij jano-kahrto nahkošchâ kongreša preekščdarbi, janošaka wina šastahws un balšs teešibas, jaušstahda jau sinama deenas kahrtiba.

Šestdeenâs rihstâ Briseles „tautas nama“ telpâs šaradâs kopâ sozjalistisko partiju delegati no daščadâm šemêm; Bebelš un Singers — no Wahzijas, Waljans — no Franzijas, Šeindmans un Keir Šardijs — no Anglijas, Jan Kols un Trulstra — no Holandes, Anšefe — no Belgijas u. z. Šo prahwâ škaitâ šchoreiš bij Kreewija šuhtijuše šawus preekščstahwjus: no Kreewijas sozjaldemokratiskâs štrahdneeku partijas, protams, bija eeradees Plečanows, bet beš wina mehl beedrene Balachanowa; „sozjalistu = revoluzionaru“ partijas interešes aišstahweja Kubanowitššs un Šergijewškis; „Bundam“ bij dimi delegati un Latwijas sozjaldemokratijai — 1.

Kongreša weetas un eerihkoščanas jautajums neaišnehma daudz laika, jo par to apnehmušes ruhpetees wahzu sozjaldemokratiskâ partija, uš kuras gahdibu ščini šinâ wiši wareja pilnigi palautees. Štutgartê wišs jau tiks eepreekšč šarihtots, lai kongreša darbiba wišadi tiktu atweeglota un delegeem uštureščanâs buhtu tur jo ehrtâ. Internazionalâ biroja šekre-

tars bij pat nodomajis pa kongresa laiku Stutgartē isdot semišķu deenas laikrakstu wišās 3 walodās par kongresa debatēm un lehmumeem, bet Singers aizrādija, ka tekniško šķeheršķlu dehl tas nebuhsķot eespehjams. Balika pee tam, ka plasķšs stenografišķs sinojums katru deenu isnahķs wahzu walodā, kamehr anglišķi un franzišķi (warbuht pat ari kreemišķi) tiks sneegti ihķi iswilkumi un resoluzijas. — Katrai sozjalistišķai partijai wiswehslakais lihds 15. febr. 1907. g. japeesuhya inter-nazonalā biroja sekretaram pahrsķats par šawas partijas darbibu, zihnām un panahķumeem; šķee pahrsķati tad tiks klajā laisti wahzu, frantsķķu un angļu walodās un buhs lihds ar to kongresa dalibneeseem jau eepreešķch peceetami. Pret nolikto terminu zehla eerunas Blechanows, jo „Kreemijā warot tanī laikā gaditees ahrfahreteji notikumi“, un ari Rubanowitsķs, jo „daudjo arestu dehl nebuhsķot eespehjams šawahķt wajadģigās šinas“. Preešķch kreemu beedreem tad peelaida isnehmuma pehz pagarinajumu uš kahdām pahrs nedelām, kaut gan — pehz muhsu domām — tas nemaš nebij tik wajadģigs: partijas pahrsķata šastahdišķana par wešelu darbibas laikmetu nedrihķst buht atkariga no kahdeem „aresteem“ un par „ahrfahretejem notikumeem“ starptautiškais proletariats jau dabūs šinat no laikrakstu korespondenzēm un telegramām. Šahhdā pahrsķatā buhtu eerindojami tikai šķaitli un šakti par katras partijas augšķanu un nostiprinašķanos, par pahrlaistām zihnām un eeguhteem panahķumeem.

Starptautiškos sozjalistišķos kongresos — pehz Parišes kongresa lehmuma 1900. g. — drihķst dalibu nemt wišās organizācijas, kas peefriht šķahdeem sozjalisma pamata noteikumeem: rajšošķanas un ismainas lihdsēķķu pahrwehšķana šabeedrišķā kopihpašķumā; strahdneeku šķķiras starptautiškā weeniba un zihnas kopiba; šabeedrišķās waras eefarošķana zaur parlamentu, kas organišejees pehz šķķiru partijas prinzipeem. Beš tam kongresā peedalas ari wišās arodneezģiškās (gewerkschaftliche) strahdneeku šaweenibas, kas stahw uš šķķiru

zihnas pamateem un atjihst politiskās (tā tad arī parlamentā-
riskās) zihnas nepeezeeščamību, kaut arī pašas teešči nepee-
dalaš politikā kustībā. Šhee noteikumi paleeť arī joprojam
ipehķā preekšč nahkoščā Stuttgartes kongreša un nemeenam de-
legatam nebij pret teem ko eebilst. Straujas debates tikai ja-
zehla nahkamais punkts par kongreša šastahwu pehž n a z i -
j ā m un par winau starpā isdalamām balsim. Wišas partijas
un organizācijas weenā armijā — pehž Waljana preekščliku-
ma — šastahda weenu kopeju šezjiu, kura tad lemj par šchis
nazijas atšewiščko partiju waj organizāciju peelaiščhanu kon-
grešā. Bet kas nu ir jāaprot sem šchis „nazijas“? Singers
ar Bebeli leef preekščā, ka par „naziju“ uščkatama šināma
walsts kopiba (Staatswesen), kurā weena waj wairak šoziali-
stiskās partijas darbojas, lai panahķtu šchis walsts šatweršmes
waj pašahwoščho likumu pahrgrošičhanu. Nazijas (tautas)
jehdseenu no kulturwehšturiskā štahwokļa apščkatot, pret šchahdu
prinzipu buhtu daudš ko eebilst, bet preekšč kongreša šastahwa
noteiščhanas tas ir jo weenkahrīchs un šķaidrs, un ja nu arī
neatraiša, tad wišmas pahrzehrt nazionalā jautajuma šareščgi-
jumus šchini šinā. Bet tad peeteizās pee wahrda Bohemijas
delegats Nemezs (tšheķis), kurīch ar wišu šparu uščtahjās par
to, ka nazijas jehdseens naw šameenojams ar šinamas walsts
kopibas jehdseenu, ka atšewiščko naziju šozialistiskās partijas
naw šaprašchamas un šabahščamas sem weenas walsts
wahķa. Pa leelai daļai jau tautas wairakuma kopiba eetilpš
šinamas walsts teritorijas robeščās, bet wišur (kā peem. Au-
strijā) tas tā naw, un ja nu starptautiskā proletariata preekšč-
šahwji šahķtu šozialistiskās partijas šchīrot tikai pehž walstim,
pehž galwas pilšehtām un waldbneeķeem un newis pehž nazi-
jām, pehž tautu wehšturiskās un kulturelās kopibas prinzi-
peem, tad zaur to šozialistiskō partiju darbiba daschās semēs štipri
tiktū šaweta un trauzeta*). Pehž tšheķu delegata wehl runaja

*) Še japeešimē ka jau agrak Austrijas „tšheķu šlawu“ šezjija
bij jau birojam rakstiski išeikusees, ka — pehž winas domām — libdš-

polis Dtamands (P. P. S.), kusch pilnigi peeflehjäs preefch-runataja domàm, wehl tikai wairak usfwehrdams, ka lihdsfchinejais walstë (resp. waldibas) prinzijs esot pilnigi reakzionars jehdfeens, pehz kura katras tautibas apfinigam proletariatam nekahdâ finâ naw janosporausch jawas darbibas robeschas. Polija esot no trijam daschadàm waldibàm jawâ laikâ faplehta gabalos, kaut gan winas garigäs faites pastahwot arweenu joprojam. Par nazionalisteam waj schowinisteam neesot wis fawzami tee, kas aistahwot katras nazijas attihstibas teefibas, bet gan tee, kas schis teefibas grib noleegt. — Wahzu partijas preefchstahwji gan aifrahdiya, ka lihdsfchinejo kongresa un biroja fastahwu (kurâ tagad peeder atjewischkas balsis ari Polijai, Bohemijai un Somijai) tee nekahdâ finâ grosit negrib, bet debates gahja tagad tahlak un fareschgijäs arweenu wairak. So-landes delegats Trulstra lifa preefchá, ka „par naziju usfata-mas tautas masas, kas fatopojuschäs sinamâ politiskâ weenibâ“, bet ari scho formulu neatrada par peeteekofchu; peemehra pehz peeweda Skandinawiju, kur tatfchu pastahweja politiskas weenibas faites, kas ar Norwegijas patstahwibas isfludinafchamu kahdâ jaukâ deenâ pilnigi ifira; tahlak mineja ari Kreewiju, scho konglomeratu no daschadàm tautibàm, kas fwarâ: organifeto beedru ffaits, kas makfâ sinamu beedra tagad ar waras fpaideem fastihpotas kopâ, bet kas, revoluzijai

schinejais prinzijs pee kongresa un biroja fastahwa noteifchanas pehz walstim, greijs un nepareijs. Tagad isnahk, ka masinâ Lufsemburgas Herzoga walstina, balso weenlihds ar Wahzijas, Franzijas, Kreewijas u. z. sozialistiskâm partijàm; pehz schi prinziya rikhofotees, tahdas pat teefibas turpma waretu eeguht Monako spehles elles walstina, San-Marino ganu republika Italijâ, Lichtensteinas herzoga pawalst-neeki u. i. t., kamehr miljoneem leelas kulturäs nazijas (Austrijâ, Kree-wijâ) paleef isflehgtas un nebauda balssteefibas sozialistisko partiju preefchstahwibas zentrâ. Te nebuhtu wis jastatas us kahdàm walstë teritorijas robeschàm, bet gan us sinamäs tautas wehsturisko attihstibas pakahpi, winas zenteeneem pehz politiskas un kulturelas patstahwibas, winas garigäs wehrtibas.

uſmarot, war pawifam zitadi nodalitees un grupetees u. t. t. Jautajumu nodewa ſahdai komiſijai, kura — kà tas jau beeſchi gadaš — ſamà ſtarpà weenotees newareja un tapehž liſa preeſchà miſu atſtaht pa wezam, t. i. nepeenemt nekahdu noteizoſchu prinzipu un katrreiſ jautajumu par ſinamas nazionalas ſekzijas peelaiſchanu waj nepeelaiſchanu iſchirt zaur ſewiſchku lehmumu. Tà tad, palika tagad tà, ka „kattras nazijas waj ſemes (Land, pahš) partijas un organifaizijas ſaſtahda weenu kopeju ſekziju“, kaut gan, azimredſot, „nazija“ un „ſeme“ naw weens un tas patš, un kaut gan jehdſeens „ſeme“ loti nekaidrs un daſchadi iſtulkojams.

Katra nazija ſaſtahda tikai weenu ſekziju kongreſà un birojâ, lai tà ari uſ ahru iſteiktos kattras ſemes proletariata weeniba galwenos jautajumos; bet kà nu buht tahdàs reiſès, kur prinzipu plaiſas ſtarp daſchadàm partijàm ir tik diſkaš, ka tàs nepawifam wehl naw eeſpehjams aiſbihdit? Tà tas peem. tagad ir Kreewijâ ſtarp ſozialdemokratifkàm partijàm weenâ puſè un „ſozialiſteem-rewoluzionareem“ otrâ puſè, kuru ſtarpà apweenoſchanàs nepawifam naw paredſama. Soz.-revol. preeſchſtahwis te paſteidjàs eeſprauſt ſawu runu, ka „Kreewijâ paſtahwot weenigi un tikai diwas leelaš wehſturifkaš partijàs“, tà leekot manit, ka balſiš ſtarp ſchim abàm partijàm buhtu dalamas lihdfigi. Dihmaini bij, ka Pleſchanowš uſ to kluſeja, bet tad nehma wahrdu „Bunda“ beedrs un zeeſchi un noteikti iſſkaidroja, ka nepawifam tà newarot runat, kà to Kubanowitſchš darijiš, it kà Kreewijas ſozialdemokratija un „ſozialiſti-rewoluzionari“ buhtu diwas weenlihdfigaš dalas; ka Kreewijas apweenotàs ſozialdemokratijas politiſkaiš ſwars, organifaizijaš plaſchums un ſtiprums, kà ari zihnas ſpehja nekahdi naw ſtahdamas weenâ rindâ ar „ſozialiſtu-rewoluzionaru“ partiju. — Debateš pehž tam flehdja un peenehma lehmumu, ka katra nazionalâ ſekzija dabú ſinamu ſkaitu balſu (no 2 lihdf 20), kura tad to iſdala ſtarp atſewiſchkàm partijàm waj organifaizijàm;

ja ņeņzija pate nevar ņawâ starpâ weenotees, tad balņu ņkaitu iņņņir un noņaka internacionalais ņozialistiņkais birojs. Pee katras nazionalâs ņeņzijas balņu daudņuma noteiņņanas kriht ņwarâ: organizeto beedru ņkaitis, kas maksâ namu beedra nandu partijai par labu; ņozialistiņko arodneeziski waj koprasņotaju beedribu daudņums un stiprums; ņinamas nazijas ņwars starptautiski politiski dņihmê; ņozialistiņko partiju politiņkâ wara un ņabeedriņkâis eņspaidis. Organizeto beedru ņkaitis jauņrahda zaur dokumenteem un rakņtiņkeem apleezinajumeem.

— Balņu ņkaitis preeņņņ atņewiņņkâ m ņeņzija m 10. nowembra ņehdê wehl netika noteikts; ņņo deesgan wahriġo jautajumu atlika wehl uņ pehdejo internacionalâ biroja ņehdi nahņoņņâ maijâ, kad katras ņozialistiņkâs partijas starptautiski nosihme tad nu teeņņâm tiks mehrota un ņwehrtâ. — ņņis ņehdes beigâs „Bundâ“ un „Latwijâs ņozialdemokratijâs“ preeņņņstahwi eefneedsa biroja ņekretaram rakņtiņku preeņņņlikumu, ka internacionalais birojs buhtu turpmaņ noņahrtojams uņ tahdeem pat pamateem kâ patņ kongreņs, t. i. no katras ņeņzijas te waretu ņpreeņt lihds newis 2 delegati (kâ lihds ņņim), bet gan wairaki pilnwaroti, ņamehrâ ar katrai ņeņzijai peeņņņirto balņu ņkaitu. Ja Kreewijai kongreņâ, peem. dod 14 balņis, kuras starp 4 organizacijâm warbuht buhtu ņadalitas tahdâ kahrtâ, ka Kreewijas ņozialdemokratija dabu 6 balņis, „Bunds“ — 4, Latwijâs ņozialdemokratija — 2, ņozialisti-rewoluzionari — 2, tad ari birojâ turpmaņ no Kreewijas nahņtu 4 (newis wairs 2) preeņņņstahwi, no kureem ņozialisti-rewol. un Latv. ņozialdemokr. dabu iņ pa 1 balņij, „Bunds“ — 2, un Kreewijas ņ.-d. partija — 3 balņis. Ir nepeezeefņami wajadsigs ņchahdâ kahrtibâ nodibinat Kreewijas preeņņņstahwibu internaz. ņozialist. birojâ, nemot wehrâ Kreewijas revoluzijas ņwaru preeņņņ wiņas paņaules proletariata, ņareņņgitos politiskiņs un ņaimneeziskiņs apņtahņlus Kreewijâ, kâ ari atņewiņņko ņozialistiņko partiju ņkaitu

un leelumü Kreemijâ. Par ſcho eefneegto preeſchlikumü tad ari wehl nahkfees runat nahkoſchâ internazionalâ biroja ſehdê.

Tad wehl ſapulzes wadonis nolaſija ſtarpparlamen-
tarifkâs ſozialifkâs komiſijas ſtatutus, kuras uſdewums ir apweenot ſozialifkâs parlamentarifkâs fraſzijas daſchadâs ſemês, lai tâs kopeji waretu uſſtahtees wiſos ſwari-
gakos ſtarptautifkos politifkos un ſaimneeziſkos jautajumos. Schis ſtarpparlamentarifkâs komiſijas lozeſki ir to ſozialifko partiju grupas tautas weetneeku namos, kuras peeweenojuſchâs internazionalam ſozialifkam birojam. Schi ſtarparlamenta-
rifkâ komiſija kahtreji ſapulzejâs weenu reiſi gadâ; uſ Webela preeſchlikumü par ſchahdas ſapulzes weetu teef nolikta Brijele, pee kam ſchi komiſija lai paraſti ſanahktu kopâ arweenu pehz internazionalâ biroja ſehdêm. Schis komiſijas ſekretara pee-
nahkumus iſpilda internazionalâ biroja ſekretars.

Stutgartes kongreſa deenas kahtiba galigi tiks nolemta biroja pehdejâ ſehdê. Schimbriſcham tifa uſmeſti ſchahdi punkti: 1) Kongreſa ſaſtahwano teifſchana; in-
ternazionalâ biroja un ſtarpparlamentarifkâs komiſijas ſtatutu apſtiprinaſchana. 2) Starptautifku konfliktu un
kara nowehriſchana, kâ ari militariſma wiſpahrejee lau-
numi. (Schis jautajums tifa uſ deenas kahtibas uſſtahdits it ſewiſchki no Waljana un par to bij jau runas internazionalâ biroja ſehdê ſchogad martâ, kad Marokas jautajuma dehl it no-
peetni wareja ſahkt jau baſchitees par kara iſzelſchanos ſtarp Wahziju un Franziju. Wehl bihſtamaki proletariata zihna tiftu
apdraudeta zaur Wahzijas eejauſchanos Kreemijas rewoluzijâ, un kaut gan Bilows jo glihteem un glumeem wahrdeem mu-
pat reichſtagâ apgalwoja, ka Wahzijas waldibai ne prahtâ ne-
nahkot eemaiſitees Kreemijas eefſchejâs leetâs un ſuhtit kara ſpehku uſ Poliju un Baltiju, tad tomehr ſchim reaſzionaram
lakejam un wina fungam Wilumam nepawiſam nedrihſt tizet un wahzu proletariatam katru brihdi jabuht gatavam un ja-
metas ſtarpâ, ja Wahzijas waldiba traufkos noſchnaugt Kree-

wijas revoluzijas uswaru.) 3) Atteezibas starp politiskam sozjalistiskam partijam un strahdneeku arodneeziskam faweenibam. 4) Koloniju jautajums. (Le nolemj, ka katra nazija pate imekle noderigu referentu par sawas walsts koloniju stahwofli, pee kam, peem., par Wahzijas kolonijam Afrikam waretu runat Ledeburgs, par Kongo walsti — Wanderwede, par anglu Indiju — Heindmans u. t. t. Bes tam buhtu wehl jaewahf sinojumi no sozjalisteam-kolonisteam, kas tur apmetuschees us dsihwi.) 5) Uhrsemju strahdneeku eezelofchana un izelofchana. (Schis jautajums ir teescham starptautisks strahdneeku problems, jo strahdneeku izelofchana no weenas semes otram ar katru gadu warojas; nemas jau nerunajot par kineeschu kuliju eeweschanu Amerikam, Australijam un Deenwidus Afrikam, mums it ihpajchi jaaplukho ari Ciropas semes, kur no Italijas strahdneeku bari dodas us Schweiziju, Franziyu, Wahziju, no Polijas atkal — us Wahziju, no Kreewijas — us Angliyu u. t. t.) Tahda buhtu pagaidam usmesta deenas fahrtiba, bet — ka jau teikts — galigi peenemta ta wehl naw.

Ar to internazionala biroja sehde bij gala un delegati, atwadotees, sneedsas weens otram rokas. Par Kreewijas tagadejo stahwofli fewischki pahrrunats netika, ne ari kahda resoluzija peenemta, bet tomehr debatēs weenmehr schahda waj tahda jinam tika aiskerta Kreewijas revoluzija. Warenam zihna Kreewijam wel sawas bangas pahr wifu semes lodi un revoluzijas trofchana atbalss trihzeja ari gaisam Brieseles internazionala biroja sehde. Wehl Amsterdamas kongresa 1904. g. Belgijas delegats Ansele wareja deesgan ironiski isteiktees, ka kreewu sozjalisti, lihds ar daschadeem bulgareem, spaneescheem waj japaneam, gribot ussteep jawu taktiku Keetum-Ciropas wehsturiiski nodibinatam sozjaldemokratiskam partijam, bet tagad wifas pajauls proletariats ar zeribam un bascham lukhojas us Kreewijas revoluzijas gaitu un sagaida no winas uswaras sinama mehram ari jawu pajcha atswabinaschanos. Un kas atteezas us

Latvijas sociāldemokrātiju, tad mekl pārš gabus atpakaļ rēis
 fahds sociālists Reetum-Eiropā jinaja, ka wispahrim ņahda
 partija pastahw, bet tagad garajā sociālistiņko partiju gahjeenā
 ņahrti mirdj ari Latvijas sociāldemokrātijas karogs. Mehs
 waram buht pahrelezinati, ka nahkoņchā starptautiņkā sociali-
 stiņkā kongreņā Stutgartē ta ar lepnuma atņinibu eekems ņawu:
 ar tik dahrgeem upureem ņamaņjato weetu.

Starptautiskais socialistiskais kongresss Stutgartē.

(Wehstule ij Stutgartes.)

Divpadsmito reis, no pirmās „Internacionales“ dibināšanas, šanahza šhogad wišu semju proletareešču preekšč-štahwi un starptautiško socialistiško kongresu Stutgartē (no 18. lihds 24. aug.). Rahda milšu starpiba starp pirmo internacionalo kongresu Genfē (1866. g.), kur toreis šaradās kopā maha šaujina pahrleezinatu socialistu no Schweizes, Franzijas un Anglijas (kopā kahdi 60 delegati), un tagadejo strahdneeku pašaules parlamentu Stutgartē, un kuru 8—10 miljoni organizetu strahdneeku no wišam 5 semes dašam atšuhthijušči 884 delegatus! „Ja Karls V. wareja teikt, ka wina walsti šaule nenoreet,“ iššauzās šawā apšweiššanas runā Wanderwelde, „tad mehš, socialisti, ar daudš leelafam teešibam tagad šakam, ka šaule nenoreet semēs, kur pliwinas šarkanais šarogs“. Un wiši šhee strahdneeku šuhthai no Širopas un Amerikas, no Šreemijas un Japanas, te juhtas weenoti kà weens kara pulks; tee wiši štahw šlehgtās rindās, tee wiši atšihst iškširu zihnas wehsturiško nepezeesčamibu, kurā proletariats pahrwarēs tagadejo kapitalistiško šahrtibu un nodibinās nahkotnes socialistiško šabeedribu. Šči weena, šopeja atšina wada wišu semju proletariatu, šchis weenotās gribas lehmums aptwer tagad jau wišu semes lodi, šchis weens mehrkis mirds pahr wišas pašaules proletareešču pulkeem kà polara šwaigsne! Kas, pirmo „Internazionali“ dibinot, Markšam un Engelšam iškšita kà tahlas nahkotnes šapnis, tas te jau pahrwehršts par dšihwes ištēnibu...

Stutgartes internacionalam kongrešam peekriht jau leeliska nosihme kà warenai pašaules demonstracijai, pret kuru tiš

neezigas un jmeefligas iſrahdas wiſas Haagas meera konfe-
renzes un keiſaru ſatifikčanās. „Nikolajs I.“ teiza ſawâ
wehtku runâ Auſtrijas ſtrahdneeku wadons Adlers, „reiſ
Erfurtê liſa ſarihtot teatra iſrahdes, fur ſtatitaju telpâs ſeh-
deja kahti 30 daſchadi karaki un waldneeki. Noſchehlojamee,
pahmahzitee karaliſchi, kaſ te ſawa uſwaretaja preeſchâ guleja
ſemê! Bet te, Stuttgartê, internazionalâ kongreſa ſahlê munis
atweras ſkats, kaſdu paſaule wehl naw redſejuſe: te ſehſch
kopâ proletariata brihwibas zihnitaji no 30 ſemem, no wiſam 5
paſaules daſam. Te ſchinis kongreſa telpâs ir eeflehgts muhju
gadufimtena wehtures ſwarigakais gabals, neween muhſu pa-
gahne, bet it ſewiſchki muhſu nahkotne, kura dſihwê iſpildis to,
ko zerejuſchi muhju droſchakee domataji, ko jutuſchas muhju
karſtakâs ſirdis, par ko tiſdaudſ waronu lehjuſchi ſawas aſinis.“
Tomehr ſtarptautiſkee ſozialiſtiſkee kongreſi naw tikai ween-
fabrſcha demonſtrazija ween, kaſ paſaulei rahda ſozialiſma
augoſcho ſpehku un waru; teem janofkaidro un jaiſſchkir jauta-
jumi, uſ kureem atduhrâs ſawâ laikâ attihſtibas gaitâ ſtarptau-
tiſkais proletariats, teem janofprauſch zehſch, pa kaſdu jamirſas
proletariſkai ſchkiru zihnai tuwakâ nahkotnê. —

Uſ Stuttgartes kongreſa deenas fahrtibas ſtahweja ſekoſchi
jautajumi: 1) Militariſms un ſtarptautiſkee konfliktî;
2) Atteezibas ſtarp arodneezikâm beedribâm un ſozialdemo-
kratiſko partiju; 3) Strahdneeku eezeloſchana un iſzeloſchana;
4) Koloniju politika; 5) Seeweeſchu wehleſchanas teeſibas. —
Bij eepreeſch jau paredſams, ka gandrih wiſos jautajumos te
aſi jadurſees diwi waldoſchee wirſeeni tagadejâ ſtarptautiſkâ
ſozialdemokratijâ: weeni, kaſ ſtahw par markſiſma rewoluzio-
nareem prinzipeem, kaſ atrod, ka ſchkiru zihna paſtahwigi iſple-
ſchas un paſinas, un kaſ tapeh3 atſihſt, ka proletariats neno-
wehrſchami tuwojas iſſchkiroſchai zihnai pret waldoſchâm ſchki-
râm, fur tam buh3 jaiſleeto wiſaſakâs zihnâs metodes un wiſ-
neſaudſigakee lihdselki; otri atkal, kaſ ſchkiru zihnu grib ſapraſt
tikai kâ meerigu, lehnu ſabeedribas prozeju, kaſ ſozialdemokra-

tiffas prašības zere dihvē isvest pamašām zaur praktisku reformu darbību, un kas tapehž wišu swaru leef uš sozjaldemokratijas peedalščanos parlamentos, komunalās cestahdēs u. t. t.

Šhfeem wahrdeem: weeni, kas atšihst, ka revoluziju laifmets wehl naw pagahjis un ka tagadejā kapitalistiskā fahrtiba buhs pehžgalā isnihzinama tikai waras zelā, un otri, kas no fahdas „revoluzijas romantikas“ negrib ne dširdet, kas pilnigi jau apmeerinati ar šhfeem eeguwmumeem un ušlabojumeem, kuri panahkti waj nu parlamentariškā zelā, waj sem strahdneeku arodneezifko beedribu eespaida.

Stutgartes kongresā nu bijām šalasijušchees wišu semju „bernsteiniani“, kuri te zereja uš leelišfeem pšaujās šwehtfeem. Šaleezina, ka teešham tagad starptautiskais proletariats pahrdšihwo laifmetu, kur ihsti war dihgt un šelt wišadas „oportunistiskās“ un „reformatoriskās“ tendenzes. Kreewijas revoluzija, pawiršči paluhkojotees, leefās, tagad uš laiku šatreekta un winaš leeliškee zihnas lihdsjekli (generalstreiks, brunota šazelščhanās u. t. t.) neatrod tagad neweemu partiju, kas toš gribetu isleetot tuwakā nahkotnē; tagad tahds pat Bernsteins un wina beedri ar pahrgudru šeju norahda uš wišām „kluhdām“, fahdas ešot isdarijis Kreewijas apšinigais proletariats šawā waronigā zihnā. Wahzijas sozjaldemokratija pehž šanemteem treezeeneem Reichstaga wehleščhanās ari tā kà atšlahbuše un masleet kà atšahpušēs no šawas nešaudšigās politiskās zihnas prinzipeeem; wišmas tik aši ta wairs negrib uš šwehrt šawu stahwokli daudžos jautajumos (peem., pret militarišmu), lai neatbaiditu no šewis „lihdsjahjejus“ iš birgeliškām aprindām. (Pehž muhšu ušfkateem taišni pehdejās wehleščhanas padarijuščas wahzu sozjaldemokratiju radikalaku. Ref.). Austrijas sozjaldemokratija, kura gadu dešmiteem zauri neatlaidigi zihnijās par wišpahrejām wehleščhanas teešibām, tagad tās isšarojuše, pee kam pašhā pehdejā brihdī tai pat gadijās eet kopā ar Austrijas wezo šeišaru Franzi Šošefu un wina

ministriju; šķimbrišķam nu Austrijas sociāldemokrāti grie-
 nostiprinat šāmu švaru parlamentā un tapehž tee, protams,
 ari tik peejami „reformistiskai štrahvai“, kura negrib wis
 „ahrdit“, bet „ujzelt“. Par Angliju jau nemas nav ko runat,
 jo tur lihds pat pehdejam laifam štrahdneeku kustiba eestigufe
 šawā „realpolitikā“, šawās ščaurās ekonomiskās un praktiskās
 interesēs, kas ne tikween ka no revoluzijas, bet pat no prole-
 tariata patstahwigas politikas zihnas nemas negrib dsirdet
 (tikai pehž pehdejam wehleščanām Anglijas parlamentā noda-
 lijās atšewiščkas štrahdneeku partijas deputati). — Tad nu
 wehl jaegaumē, ka pehdejos gados teeščām wisgarām — isne-
 mot Wahziju — šozialistisko deputatu škaitis un lihds ar to ari
 wiau šwars parlamentos stipri zehlees, kā reišē ar to milšigi
 audšis wišās semēs arodneeziskais beedribu špehšs (peem. Wah-
 zijā škaita 11.800.000 gemerščastēs organišetu štrahdneeku,
 Austrijā — 350.000, Franzijā — ap 800.000 u. t. t.). Tā ari
 top šaprotams, kapehž dasčhadu semju „reformisti“ un „prak-
 tiki“ gribeja ščoreiš kongrešam diktet šāmu mehrenibas taktiku
 un eerobesčot pahraf „radikalās“ un „utopiskās“ tendenzes
 proletariata politikā un šaimneeziskā zihnā.

Galvenais jautajums, kas kongreša šahčumā wisgruhtaf
 ščhitās atraišams, un kas tapehž šaistija pee šewis wisleelako
 kongreša dalibneeku interesi, bij m i l i t a r i š m s. Jaewešro,
 ka ščis jautajums netika nostahdits wišā plaščumā (t. i.
 militarisms netika wispahrim apluhčots kā waldoščo ščķiru
 waras eerozis, ar ko noturet štrahdneeku ščķiru sem kapita-
 lišma šaimneeziskā un politikā juhga), bet kongrešam bij jaiš-
 šakas tikai par to, kā nowehrst wispahrim š t a r p t a u t i š t u
 k o n š l i k t u izšelščanos un kas jadara proletariatum, ja
 teeščām izšelas karšč starp tagadejam walstim? Ščis jauta-
 jums stipri eewiņoja starptautisko proletariatu, kad šahdu laiku
 atpafal (un ari wehl tagad) Marofas šareščgijumu dehl drau-
 deja eedegtees karšč starp Wahziju un Franziju, un kad atkal
 šamufahrt Reetum-Ciropas šozialdemokratiskās partijas no-

mahz wehl tagad nerimstojčas basčas, ka Wilums ar jaweem wahzu grenadeereem steigšhotees kritiskâ brihdi Nikolajam palihgâ, apšpeest Kreewijas rewoluziju. Kas tad nu darams, un kahdi lihdsjekli jaisleeto proletariatam, lai nepeelautu tam notikt? Pasihstamam frantschu antimilitaristam Herwè us to loti ahtra un weenkahršcha atbilde: eesauzameem reserwisteam fara gadijumâ jastreiko, un šaldateem jabehg projâm no šawâm nodalâm! Bet nopeetnakee sozialiști us šcho eeteikto lihdsjekli škatas wišai šchaubigi: tee atrod, ka tagad wehl neweenâ leelakâ Ģiropas walsti naw eespehjamš šchahdu šaldatu streiku iswest plašchakâ apmehrâ, ka fara gadijumâ pee šchahdas behgšchanas (deserteschanas) buhtu peedabujama tikai neeziga šaldatu dala, un ka tapehš šchahdâ zelâ brunotas šaduršmes tautu starpâ naw isnihzinamas. Frantschu sozjalistu partija ar Šchorefu un Wakjanu jau eepreekš kongresa eesneedsa šawu resoluziju, kur ta usšwer, žik bištams ir tagadejais militarizms, un kur ta usleek proletariatam par peenahkumu isleetot it wišus lihdsjeklus fara nowehršchanai, šahkot „no parlamenta eejaukšchanas un wispahrejas agitazijas tautâ lihdsj generalstreikam un atklahtai šazelšchanai“. Wahzu partija ari bij isgatawojuše šawu resoluziju, ka strahdneeku šchkirai wišeem špehkeem jausstahjas pret fara izzelšchanos, bet pee tam jaleeto lihdsjekli, kahdi katrâ šemê „israhdotees par wisderigakeem“. Te nu kongresâ bij no šwara taišni Wahzijas sozjaldemokratiju iskustinat ahra no winas meermihligâ šastinguma un uslikt tai par moralisku peenahkumu pret militarizmu west daudš plašchaku un dšilaku propagandu, nekâ lihdsj šchim, kâ ari fara izzelšchanas gadijumâ teescham isleetot wisasakos lihdsjeklus un newis tos, kahdi tai isleekas par „wisnoderigakeem“.

Komisijas sehdeš jo aši usbruka wahzu sozjaldemokrateem Herwè: wiššch nošauza tos par „meerigeem, pahdušcheem šchpihšbirgeleem“, kas wairak naw kâ tikai „mandatu un šaju partija“, „wehlešchanu un mašjašchanu mašchina“, kas ar wehlešchanu šihmitem grib eekarot pašauli“ un „kam truhkst duh-

ŝhas iŝŝkŝiroŝhâ brihdi greeŝt fruhtis breeŝnâm pretim". Lomehr ne paŝchu Herwê, ne ari wina ŝkarboŝ apwainojumus ne-nehma nopeetni.

Daudŝ zitadafŝ ŝwars un eepaids bij Waljana un ŝewiŝŝki Ŝohoreŝa runâm. „Waj teeŝham, kur ŝozialifimŝ tagad tizis par tiŝ warenu organiŝetu ŝpehku," ŝauza Ŝohoreŝŝ, „mehŝ lai wehl peelaiftum, ka daŝŝhadu ŝemju kapitali war ŝawâŝ intereŝeŝ ŝakuhdit tautas uŝ karu un proletareeŝchu bari eetu weenŝ otu apŝlattet! Mums jaiŝleeto pret to wiŝi ŝawi ŝpehki, ja mehŝ negribam apŝlaht ŝewi ar muhŝŝhigu kaunu. Mums burŝchu-aŝijai jaŝaka gaiŝŝi un ŝkaidri, ka mehŝ atŝiŝtam katras ŝemeŝ neatkaribu un nelaufim ŝewi apŝpeeŝt un kaŝpinat no kaŝdas ŝweŝŝas un naidigas walŝts, bet ka mehŝ nepeelaiddiŝim, ka daŝŝhadu tautu proletareeŝŝi eetu karâ ŝawŝtarpeji noŝlepŝawoteeŝ. Wiŝa birgeliŝkâ paŝaule ŝkatas uŝ muhŝu kongreŝu un ŝahhdâ brihdi mehŝ tatŝchu newaram flaji apleezinat, ka wehl mehŝ eŝot pilnigi beŝŝpehzigu." Wahzijas ŝozialdemokratijas wahrdâ runaja Bebelŝ un zentâŝ kongreŝa delegatuŝ paŝrleezinat, ka wiŝŝ warot palikt pa wezam un ka tapehŝ neeŝot waja-dŝiga nekahda ŝewiŝŝka antimilitariŝtiŝka propaganda, ne ari kaŝdi ahrkaŝrteji lihdiŝekli pret kara iŝzeliŝchanoŝ. Winŝŝ perŝonigi domajot, ka waldoŝŝas ŝŝkŝiras nepawiŝam tagad neuŝdroŝŝinaŝŝoteeŝ ŝahkt kaŝdu Ciropas karu, jo tad iŝzeltos kataŝtrofa ar tiŝ nepaŝrredŝamâm ŝekâm, kur waretu ŝabrukt un eet bojâ wiŝa tagadejâ burŝchuaiŝkâ eefahrta! Wahzu ŝozialdemokratija nebiŝŝtoteeŝ no ŝodeem un zeetumeem (neweenâ ŝemê, iŝnemot Kreemiju, ta nekur neteeŝ tâ wajata un tai naw jaŝaro pret taŝdeem ŝpaideem), bet tomehr ta newar flaji tagad ŝludinat kâ partijas uŝdewunu agitaziju karaŝpehka, kaŝarmêŝ u. z., ja ta newehlaŝ dabut uŝ kaŝla wiŝuŝ ŝoda likumu paragrafuŝ un likt uŝ ŝpehli wiŝaŝ partijas likteni. Wehl runaja paŝiŝtamaŝ wahzu opurtuniŝts ŝolmarŝ un ar wina wahrdeem waraja buht meerâ — katras wahzu birgelis. Winŝŝ uŝŝwehra, ka

wahzu sozjaldemokrati tàpat mihlot jawu „tehwiju“, kà wiçi ziti godigi wahzeefçi, ka wini eçot militarizmu weenmehr ap-faroujçi, bet ka wiçadas „kaçarmju çawehrestibas“ un çaldatu dumpjuç tee uñkata par ko „behrniçkiçu“. Wajagot meerigi apwehrt wiçuç çawuç ðpehçuç un apdomat wiças jeças, ja gribot uñkacht çahadu antimilitariçu taktiku, kura ne tikween eçot taktiçkà finà negudra, bet pat prinzipà aplamà. — Te nu plaifa starp sozjaldemokratijaç kreiu un labo ðpahruu iñrahdiçàç pahraç leela, bet tad Adlers un Wandermelde metàç starpà to aiçpildit un iñlihdjinat. Wandermelde uñwehra, ka sozjaldemokratijaç teeçhais uñdewuçuç ir gaçdat, lai çaldati itahjaç winas puçe un ka antimilitariçkà propaganda tapehç ir teeçham nepeezeefçama wajadiçiba; wiuçh greeçàç tahlaç pee wahzu sozjaldemokratijaç, lai ta reiç ari mahçoteeç no zitu jemju taktikaç un peeweenojoteeç kongreça wairatuma domàm. Adlers bij par to, ka kongreçs newarot noteift, ka tahdu un tahdu lihðjekli mehç finamà gaçijumà iñleetoçim, bet newarot ari it ðtrupì, kà Çolmars, noraidit, ka mehç pee finameem lihðjekleem (peem., çaldatu ðtreiça) neçad nekerçimeeç. Wajagot proletariatu paçtahwigi gaçawot un auðjinat un tiktahl attihçtit wina apçinu, ka kaçh teeçham wehlaç kluhçt neeeçpeçjamàç. — Tad runaja Roça Luçemburg, ka te kongreçà tikdaudç eçot zildinata Kreewijaç revoluzionaru waroniba, bet ja frituçuho upuru ehnaç ðçirdetu tahdaç Çolmara runaç, tad tàç teiftu: muçuç juçu zildinaçhana naw wajadiçiga, bet mahçiteeç juçu buçu no muçu zihnaç! Wehl Amsterdamaç kongreçà tika çludinatç, ka preeçh maçu ðtreiça mehç wehl eçam pahraç neçagaçawoti, un wehlaç taççu Zenà pat wahzu sozjaldemokratija peenehma reçoluziju par maçu ðtreiçu jem finameem apçtaçkleem. Naw teeça, ka wiça wahzu sozjaldemokratija peebaçotu Çolmaram un ka ta neçpehtu pret militarizmu wairat ko darit, kà lihðç çhim. Kreewijaç un Polijaç sozjaldemokratijaç delegatu uñdewumà ta eeçneeçja daççuç pahrlabo-

taristus ijslehgt ij partijas (jal. Bernsteina „Soz. Monatshefte“, Nr. 8.).

Ne masak swarigs jautajums internacionala proletariata zihna un darbâ ir tagad atteezibas starp arodneeziskâm beedribâm un sozjaldemokratisko partiju. Te revoluzionaree marxisti wišas semes weenmehr stahwejuschi par to, ka proletariata jainneeziska zihna naw schirama no wina politiskâs zihnas un ka tapeh3 arodneeziskâm beedribâm im partijai jabuht fawstarpeji zeechi weenotâm. No schahda stahwoŭka isejot, teem nahzees karot pret zunstigeem „tredjuniŭteem“ un gewerkschastereem“, kas no arodneeziskâm beedribâm grib pilnigi isnihdet katru politiku un tās padarit par weenfahrschâm streiku un besdarba pabalstu kafem un, fawuŭahrt atkal pret pahrs-traujajeem „sindikalistem“, kas wiŭu proletariata zihau pret pastahwoŭcho fahrtibu grib dibinat weenigi us fawâm wehl wiŭai nestipri organisetâm arodneeziskâm ŭaweenibâm, noleeds ŭtrahdneeku politisko organizaziju un parlamentariŭskâs zihnas noŭihni un ar weenu rahweenu (peem., zaur weifsmigu „generalstreiku“) wiŭu kapitalistisko paŭauli grib isgahst no engem. Kongresam laimigi isdewâs noturetees us zeetas widus linijas starp abeem ŭcheem ekstremeem. Komisija wispirms de Brufers (no Belgijas) usbruka wahzu gewerkschastereem, ka tee tif loti paŭchi zenschotees arodneeziskâs beedribas nostahdit ka politiski „neutralas“, kaut gan neefot tatschu nemas eespehjamis 10 gadus rediget kahdu arodneezisku organu un tur nemas nerunat par sozjalizmu. Starp arodneeziskâm beedribâm un partiju japaŭstahw zeeschâm „organiskâm“ weenibas ŭaitem! Pret tif zeeschu apweenoschanu un ŭcho abu organizaziju ŭakauseschanu usstahjâs Austryas delegats Behrs, ka partija un arodneeziskâs beedribas efot weenlihdŭsigi swarigi organi proletariata atŭwabinaŭchanas zihnâ, ka te newarot weenu puŭi nolikt sem otras wirswaldibas, bet ka starp abâm daŭam jawalda fawstarpeja ŭapraŭshanâs. Tam tad ari peebalŭoja Wahzijas gewerkschasteris

R. Schmidts, kaut gan tas pee tam atšina, ka sozjaldemokratiska partija esot strahdneeku intereschu isteizeja un aisstahwe. Pehz tam weenojās par rezoluziju, kura ijsaka, ka „proletariata zihna buhs ihsti tad jo sekmita, jo zeešchaki buhs šakari starp arodneezifkām un partijās organizacijām“, ka „arodneezifkām beedribām un partijai winau zihnās šawstarpeji jaatbalsta weenai otru“ un ka „arodneezifkas beedribas tikai tad špehs ispidit šawu peenahkumu strahdneeku atšwabinašchanās zihnā, ja tās wišā šawā darbībā lištees waditees sozjalistiskā garā“. — Tad wehl bij jateef galā ar Franziņas arodneezifko beedribu preekščstahwjeem, kuri nahza ar šawu rezoluzijas projektu, ka „arodneezifkām beedribām japatur šawa pilniga patšahwiba (jo arodneezifkai kustibai esot tas pats mehškis, kas sozjalizmam)“ un ka weenigi wajagot zenštees pehz tam, lai „arodneezifkas beedribas un politiskās organizācijas brihwi, nepeešpeesti weenotoš kopejā darbā“. Uš to atbildeja Kautškis, ka taišni Franziņā lihds šchim truhkuse šchahda kopdarbiba starp partiju un sindikateem un ta buhs panahkama tikai tad, ja tiks atšihsta zeešcha weeniba starp šchim abām proletariiskām organizacijām. Wehl tad frantschu delegati gribeja ijdabut zauri, lai šchi „weenibas“ rezoluzija peelaišch wišmas šinamu isnehmumu preekšč Franziņas tagadejeem apstahkileem, bet kongrešs to neatšina par wajadšigu. Komišijas rezoluzija tifa peenemta ar leelišku balšu wairakumu *).

*) Newaru atstahst nepeeminejisš Kreewijas soz.-dem. delegata Plechanowa šawado uštahšchanoš, kuršch katrā šinā gribeja pee šchis rezoluzijas peekahrt peemelinajumu, ka Kreewijā arodneezifkas beedribas warot buht tikai pilnigi „neitralas“. Tam aišrahdija, ka tahdi tas grib riškotees pret partijās wairakuma uškateem un Londonas kongresa lehmumu, ka „starp partiju uu arodneez. beedribām janodibina organizatoriski šakari“. Pašchi Kreewijas arodneez. beedribu preekščstahwji Stutgartes kongresā iškaidroja, ka wini nemas nedšenotees pehz tahdas „neitralitates“, un tikai tad Plechanows dewās meerā, bet tikai komišijā paškaidrodams, ka Kreewijā pašahwot 11 (?) rewoluzionaras partijās un ka tapehz arodneez. beedribas nemas newarot iškširt, ar tahdām politisk. organizacijām tām buhtu jaapweenojas.

Wahzu gewerkschasteri (Legiens, R. Schmidts u. z.), furi weenmehr bijuſchi pretim wiſeem aſakeem, ſtraujaſeem, proletariſtas zihnas weideem (peem. par generalſtreiku tee wehl tagad newar runat meerigâ balſi), bij ſahkumâ nodomajuſchi Stuttgartes internazionalâ kongreſâ eekuſtinat jautajumu, lai pahrgroſa lihdsſchinejo 1. maija ſmineſchānu. Streiſkoſchana pirmâ maijâ teem nekahdu labumu neatneſot un iſmaſſajot tifai naudu. jo wehlaſ, uſ laiku atlaiſtee ſtreikotaji, eſot japabalſta. Schis preekſchlikums, beſ ſchaubām, kongreſâ buhtu leeliſki tizis gahſts zauri, bet paſchâ pehdejâ deenâ tee apdomajās un palika ar ſawu preekſchlikumu mahjās.

Wiſaſaſ ſozialiſma radikalais un oportuniſtiſkais wirſeens ſajirtās kopā tur, kur to warbuht wiſmaſaſ ſagaidija: koloniju jautajumā. Lihds ſchim wiſu ſemju ſozialiſti bij weenās domās par koloniju politifu, ka ta ar ſaweem aſinainem kareem, ſchauſchaligeem waras darbeem un beſmehrigām laupiſchanām ir tagadejâ kapitaliſma reſultats, kur nedaudju eefarotaju intereſēs teeſ kalpinatas un iſſuhktas eedſimto tautas. Pret ſcho warmahzigo eekaroschanas un laupiſchanas politifu ſozialdemokrati bij weenmehr uſ wiſaſaſko proteſtejuſchi un atteikuſchees te waldoſcho ſchkiru rihzibu kaut kâ atſiht waj pabalſtit. Tahdâ garâ bij ari ſaſtahdits kongreſam eefneedsamais reſoluzijas projekts, kad it negaidot Holandes delegats Wan Rols un Bernſteina ſirds draugs Davids tam peepeſprauda klaht ſchahdu peesihmi, ka „kongreſs prinzipā un preekſch wiſeem laikeem nenofoda koloniju politifu, jo pee ſozialiſtiſkas ſahrtibas tai buhſchot ziwiliſatoriska noſihme“. No tee ihſti ar to bij domajuſchi, tas wehlaſ iſrahdijās kongreſa debatēs, kur Wan Rols puhlejās peerahdit, ka beſ kolonijām meſ tatſchu iſtift newarot, un ja tas tā nu reiſ eſot, tad ari ſozialiſteem wajagot liſt roſas klaht pee darba un zenſtees kolonijās iſweſt „reformas“, newis tifai weenkahrſchi koloniju politifu neatſiht un noleegt. (Wehlaſ tas pat iſmeta teizeenu, ka pee „eedſimto tautām mums jaeet ar eerotſcheem (!) roſas“.

nemis ar mašchinàm un darba riškeem ween, — tà tad tà no dascheem bernsteineem teef šapraštàs „reformas“ un „positiwa darbiba“!). Bernsteins stahstija, ka lihds ar šozialdemokratijas waras peeaugšhanu teefot ari leelaka winaš atbildiba un ka tapehš ešot laiks usšahkt mums ari pozitivu „šozialistišku kolonialpolitiku“, pee kam šozialisteem ešot jatšihst, ka kulturàs tautàm janemot sinamâ „aišgahdneezibâ“ semak stahwoščas tautas. Tà šawâ laikâ ešot ari iššazijušchees Markšs ar Dašalu (?!). Tad wehl nahza Dawids, ka eekarotàs kolonijas newarot atdot atpašal eedšimto tautàm, jo tad tās kritiškot atpašal barbariškâ, ka kolonijàm tà kâ tà ešot jaišstaigâ zauri wiša kapitalistiškâ attihštibas gaita, ka šoziališmiam mehš waram tuwotees tikai „šoliti pa šolitim“ reformu zelâ un šcho reformu darbiba mums jaišplata ari uš kolonijàm. — Pret šchahdàm tešem un apgalwojumeem kongrešâ zehlâš kahjâš štingra, nešaudšiga oposizija. Karškis (pošu šozialdemokrats) paškaidroja, ka šchee koloniju peefriteji te kongrešâ klahstot jau ne wairs šiškbirgelu, bet pat pilnigi junkuru usškatus, ja tee runâ par semak stahwošchu tautu „aišgahdneezibu“. Par kahdu šozialistišku kolonialpolitiku mehš tikpat maš waram runat, kâ par šozialistišku walsti, jo nahkotnes šabeedriškâ kahrtiba dibinašees uš pawišam zitadeem pamateem. Markšs nekur naw teizis, ka it wišàm semèm jaišeet kapitališma attihštibas zelšch lihds galam zauri, bet to šazijis tikai par tahdàm walstim, kur kapitalistiška rašchošchanas kahrtiba jau šahkufes. It šewiškški pahrlėezinošcha bij Rautška runa, kuršch teiza, ka pirmo reiš mehš tagad te dširdam tahdu jehdšeenu šakopojumu kâ „šozialistiška kolonialpolitika“. Koloniju politika nošihmè: kahdas semes eekarošchanu un nošlodšičhanu sem zitas walšts waras, ar šo newar nefas šopejš buht šozialdemokratijai. Bernsteins šaka, ka eekarošchanas politika ešot mehšturiška nepeezeesčamiba un usštahdija te teoriju par diwejadu tautu grupàm, no furàm weenàm jabuht waldbneešam un otràm — dšimteem apakšchneešeam. To jau ir teikufšchi wiši despoti un wergu

fungi, ka weena zilwezes dala jau pee djiimŝchanas nahot pa-
 ŝaulê ar peescheem pee ŝahjâm un otri — ar ŝegleem uf mugu-
 ras, lai pirmos nestu. Mums ir no ŝwara, ka wehl neattih-
 ŝtitas eedjinto tautas teel uf augstakas attihŝtibas pakahpes,
 bet to nepanahŝ wis zaur tagadejo koloniju politiku, fura iseet
 uf tautu apŝpeeŝchanu un werdsinaŝchanu. Un naw ari teikts,
 ka mehŝ koloniju eemihneeku labâ neka negribam darit, bet
 preeŝŝ tam mums newajaga nefahdu „ŝozialistiŝku kolonial-
 politiku“, mums tur jaispilda tas pats peenahkums, ka paŝchu
 dsimtenê: mums jaaisfargâ tautas wairums pret kapitaliŝma
 iŝjuhŝchanu, pret birokratijas un militariŝma ŝpaideem, mums
 jagahdâ par ŝozialpolitiŝku likumu un demokratiŝkas eefahrtaŝ
 nodibinaŝchanu. Ledeburs (wahzu reichŝtaga deputats), ŝtarp
 zitu, ŝadewa wehl, kâ peenahkas, Bernsteinam, kas weenmeh
 ŝtahjees koloniju eefarotaju puŝê (peem., anglu-buhru farâ) un
 pat applaudejis wahzu waldbibai, kad ta Binâ ar waru panehma
 Kiaotŝchau oŝtu. — Ar leelu uŝtraufumu wiŝi gaidija nobal-
 ŝoŝchanas reŝultatus kongreŝâ un, kad iŝrahdijs, ka peemetina-
 jums par „ŝozialistiŝko kolonialpolitiku“ atmeŝts ar 127 pret
 108 balŝim (10 atturotees), tad ŝahahds iŝnahkums tika ap-
 ŝweikts ar wehtraineem applauŝeem. Ari koloniju jautajumâ
 bernŝteinianiŝkâm tendenzem tika aiŝŝiŝtas durwis zeeti un
 ŝtarptautiŝkais ŝozialistiŝkais kongreŝs noŝtahjâs tâpat kâ lihdi
 ŝchim aŝi pretejâ, nefameerinamâ poŝizijâ pret tagadejo politiku
 eefarotâs kolonijâs.

Komiŝijâ par ŝtrahdneeku eezeloŝchanu un
 iŝzeloŝchanu tâpat bij zihna ŝtarp diwejadu uŝŝkatu aiŝ-
 ŝtahwjeem: weeni, kas teeŝchâm ŝtahw uf internazionalâ ŝozia-
 liŝma prinzipeem un tapehž newar atŝiht nefahdus iŝnehmuma
 waj aiŝleeguma likumus pret zitu rahŝu waj tautu proleta-
 reeŝchu brihwu eezeloŝchanu, un otri, kas leekâs waditees no
 ŝawas ŝemes ŝtrahdneeku ŝchauri praktiŝkâm, egoiŝtiŝkâm intere-
 ŝem un lehta darba ŝpehka eepluhŝchanu no zitâm ŝemem grib
 aiŝturet ar polizijas aiŝleegumeem, ar rahŝu naida uŝkurina-

ŝchanu pret nelaimigeem cenahzejem. Ŝcho milŝu problemu par ŝtrahdneeku eezeloŝchanu un iŝzeloŝchanu tee negrib uŝŝkati fà kapitaliŝma darinaĵumu, kuruŝch zur lehtu darba ŝpehku peewilŝŝchanu zenŝchas ŝinamà ŝemê paaugŝtinat kapitala profita dalu un noŝpeest ŝtrahdneeku algas uŝ leju, bet gan fà paŝchu — pehĵ wianu domàm — ŝemaŝ ŝtahwoŝchu rahŝu waj naziju teefŝchanos atraut attihŝtitako tautu ŝtrahdneeku ŝchŝirai pelnu un maŝi. Tà, peem., komiŝijà auŝtraleets Kremerŝ iŝŝkaidroĵa, ka Auŝtraliĵà newarot peelaiŝt dŝelteno (mongolu) rahŝas peederigo eezeloŝchanu, jo ŝchee aŝiati nepawiŝam newarot peeŝawinatees baltajo (kaukaŝeŝchu rahŝas) dŝihwes kahtibu un neeŝot tapehĵ uŝnemami internazionala proletariata ŝaimê. Amerikaneets Ŝilkwilŝ gan rumas ŝahkumà zildinaja ŝozialiŝma internazionalo prinzipu, bet pehĵgalà tikpat iŝnahĵa uŝ to, ka kineeŝchus un japanus organiŝet eŝot gluŝchi neeŝpehĵams un ka tapehĵ pret ŝcheem dŝimteen ŝtreiklauŝcheem eŝot jaŝper ŝinami paŝch-aiŝŝardŝibas ŝoli. Bet ŝchahdi uŝŝkati neatrada atbalŝtu komiŝijas wairakumà. Ungariĵas delegats Dinerŝ atbildeĵa, ka tahdi uŝŝkati eŝot pilnigi greiŝi, it fà ŝinamas rahŝas peederigee nepawiŝam nelauĵotees organiŝetees, jo ko tagad ŝakot par kineeŝcheem un japaneeem, to teikufŝchi ari par ungareem 10 gadus atpakal; bet ŝchahdi iŝteizeeni leezinot tikai, ka Amerikas ŝtrahdneeku leelai dakai peemiht gan algas apŝina, bet newiŝ proletariata ŝchŝiras apŝina. Uri Glenbogens (Auŝtrijas delegats) ŝtingri iŝteizàs pret wiŝadeem iŝnehmuma liŝkumeem un aiŝleegumeem, kaŝ wehrŝti pret ŝinamas rahŝas ŝtrahdneekteem, jo ŝchahda riĵziba runà gluŝchi pretim ŝozialiŝma ŝtarptautiŝkai ŝolidaritetei. Tà griĵ nowehrŝt eezelotaju ŝtrahdneeku konkurenĵi un nelaut teem nodŝiht algas uŝ leju, tad to panahŝŝ tikai tad, ja paŝchas ŝtrahdneeku organiŝazijas peewahŝŝ ŝchos cenahzeĵus pee ŝewis flahŝt, uŝnems toŝ ŝawà widù un padariŝ un iŝaudŝeŝ toŝ par apŝinigeem beedreem (tagad, peem., daŝchas arodneeziŝkas ŝaweenibas Amerikà labpraht newŝnem par beedreem eezeloĵuŝchus ŝtrahdneekus, uŝleef teem neŝamehriĵi

augstas eestahjanās naudas u. t. t.). No strahdneeku brihwās eezeloschanas kahdâ jemê jaatškir kapitalistu organifeta streiklauschu eewešchana, pret ko gan strahdneeku šchirai jakaro wištingrafeem lihdsfekleem. Šchee usfkati tad ari tika formuleti resoluzijâ, ka no proletariškas solidaritates stahwokla naw atšihštami nekahdi norobeschojumi waj aifleegumi pret šinamu rahšu waj naziju strahdneeku brihwu eezeloschānu, bet gan kongrešs praša, ka tiktir noleegta tahda strahdneeku (streiklauschu) eewešchana un išwešchana, kas, ja zaur eepreekšheju lihgunna kontraktu šaištiti, newar wairs brihwi noteikt par šawu darba špehku un šanemamo darba algu. Tahlat wehl resoluzija praša strahdneeku aiššardšibas likumus (darba laika šaihšinašchānu, minimalas algas noteikšchānu u. ž.), kâ ari wišu noteikubmu atzelšchānu, kas šinamu rahšu waj naziju peederigos išlehdš no kahdas walšts šozialām, politiškām un ekonomiškām teešibām. Beš tam wehl resoluzija usfkaita daičuš wehlanuš praktiškus šoliš, atteezoteles uš eenahzeju strahdneeku ušnemšchānu arodneeziškās beedribās, uš fugu agenturu un iželotaju biroju pahrraudšišchānu u. t. t. Kongrešâ Glenbogens wišu šcho jautajumu iškika špehzigâ runâ, kuras beigās tas usšwehra, ka mums no „Komunistu manifesta“ gala wahrdeem („Wišu jemju proletareešchi, šaweenojatees!“) jaleekas waditees ne tikween pee šchis resoluzijas nobalšošchanas, bet par wišām leetām pee wiņas išwešchanas dšihwê, kur mums teešchām japeerahda muhšu štarptautiškās brahlibas juhšmas.

Šeewešchu wehlešchanas teešibu jautajums tika jau eepreekšch kongreša jo plaschi ištirjats pirmâ štarptautiškâ šozialistiškâ šeewešchu konferenzê, par kuru „Žihnai“ jau laikām buhš šinojuše Latvijas šozialdemokratijas preekšštahwe šchini konferenzê. Atškanas no šchis konferenzes debatēm bij ari wehl dširdamas kongreša komiškâ, kur wahžu šozialdemokratu šeeweetes ar Klaru Betkin preekšchgalâ, zeešchi par to usštahjās, ka par šeewešchu wehlešchānu teešibām pašchām šeewectēm jazihnas neatlaidigi un nepagurštoshi, ka šcho

zihnu nedrihtst atlist waj pastumt pee malas aif schahdeem waj tahdeem taktisfeem eemeſleem. Te nahzàs pret deefgan dibinateem pahrmelumem taiſnotees Austruas ſeewetèm, ka tàs wiſpahrejo wehleſchanas teeſibu zihnâ tif maſ waj nepawiſam neuſſwehruſčas ſeeweeſchu wehleſchanas teeſibas. Kongreſâ tifa peenemta reſoluzija, fura aſi noraida aprobeſchotas ſeeweeſchu wehleſchanas teeſibas un praſa wiſpahrejas, wiſeem pilngadigeem ſabeedribas lozekleem peekrihtoſčas wehleſchanu teeſibas, kaſ naw ſaiſtitaſ ne ar ihpaſchuma, ne nodewu augſtumu, ne ar iſglichtibaſ pakahpi waj ziteem noteikumeem, furi darba lauſchu ſchirras peederigos iſſlehgту no ſchim teeſibàm. Zihnâ par wiſpahrejàm wehleſchanu teeſibàm proletariſkàm ſeewetèm jaſtahjas newiſ kopâ ar birgelikàm „ſeeweeſchu teeſibneežèm“, bet gan ar ſozialiſtiſkàm partijàm.

Wehl kongreſs peenehma daſčas ſpezialas reſoluzijas, to ſtarpâ ari ar leelàm owazijàm jawu ſolidaritates apleezinajumu ar Arewijas rewolužiju, un tad „Internazionalei“ atſkanot, taſ tifa ſlehgts. Ar lepnu apſiau un dſilu apmeerinajumu wareja ſchirtees kongreſa dalibneeſi, ka Stuttgartes deenas neiſdſehſchami tiſs eerakſtitaſ internazionalà ſozialiſma wehſturê. Deeli un nopeetni darbi te paweikti: te ſlehgufčas atkal zeeſchaf kopâ wiſu ſemju ſozialiſtiſkas partijas, te ſmechluſchàs tàs ſpehfu un ſparu turpmaſàm zihnàm, te atriſinati un noſkaidroti jautajumi, kaſ ſtahweja zekâ apſiniga proletariata taktikai wiſàs ſemês. Un ſewiſchki mums, rewoluzionareem markſiſteem, ir eemeſls preezatees par Stuttgartes kongreſa reſultateem, jo taiſni rewoluzionarà markſiſma prinzipi te patureja wirsroku un ſchi dſidrà ſtraume aiſſkaloja projam „oportuniſma“ un „berneſteinianiſma“ glotainàs duhnàs. Bereſim, ka lihds nahkoſcham ſtarptautiſkam kongreſam Arewijas rewolužija buhſ galigi iſlauſuſe ſew zeku un ka lihds ar wiſu tad daudſ ſtraujakâ uſwaras gaitâ ſteigſees uſ preeſchu apſinigais proletariats wiſâ paſaulê.

Latvijas sociāldemokrātijas II. kongress.

Bēz tam, kad vispārējā Krievijas sociāldemokrātiskās strādnieku padomes kongresā un deenas kārtības esotējie principieļi jautājumi bij vairāk, vaj māsak pamatīgi tikusi apskatīti, mūsū kongresam atlikās tikai apspriest, kā piemērot vispārējā kongresa lemmumus Latvijas apstākļiem, kā īstēt tos dšihvē. Pirmais kongresa darbs tad arī bija īstehdat jaunās deenas kārtības mūsū tos punktus, kuri bij apskatīti Krievijas s.-d. St. P. kongresā. Jau pē deenas kārtības uīstehdīšanas īstehdijās, kā Krievijas s.-d. str. kongress nav īstehdījis frakzijas strīhdus. Mūsū „leelieki“ pastehweja un tam, lai deenas kārtībā tiktu atstahs punkts par tagadejo stahwotli, resp. par tēsošo momentu. Wīnu motīvi bij jēsošči: tēsošhais moments neesot pēteēsošči tizis apgahmots Krievijas kongresā, hē tēsošhā momenta pamatīgās īstehdīšanas nav eēphjams aplūhtot konkrētus jautājumus, jo hē noteikta l e h m u m a (reholuzijas) par tagadejo reholuzijas stahwotli trūhtstot zēsošu pamatu sēmi kāhjam, un kureem stahwot, weenigi esot eēphjams noteikt mūsū atteezības pret atšewīshkām konkrētām parahdībām mūsū politiskā un faimneeziskā dšihvē. Weenigi tad, kad kongress buhshot noteikti īshzījēes par to, kā wīnsh skatas un tagadejo momentu, tikshot īshzīnats arī tas idejiskais purws, kāhds lihds shim pastehwejis sinamā partijas dalā jēb, tā šauktajā „zentrā“. (Tahds „zentrs“ pastehweja arī Krievijas kongresā. Ref.)

Otrā pusē, turpretim, aīstehdija, kā, pats par sēmi protams, neesot eēphjams noteikt šawas atteezības pret konkrētem gadījumeem, neīsejot no tēsošhā momenta nowehrteschānas. Bet tāīni tadehl esot leeki uīstehdit tēsošo momentu kā atšewīshku punktu un deenas kārtības. Krievijas kongresā,

pee katra atšewišķka jautajuma apšpreešķanas tika ari ištir-
 šats šihki jo šihki tekošķais moments, dot šķeit ko nebuht
 jaunu atteezibā uš wišpahrējeem Kreewijas apštah-
 kkeem, Latvijas kongrešs newarēs, atteezibā turpretim uš Lat-
 wiju, wišpamatigako pahršķatu par tagadejo stahwokli dos
 B. K. un weetejo organizāciju šinojumi. Protams, neweenam
 newar nekās buht preki noklausītees ķahdu nebuht referatu par
 tekošķo momentu, ja laiks to atļauj, bet tā ka kongrešam jābeidš
 darbiba loti ihšā laikā, tad labak noklausītees referatu ahrpus
 kongreša deenas ķahrtibas, privatim. Domās, turpretim, ka
 zaur rezoluzijas peeneišķānu ir ešpehjamš
 peespeest rezoluzijas pretineefus domat par tekošķo momentu
 tā, kā domā šķās rezoluzijas peefriteji, atgahdinajot tos gim-
 nāsistus, kuri jautajumu par Deemu išķķihra zaur ween-
 ķahršķu nobalšojķānu. Wišpahri newajagot aišmiršt, ka te-
 košķais moments ļauzas taišni tā, tapehž, ka wiņš ir te-
 košķs, mainas un, ka to naw ešpehjamš rezoluzijā fikšet
 weenreiš preešķ wišām reišem, kā kaut ko nebuht negrošamu,
 pastahwigu. Domu starpiba ušķatos par tekošķo momentu
 ir tadehl neišbehgama un dašķadu ušķatu pareišibu mehš
 waram pahrbaudit waj nu zaur šinojumeem par weetejeem po-
 litijķeem, šaimneeziķeem apštahkkeem, waj ištiršajot tos pee
 atšewišķķu politijķo un šaimneeziķķo parahdibu apšpreešķanas.
 Behž ašām debatēm jautajums par tekošķo momentu tomehr
 tika uštahdits uš deenas ķahrtibas un par referentu tika ušai-
 zinats beedrs Lenins. Uri beidšamais pašķaidroja, ka gan-
 drih wiš tas, kas šakams par tekošķo momentu, jau ir tizis
 isteikts Kreewijas kongrešā pee atšewišķķu jautajumu apšpree-
 šķanas. Tadehl ari referatu wiņš tureja nemis par tagadejo
 momentu, bet par proletariata ušdewumu tagadejā rewoluzijā.
 Behž referata weens no beedreem konstateja, ka tahds jauta-
 jums nemaj naw uš deenas ķahrtibas un kongrešs nolehina beš
 debatēm par tagadejo momentu pahreet uš nahkošķo deenas
 ķahrtibas punktu.

Kongress peenehma sekoſchu deenas fahrtibu:

- 1) Zentralās Komitejas Remisijas komiſijas un weetejo organizaciju darbības pārskati.
- 2) Krises, lokauti un besdarbība.
- 3) Tagadejais stahvolis (wehlaſ nonemts).
- 4) Urodneeziſkās beedribas.
- 5) Weetejās pašvaldības.
- 6) Agrarjautajums (netika apspreeſts).
- 7) Agitazija un propaganda.
- 8) Saldatu organizācijās.
- 9) Tehniſka ſagatavoſchanās uſ brūnotu ſazelſchanos (netika apspreeſts).
- 10) Organizācijas jautajums un wehleſchanas.

Debates par 3. K-jaſ politiſkās darbības pārskatu aisehma weſelu deenu. Savā pārskatā referents Zentralās Komitejas darbību bij ſadalījis 4 daļās: 1) darbības ſahtums un zihna ar anarkiſmu, 2) rekrūſchu un walsts domes kompanija, 3) organizatoriſka darbība, un 4) agitazija un propaganda. Pārskata I. daļā referents konstateja, ka pagahjuſchaj Zentralai Komitejai nahzees ſtrahdat laikmetā, fur reakzija bij ſaſneeguſe ſawu kulminācijas punktu. Reakzijas ſpaidi no weenas, maſas kustības neeeſpehjamība no otras puſes, iſſauza anarkiju, kura eeveeſās ari beedru ſtarpā. Ar ſchām anarkiſtikajām tendenžēm tad ari Zentralai Komitejai nahzās zihnitees. Paſchā Zentralā Komitejā pee tam, pateizotees tam apſtahlim, ka pagahjuſchais kongress nebij paſpehjis iſſtrahdat noteiktas direktiwas, nebij weenprahtības. Pehž referenta wahrdeem, wiſi Zentralās Komitejas lozekli eſot bijuſchi gan weenis prahtis par to, ka pret minetām anarkiſtikajām tendenžēm eſot jazihnas, bet domas tuhlin dalijuſchās, tiklihdj tizis pazelts jautajums, kà miſlabaki ar tām zihnitees. Zentralās Komitejas maſafums, jeb kà referents tos noſauza — „teoretiki“ (kà wehlaſ iſtrahdijās, bij pa leelakai daļai partijas wezafee beedri, kuri ſtrahdajuſchi partijā no winaſ dibina-

ščanas) iſſazijuſchees par wiſſtingrafo un wiſaſako uſſtahſchanoſ pret ſcham anarkiftiſkajam tendenzem, Zentralas Komitejas wairakums — „praktiki“, turpretim, bijuſchi tajas domas, ka pahraf aſa uſſtahſchanas waretu atbaidit no partijas toſ beedrus, furi pagaidam aiſrahwuſchees no minetam tendenzem un, ka wiſlabakais zekſch iſbeigt mineto tendentſchu iſplatiſchanoſ partijā, eſot kompromiſa zekſch. Šcho kompromiſa zeku eſot Zentralā Komiteja ari gahjuſe un panahkumi eſot bijuſchi tahdi, ka Zentralai Komitejai iſdewees atkal dabut pahr mine- teem beedreem idejiſku hegemoniju, kā to apgalwoja wiſmaſ otrs Zentralas Komitejas lozeklis.

Šchahda Zentralas Komitejas zihna ar anarkiftiſkajam tendenzem iſpauduſes uſ ahreeni: 1) paſiſtamajā reſoluzijā par anarkiſteem, kurā teet noleegts beedreem uſturet ar teem organiſatoriſkus ſakarus, un 2) wehlaſ iſnahkuſchajā broſchurā par anarkiſteem — kompanjoneem. Beſ tam praktiſkā minetā zihna ar anarkiſmu, pehz beedra referenta un daſchu Zentralas Komitejas „praktiku“ wahrdeem, eſot ari iſpauduſes teknifku komiſiju dibinaſchanā. Proti, anarkifti aiſrahwuſchi beedrus zaur daſchadu kaujas organiſaziju, militſchu, ſarkanu gwardiju u. t. t. dibinaſchanu. Tā kā beedros eſot bijis leels peepraſijums pehz teknifkas apmahziſšanas, eerotſcheem u. t. t., tad Zentralai Komitejai, lai ſpehtu ſekmigi zihnitees (waj nebuhtu labaki teikt konfuret? refer.) ar mineteem ahrpus partijas ſtahwoſcheem kauſchleem, nefas zits neatlizis, kā dibinat teknifkas komiſijas preekſch beedru apmahziſšanas, lihdselku eegahdaſšanas preekſch teeſcheem revoluzijas mehr- keem u. t. t. Tamlihdsigas teknifkas komiſijas, pehz daſchu Zentralas Komitejas aiſſtahwju iſteizeeneem, eſot paſtahweju- ſchas ari jau agraf pee wezās Latweeſchu S.-d. Str. 3. R.-jas un jaundibinatās komiſijas iſſchkihruſchās no wezajam tikai zaur to, ka atſewiſchku perſonu weetā likts kolektiwſ. Šcho teknifko komiſiju politiſks uſdewums bijis likwidet minetās kau- jas druſchinas un anarkiju. Tomehr teknifkās komiſijas

neka neejot ņpehjuņņas iņdarit, jo winas lozekli drihņ ween eekrituņņi un beņ tam beedri ari naw nahkuņņi uņ apmah-ziņņanu.

Rekruiņņu jautajumâ, 3. R-ja nogaidijuņe papreekņņu weetejo organifaziju lehmumus, kureem tad ari beidsot peemeenojufes un iņfazijufes pret rekruiņņu nemņņanu ņaldatos. Walņts domes jautajumâ turpretim 3. R-ja peeweenojufes Wiņtreewijas konferenzes 14 delegatu rezoluzijai, kura, kâ ņinams, nolceedņ teknifkus iņlihgumus ar kadeteem. Tomehr weh-lak ta bijuņe ņpeesta, pateizotees apņtahņku mainai, atkabhptees no minetâs rezoluzijas un atņiht teknifkus iņlihgumus ar k=d-eem, iņnemot latweeņņu tâ ņauktos k=d-tus. 3. R-jas organifatorifkâis darbibas uņdewums bijis reorganifet partiju uņ demokratifņeem pamateem un iņweņt apweenoņņanos uņ weetas ar weetejâm Kreewijas S.=d. organifazijâm. Atteezibâ uņ agitaziju un propagandu 3. R-jas referents konņtanteja, ka mu-tifkâ agitazija un ņewiņņki propaganda, lihdsņku truhkuma dehl, eņot bijuņe wahja, bet totees energiņka eņot bijuņe rakņtifkâ agitazija, kura iņpauduņes gan legalu, gan ilegalu grahmatu un awiņņu iņdoņņanâ. Behz 3. R-jas pahņņkata nolafņņanas tifa atklahtas tuhliu debates par 3. R-jas politifko darbibu, pee kam beidsamâ tifa uņ wiņaņako nokritifeta. Atņihņtot, ka 3. R-jai nahzees ņtrahdat gruhtâ reakzijas laifâ, kur anarkifitifkâs ņtrahwas iņzelņņanâs ir neiņbehgama, 3. R-jas politifkâ wirņeena pretineeki norahdija, ka 3. R-ja naw ņtahwejuņe ņawu uņdewunu augņtumos un naw pilnigi ņapratuņe to politifko ņituaziju, kahda radâs pehz W. D. padņiņņanas un reakzijas uņwarâs. ņekodama weenigi maņas impulņam un nemehgina-dama, jeb ari neiwaredama ņaprast eņoņņo politifko ņtahwoņli, 3. R-ja naw ne tifa apkarojuņe minetâs anarkifitifkâs tenden-zes, bet pat weizinajuņe tâs. Pretim mineteem 3. R-jas „teoretiku“ ņ.=demokratifņeem uņņkateem eņot bijuņņi 3. R-ja uņ-ņkati, kuri ne zaur ko neatņņņihruņņees no tâm paņņâm anar-kifitifkajâm tendenzem. Pee katra nopeetnaka lehmuma bal-

fis fatrreij fahrtigi dalijuschās — no weenas pušes Ž. Ņ-jas wairakums — „praktiki“, no otras — Ž. Ņ-jas mašakums — „teoretiki“. Beidsamee pat bijušči spēesti, lai noturetu Ž. Ņ-jas darbibu daudsmas š.-demokratiskās robeschās, peedraudet ar ištahjchanos no Ž. Ņ-jas, un tā sinams, weens no leelineeku labakeem „teoretikeem“ pee mums, ari beidsot ištahjās no „Žihnas“ redakzijas un Ž. Ņ-jas.

Sewiški stingri tifa kritižets Ž. Ņ. „kompromiša“ zeljch. Oponentis iškaidroja, ka wini šaprotot kompromišu daščado š.-d. strahwu starpā, jo tur tas ir nepeezeeschams, tā weenigais zeljch, nahkt pee kautkahdeem nebuht kopejeem lehmumeem, bet tahdu kompromišu, pee kahda peeturejušes Ž. Ņ., tee nešaprotot. Kompromišs nebij wis starp leelineekeem un masineekeem, jeb kahdu zitu š.-d. strahwu. bet starp š.-d. wadošcho eestahdi un no anarkisma aistrauteem „beedreem“, resp. anarkisteem. Ka minetais kompromišs naw domats tā lihdsjelis isnihzinat anarkistiskas tendenzes, bet šchā kompromiša zehloni ir meklejami Ž. Ņ. ušfkatos, to peerahda, starp zitu, ari beedra Bs raksts „Žihnā“, kura išteiktos ušfkatus aisstahweja Ž. Ņ. ložeklis. Apgalwot, ka no tā šauzamā revoluzionarā anarkisma šozialdemokratijai ir mašak ko baiditees, tā no meermihliga liberalisma, nosihmē pilnigi aismirst, ka anarkisms ar šawām revoluzionarām šrasēm špehj daudj weeglak aistraut proletariatu tā liberalisms, un ka tadehl ween jau pret to ir jawed daudj ašaka žihna, tā pret beidsjamo. Wej tam Ž. Ņ. pilnigi ir aismirjuši to, ka š.-d. war eeet pat ar wišdemokratiskakeem elementeem weenigi konkretos gadījumos tika tihri tehniskos išklihgumos — uš noteiktu laiku un preekšč noteikta darba. Šelaištees turpretim kompromišā, lai paturetu par beedreem nešozialdemokratiskus elementus, nosihmē eewest šozialdemokratiju bešprinzipa purwā un padot to šihkburščuasišas hegemonijai. Eeet uš kautko nebuht tam lihdsigu warejušči newis ašpinigi šozialdemokrati, bet gan weenigi tahdi, kuru ušfkati naw noskaidrojušchees. Tadehl ari tas idejišfais purws, par

furu tā mihleja ušbrukt „zentram“ Kreemijas kongrešā, ejot meklejamš newis minetajā zentrā, bet gan muhšu „leelineezifkajā“ besprinzipa Z. K. un tās peefriteju starpā. Wišpahri Z. K. oponenti eedalija Z. K. darbibu 2 daļās: pirmā laifā Z. K. nošlihufuši anarkistiskajā purwā, no fura to isglahbušči weenigi Latwijas proletariata wefeligee ušfkati no weenas un polizijas arešti un laufu fara teešas no otras pušes. Otrā Z. K. darbibas laifmetā turpretim tahdas anarkistiskas tendenzes bijuščas mašaf manamas, bet par to tai nebija nekahdu noteiktu ušfkatu: ne šawas paščas, ne leelineezifku, ne mašineezifku. Z. K. turpinaja dehmet šewi par leelineezifku un beš kritikas peenehma leelineefu lehmunius, peem., walšts domes wehleščanās u. z. Winas organs „Zihna“ turpretim tifa wadits pawišam žitadā garā. Uš fureeni šchahda Z. K. nenoteiktiba war nowešt praktikā, to apgaišmoja zaur peedšihwojumeem ar tām paščām tekništām komišijām, Rigas tramwajneefu streifu un pašihstamā anarkista Gr. ušnemščana organizazijas atbildigās weetās.

Starp žitu weens no beedreem ašrahdijs, ka preešč Z. K. nelwar noderet par attaišnojumu tas, ka ari L. S. D. Str. P-šas Z. K. dibinajuše tekniškas komišijas, tamdehš ka politiskais stahwoklis pirmās walšts domes laifmetā ir bijis žitads, nekā pehž walšts domes padšihščanas. Ta peemehroja šawu taktiku teem ušfkateem, ka pehž walšts domes padšihščanas ir šagaidama brunota šazeliščanās, bet tikko išrahdijs, ka kautkas tamlihdšigs naw šagaidams, toreisežā Z. K. likwidejuše šawu weenigo tekniško komišiju un jaunajai Z. K. wajadsejis tās no jauna dibinat, lai buhtu atkal šo likwidet.

No Z. K. finanziašā pahšfkata war atšihmet tikai to, ka partijas mantas stahwoklis, ušnemot wišus inventarus, pehž pagahjuščā I. Latw. S.-D. kongreša i r b i j i š 89.000 r u b l u l e e l š. Z. K. eenahkumi, šahkot ar 1. juliju 1906. g. lihds 1. martam 1907. g., ir bijušči 35.470 r. 14 kap. leeli. Ššewumi turpretim tanī paščā laifā šneedšās lihds 38.120 r. 93 kap.

Nstruktums 3.614 r. 79 kap. jēgts no Z. K. zaur aišleene-
 jumeem. Swahrstišānās Z. K. budšētā, šalihdsinot atse-
 wiščkeem mehneščkeem, ir pahraļ leela un ta leezina tifaī to,
 ka noteizeja loma winā peekrituše newis kahrtejeem eenahku-
 meem (beedru un organišaziju eemakšām u. t. t.), bet gan dah-
 winajumeem un ziteem ahrkahrtejeem eenehmumeem. Par
 wefeligu tahdu šaimneezibu faukt newar. Z. K. finanzielais
 pahrškats bej debatēm tifa nodots atšewiščķai komišijai un
 wehlaļ, pehž komišijas šinojuma, no kongreša peenemts. Pehž
 Z. K. šinojuma tifa dots pahrškats par Rewišijas komišijas
 darbibu. Leelakā daka Rewišijas Komišijas pahrškata bija
 weenfahrščā šuhdsiba par to, ka Z. K. neefot palihdsejuše is-
 pildit Rew. Komišijai winas ušdewumus un likuše tai zekā
 wišadus ščķehrščlus. Tā: Z. K., pirmkahrt, atteikufēs dot
 wajadsigos paškaidrojumuš par agrakās Latweešču S.-D. Str.
 Partijas Z. K. rehkineem, otrkahrt, Z. K. efot likuše wišadus
 ščķehrščlus pee partijas ušnehmumu rewidesčānās, tresč-
 kahrt, Z. K. pate neefot eefneegufe kahrtigi rehkīnuš, zeturt-
 kahrt, Z. K. atteikufēs dot lihdsēklus preešč ahršemju rehkīnu
 rewidesčānās. Pateizotees ščahdai Z. K. ištoreščānai, Rew.
 Kom. neefot pašpehjuše ispildit šawu ušdewumu un ta gree-
 ščotees pee kongreša, lai tas škaidraķi nošazitu atteezibas šarp
 Z. K. un Rew. K. No otras pušes it pareiši tifa aišrahdits,
 ka Rew. K. naw ispildijuše šawu ušdewumu newis tadehļ, ka
 Z. K. buhtu likuše tai zekā ščķehrščlus, bet aiš paščas mainas,
 jo ta naw šapratuše šawu ušdewumu. Tika aišrahdits, ka Rew.
 Kom. tikufe eeweheleta no pagahjuščā kongreša preešč jaun-
 eeweheletās Z. K. rehkīnu un mantas un bijuščās Z. K. ahr-
 semju, uš Latw. S.-D. Str. P. pehdejā kongreša wehl nen-
 kahrtoto rehkīnu rewidesčānās. Latw. S.-D. Str. P. Z. K.
 eekščsemju rehkīni, turpretim, tikufči no pagahjuščā kongreša
 zaurluhčoti un apstiprinati. Tur toreisejee Z. K. lozekki ari
 dewušči wajadsigos paškaidrojumuš un te peeprasit tos atkal
 no jauna ir bijis pilnigi neweetā. Atteezibā uš otro apwaino-

ŝšanas punktu tika aizrādīts, ka Rev. Kom. ušķtatijuŝe par ŝawu peenahŝumu rewidet newis B. A. uŝnehmumu rehŝi-
 n u ŝ, bet gan paŝchus uŝnehmumus, apŝwerot, waj weeni waj
 otri uŝnehmumi ir derigi jeb nē. Tā Rev. Kom. eejaukuŝēs
 B. A. dariŝchanās un uŝmetuŝēs par otru noteizeju eestahdi,
 pee ŝam, pateizotees neprattiŝkai rihzibai, ta paŝtahwigi trau-
 zejuŝe B. A. darbibu. Tahlaŝ tika aizrādīts, ka B. A. pahr-
 ŝkats katru mehneŝi teel drukats; Rev. Kom. nu wareja waj
 nu preeŝch jeb ari tuhlin pehž minetā pahrŝkata nodrukāŝcha-
 nas peepraŝit no B. A. wajadŝigos doŝumentus. Ka Rev. Kom.
 tā buhtu rihkojuŝēs, tas, pehž daŝchu beedru domām, neeŝot no
 pahrŝkata redŝams. Tadehl ari treŝchais Rev. Kom. apwai-
 nojums kriht noŝt, jo B. A. nodot ŝurā katrā azumirŝli par
 ŝuru katru winas iŝdewumu wajadŝigos doŝumentus konŝpira-
 zijas dehl naw eeŝpehjamŝ. Preeŝch ahrŝemju rehŝinu noŝahr-
 toŝchanas B. A. organiŝejuŝe no ahrŝemēs emigrejuŝcheem bee-
 dreem weŝelu komiŝiju. Weiŝŝamā wehl naw paŝpehjuŝe, aiŝ
 no tās neatŝarigeem eemeŝleem, rehŝinus noŝahrtoŝt, un tadehl
 ŝuhtit uŝ tureeni Rev. Kom. lozeŝli buhtu noŝihmejis tikaŝ taiŝit
 organiŝazijai leetus iŝdewumus. Kā jau agrāŝ mineju, B. A.
 rehŝini tika nodoti atŝewiŝchŝkai komiŝijai, ta toŝ atrada ŝahr-
 tibā un kongreŝs B. A. finanzielo pahrŝkату apŝtiprinaja, uŝdo-
 dot ahrŝemju rehŝinu galigu noŝahrtoŝchanu no B. A. eeweŝle-
 tai ahrŝemju komiŝijai.

No weetejām organiŝazijām plaŝchu pahrŝkату kongreŝam
 paŝneeŝa Deepajas, ŝelgawas un lauku organiŝazijas. Rigas
 komitejas pahrŝkats, kà to konŝtateja wehlaŝ runataji, bij loti
 pawirŝchŝ. Iŝ weetejo organiŝaziju ŝinojumeem bij redŝams,
 ka ari tām loti leelu wehribu nahzees peegreest zihnai ar anar-
 kiŝtiŝtām tendenzēm. Noteiŝtu direktiwu no B. A. puŝēs ŝah-
 fumā truhziŝ. Katra organiŝazija, iŝnemot, warbuht, Rigas,
 dŝihwojuŝe ŝawu patŝtahwigu dŝihwi ahrpus kopojochā zentra
 — B. A. — eeŝpaida. Katra no winām tadehl ari iŝŝtrahda-
 juŝe ŝawu patŝtahwigu politiŝu zihnā pret minetām anarkiŝti-

īfām tendenzēm. Ģewiſhki interejanti bija noklauſītees lauku organizāciju ſinōjumā. Beedrs referents un ziti ar fakteem aprahdīja, ſtarp zitu, ka meſha brahlu organizācijās, kurās ſahkumā reakcija peespeeda eeſtahtees labākos partijās beedrus, tomehr maſ pamāſām iſwehrtās par anarkīſtiſkām laupitāju organizācijām. Meſha brahli, pateizotees reakcijas ſpaideem, bij ſpeesti iſdarit atſewiſhkus uſbrukumus, lai 1) ſewi aiſſtahwetu un 2) lai gaħdatu ſewim uſturās lihdsjekus. Bet taiſni taħda bojewīfu dſihwe panahza to, ka pat partijās labāfee beedri iſwirta.

Lauku konferentīchu darbības pahrkats tad ari rahdīja, ka lauku organizācijās no paſčas dſihwes tīfa ſpeeſtas uſſtahtees pret atſewiſhkeem uſbrukumeem un konſiſtāzijām un beidſot pat pret paſcheem meſha brahkeem un wīnu kauju organizācijām. Tāpat kā zihnā pret minetām anarkīſtiſkām tendenzēm, ari zitos politiſkos un ſaimneeziſkos deenas jautājumos weetejām organizācijām nahzees, pateizotees Ģ. K. direktīwu truhkumam ſahkumā, rihfotees uſ ſawu galwu, pee kam ne katru reiſi wīnu zihnās panehmeeni ir bijuſhi tihri ſozialdemokratiſki. Tā, peem., Rīgas tramwajneeku ſtreikā no K. K. peelaiſti taħdi anarkīſtiſki zihnās lihdsjekli, kureem ar ſozialdemokratiſkeem uſſkateem par proletariata maſās zihnu naw nefas kopejs. Neuſkawejotees tuwak pee weetejo organizāciju iſtureſchanās atſewiſhkos konkretos jautājumos, peem., walſts domes wehleſchanās u. t. t., weetejo organizāciju pahrkati tīfa rakſtiſki eeſneegti un katrs tos atradis kongreſa protokolos. Scheit atſihmeſim tīfai to, ka tas pazeltais proletariata gara ſtahwolkis, zaur ko mehdsā motiwet techniſko apmahziſchanu u. t. t., iſ weetejo organizāciju ſinōjumeem nebij redſams. Wiſeem ſinōjumeem ſpiħdeja zauri gan tas, ka beedros ir mānāms nemeers ar organizāciju darbību.

Weeni mehgina iſſkaidrot ſcho nemeeru zaur to, ka organizācijās wadoſchās eeſtaħdes maſ eſot klauiſijuſchās organiſeto beedru, reſp. maſu grību, bet weenmehr mehginājuſchās iſ-

mest jawu zauri. Tadehl, luht, ejot eeweeses partija nemeers ar winas preefshgalà stahwofcheem profeshionaleem un inteli-genteem. No otras puşes tika aifrahdits, fa beedru nemeeru zehlonş ar organifaziju ir meklejams pawifam zitur. Behz 1905. g. brihwibas deenam eestahjuşhàs reakzijas afinainee darbi nepezeeshamiradija beedros impulsu ufstahtees pret teem ar wisafakeem lihdsjekleem. Maşas zihna neefot bijuşe eefpehjama; tadehl beedri peegreesuşchi wişu wehribu afewişhkeem partifaneem ufbrufumeem, brunofchanai u. t. t. Partijas profeshionaleem, apkrauteem ar teknişkeem darbeem, neefot bijis laika, nedj ari eefpehjas eedşifinatees efoşhà poli-tiškà situazija. Tee tadehl naw bijuşchi şpehjigi dot aifrahdi-jumus maşam, kad minetee afewişhko perşonu zihnas lihdsjekli nefafneedj pee tagadejeem apstahfleem jawu mehrki, bet rada tika anarkiju paşchu beedru starpà. Muşu organifazijas naw pratuşhàs norahdit maşam weenigo işeu iş tagadejàs reakzijas, proti, uf jaunu maşu kufstibu un maşas aktiwaf ufstahşchanàs nepezeeshamibu. Atkufuşes weenigi B. S., furaf peenahfums bij norahdit uf şcho weenigo işeu.

Tagad pate dsi hwe wed maşu pee pahrliezibas, fa ar teem zihnas lihdsjekleem, furi lihdsj şhim tikufşchi leetoti (tek-nişko şagatawofchanos partifaneem ufbrufumeem u. t. t.) ween nefaf naw eefpehjams panahkt, fa mekle tagad jaunus zelus un toş, luht, organifazija winai nerahda. Tà tad, newis or-ganifaziju ufstahşchanàs pret maşu griibu, bet gan inteligentu şpehku truškums, furi buhtu şpehjigi apgafimot proletariatam tagadejo stahwofli un aifrahdit uf işeu no ta no weenas, un maşas paşchdarbibaf truškumu no otras puşes, ir par zehloni tagadejam beedru nemeeram ar organifaziju. Za war par fo wainot organifaziju, şewişhki B. S., tad newis par to, fa ta nebuhthu flaufişuşes uf maşam, bet gan par to, fa daşchreif afli şefojuşe maşam un no paşcha şahfuma naw ufstahjuşes pret to nepareifo wirseemu, kaf tika maşam ufşpeests no eestahju-şhàs reakzijas.

Pehz jinojumu noklausīšanas, kongress eemehleja wairakas komisijas, kurām ušdewa išttrahdat noteiktas rezoluzijas katrā atšewištā preeštā stahwoštā deenas fahrtibas punktā. Šheit japeesihmē, ka muštū „leelineeti“ tiš „nopeetni“ luhkojās uš šho komisiju darbibu, ka tee kategoriski atteizās tās wehlet, pirms nebija paspehjuštū šawā starpā šarunatees. Miš ta eemešla ween, neškatotees uš ištšo laiku, kas kongresa rihzibā wehl atradās, komisiju wehleštana tapa nowilzinata par wešelu deenu. Wehlašt komisijas tad ari tapa eemehletas ar tahdu aprehšinu, ka wištās winās muštū „leelineešem“ bija pahršwars. Rezultati tad ari bija pehz ta.

Pirmais jautajums pehz jinojumeem uš deenas fahrtibas bija krišes, bešdarbiba un loštuti. Minetais jautajums atradās uš deenas fahrtibas ari wišpahrežā Kreewijas kongresā, bet laika truhkuma dehl tas tur netika pahrrunats. Tagad komišija to pašču no „leelineešem“ išttrahdato wišpahrejo rezoluziju, kura bija nodomata Kreewijas kongresam, eefneedša muštū kongresam. Rā referents uštstahjās weens kreewu beedrs. Šawā referatā wištš aishahdija, ka tagadejā ruhpnēezibas kriše un bešdarbiba Kreewijā naw šekas no kapitalistištās rašhoštanas fahrtibas, bet ka tagadejai krišei ir masat šaimnēezišs rakšturs, bet gan wairat politištš. Ta naw ištšaukta zaur pahrrašhoštanu, bet gan zaur patwaldibas nerazionale šaimnēekoštanu, kura laupijufe muštū ruhpnēezibai tirgu. Kamehr pašahwot tagadejā ilgstoštā kriše, tikmehr par rewoluzijas ištbeigštanos newar buht ne runa, jo ta ešot šihme, ka tee normalee apštahkti, pee kureem muštū ruhpnēeziba weenigi špehj tahlašt attihštitees, wehl naw raditi. Tomehr simptomi, ka tagadejā kriše tuwojas šawām beigām, atšewištšās ruhpnēezibas nosarēs, peem., kofwilnas un zitur, jau ešot manami. Waj šheem simptomeem teštšām šekos normali apštahkti preeštš muštū ruhpnēezibas tahlakas attihštīšanās un reiše ar to ari krišes un rewoluzijas beigās, tas atkarajotees no wišpahrejem politištšiem apštahkleem, waldibas turpmakās poli-

tikas u. t. t. Zahds pats galvenām kahtām politiskās raksturs ir arī tagadejeem lofautem. Tagadejee lofauti organizeto kapitalistu rokās noder preekšā tam, lai atņemtu proletariātam viņus tos šaimneeziskos eekarojumus, kuru tas guvis revoluzijā. Tomehr galvenais lofautu ušdewums, ka to leezina waldibas istureschanās pret teem, ir atņemt proletariātam un reisē ar to arī viņai tautai tos politiskos eekarojumus, ko tee pašpehja eeguht revoluzijas wilnim zefotees. Lofauti waldibas rokās ir tagad tas bihstamākais eerozis, ar kuru palihdsību ta zer galigi šatreekt proletariāta zihnas šparu.

Tadehl ween jau mums ešot japeegreesch wineem wisleelakā wehriba. No otras pušes lofauti iškauzot proletariātā atšparu šaimneezisku streiku weidā. Gewehrojot to, ka šchahdeem streikeem war buht tikai tad nosihme, ja tee aptiver pehž eespehjas plasčas ruhpnenezibas nosares, tad arī muhšu ušdewums ir pehž eespehjas zenstees pahrwehrt atšewiškškos šaimneeziskos streikus par wišpahrejeem, un ja tas naw eespehjamš, tad no atšewiškškeem streikeem atturetees. Apšiverot to politisko nosihmi, kaħda peekrihtot proletariāta tagadejai šaimneezikšajai zihnai, mums wišeem lihdsjefkeem ta japabalsta, peemehrojot tai arī muhšu politiskos šolus un zenšchotees to dabut sem šawa eespaيدا. Weenigi tā mehs warešchot iškargatees no anarkistiskā sindikalizma no weenas, un no nogrimšchanas parlamentarišmā no otras pušes. Nā weens no lihdsjefkeem weizinat proletariāta šaimneezisko un politisko zihnu, ir bešdarba strahdneeku organizeshana. Arī šchis organizacijās mums jazenšchas dabut sem šawa eespaيدا un tadehl wiau dibinašchana ir iškwedama sem teešchās š.-d. organizaciju waldibas. Zeret, ka partija waretu šagahdat lihdsjeklus bešdarba strahdneeku ustureshchanai ir, protams, walti, un tadehl arī referents peekrita teem kongrešā isteikteem uškateem, ka weens lihdsjeklis weizinat bešdarba strahdneeku organizeshanos un apgahdat teem pa daķai darbu ir šabeedrišku darbu šarihkošchana. Uš šcho jau-

tajumu atcezošā no kongresa peņemta rezolūzija nodrukata „Zihnā” Nr. 76.

Par rezolūzijas principiēlo daļu laika trūkuma dēļ debates bija ļoti īsas. Galvenā mehriba tika pēgresta rezolūzijas praktiskajai daļai. Lai peedotu tai vairak praktiskās nošihmes, tika eefneegts: 1) preekščlikums peeweenot rezolūzijas otrai daļai 4. punktu, ko kongress ari peenehma, un 2) tika eefneegts preekščlikums noteikt ari bešdarba strahdneeku organizazijas weidu. Šahajā noluhkā pee 3. punkta tika eefneegts papildinajums, ka bešd. str. org-jaš jadibina pee profesionalām beedribām. Motiwi šekošhee: 1) peedšihwojumi mahza, ka weenigā eefpehja organizet bešdarba strahdneekus ir organizet tos pehž arodeem; 2) ka bešd. str. org-jaš ir wišwairak no šwara preekšč proletariata šaimneezihkās zihnas, jo taišni neorganizetee bešd. str. uštahjas wišur kā zenu nošiteji un streiklaušchi; 3) ka wajadigo špeedeenu uš pašwaidibas eestahdēm špehs išdarit newis bešd. strahdn. weeni, jeb partija, bet weenigi wiša strahdneeku maša, un ka wišlabaki tas išwe-dams žaur arodneezihkām beedribām; 4) ka š.-d. partija pehž lihdsšchinejeem peedšihwojumeem špreeschot, wišpahri naw špeh-jiga radit daudšmaj plašču un žeešču bešd. str. organizaziju. Pee tam minetā preekščlikuma eefneedseji aišrahdija, ka, protams, ari arodneezihkām beedribām naw eefpehjamš nodrošchinat bešd. str. stahwofli, bet ka pee tagadejeem apstahfleem tās ir weenigās, kurām ir eefpehjamš wišmaj tā kaut ko darit bešd. str. labā. Newajagot luhkotees ari uš to, ka mums arodneezihko beedribu wehl naw — ari bešd. str. organizehana naw weenas deenas darbs un ta warot ļoti labi eet rofu rokā ar arodneezihko beedribu nodibinašhanu. Neškatotees uš to, šhā preekščlikuma pretineeki wareja peewest pret to tikai weenu motiwu, proti, to, ka mums arodneezihko beedribu wehl naw, wiņšch tomehr no kongresa ar balšu wairafumu tika atraidits.

Par tekošcho momentu referata nebija un tajā weetā, kā jau agrak aišrahdiju, bdr. Lenins referēja par proletariata

Peenemot komiſijas preekſchlikumu, war teesĥam iſliſtees, ka Latvijas S.-D. neſa wairak neprot paſazit, kà weenigi — mehſ peemeenojamees, un otradi. Šĥo uſſkatu iſteizeji eeſneedſa kongreſam preekſchlikumu, waj nu iſmehlet jaunu komiſiju, jeb ari uſdot tai paſĥai wezai komiſijai iſſtrahdat minetâ jautajumâ wairak peemehrotu reſoluziju. Šĥahds preekſchlikums tomehr tika atraidits un peĥz debatem kongreſs peenehma komiſijas paĥreju. No debatem bija redſams, ka kongreſa wairakums, iſnemot 2—3 zilwekus, ir tajos paſĥos uſſkatos, kà Kreemijas kongreſa wairakums, proti, ka ſ.-d. wajag ne tikai zenſtees dabut idejiſku wadibu paĥr arodneezijâm beedribâm, bet ari mehginat tàs organifiatoriski ſaiſtit ar ſ.-d. partiju. Par to, ſahdâ ſahrtâ wiſlabaki iſweſt arodneezijko beedribu legalifeſĥanu, uſſkati dalijàs. Weeni bija tajàs domàs, ka iſmehginajumu dehl jaeeſahĥ ar maſakâm beedribâm. Nekarot riſket zilwekus un lihdselkus, eeſams naw jinams, waj arodneezijkàs beedribas pee tagadejeem politiſkeem apſtaĥkeem peemums jel maſ ſpeĥs paſtaĥwet. Otrâ puſe turpretim aiſtrahdija uſ to, ka galwenâ arodneezijko beedribu noſihme tagad Jaredſot newis wiau ilgâ muſĥâ, bet zitur. Pee tagadejeem apſtaĥkeem neweena daudſ maſ roſigaka arodneezijka beedriba ilgi paſtaĥwet legali newarès. Tadeĥl ari wiau galwenâ noſihme paſtaĥwet eeſĥ tam, kà arodneezijko beedribu dibinaſĥana, reſp. legalifeſĥana, ſtatutu iſſtrahdaſĥana u. t. t.

Dodot maſam paſĥdarbibu, eeroſina un weizina tahdâ ſahrtâ maſu kuſtibu. Neeſot nekahda leela nelaimē, ja weena waj otra arodneezijka beedriba teeſ aiſleegta, aiſleegto weetâ tuhlin jamehgina dibinat jaunus u. t. t. No ſĥâ ſtaĥwoĥka iſejot, eſot taiſni no ſwara, ka arodneezijkàs beedribas jau no paſĥa ſahkuma buhtu deeſgan plaſĥas, jo weenigi tad buĥs eeſpeĥjams iſmantot wiau dibinaſĥanu un weĥlaku darbibu augſĥmineteem noluhkeem. Preekſĥ ſahkuma pee tam, loti labi warot iſmantot 1905. g. nodibinatàs beedribas, furu graĥmatàs reĥĥini un kapitali weĥl eſot pilnâ ſahrtibâ. Râ jau

řaziju, kongrejs peenehma komiřijas preeřřhâ likto pahreju un tã jautajums par to, kã mislabaki iřwest arodneeziřko beedribu dibinařřhanu dřihwê un kãhdã noluhkã to darit, palika neiřřřkirts.

Jautajumã par atteezibãm pret weetejãm pagastu pařřwaldibãm komiřijas wairakums eeřneedřa rezoluziju, kurã iřřakas par řřo eeřtařřřu boikotu. Rezoluzijã iřlittee boikota motiwi řekořřee: 1) proletariata preeřřřřtařřwji (kalpu deřmitneeki) weetneeku pulkã gandriřř it wiřur ir mařakumã, 2) pagastu waldem japadodař komiřaru riřřzibai, 3) tãm jaiřpilda dařřadu goda polizistu un řitu reařřijas kalpu deenderu loma, 4) peedaliřřhanãř řiřřbirgeliřřkãř pařřwaldibãř eeřtařřdêř warot aptumřřot proletariata řřkřiru apřřinu. Īřejot no uřřkateem, ka: 1) tagadejã momentã ř.-d. weenigais uřřdewums ir nořřtirinat proletariata řřkřiru organiřřazijas, lai revoluzijas wilnim uřřnařřot, tař no jauna buřtu řřehjigř uřřtařřteeř kã revoluzijas waditajř; 2) ka revoluzijas wilnim řeloteeř tã kã tã mums no jauna buřř jazeņřřãř iřwest pret wežãm pagastu waldem aktiws boikots, un ka beeřřa taktikař maina warot řaželt mařãř neuřřtizibu pret ř.-d.; 3) ka noteekořřhã diferenziazija řtarp řaimneeķeeem un kalpeem padara pagastu waldeř arweenu reařřionarařakas; 4) ka iřleetot tãř tadeřřl preeřřř agitazijas, ir jo deenař mařař eeřřehjamař, boikotiřti řawã rezoluzijã eeteiz iřřaziteeř par tagadejo pagastu walřřu prinziplolo boikotu, řaprotot řem ta newiř aktiwo boikotu, bet weenigi pařřiwo — nepeedaliřřhanaō. Īntereřanti atřiřmet, ka neřkatoteeř uř eeřneeĝto rezoluziju, muřřu boikotiřti atřina par nepeezeēřřhamu wiřđřiřwako kalpu peedaliřřhanaō pee deřmitneeku wehleeřřhanãm. Īadeřřl to tureja muřřu boikotiřti par wajađřigu, palika nenofřaidrotř, jo uř atteezořřo jautajumu atbilde netiřa dota. Boikota pretineeki wiřpirmř aiřrađđija, ka muřřu boikotiřti mehģina iřřkaidrot weetejo pagastu walřřu boikota nepeezeēřřhamibu ar teem pařřeeem motiweem, kãhduř kãhdreiř leetoja W. D. prinzipliele boikotiřti. Īadeřřl ari wiřu

to, kas šavā laikā tika šazits, starp ziteem ari no bdr. Denina, p r e t mineteem W. D. boikotisteem, war šazit ari pret tagadejeem pašwaldbibas eestahšhu boikotisteem, ziktahl tee uštahjas par šho eestahšhu prinzipielo boikotu. Ari W. Domē proletariata preekščstahwi ir masakumā, tās lehnumi ir tāpat padoti W. Padomes un keisara, resp. atšewišķhu birokratu eestateem, tomehr neweenam š.-d. beidsamā laikā naw nahzis prahtā apgalwot, ka peedalīščhanās W. Domē aptumščotu proletariata iščkiras apšinu un ka ta buhtu jaboikotē, kā tahda. Tāpat kā pirmās W. Domes boikots ištahdrojams weenigi zaur toreisejo politiško situaziju, tāpat tas ir ari ar wezo pagastu walšhu boikotu 1905. g. Toreiļ pagastu walšhu boikots eefahkās newis zaur tā šaukto pašwo boikotu, resp. š.-d. attureščhanās no peedalīščhanās pee tām, bet taišni otradi: 1905. g. š.-d. zentās eefpeestees wišur eefščā, neštatees uš to, ka ari toreiļ pag. waldēm bij jaišpilda daščhadu komišaru, gubernatoru u. t. t. preekščraštī un pat teešči polizijas ušdewumi. Š.-d. zentās išwest toreiļ newis pagastu walšhu, bet gan waldibas eestahšhu un preekščraštī boikotu. Roku rokā ar to gahja ari agitazija par jaunām demokratiškām, no waldibas neatkarīgām pašwaldbibas eestahdēm. Un tikai pehž tam, kad revoluzijas wilnim zelotees jaunō demokratiško eestahšhu išweščana palika eefpehjjama, tika išfludinats pret wezajām pag. waldēm, kā tahdām, aktiws boikots. Tās tika gahstas un minu weetā nahža jaunās. Tā tad 1905. g. pašwo boikotu š.-d. išfludinaja tikai pehž tam, kad revoluzijas gahjeens padarija par eefpehjamu wezo pagastu walšhu a k t i w o boikotu. Tas pats buhš weetā ari turpmā revoluzijas wilnim zelotees. Tikai newajagot aišmiršt, ka zeret un gaidit uš Uralkalneem, ka no tureenes nahks revoluzijas wilnis, furšč pahrpłuhdinās tad wišu Kreemiju un Baltiju, un pašcheem pee tam neka nedarit, lai šchahšs revoluzijas wilnis iželtos, nosihmē — neka nešagaidit.

Šejet šawufahrt no ušfateem, ka: 1) š.-d. ušdewums ta-

gadejâ momentâ ir neween gatawotees us nahkofcho rewoluzijas wilni, bet ari nolihdsinat tos pamatus, us kureem schahds rewoluzijas wilnis war weenigi attihstitees, 2) ka peedaliſchanâs pagastu paſchwaldibas eestahdês war weizinat diferenziaciju daschadu laufu elementu ſtarpâ un nodroſchinat proletariata wirswadibu pahrlaufu ſihlburschuasiju, 3) reifa ar to ir eefpehjams masinat waldibas eefpaidu us pagastu paſchwaldibâm un laufu eedſihwotajeem, 4) ka peedalidamees pagastu paſchwaldibas eestahdês ſ.-d. war wiſlabaki apgaiſmot jauno demokratiſko eestahſchu nepeezeſchamibu un 5) ka proletariata peedaliſchanâs war atneſt tam ari wehl materialus labumus (nodoklu klaſifiſizeſchana, eefpaids us ſkolotaju un ſkrihwera wehleſchanâm u. t. t.) — boifota pretineeki atſina peedaliſchanos pee tagadejâm pagastu waldem preeſch ſ.-d. par nepeezeſchamu. Debatu gala iſnahkums bij taſ, ka kongreſs atſina jautajumu par wehl peeteekofchi nenofkaidrotu un nolehma reſoluziju nepeenemt, bet pa preeſchu pahrrunat to wehl literaturâ un atſtaht wina iſſchſirſchanu laufu konſerenzei.

Agrarais jautajums, tâpat ari punktſ par tekniſko ſagatamofchanu us brunotu ſazelſchanos, tika laita truhkuma dehl no deenas ſahrtibas nonemts. Uſ ta paſcha eemeſla reſoluzija par agitaciju ſaldatu ſtarpâ tika peenenta beſ debatem; ſaldatu organiſazijas ſtatutu projektſ turpretim tika tâpat beſ debatem weenkahrſchi peewecnots kâ materials pee protokoleem. Debates iſzehlâs wehl weenigi pahrrunajot par agitaciju un propagandu un par organiſazijas jautajumu. Birmâ no mineetem dimeem jautajumeem tika aiſrahdits, ka agitacija un propaganda lihds ſchim partijâ ir bijuſe pilnigi nenofahrtota. Propagandâ truhzis apweenojoſcha zentra. Katrs propagandists ſtrahdajis pehz ſaweem uſſiſateem, nodſilinajees tikai ſamâ atſewiſchkâ rajonâ un zaur ſchâ rajona brillêm tad ari apſkattijis wiſus jautajumus. Tadehl ari propaganda tituſi weſta pilnigi beſ ſiſtemas. Katrs runajis par to, kaſ tam eekritis prahtâ, weens propagandists runajis otram pretim un maſa

bijuše pilnigā nesinafčanā par pašas organizācijas prinzi-
pieleem usfkateem. Pēc tam propagandisti bijuši apkrauti ar
tehniskiem darbiem, teem neatlīdzis laika nopeetnaki eedšilinatees
atšewiškos jautajumos un tadēh tee daudšreij naw spēhjušči
apmeerinat uš šapulžēm un pulžinos beedru prašijumus. Lai
daudšmaf nokahrtotu propagandu un agitaziju un peedotu tai
mairaf weenibas, kongresš peenehma resoluziju, jau „B.“ 76.
num. nodrukato.

Weidsamajā deenas kahrtibas punktā — organizācijas jau-
tajumā — kongresš 1) noteiza atteezibas starp B. K. un rewī-
sijas komišiju; 2) pahrgrosija preekščstahwibas normu uš
Latwijas S.-D. kongresšu; 3) radija pee B. K. pehž Kreewijas
š.-d. parauga periodiski šafauzamu konferenzi; 4) noteiza weh-
leščhanas kahrtibu uš Wiškreewijas š.-d. konferenzi; 5) pee-
nehma Školotaju šatweenibas statutus, un 6) wehltreiš ap-
stiprinaja tos pamatus, uš kureem weenigi ir eespehjams ap-
weenotees uš weetām ar zitām š.-d. organizacijām.

Rewīcijas komišijai tika wišpirms atnemta teešiba ja-
šaukt kongresšu; pehž tam winaš darbiba tika eerobesčota tajā
finā, ka winaš par peenahkumu tika usliktš rewidet weenigi
B. K. un B. K. usnehmumu rehšinus un mantu. Lai turp-
maf nezeltos atkal šawstarpeji pahrpратumi, tad statutos tika
ari noteiktš, ka B. K. preekšč katra šawa pahrškata nodruša-
ščhanas ir jastahda tas šopā ar atteezigeem dokumenteem
preekščā rewīcijas komišijai. Atteezibā uš nahkosčo Latwijas
kongresšu, tika nolemts wehlet pa weenam delegatam ik uš 300
beedreem — wehletajeem (lihdššchinejo 500 weetā). Šahlat
B. K. tika usliktš par peenahkumu ik pehž 3 mehneščeem ša-
šaukt partijas konferenzi, uš kuru preekščstahwji pa weenam
ik uš 1000 org. beedru teeš wehleti pilšehtās no rajonu konfe-
renzēm un uš laurkeem no lauru konferenzes. Konferenzes leh-
mumi preekšč B. K. naw obligatoriski un winaš usdewums ir
nodibinat zeeščakus šakarus starp B. K. un weetejām organi-
fazijām. Wehleščhanas uš Kreewijas š.-d. konferenzēm isdara

minetās Latv. S.-D. konferences, kuras sūta uz tūreņi pa meenam delegatam ik uz 5000 beedreem, kuri peedalijusēes pee tagadejā kongresa wehlešhanām. Tā tad no Latv. s.-d. teef wehleti ne wairaf par 3 delegateem. Atteezibā uz apweenošhanos ar weetejām Bunda organizacijām, kongress atzehla no Rīgas Komitejas isstrahdatos apweenošhanās statutus un apstiprinaja, ka apweenošhanās war notiktees weenigi uz teem pamateem, kahdi isstrahdati no I. Latv. S.-D. kongresa. Ar to ari kongresa deenas kahrtiba bij isbeigta, atlikās wehl weenigi 3. R. wehlešhanās. Tika eefneegts preekščlikums wehlet 3. R. pehz listēm, lai tā katram usstahditam kandidatam buhtu jau eepreekšč sinams, ar kahdeem beedreem winam, eewehešhanās gadījumā, buhs jastrahdā kopā. Tahdā kahrtā zereja nowehrst newehlamu parahdibu, ka 3. R. teef eeweheleti beedri, kuri šawā starpā šaprastees newar un tā tormosē tikai 3. R. darbibu. Preekščlikums tomehr tika atraidits un wehlešhana notika pehz kandidateem. Interefanti atsihmet, ka pee 3. R. wehlešhanām bij manāmas trihs „strahwas“. Šaprastees un weenotees tām šawā starpā neisbewās. Resultatā isgahja zauri tee kandidati, kuruš usstahdija muhsu „leelineeki“. Tā tad nahfoschā 3. R. buhs atkal „leelineezikta“.

Preekšč kongresa šlehģšhanās no weena beedra tika notureta wehl dīki šajusta runa par Latv. Sozialdemokratijai preekščā stahwoscheem usbewumeem un kongress tika šlehģts ar internazionali.

Saturs.

	Ļpp.
Uf nepareifa zela (1906.)	3
Uif robeschām (1908.)	11
Brunošchānās (1909.)	27
Šihķee darbi (1910.)	40
Somijas pretestība (1910.)	50
Uhrsemju kronika (1910.)	61
Kreewijas zariņš un starptautiskā politika (1911.) . .	72
Lai dšihwo streiks (1911.)	94
Par muhfu tuwākeem usdewumeem (1911.)	99
Brihwais wahrds (1912.)	117
Propagandas nepilnības (1907.)	127
Wahzu sozjaldemokratija un reichstaga wehleschānas (1907.)	131
Nahkošchais starptautiskais sozjalistiskais kongress Stut- gartē (1907.)	151
Starptautiskais sozjalistiskais kongress Stutgartē (1907.)	161
Latwijas sozjaldemokratijas II. kongress (1907.)	177

Содержание

175	Содержание
167	Содержание
161	Содержание
151	Содержание
141	Содержание
137	Содержание
127	Содержание
117	Содержание
99	Содержание
94	Содержание
72	Содержание
61	Содержание
50	Содержание
40	Содержание
37	Содержание
11	Содержание
9	Содержание

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0304009226

